RUGĂCIUNEA, PÂINEA SUFLETELOR NOASTRE

† IOAN
Mitropolitul Banatului

Rugăciunea este o lucrare spirituală. Este expresia a ceea ce suntem și a ceea ce trebuie să fim ca să ne putem apropia de Dumnezeu și să fim în comuniune cu El. Rugăciunea și faptele bune sunt cele două aripi cu care omul se înalță spre Cer.

Însetat de pe drumurile acestei vieți, omul se oprește la fântâna rugăciunii și de acolo, din adânc, se răcorește cu roua harului divin. În lucrarea rugăciunii trebuie să facem o distincție între „a te ruga" și „a avea rugăciune".

Prin rugăciune omul iese din tumultul acestei vieți cotidiene, unde, de multe ori, este învins sau se află în impas.

În societatea contemporană se întâmplă zilnic diverse evenimente care nu sunt totdeauna fericite. Societatea se află într-o continuă evoluție, dar în ea apar și efectele unei involuții, mai ales din punct de vedere moral.

Totalitarismul, diferite forme de dictatură și, mai nou, tehnocrația îl robesc pe om și de multe ori îl fac sclavul creațiilor sale.

Azi, tehnocrația îl reduce pe om la un număr din mulțimea celor ce viețuiesc pe pământ. Îl devalorizează și-l reduce la măsura unui atom. Îl depersonalizează și-l aruncă într-o lume exclusiv materială, unde credința, speranța și iubirea nu mai sunt considerate valori divine. Din această lume atomizată se poate ieși prin rugăciune, care este o scară spre Cer, spre Creatorul nostru, adică spre Iubirea desăvârșită. Ieșind din sine, omul se descoperă pe el însuși și vede astfel rolul și rostul pentru care a fost creat de Dumnezeu și anume ca partener al unei sfinte împărtășiri din desăvârșita iubire a lui Dumnezeu.

Rugăciunea nu este o simplă lucrare a omului sau specifică doar monahilor, practicată ocazional, ci ea este o lucrare neîncetată și ființială a vieții omului. Omul nu se roagă doar cu limba sau cu buzele, ci se roagă cu întreaga sa ființă.

Astfel roadele rugăciunii se revarsă asupra întregii sale ființe și a lumii întregi create de Dumnezeu, lume care acum este afectată în mod negativ de păcatele noastre. Omul, păcătuind, a început deșertificarea creației lui Dumnezeu.

În acest deșert contemporan al societății noastre este nevoie mai mult ca oricând de roua Duhului Sfânt care se revarsă pe pământ în urma rugăciunii înlăcrimate a omului.

Rugăciunea este un imens spațiu duhovnicesc, unde, în același duh, suntem chemați toți oamenii să-L preamărim pe Dumnezeu, Creatorul nostru. Uniți prin rugăciune, toți alcătuim Trupul tainic al lui Hristos. Comuniunea ce se realizează prin rugăciune face să dispară vremelnicele frontiere trasate între diferite comunități umane. Ea îl conduce pe om într-un spațiu sacru.

Rugăciunea, chiar dacă se face în mod particular, cuprinde întreaga lume și astfel ea are o dimensiune cosmică.

Cu rugăciunea călătorim între pământ și Cer, nu călătorim către nicăieri, ci Îl căutăm pe Dumnezeu, Care și El ne caută pe noi.

Întâlnirea cu Dumnezeu se realizează în acest spațiu duhovnicesc în care se revarsă iubirea Tatălui în inima fiului risipitor. Dumnezeu îl caută pe om în tot imensul spațiu sideral.

Prin rugăciune noi îi căutăm pe cei bolnavi în patul lor de suferință, îi căutăm pe cei afundați în adâncă sărăcie - marginalizații societății umane – ne căutăm pe noi înșine, care, de multe ori, ne pierdem într-o lume tot mai atomizată azi.

La lumina candelei rugăciunii descoperim minunata creație a lui Dumnezeu și cununa creației Sale - omul. Înainte de a te întâlni cu Dumnezeu, de a-L găsi pe Dumnezeu, trebuie să-l găsești pe semenul tău care este în suferință și în grele încercări. Prin rugăciune ne mișcăm între două lumi: lumea lacrimilor, a suferinței și lumea bucuriei desăvârșite în Dumnezeu.

Rugăciunea este acea stare a omului prin care intră în comuniune cu Dumnezeu și cu toți cei care, ridicându-și mâinile spre înaltul Cerului, cu lacrimi cer iertare și îndurare de la Dumnezeu.

Monahul se roagă singur, dar nu se roagă numai pentru el, ci pentru întreaga lume. Darul său pentru lume este rugăciunea. Monahul nu dă pâine lumii, ci rugăciune, de care este atâta nevoie azi, în lume.

Sufletul omului se hrănește cu rugăciunea așa cum se hrănește trupul cu pâine. Rugăciunea este mâna noastră întinsă către Dumnezeu și către semenii noștri. Ea este corabia în care îi punem pe cei răniți de păcate, sau pe cei ce trăiesc la o margine de lume. Rugăciunea, ea însăși, face să rodească pământul pâine.

Se acordă azi înalte titluri universitare de teolog; lucru bun este, însă adevăratul teolog este acela care a dobândit rugăciunea. Însuși cuvântul „teolog” ne arată strânsa legătură dintre cuvânt și Dumnezeu, dintre om și Dumnezeu.

Ne rugăm în spațiul nostru intim din casă, iar, la prima vedere, ar fi o izolare de lume. Însă, cel ce se roagă chiar singur, în rugăciunea lui cuprinde o lume întreagă.

Rugăciunea nu trebuie să fie atinsă de aripa egoismului, ci de aripa iubirii desăvârșite pentru toți semenii noștri. Toți aceia care se roagă sunt

ridicați în Cerul rugăciunii așa cum Sfântul Apostol Pavel a fost ridicat până la al treilea Cer (II Cor. 12, 2).

La rugăciune Cerul se coboară pe pământ și astfel omul se roagă în Cer.

Câți dintre noi ne suim în acest Cer al rugăciunii?! Câți luăm cu noi și durerile semenilor noștri în acest Cer al rugăciunii, rugându-L pe Dumnezeu să aline acele dureri?!

Trăim azi mai mult în țara păcatului decât în țara rugăciunii.

Prin Moise, Dumnezeu l-a scos pe poporul Său – Israel – din Egipt, iar prin Hristos, trecând prin Ghetsimani, Dumnezeu ne-a scos din întunericul păcatului acestei lumi.

Hristos S-a rugat în Ghetsimani și ne-a învățat și pe noi cum să ne rugăm. Ne-a lăsat rugăciunea ca un izvor nesecat din care să-și stingă setea tot cel ce dorește să se întâlnească cu Dumnezeu.

Hristos, în rugăciunea „Tatăl nostru", ne arată dimensiunea cosmică a rugăciunii și înlătură orice umbră de egoism atunci când ne rugăm. Cel ce se roagă intră în comuniune cu îngerii și cu toți oamenii care doresc pace pe pământ. O, cât de fericit este omul când se roagă împreună cu îngerii! Cât să ne rugăm ne spune Sfântul Apostol Pavel: „Rugați-vă neîncetat" (I Tes. 5, 17).

Rugându-se, Sfântul Ilie a coborât foc din Cer și ploaie binecuvântată pe pământ.

O parte din materia rugăciunii o constituie lipsurile trupești ale omului și ale celor ce-l înconjoară.

Ne rugăm pentru semenii noștri, dar ne rugăm și pentru firul de iarbă și pentru bobul de grâu și astfel rugăciunea devine atotcuprinzătoare și transpare în ea iubirea față de tot ce a creat Dumnezeu.

Cum să ne rugăm ne învață Sfânta Scriptură.

Astfel David, în Cartea Psalmilor, zice: „Ridicarea mâinilor mele, jertfa de seară" (Ps. 140, 2), iar Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Timotei, zice: „Vreau deci ca bărbații cuvioși să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte, fără de mânie și fără de șovăire" (I Tim. 2, 8).

Iată că și trupul omului participă la rugăciune și astfel întreaga ființă a omului intră în relație cu Dumnezeu. Astfel se realizează o închinare a trupului, făcându-se templu al Duhului Sfânt (I Cor. 6, 19).

Rugăciunea este vorbirea minții cu Dumnezeu, este urcușul minții spre Dumnezeu.

Hristos este Pâinea vieții, iar rugăciunea este pâinea sufletului.

Să înălțăm cu toții o rugă către Dumnezeu pentru pacea întregii lumi și să stingă toate războaiele care fac azi atâția orfani, căci un Iordan de lacrimi și sânge curge azi pe al nostru pământ.

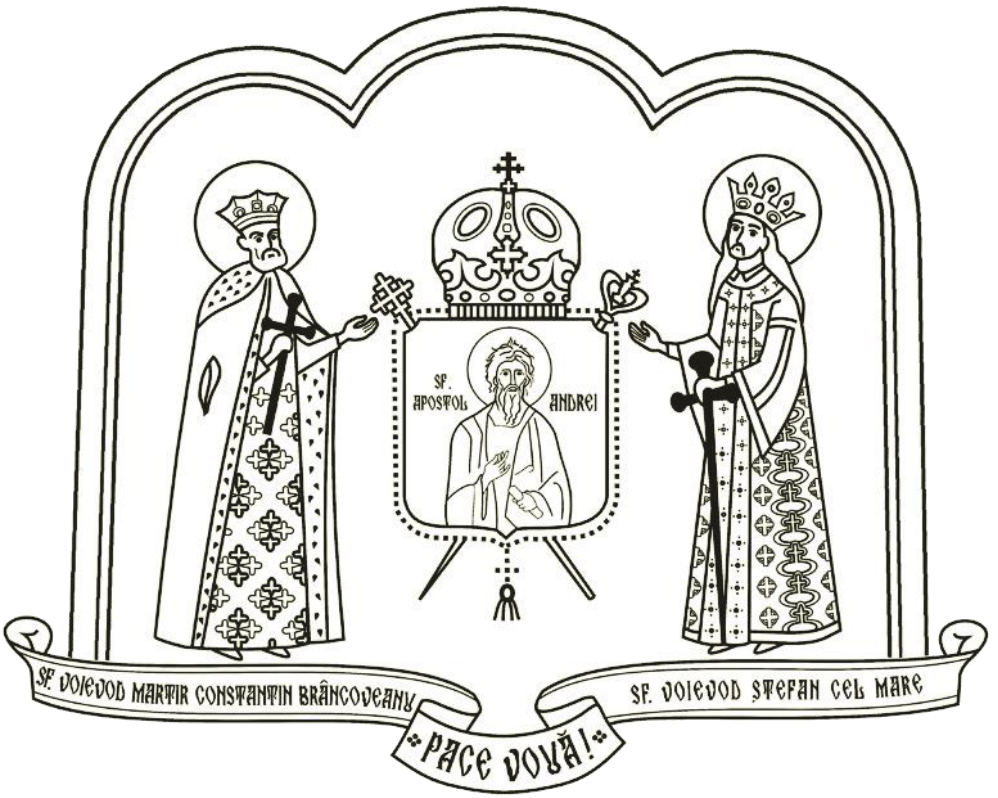
SF. APOSTOL ANDREI
SF. VOIEVOD MARTIR CONSTANTIN BRÂNCOVEANU
SF. VOIEVOD ȘTEFAN CEL MARE
PACE VOUĂ!

12 CUVINTE CĂTRE TINERI*

† MACARIE
Episcop al Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord

1. Voi, tinerii, sunteți cei mai vânați dintre toți! Consumerismul, atracțiile noilor tehnologii, ideologiile de gen sau anti-familie, toate sunt menite, în primul rând, capturării voastre. Tinerețea voastră este „marfa" cea mai râvnită de stăpânitorii acestei lumi! Trebuie să conștientizați acest lucru. Mintea, inima și trupul vostru sunt râvnite de cei fără scrupule care vor să le colonizeze, să le paraziteze cu ideologiile lor stricate, cu darurile lor otrăvite, cu „drogurile" lor virtuale sau reale.

2. Iubiți tineri, nu va lăsați gârboviți de telefoanele și Ipad-urile voastre! Ridicați privirea din ecran! Priviți, cu atenție, în jur, la chipurile celor din jur, înălțați privirea în sus, către cer. Hrăniți-vă năzuințele nobile, înalte alte sufletului, nu pe cele josnice! Nu vă lăsați murdăriți de această cultură a desfrâului, a senzualității care se revarsă acum peste tot, căutând să nu lase nici un loc, nici un suflet neîntinat…

3. Am devenit robii unei tehnologii care a știut să inventeze un jug aparent atractiv, antrenant, dar deloc blând și nicidecum ușor, ci dimpotrivă, un jug care gârbovește prin depersonalizare și dependență și care ne văduvește de comuniunea reală, de bucuria firească, înlocuindu-le cu simulacre virtuale care duc, mai ales în cazul copiilor și adolescenților, la afecțiuni sau chiar boli psihologice. Să avem acest curaj de a ne lăsa la o parte telefoanele și tabletele, de a ieși din ceea ce cineva a numit "peștera digitală" și să ne îndreptăm mintea noastră către cele cerești și către cele reale, către Dumnezeu și către aproapele.

4. Mulți vorbesc astăzi de toleranță, de iubire, de acceptare, de deschidere, de diversitate, însă toate acestea sunt false, ipocrite, fariseice, pentru că sunt folosite doar pentru a hrăni iubirea de sine a omului postmodern și pentru a ponegri creștinul. Omul postmodern este egocentric prin excelență, este autoidolatru, este omul cu totul opus creștinismului, fiindcă cultivă această autodivinizare. Creștinul este hristocentric, este hristofor, purtător de Hristos, iar omul postmodern este egocentric. Creștinul este slujitor, omul postmodern nu se vrea slujitor, se vrea stăpân, se vrea tiran.

* Articol obținut prin amabilitatea lui Alin Ciobanu, Teologie Pastorală anul II.

5. Vedem o lume tulburată, o lume răscolită, o lume zdruncinată în temeliile sale, amenințată de războaie, de legi care restrâng libertatea, inclusiv cea religioasă, sau legi care pervertesc însuși firescul elementar al vieții. Cu adevărat, așa cum ni se spune în Apocalipsă, „pacea de pe pământ s-a luat" (Apocalipsa 6, 4). Ce este de făcut, într-o asemenea realitate? Oare nu mai putem avea bucurie, pace sau liniște? Din fericire pentru noi toți, iubiți frați și surori, a fost, este și va fi de-a pururi bucurie în Hristos, a fost, este și va fi de-a pururi pacea în Hristos, a fost, este și va fi de-a pururi liniște în Hristos și trebuie să-I mulțumim Mântuitorului Hristos veșnic, neîncetat pentru aceasta.

6. Acesta este „contractul" pe care ni-l propune această lume: dă-mi sufletul tău și al celorlalți din casa ta, și-ți voi da, în schimb, senzații tari care să te facă să uiți de adevărata ta menire, care să-ți amuțească glasul conștiinței și zvâcnetul inimii tale. Vedem limpede că această așezare împotriva firii începe să se transfere și în cele care până acum păreau de la sine înțelese: deosebirea dintre femeie și bărbat, definiția și sensul căsătoriei, al familiei. Cele două aspecte se împletesc și se presupun: pe de o parte, robia în societatea de consum, iar, pe de alta, desființarea totală a persoanei în ideologiile postmoderne. Cum putem ieși din această nouă, cumplită și ultimă robie? Făcând tot ce ține de noi pentru a nu încheia acest „contract" cu lumea. Conștientizând că sufletul nostru și al celor de lângă noi a fost răscumpărat cu scump sângele Mântuitorului Hristos (I Petru 1, 18-19). De ce să aruncăm mamonei sufletul nostru, pentru care Dumnezeu Și-a dăruit spre jertfă Unicul Său Fiu?

7. Nu putem păcăli moartea, preaiubiții mei! De aceea, să lucrăm cât mai deplin pentru mântuire, să punem pe primul loc cele sufletești, să dăm prioritate compasiunii, prieteniei, milei, să dăm răgaz prea-milostivului Dumnezeu să lucreze în sufletele noastre, să dăm răgaz semenului să poată să se adăpostească puțin în inima noastră și nouă înșine să ne îndreptăm viața. Și să alergăm la Dumnezeu,… "că Tu, Doamne, bun și blând şi mult-milostiv eşti tuturor celor ce Te cheamă pe Tine" (Ps. 85, 4)".

8. Să fim recunoscători că avem șansa unei țări, unui neam. Dar, totodată, să fim deplin conștienți că această șansă nu poate fi ratată, decât cu prețul uriaș de a ne pierde țara și neamul. Să ne aducem aminte de poporul iudeu din vechime, să ne gândim la poporul cetății Ninive și să alergăm la Dumnezeu, întru pocăință, rugându-L să ne izbăvească din multele noastre robii și să ne întoarcă, în libertate și demnitate, în moștenirea părinților noștri.

9. Să nu ne rabde inima să păstrăm tăcerea, să ne facem că nu e treaba noastră, atunci când oameni nevinovați sunt nedreptățiți sau persecutați lângă

noi! Mai cu seamă dacă cei persecutați, sunt chinuți, sunt torturați pentru mărturisirea lor creștină!

10. Să ne trezim și să ne culcăm cu gândul la Înfricoșata Judecată. Noi, creștinii de astăzi, am pierdut acest exercițiu. Gândul la Judecata Finală nu ne mai cârmuiește viața. Este un mod subtil, insidios, dar foarte puternic, de secularizare a vieții noastre creștinești.

11. Noi însă suntem legați unii de alții într-o rețea nevăzută, dar adevărată și lucrătoare, de legături duhovnicești. Tot ceea ce facem îi influențează pe cei cu care ne aflăm conectați în această rețea. Dacă facem rău, chiar dacă nu facem un rău îndreptat către celălalt, acest rău nu rămâne doar la noi! El se transmite prin aceste legături către cei împreună cu care suntem legați, către celelalte „noduri" din rețea. La Judecata de Apoi vom da seama pentru ce am făcut sau nu am făcut față de ceilalți. Pentru modul în care am făcut oaze de lumină, de pace, de bunătate în jurul nostru, în „rețeaua" noastră, sau, dimpotrivă, am înveninat atmosfera, am poluat-o cu fapte netrebnice, am sporit răutatea și nedreptatea…

12. Să lucrăm preaiubiții mei, la dragostea dintre noi. Este singura cale prin care vom putea asculta cum ne vorbește și cum ne răspunde Dumnezeu, Care este dragoste. Dumnezeu este dragoste.

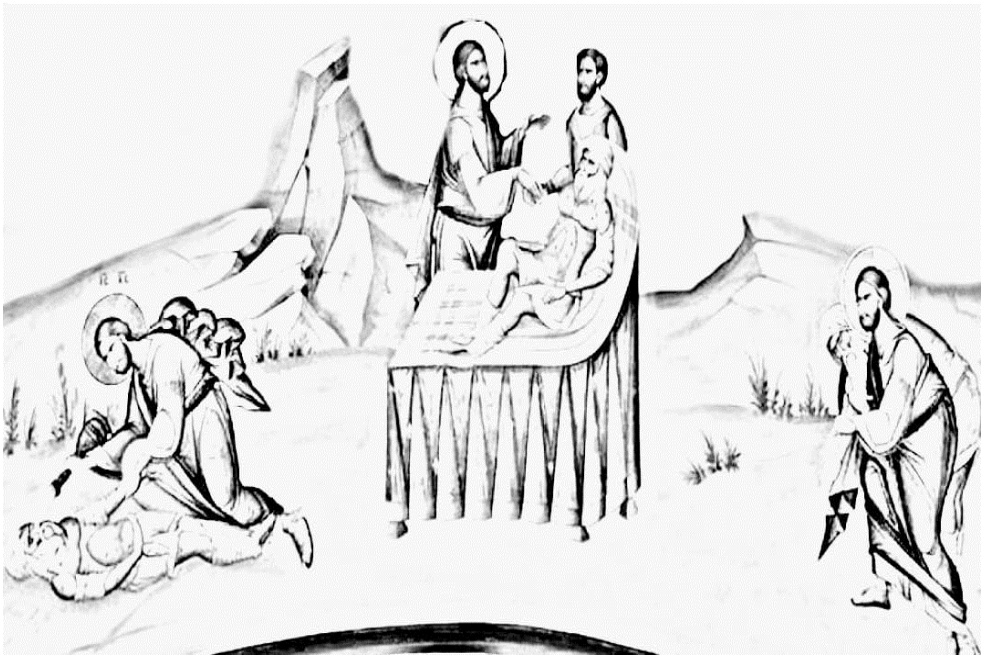

ASPECTE ALE ACTIVITĂȚII MISIONARE A BISERICII ORTODOXE ÎN LUMEA SECULARIZATĂ

Preot lect. univ. dr. MARIUS FLORESCU

Activitatea social-filantropică a Bisericii lui Hristos, care este de fapt corelația și interdependența dintre Euharistie și filantropie, este o parte esenţială a ceea ce se numeşte *Liturghia de după Liturghie*, care este continuarea părţii duhovniceşti din cadrul Sfintei Liturghii în planul vieţii de zi cu zi. Pe de altă parte, referindu-ne doar la rugăciunea domnească, a ne ruga pentru pâine înseamnă totodată a ne strădui să şi împărțim pâine.

Dacă în timpul comunismului Biserica Ortodoxă a fost forțată să devină un ghetou liturgic, acum trebuie tot mai mult să își redescopere dimensiunea acțiunii de caritate, ce îi este proprie prin însăși structura ei divino-umană. Nu mai este pentru nimeni o surpriză faptul că civilizația contemporană, în general și societatea noastră românească traversează, datorită secularismului, o criză moral-spirituală evidentă.

Privind realităţile din societatea românească, unul dintre ierarhii Bisericii noastre a arătat mai demult că: „în mare suferință se află nu numai semeni de-ai noștri, ci întreg poporul nostru, ne-am eliberat de dictatură, dar ne vindem resursele solului și subsolului, câștigăm drepturi, dar ne pierdem responsabilitatea, vrem să fim cunoscuți în lume, dar ne uităm istoria, nu avem nevoie de vize pentru a ne părăsi patria, vrem să trăim mai bine, dar ne distrugem natura, nu mai vrem copiii nedoriți, dar îi lăsăm la voia întâmplării pe cei doriți, scoatem icoanele și credința din școli, dar îngăduim libertinajul și pornografia, le oferim copiilor tehnologii moderne, dar îi educăm în vulgaritatea străzii, dar și a mediilor de informare, îi deprindem cu televiziunea și internetul, dar îi lipsim de creativitate, vrem să se afirme dar nu-i învățăm solidaritatea, vrem să se bucure de viață, dar nu le dăm exemplu de iubire, le dorim copiilor un viitor fericit, dar nu-i îndemnăm spre Dumnezeu, care este fericirea deplină” (Mitropolit Laurenţiu Streza, *Învierea sau biruința prin iubire*, „Revista teologică”, nr. 2/2008, p. 11).

Acum suntem liberi să ne organizăm acțiunea social-misionară, dar trebuie să reflectăm la faptul că libertatea este un mare dar, însă, în același timp și o mare responsabilitate. Libertatea creștină are specific faptul că poartă pe ea semnul crucii, ceea ce presupune răstignirea egoismului nostru personal și

comunitar, fiind deci vorba de o libertate care se implică în plan social în mod responsabil. În libertate, clerul, păstrând responsabilitatea majoră pe care o are, aceea de a ne învăța și ajuta să căutăm mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și toți membrii Bisericii trebuie să-și asume responsabilitatea pentru viața acesteia, conferită prin participarea la Sfintele Taine, mai ales la Taina Botezului, ca lepădare de satana și unire cu Hristos, în fiecare zi. Grija aceasta pentru întreaga viață a Bisericii trebuie cultivată mai mult, căci Biserica este „locul în care se mântuiesc cei ce sunt sortiți pieiri" (cf. Sfântului Efrem Sirul).

De fapt, în condiții de libertate și într-un context social nou în care Biserica își exercită misiunea sa, există și mereu apar noi probleme și aspecte față de care Biserica nu poate rămâne indiferentă și nu poate rămâne în izolare. S-a remarcat de pildă că multă vreme clericii și intelectualii au stat într-un fel de expectativă recirocă. Este necesar ca fiecare parte să păsească în întâmpinarea celeilalte. Intelectualii să intre în Biserică, să caute să înțeleagă și să trăiască bogăția credinței ortodoxe, profunzimea ei deosebită. Clericii la rândul lor trebuie să-i caute, să se constituie în exemple vii, să-i aducă la Biserica, să le explice Liturghia ca jertfă continuă a lui Hristos pentru noi, jertfă din care ne împărtășim în mod comunitar. Desigur că este de la sine înțeles că preotul trebuie să aibă astăzi o cât mai bună pregătire intelectuală. El trebuie să fie mereu pe teren, dar și cu cartea în mână, citind și învățând pe oameni taina Sfintei Treimi, mesajul jertfei Mântuitorului pentru orice om și păcătos și sfințirea vieții prin lucrarea Duhului Sfânt.

Privitor la activitatea pastorală din parohie s-a arătat că „viitorul creștinismului stă și cade cu sfințenia creștinilor și vrednicia preoților" (Tudor Popescu *Meditații teologice*, București, Ed. Arhiepiscopiei, 1997, p. 57). În legătură cu vrednicia preoților s-a accentuat și se accentuează caracterul profetic al preoției, arătându-se că în Vechiul Testament preotul era una, iar profetul era alta. Preotul era reprezentantul oficial al autorității religioase instituit după anumite rânduieli consacrate și îndeplinind o funcție precisă, formată din rânduieli exacte. Spre deosebire de preot, profetul este o apariție stranie, tulburătoare, incomodă, revoluționară, el apare pe neașteptate, biciuind, mustrând, amenințând și înfingând cu extraordinară îndrăzneală sulițe de foc ale cuvântului lui Dumnezeu în viața celor ce cu gura doar mai cunoșteau pe Iahve, Domnul cerului și al pământului. În Noul Testament, spre deosebire de Vechiul, preotul are privilegiul de a purta și prerogativele profetului, adică prerogativele omului aflat într-o neobișnuită tensiune interioară, care îi interzice în mod hotărât să se lase nivelat de tipicul vieții cotidiene. Obsedat de viziunea Împărăției lui Dumnezeu, preotul-profet nu se lasă niciodată mulțumit cu starea

lucrurilor din jurul său, ci cu sufletul luminat și încălzit de strălucirea acelei împărății, se va arăta a fi un suflet fierbinte cu credință de cremene, cu îndrăzneală eroică, cu pătrundere de spirit, neastâmpăr sfânt și oroare de comoditate. Mai mult ca oricând, obștea ortodoxă românească are nevoie de preoți profeți. Funcția gospodărească, economică o mai poate împlini și altcineva, pe cea profetică însă nimeni altul decât preotul, cine altul decât preotul-profet ar putea face ca Domnul Iisus Hristos să fie luat în seamă; învățătura Lui să nu mai fie dată la o parte ca un lucru perimat, iar Împărăția lui Dumnezeu să fie înfățișată cu putere lumii. Astfel, pentru preotul conștient de misiunea lui, punerea în lucrare a misiunii sale profetice este o datorie de cea mai vie actualitate (cf. Pr. Prof. Dr. Dumitru Belu, *Funcția etică a asociaților religioase ortodoxe*, „Altarul Banatului", nr. 9-10/1946, p. 209-210).

În altă ordine de idei, misiunea Bisericii în lume cuprinde trei acțiuni principale, din care se desprind încă altele:

- propovăduirea Evangheliei;
- rugăciune - cult - Liturghie;
- angajament social în numele lui Hristos.

Faptul că Bisericii i-a fost îngrădită timp de 50 de ani de comunism acțiunea de propovăduire a Cuvântului lui Dumnezeu, pentru a nu fi promovată credința, trebuie să determine acum o consolidare a catehezei parohiale, fiindcă o generație întreagă de credincioși nu au orientarea necesară și corectă în duhul ortodoxiei. Cu mai mulți ani în urmă, cunoscutul teolog Alexander Schmemann se referea la faptul că „ceea ce trebuie să propovăduim noi astăzi este convertirea la creștinism, aceasta este singura cale ce ne scoate din impasul în care a fost adusă lumea, prin eșecul creștinilor de a fi cu adevărat creștini" (*Biserică, lume, misiune*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2006, p. 45). De aici rezultă necesitatea unei catehizări eficiente, pe măsură să impulsioneze și să anime sfințenia vieții lui Hristos în multiplele realități ale vieții cotidiene. S-a subliniat pe bun drept că ceea ce propovăduiește credința creștină „nu este un set de idei, doctrine morale, metafore tulburătoare și filosofii abstracte, ci este credința în Hristos Cel viu, care este Persoană. Fără această credință ne putem numi oricum, dar numai creștini nu prea… Faptul că oamenii nu înțeleg acest lucru, nu este neaparat o dovadă a lipsei lor de credință, ci ne arată că este necesară multă muncă de catehizare, pentru a restabili trăirea credinței și a adevărului divin revelat în viața credincioșilor. Acest lucru nu se face într-un mod mecanic, ci cu foarte multă grijă și înțelepciune duhovnicească, astfel încât credincioșii să fie pătrunși de adevărul de credință, pentru ca el să lumineze în toate aspectele vieții lor, atât în cele duhovnicești, cât și cele materiale, sociale

și familiale" (Laurențiu Gheorghe, *Credință și sondaje*, „Ziarul Lumina", vineri 11 noiembrie 2011, p. 10).

În cadrul aceleiași activități catehetice a Bisericii se încadrează și predarea religiei în școli. Aceasta reprezintă un dar al lui Dumnezeu, de aceea trebuie fructificat după importanța pe care o are pentru viitorul Bisericii. Încă de la început s-a subliniat că nu putem rămâne numai la aspectul didactic al religiei în școală, fiindcă educația creștină are particularitățile ei bine definite. După cum a arătat Preafericitul Părinte Patriarh Daniel „transmiterea credinței este o operă extrem de importantă, atât în familie cât și în instituțiile sociale, publice. Astfel, o mare Litughie a Cuvântului se săvârșește în școli, este un serviciu imens pe care profanul îl aduce Bisericii prin faptul că se implică în transmiterea religiei și formarea spirituală a poporului. Este nevoie să conștientizăm sfințenia acestei misiuni. După cum arată un duhovnic al Bisericii noastre: *Cuvântul trebuie trecut de la nivelul de informație la nivelul de împărtășanie, de trăire în comuniune* (Rafail Noica). În acest context se cuvine să arătăm că profesorul de religie nu transmite numai cunoștințe ci și convingeri care pornesc de la starea lui duhovnicească. Predarea religiei în școlile de stat nu este deci o simplă reluare a tradiției (în sensul că s-a mai predat cândva religia în școli) ci reprezintă o Liturghie în istorie, un eveniment, un fel de Rusalii în viața unui popor" († Daniel, Patriarch of the Romanian Orthodox Church, *Confessing the Truth in Love. Orthodox Perceptions of Life, Mission and Unity*, Basilica, Bucharest, 2008, pp. 31-31).

O atenție deosebită trebuie să se acorde formării viitorilor preoți și cadrelor didactice din școlile de teologie. Un alt ierarh al Bisericii noastre arăta, referindu-se în mod special la „viața de studiu și de rugăciune" din școlile teologice că trebuie să primeze viața de rugăciune, aceasta trebuind să fie plasată înaintea studiului. Studiul se inspiră din viața litugică, din rugăciune. Când se inversează acest raport nu ne putem aștepta decât la un dezastru pe care îl vedem sub ochii noștri (Mitropolit Serafim Joantă în *Tinerețe, ideal, Biserică*, A.S.C.O.R. Sibiu, Editura Agaton, Făgăraș, 2002, p. 14).

Din cele până aici expuse vedem că întreaga misiune a Bisericii trebuie orientată pastoral, spre a da hrană și spre întreține viața cu adevărat creștină. Avem nevoie de o eclesiologie pastorală și de o teologie pastorală în general, nu doar de o disciplină pastorală. (cf. I. Bria, *Eclesiologia pastorală*, „Studii teologice", nr. 1-4/1979). Credincioșii trebuie orientați spre o participare activă la viața Bisericii, fiecare trebuind să conștientizeze că Biserica îi aparține, că ea este bucuria vieții lui. Sfântul Ignatie Teoforul îndemna: „veniți la Biserică, veniți la Liturghie. Nu lipsiți Trupul lui Hristos de unul din mădularele sale, nu-

L lipsiți de ceva ce îi aparține Lui". Desigur, nu e vorba aici doar de o simplă idee morală sau moralizatoare, în sensul că este obligatoriu să participăm la slujbe, ci este vorba de a conștientiza că fără fiecare dintre noi care suntem botezați în Biserică, lipsește ceva din comunitatea și vivacitatea Bisericii. Este deci nevoie acolo și de rugăciunea și implicarea mea, așa cum și eu am nevoie de rugăciunea și implicarea altora pentru mine.

VIAȚA DUHOVNICEASCĂ ÎN DIASPORA?

Preot VLAD LIA
Teologie Pastorală anul II

Plecând de la întrebarea primită în urmă cu puțină vreme: "Poate omul să ducă o viață duhovnicească în vremurile actuale, în afara țării?", voi încerca să răspund din punctul de vedere al slujitorului de dincolo de Catapeteasmă.

Traiul în afara țării, în Germania, nu se arată chiar atât de simplu cum, poate, este privit de către cei ce locuiesc în România. Cetățenii români stabiliți pe teritoriul Germaniei sunt nevoiți să se alinieze cerințelor și standardelor de viață impuse de către autorități. Astfel, timpul celui ce trăiește la standardele germane este foarte bine drămuit. Acest fapt duce de foarte multe ori la concesii din partea românilor, alegând lucrurile primordiale sau principale pentru ei, lăsând deoparte pe cele ce devin mai puțin importante sau chiar o povară pentru unii dintre aceștia.

Cunoaștem cu toții că Germania este o țară dezvoltată și avansată, tocmai datorită unor stricteți foarte clar impuse. Avantajul românului este că se poate adapta foarte ușor situațiilor și solicitărilor noi, putând astfel să răzbată în toate colțurile lumii. Însă aceste adaptări vin și cu o mare parte de dezavantaje pentru români, anume, renunțarea la unele obiceiuri și tradiții moștenite din generație în generație. Odată cu acestea vine și îmbrățișarea unor tradiții și obiceiuri locale (mult spus tradiții, majoritatea acțiunilor și activităților fiind aproape complet golite de simbolistică duhovnicească). Astfel, începe așa-zisa integrare a românului în societatea germană.

Despre o integrare completă nu poate fi vorba, căci cetățeanul român nu va putea, din fire, să renunțe la unele din obiceiurile moștenite și înscrise în ADN-ul său. Însă, de foarte multe ori, aceștia rămân prinși între lupta sufletului de a păstra din cele românești și plăcerile aduse de traiul în regiunile germane.

Având în vedere acestea, revin la întrebarea inițială și răspund: „Se poate trăi duhovnicește, cu condiția de a reveni la rădăcini". Iar acest lucru poate fi făcut foarte simplu, luând seama la câteva pasaje din Sfânta Scriptură din care voi menționa: pe cel din Vechiul Testament - "Cinstește pe tatăl tău si pe mama ta, ca să-ți fie bine și să trăiești ani mulți pe pământul pe care Domnul Dumnezeu ți-l va da ție." Ies. 20, 12.

Această poruncă dată de Domnul Dumnezeu prin Moise, prorocul Său, ne învață foarte simplu să ne aducem aminte de cele primite drept învățătură de la părinții noștri. Iar aceasta cum altfel decât prin cinstirea lor, prin respectul față de tot ceea ce au făcut pentru noi, pentru dragostea pe care ne-au arătat-o. Cinstirea părinților se traduce și prin respectarea obiceiurilor și tradițiilor înmânate nouă, prin întoarcerea la cele primite de la generațiile anterioare, învățături pe care le cunoaștem, în care ne regăsim, cu care suntem obișnuiți, care ne fac să tresărim atunci când le sesizăm în preajma noastră. Acestea purtând numele de tradiție. Tradiție populară. Obiceiuri înscrise în măduva oaselor.

Întoarcerea la acestea, aduc românului starea de bine, de liniște, de regăsire a sinelui și a celor din jur, ajutându-l la găsirea identității pierdute sau uitate. Însă aceasta nu este de ajuns spre a avea o viață duhovnicească, ci doar un pas către aceasta.

Aducerea aminte de lucrurile străvechi ar trebui să ne ducă și spre momentele când părinții, sau chiar mai bine, bunicii, ne vorbeau și ne învățau despre Dumnezeu, culminând cu drumurile săptămânale la Sfânta Liturghie de Duminică. În acest pas avem, acum, un sprijin și în afara granițelor României. Biserica Ortodoxă Română se îngrijește de sufletele creștinilor, rânduind preoți din ce în ce mai mulți, în aproape toate colțurile lumii și ajutând la înființarea comunităților românești ce se vor coagula, în cele mai multe cazuri, în jurul Bisericii.

Dacă omul va reuși să treacă pragul bisericii, fie că o regăsește, fie că o descoperă acum, este deja pe drumul spre o viață duhovnicească. Trecând pragul bisericii a depășit deja foarte multe bariere puse în calea sa de către societatea mult prea secularizată din zilele noastre. Ajungând în Casa Domnului, a reușit să se ridice sufletește din amorțeala la care sunt predispuși toți cei ce gustă din dulceața traiului în afara țării.

Ajungând aici, se va întâlni cu "reprezentantul lui Dumnezeu", cu ajutorul căruia se poate așeza pe o traiectorie dreaptă spre o viață duhovnicească, primind din partea preotului răspuns întrebărilor și înțelegând acest univers vast al lui Dumnezeu. Va ajunge să facă cunoștință cu Rugăciunea și chiar cu Postul, lucruri absolut necesare sufletului.

Astfel, viața duhovnicească poate fi atinsă prin tradiții și obiceiuri creștine, prin regăsirea sau cunoașterea lui Dumnezeu și a lucrurilor bineplăcute Lui, prin aplecarea spre îngrijirea sufletului prin Post și Rugăciune. Epoca modernă în care ne aflăm nu ne poate lua aceste lucruri mai sus amintite, deoarece ele aparțin sufletului și deci, nu se supun legilor lumești.

FUNDAMENTELE ECLEZIOLOGICE ALE MISIUNII ORTODOXE

Drd. CRISTIAN-ILIE BĂLEANU
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea" din Arad

Abstract: The mission is understood as an integral qualitative characteristic of the Church's body represented by believers (christinans). The mission of the Orthodox Church is sacred and represents the whole life of the Church - its inner life - insofar as we assume a certain boundary between the Church and the world. In this sense, every member of the Church is called to bear witness to Christ, and a Christian is, by definition, a missionary. A similar approach is found in the documents of the World Council of Churches, where the mission of the church is understood as the reconciliation of all people with God and with each other.

Keywords: *ecleziologie, misiune, Biserica Ortodoxă, mărturisire, propovăduire*

Introducere

Înainte de a discuta pe larg despre fundamentele misiunii ortodoxe, este necesar să înțelegem termenul *misiune* în accepțiunea ortodoxă. Deși ideea de misiune își păstrează înțelesul în Răsăritul Ortodox, de-a lungul a două milenii, întâmpinând vicisitudini doar în desfășurarea activităților de propovăduire, un sfânt al Bisericii Ortodoxe Ruse, Inochentie din Alaska, definește concret misiunea ortodoxă, privind-o într-un mod practic, ca mărturisire a lui Hristos, părăsind locurile natale cu scopul de a răspândi Evanghelia[1]. De aici au luat naștere diferite forme de activități misionare, care implicau organizarea eclezială și carisma unor misionari consacrați.

Misiunea este înțeleasă ca o caracteristică calitativă integrală a corpului viu al Bisericii reprezentat de credincioși. Misiunea Bisericii este sacră și reprezintă întreaga viață a Bisericii - viața sa interioară - în măsura în care presupunem o anumită graniță între Biserică și lume. În acest sens, fiecare membru al Bisericii este chemat să depună mărturie despre Hristos, iar un creștin este, prin definiție, un misionar[2]. O abordare similară se găsește și în

[1] Ioan Arhiepiscop de Belgorod, „Ecclesiological and Canonical foundations of Orthodox Mission", *International Review of Mission,* vol. 90, issue 358, 2001, p. 270.
[2] Ioan Arhiepiscop de Belgorod, „Ecclesiological and Canonical foundations of Orthodox Mission", *International Review of Mission,* vol. 90, issue 358, 2001, p. 270.

documentele Consiliului Mondial al Bisericilor, unde misiunea bisericii este înțeleasă ca împăcare a tuturor oamenilor cu Dumnezeu și între ei.

Misiunea ca mărturisire este inerentă naturii Bisericii și constă în propovăduirea Veștii Bune la toată făptura (Marcu 16, 15). Biserica Ortodoxă este numită apostolică nu numai pentru că membrii bisericii sunt zidiți pe temelia apostolilor (Efeseni 2, 20), dar mai ales pentru că predica sfinților apostoli continuă până în zilele noastre și se dezvoltă constant prin intermediul membrilor săi. Lucrarea misionară apostolică, consubstanțială cu însăși Biserica, crește continuu începând cu ziua Rusaliilor[3]. Apostolatul misionar a constituit întotdeauna datoria principală a oamenilor Bisericii de a împlini porunca Domnului Iisus Hristos către ucenicii săi: „Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh"(Matei 28, 19).

Misiunea ortodoxă are ca bază comuniunea Sfintei Treimi[4]. Sursa misiunii se relevă prin trimiterea Fiului în lume prin Duhul Sfânt (Ioan 20, 21). Această trimitere face parte din planul răscumpărării noastre: „Căci Dumnezeu aşa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică" (Ioan 3, 16). Prin urmare, sensul misiunii Bisericii Ortodoxe nu vizează doar transmiterea convingerilor intelectuale sau a valorilor morale, ci și transmiterea experienței vieții spirituale în comuniune, acolo unde se află și Dumnezeu. Astfel, înțelegerea trinitară a misiunii constă în întărirea relațiilor dintre credincioși după modelul sinergiei dintre Persoanele Sfintei Treimi[5].

Misiunea Bisericii Ortodoxe este totodată legată intrinsec de învierea lui Hristos. Mesajul propovăduitor al Bisericii conține mărturia că Iisus Hristos a înviat și ne conduce în Împărăția Sa (Apocalipsa 21, 2), mărturie relevată în celebrarea Sfintei Euharistii. Prin Liturghie și conduită cucernică, Iisus Hristos este revelat ca Mântuitor în puterea Duhului Sfânt, care continuă lucrarea salvatoare după Înălțare, realitatea Împărăției lui Dumnezeu fiind introdusă în lume[6].

Un alt înțeles al misiunii ortodoxe presupune că misiunea universală este un eveniment eshatologic, căci Evanghelia va fi propovăduită sub oblăduirea Mântuitorului până la sfârșitul veacului (Matei 28, 20). Această perspectivă eshatologică determină modul în care misiunea trebuie să se

---

[3] Ioan Tulcan, *Ecleziologia Ortodoxă în teologia românească contemporană. Aspecte, implicații, tendințe,* Editura Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2010, p. 20.

[4] Dumitru Stăniloae, *Sfânta Treime creatoarea, mântuitoarea și ținta veșnică a tuturor credincioșilor,* în „Ortodoxia", XXXVIII, nr. 2, p. 30.

[5] Ioan Tulcan, *Ecleziologia Ortodoxă în teologia românească contemporană. Aspecte, implicații, tendințe,* Editura Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2010, p. 32.

[6] Pavel Evdokimov, *Prezența Duhului Sfânt în Tradiția Ortodoxă,* Editura Anastasia, traducerea în română Vasile Răducă, București, 1995, p. 66.

raporteze la cultura națională, pentru că scopul misiunii a fost întotdeauna transfigurarea întregului cosmos - omenirea și natura deopotrivă - conform cuvintelor apostolului Pavel, „pentru ca Dumnezeu să fie toate în toți" (I Corinteni 15, 28). Prin urmare, misiunea constă în apropierea de lume, în reînnoirea acesteia, în trăirea unui nou stil de viață, acceptând culturile locale și modurile de exprimare care nu sunt în contradicție cu credința creștină, transformându-le în mijloace de mântuire[7].

Misiunea ortodoxă, privită din punct de vedere organizatoric-bisericesc, se poate împărți în misiune externă și misiune internă[8]. Misiunea externă este înțeleasă ca propovăduire a adevărului printre străini, adică în afara comunităților creștin-ortodoxe. Misiunea internă este modul de a-i aduce în biserică pe cei care, aflați într-o zonă majoritar ortodoxă, reprezintă o minoritate heterodoxă. Există și o altă înțelegere a misiunii interne, de exemplu acțiunile de catehizare în interiorul granițelor formale ale Bisericii. Aici sunt incluși cei care, deși botezați, nu sunt educați în spirit ortodox și nu urmează învățăturile Bisericii. O astfel de misiune este denumită în mod obișnuit catehză.

Însușirile Bisericii ca fundament al misiunii ortodoxe

Termenul grecesc pentru biserică este *εκκλεσια* (provenind de la *ek-kalein* = a chema, a convoca), care înseamnă sfânta adunare a poporului și arată că Dumnezeu este Cel care-i adună pe cei care-I aparțin, ca să intre într-un nou legământ și într-o nouă comuniune cu El[9]: „Credincios este Dumnezeu, prin Care aţi fost chemaţi la împărtăşirea (comuniunea, *koinonia*) cu Fiul Său Iisus Hristos, Domnul nostru"(I Corinteni 1, 9).

Deși este imposibil să se găsească o definiție profundă a Bisericii în teologia ortodoxă, putem remarca descrieri cuprinzătoare venite din partea unor teologi cunoscuți. Spre exemplu, teologul rus Georges Florovsky subliniază că este imposibil să începi cu definiția formală a Bisericii. Strict vorbind, nu există nimeni care să poată pretinde vreo autoritate doctrinară. Nimeni nu se poate identifica cu Sfinții Părinți, nici cu scolasticii, nici măcar cu Toma din Aquino. Nici o definiție nu a fost dată de Sinoadele Ecumenice și nici de marile concilii ulterioare din Occident, inclusiv Trent și Vatican.[10]

---

[7] Ioan Arhiepiscop de Belgorod, „Ecclesiological and Canonical foundations of Orthodox Mission", *International Review of Mission,* vol. 90, issue 358, 2001, p. 271.

[8] Ioan Arhiepiscop de Belgorod, „Ecclesiological and Canonical foundations of Orthodox Mission", *International Review of Mission,* vol. 90, issue 358, 2001, p. 271-272.

[9] Ion Bria, *Tratat de Teologie Dogmatică şi Ecumenică,* Editura România Creștină, București, 1999, p. 158.

[10] Georges Florovsky, *Bible, Church, Tradition: An Eastern Orthodox View,* vol. 1, Editura Norland Publishing Company, Belmont, Massachusetts, 1987, p. 57.

Totuși, Crezul Niceo-Constantinopolitan ne oferă patru repere distinctive în ceea ce privește Biserica. Aceste însușiri determină plenitudinea ființei Bisericii, care și-ar pierde esența, dacă ar fi lipsită de oricare dintre aceste atribute.

A. Unitatea

Potrivit Sfântului Apostol Pavel, Biserica este trupul lui Hristos (I Corinteni 12, 27), un organism viu, format din toți oamenii reînnoiți spiritual, „pentru că într-un Duh ne-am botezat noi toți, ca să fim un singur trup" (I Corinteni 12, 13). Mântuirea oamenilor se poate realiza doar în comuniune cu Dumnezeu și cu aproapele. Când oricare dintre noi cade, cade singur; dar nimeni nu se salvează singur. Cel care este mântuit este mântuit în biserică ca membru al acesteia și în unitate cu toți ceilalți membri ai ei[11], explică teologul rus Alexei Khimiakov necesitatea unității pentru mântuirea credincioșilor.

Rezultă că scopul misiunii ortodoxe este înființarea comunităților euharistice. Scopul nu este doar răspândirea învățăturii credinței creștine și nici asimilarea teoretică a poruncilor Mântuitorului Hristos, ci experierea cunoașterii a lui Hristos, prin har, participare la viața sacramentală a Bisericii și prin respectarea poruncilor care stabilesc o viață evlavioasă[12]. Prin urmare, unicitatea Bisericii creează identificarea spirituală între credincioși, ca mădulare ale trupului lui Hristos. Acest lucru determină motivația misiunii ortodoxe, iubirea.

Cu toate acestea, iubirea este ea însăși un răspuns uman la dragostea lui Dumnezeu. Apostolul Ioan în Evanghelia sa vorbește despre iubirea trinitară, care implică actul chenotic al Fiului, având ca rezultat mântuirea obiectivă a lumii (Ioan 1, 10-14). Această dimensiune trinitară a misiunii Bisericii joacă rolul decisiv în fundamentul ei eclesiologic. Chemarea Bisericii la misiune este înrădăcinată în faptul că Hristos însuși a fost trimis de Tatăl în Duhul Sfânt. Trimiterea lui Hristos a fost rezultatul inevitabil al dinamicii interioare a Sfintei Treimi. De fapt, misiunea creștină poate fi justificată numai dacă concepem sarcina noastră misionară ca fiind proiecția în termeni umani a vieții de comuniune care există în Sfânta Treime[13].

---

[11] Alexei Stepanovich Khimiakov, *The Church is One*, Londra, 1968, p. 38.

[12] Ioan Arhiepiscop de Belgorod, „Ecclesiological and Canonical foundations of Orthodox Mission", *International Review of Mission,* vol. 90, issue 358, 2001, p. 273.

[13] Petros Vassiliadis, „Mission and Proselytism: An Orthodox Understanding", *International Review of Mission,* vol. 85, issue 337, 1996, p. 262.

B. Sfințenia

Evanghelia după Sfântul Ioan îl identifică pe Hristos cu Logosul divin, Cel prin care toate au fost create (Ioan 1, 1-5). Aceasta înseamnă că Hristos nu este numai Mântuitorul, întemeietorul Bisericii și capul acesteia, ci adevărul final despre începutul, dezvoltarea și soarta întreagă a creației lui Dumnezeu. Biserica este sfântă prin capul său, Domnul nostru Iisus Hristos, dar în același timp este sfântă și prin prezența continuă a Duhului Sfânt, care ocrotește fiecare credincios spre mântuirea subiectivă[14].

În cea mai profundă înțelegere, Biserica nu este altceva decât lumea în cursul transfigurării, lumea care în Hristos reflectă lumina paradisului[15]. Sfinții Părinți numesc Biserica casă a Duhului Sfânt, căci acolo unde este Biserica, există Duhul Sfânt și unde este Duhul Sfânt, există orice har, Duhul este Adevărul[16]. Prin urmare, misiunea Bisericii constă în ideea că toți oamenii vin să-L cunoască pe Hristos și să găsească în El comuniunea cu Dumnezeu, ceea ce Sfinții Părinți numesc îndumnezeire.

Biserica, ca viață nouă în Hristos, călăuzită de Duhul Sfânt și ca o comuniune a sfinților, își realizează activitatea misionară în lume prin însăși prezența sa. Credincioșii care sunt pregătiți spiritual în biserică își îndeplinesc și ei misiunea divină în lume. Dacă nu există perfecțiune spirituală, nu există nicio misiune. Înțelegerea ortodoxă a misiunii provine din ideea că îndumnezeirea personală este extinderea misiunii Bisericii în lume. Sfântul Ignatie al Antiohiei a perceput Biserica drept comunitatea euharistică care există în realitatea eshatologică ca manifestare a împărăției lui Dumnezeu pe pământ[17]. Din această înțelegere rezultă înființarea bisericii după modelul regatului, selectând un episcop pentru comunitatea locală.

Astfel, în demersul propriu-zis al misiunii Bisericii, punctul central devine comunitatea locală. În stabilirea misiunii Bisericii, rolul principal revine episcopilor. Episcopul este cap al comunității. Rugăciunile oferite de episcop în Liturghie sunt toate la persoana întâi plural. Slujirea episcopului se face în numele întregii biserici locale. Prin urmare, se poate spune că biserica prin persoana episcopului este implicată în misiune[18].

---

[14] Pavel Evdokimov, *L 'Espirt Saint dans la Tradition orthodoxe,* Editura Cerf, Paris, 1969, p. 90.

[15] Olivier Clément, *The Roots of Christian Mysticism,* Editura New City, Londra, 1993, p. 93.

[16] Ioan Arhiepiscop de Belgorod, „Ecclesiological and Canonical foundations of Orthodox Mission", *International Review of Mission,* vol. 90, issue 358, 2001, p. 274.

[17] Ioan Arhiepiscop de Belgorod, „Ecclesiological and Canonical foundations of Orthodox Mission", *International Review of Mission,* vol. 90, issue 358, 2001, p. 274.

[18] James Stamoolis, *Eastern Orthodox Mission Theology Today,* Editura Light and Life, Minneapolis, 1986, p. 118.

Plinătatea și unitatea Bisericii se încununează în comuniunea euharistică. Ecleziologia euharistică oferă oportunitatea de a se înțelege rolul laicilor în biserică și în misiunea ortodoxă. Cu toate acestea, acțiunile credincioșilor ar trebui să fie în concordanță cu deciziile ierarhiei bisericii, pentru că „Şi pe unii i-a pus Dumnezeu, în Biserică: întâi apostoli, al doilea prooroci, al treilea învăţători; apoi pe cei ce au darul de a face minuni; apoi darurile vindecărilor, ajutorările, cârmuirile, felurile limbilor” (I Corinteni 12, 28).

C. Universalitatea

Biserica este centrul universului, sfera în care sunt determinate destinele sale. Toți sunt chemați să intre în Biserică, pentru că dacă omul este un *microcosmosos*, Biserica este un *macroantropos*, așa cum spune Sfântul Maxim Mărturisitorul. Ea crește și se dezvoltă în istorie, aducând pe aleși în sânul său, unindu-i cu Dumnezeu. Lumea îmbătrânește și decade, în timp ce Biserica este întinerită și reînnoită constant de către Duhul Sfânt, care este sursa vieții. La un moment dat, când Biserica a atins plenitudinea dezvoltării determinată de voința lui Dumnezeu, lumea exterioară, după ce și-a consumat resursele vitale, va pieri. În ceea ce privește Biserica, ea va apărea în slava sa eternă ca împărăție a lui Dumnezeu.[19]

Reflectând la relația om-Biserică, în viziunea Sfântului Maxim Mărturisitorul, teologul Vladimir Loosky detaliază atributul universalității Bisericii, apelând la conceptul de *macroantropos*, regăsit în scrierile patristice. Sfinții Părinți explică sintagma coroana creației divine prin faptul că omul este sinteza, spiritual vorbind, a întregului univers. Dar omul nu se poate mântui singur. Raportându-ne la mântuire, realizabilă doar colectiv, înțelegem plenitudinea Bisericii. Mădularele Bisericii nu pot fi altcineva decât oamenii care au nevoia de a se întoarce la Dumnezeu. Toți formând un trup, o credință. Universalitatea Bisericii este „plinirea Celui ce plinește toate întru toți” (Efeseni 1, 23). Biserica este cea care ține deplinătatea adevărului și martorii adevărului apostolic. Vladimir Lossky vorbește despre atributul universalității ca despre un mod de cunoaștere al Adevărului propriu Bisericii, în virtutea căruia acest Adevăr devine clar pentru întreaga Biserică.

Definind universalitatea Bisericii, Sfântul Chiril al Ierusalimului înțelege următoarele caracteristici. Biserica este considerată catolică din moment ce: există în lume de la un capăt la altul al pământului; învață în

[19] Vladimir Loosky, *The Mystical Theology of the Eastern Church,* Editura St. Vladimir Seminary Press, New York, 1976, p. 178.

deplinătatea lor toate dogmele care ar trebui cunoscute de toți oamenii; încorporează fiecare rasă de oameni evlavioși, indiferent de statutul lor social și educație (guvernanți și guvernați, educați și oameni simplii); tratează și vindecă orice fel de păcat; posedă în sine tot ceea ce este numit virtuos prin cuvânt și faptă și în merite spirituale[20].

Ecleziologia ortodoxă tinde să facă o distincție între forma locală și cea generală a universalității Bisericii. O biserică locală, adunată în numele Mântuitorului Iisus Hristos, care sărbătorește Euharistia și este condusă de un episcop, are atributul universalității, primind trupul lui Hristos în toată plinătatea. Universalitatea Bisericii este dată de Hristos și nu de membrii ei[21]. Este foarte important ca forma locală a universalității să fie înțeleasă ca un corp în sine, nu ca o parte dintr-un trunchi mai mare. Acest principiu este exprimat în mod viu la Sfânta Proscomidie, când preotul înfățișează pe Sfântul Disc comunitatea locală sub oblăduirea Mântuitorului, a Maicii Domnului, a apostolilor și sfinților.

Această formă locală a universalității implică în mod natural posibilitatea diversității culturale, liturgice și teologice în Biserica lui Hristos. Misiunea Bisericii se confruntă inevitabil cu problemele din societatea laică, în special cu cele de natură culturală și etnică. Este important de menționat în acest sens că Împărăția lui Dumnezeu, adică împlinirea misiunii Bisericii, nu distruge ordinea naturală a lumii, cu diversitățile ei, ci o transformă, sfințind-o. De exemplu, folosirea limbilor vernaculare ale diferitelor popoare în Serviciul Divin ne arată că Creștinismul nu desființează culturile locale, ci le include în diversitatea tradiției universale[22].

Misionarii ortodocși au acordat o atenție majoră transmiterii învățăturilor creștine în viața oamenilor. Trăind printre oameni, misionarul a devenit treptat unul dintre ei, asimilând tradiția și cultura. Respectul pentru cultura oamenilor, studiul obiceiurilor și limbajului local, traducerea Sfintei Scripturi, educarea și instruirea clerului indigen, au condus oamenii spre universalitatea Bisericii. Este demn de remarcat faptul că misionarii au fost foarte precauți în introducerea schimbărilor în culturile vernaculare. În acest scop, ei l-au imitat în mod conștient pe Hristos, trăind în sărăcie evanghelică, pentru a nu aduce schimbări radicale în societățile unde propovăduiau[23].

---

[20] Ioan Arhiepiscop de Belgorod, „Ecclesiological and Canonical foundations of Orthodox Mission", *International Review of Mission,* vol. 90, issue 358, 2001, p. 275.

[21] Ioan Tulcan, *Ecleziologia Ortodoxă în teologia românească contemporană. Aspecte, implicații, tendințe,* Editura Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2010, p. 180-181.

[22] Ioan Arhiepiscop de Belgorod, „Ecclesiological and Canonical foundations of Orthodox Mission", *International Review of Mission,* vol. 90, issue 358, 2001, p. 276.

[23] Ion Bria, *Go Forth In Peace,* Editura World Council of Churches, Geneva, 1986, p. 57-58.

D. Apostolicitatea

Biserica este numită apostolică, deoarece Sfinții Apostoli au marcat începutul istoric al acesteia; au păstrat și au transmis mai departe învățăturile de credință; au stabilit formele de slujire în biserică, succesiunea sacerdotală și stabilirea canoanelor. Apostolii i-au urmat lui Hristos și au devenit martorii Lui, primind de la El puterea să zidească Biserica istorică. Hristos însuși conduce Biserica prin apostolii Săi și succesorii lor, episcopii și preoții[24]. Apostolicitatea ca însușire nu se încheie cu fundamentarea principiilor de funcționare a Bisericii, ci reprezintă o continuitate neîntreruptă de propovăduire și slujire, conform modelului sfinților apostoli.

Biserica, în procesul său de extindere, își asimilează varietatea mădularelor ce o compun. Această dezvoltare a comunității credincioșilor se realizează prin catehizarea și botezul celor care nu sunt încă incluși în Trupul lui Hristos. Procesul de încreștinare reprezintă apostolicitatea în sens larg și are la bază modelul Fiului lui Dumnezeu întrupat[25]. Mântuitorul este El însuși numit Apostol, slujirea Sa apostolică fiind una dintre cele trei slujiri mântuitoare: „luaţi aminte la Apostolul şi Arhiereul mărturisirii noastre, la Iisus Hristos” (Evrei 3, 1). Sub aceeași denumire sunt chemați discipolii Săi și fiecare membru al Bisericii poate avea, de asemenea, această identitate.

Grație acestei caracteristici a Bisericii, transmiterea adevărului lui Hristos se desfășoară până în zilele noastre. Biserica își continuă drumul neîncetat „până la marginea pământului” (Fapte 1, 8) exercitându-și caracterul apostolic. Este important de specificat faptul că marginile pământului reprezintă o graniță spirituală dincolo de care începe viața lipsită de lumina adevărului lui Hristos[26]. Această parte externă se poate afla în centrul unui oraș sau într-o așezare îndepărtată. În cele din urmă, comunitatea locală poate deveni o astfel de parte externă, dacă părăsește universalitatea Bisericii.

Concluzie

Termenul de misiune în Biserica Ortodoxă își păstrează valențele și înțelesul originar din primele veacuri creștine. Prin natura sa, Biserica este misionară, deci fiecare membru al său, indiferent de poziția ierarhică are responsabilitatea de a transmite, în funcție de competențele sale, Vestea cea Bună. Misiunea devine astfel un atribut al fiecărui creștin.

---

[24] Ion Bria, *Tratat de Teologie Dogmatică și Ecumenică,* Editura România Creștină, București, 1999, p. 161.

[25] Ioan Arhiepiscop de Belgorod, „Ecclesiological and Canonical foundations of Orthodox Mission”, *International Review of Mission,* vol. 90, issue 358, 2001, p. 277.

[26] Ion Bria, *Go Forth In Peace,* Editura World Council of Churches, Geneva, 1986, p. 56.

Misiunea ortodoxă începe din comuniunea Sfintei Treimi odată cu începerea creației și se continuă cu activitatea mântuitoare a lui Iisus Hristos. Formarea Bisericii la Cincizecime transferă calitatea de a propovădui Evanghelia slujitorilor (apostoli, episcopi, preoți, diaconi, chiar și simplii credincioși) oblăduiți de Duhul Sfânt.

În funcție de atributele Bisericii, stabilite în Crezul Niceo-Constantinopolitan, putem analiza valențele misiunii creștine. Unitatea Bisericii în Hristos relevă faptul că scopul misiunii este înființarea comunităților euharistice. Deci, crearea identității spirituale a credincioșilor.

Atributul sfințeniei condiționează dinamica misiunii. Perfecționarea spirituală din comunitatea euharistică include transmiterea învățăturii, pentru a extinde Biserica, și fortificarea duhovnicească a creștinilor practicanți. Nu poate exista înălțare duhovnicească fără practicarea misiunii.

Universalitatea iubirii divine determină misiunea să se extindă în orice suprafață geografică, spre orice neam, indiferent de etnie sau obiceiuri. Acest lucru implică abordarea misionară în funcție de diversitatea culturală sau lingvistică a diferitelor grupuri de oameni. În acest caz, misionarului îi revin mai multe responsabilități și atribuții, printre care discernământul, organizarea și cultivarea dreptei credințe.

Apostolicitatea marchează începutul istoric al Bisericii și al misiunii totodată. Primele misiuni au fost întreprinse de sfinții apostoli, aceștia rămânând exemple vii pentru restul credincioșilor. Transmiterea adevărului de credință se desfășoară până în zilele noastre, având ca final evenimentul Parusiei.

Misiunea în Biserica Ortodoxă nu suferă modificări în ceea ce privește înțelesul conceptului, ci întâmpină dificultăți în latura practică. Fiind străbătut de probleme însemnate de-a lungul istoriei, estul Europei, locul în care Ortodoxia a prins rădăcini, reprezentând religia majoritară, încetinește cu mult, după căderea Constantinopolului (1453), dezvoltarea misiunii creștin-ortodoxe. Odată cu începutul perioadei moderne și dezvoltarea statelor est-europene, misiunea Răsăritului începe să renască. Mulțumită teologilor ortodocși din secolul XX teologia misionară se dezvoltă și în Biserica noastră. De asemenea, încep ample acțiuni misionare în anumite zone ale Africii și Asiei.

SFÂNTUL CASIAN ROMANUL - DESPRE CELE OPT GÂNDURI ALE RĂUTĂȚII

ADRIAN ILIESCU
Teologie Pastorală anul I

Fără îndoială cel mai important scriitor din Galia secolului V, a fost Sfântul Ioan Casian (cca 360-435), născut cel mai probabil în Scythia Minor, adică Dobrogea de astăzi. Deși este un autor extrem de important pentru spiritualitatea ascetică răsăriteană încă deținem puține informații despre acest monah vorbitor de latină din Dobrogea.[27] El a exercitat o imensă influență asupra monahismului apusean, în special prin cele două scrieri esențiale alesale : *Așezămintele mănăstirești* și *Remediile contra celor opt vicii capitale* în cadrul cărora descrie pe de-o parte, viața ascetică a monahiilor din Egipt și Palestina, iar pe de altă parte, analizează cele opt patimi fundamentale pe care le voi prezenta pe scurt.

1. Despre înfrânarea pântecelui

Vom vorbi despre înfrânarea pântecelui, care se potrivește îmbuibării pântecelui, apoi despre chipul posturilor și despre felul și cantitatea bucatelor. Fiindcă nu toți au aceeași tărie și aceeași vârstă , Sfinții Părinți nu au lăsat un singur canon de postire, nici un singur chip al împărtășirii de bucate, nici aceeași măsura pentru toți. Însă un lucru au rânduit tuturor: să fugă de îmbuibare și de săturarea pântecelui, iar postirea de fiecare zi au socotit că este mai folositoare și mai ajutătoare spre curățire, decât cea de trei sau de patru zile, sau decât cea întinsă până la o săptămână. Căci cel ce peste măsură întinde postirea, tot peste măsură se folosește și de hrană.

Regula înfrânării și canonul așezat de Părinți este că cel ce se împărtășește de vreo hrană să se depărteze de ea până mai are poftă și să nu aștepte să se sature. De astfel pentru curățirea desăvârșită a sufletului nu ajunge numai reținerea de la bucate, dacă nu se adaugă la ea și celelalte virtuți. De aceea smerenia prin ascultarea cu lucrul și prin ostenirea trupului mari foloase aduce. Înfrânarea de la iubirea de argint călăuzește sufletul spre curăție, când înseamnă nu numai lipsa banilor, ci și lipsa poftei de a-i avea.

[27] Daniel Lemeni, ”*Voi nu sunteți din lume” - Istoria monahismului răsăritean (sec. IV-VII)*, Ed. Astra Museum, 2018 p. 95.

2. Despre duhul curviei și al poftei trupești

Această poftă începe să supere pe om de la cea dintâi vârstă. Acest război este îndoit, aflându-se și în suflet și în trup. Pentru aceasta lupta trebuie dată din două părți împotriva lui.

Prin urmare nu ajunge numai postul trupesc pentru dobândirea desăvârșitei neprihăniri și adevăratei curății, de nu se va adăuga și zdrobirea inimii și rugăciunea întinsă către Dumnezeu și citirea deasă a Scripturilor și osteneala și lucrul mâinilor, care abia împreună pot să oprească pornirile cele neastâmpărate ale sufletului și să-l aducă înapoi de la nălucirile cele de rușine. Mai înainte de toate însă, folosește smerenia sufletului, fără de care nu va putea birui nimeni, nici curvia, nici celelalte patimi.

Semnul că am dobândit desăvârșit această virtute îl avem în aceea că sufletul chiar și în vremea somnului nu ia seama la nici un chip al nălucirii de rușine. Părinții spun că nu putem câștiga desăvârșit virtutea curăției, de nu vom dobândi mai întâi în inima noastră adevărata smerenie a cugetului; nici de cunoștință adevărată nu ne putem învrednici, câtă vreme patima curviei zăbovește în ascunzișurile sufletului.

3. Despre iubirea de argint

Acest război este străin și ne vine din afara firii, folosind necredința monahului. De fapt ațâțările celorlalte patimi, adică mânia și a poftei, își iau prilejurile din trup și își au oarecum începutul în răsadul firii, de la naștere. De aceea sunt biruite abia după vreme îndelungată. Boala iubirii de argint însă, venind din afară, se poate tăia mai ușor, dacă este silință și luare aminte. Dar dacă nu e băgată în seamă, se face mai pierzătoare decât celelalte patimi și mai cu anevoie de înfrânt.

Boala aceasta când găsește sufletul căldicel și necredincios, la începutul lepădării de lume, strecoară într-însul niște pricini îndreptățite și la părere binecuvântate ca să oprească ceva din cele ce le are. Ea îi zugrăvește monahului în cuget bătrânețe lungi și slăbiciune trupească și-i șoptește că cele primite de la chinovie nu i-ar ajunge spre mângâiere, nu mai zic când este bolnav, dar nici măcar când este sănătos. Iar după ce cu astfel de gânduri îi amăgește mintea, ca să-și oprească măcar un bănișor, îl înduplecă vrăjmașul să învețe și vreun lucru de mână de care să nu știe Avva, din care își va putea spori argintul pe care îl râvnește. Și așa, dându-se cu totul grijii câștigului, nu mai ia aminte la nimic din cele potrivnice, nici chiar la întunericul deznădejdii, care îl cuprinde în caz că nu are parte de câștig ; ci precum altora li se face Dumnezeu stomacul, așa și acestuia aurul. Să luăm seama deci, la câtă răutate târăște boala aceasta pe om, dacă îl împinge și la slujirea de idoli.

4. Despre mânie

A patra luptă o avem împotriva duhului mâniei. Și câtă trebuință este să tăiem, cu ajutorul lui Dumnezeu, veninul cel purtător de moarte al duhului acestuia, din adâncul sufletului nostru. Din orice fel de pricină ar clocoti mânia în noi, ea ne orbește ochii sufletului și nu-l lasă să vadă Soarele Dreptății. Numai atunci întrebuințăm mânia potrivit cu firea, când o pornim împotriva gândurilor pătimașe și iubitoare de plăceri. De aceea, urmând legilor dumnezeiești, să ne luptăm cu toată puterea împotriva duhului mâniei, a cărui boală o avem înlăuntrul nostru.

Să nu căutăm singurătatea și pustia pentru că ne mâniem pe oameni, ca și când acolo n-ar fi cel ce ne pornește spre mânie, sau fiindcă e mai ușor să dobândim virtutea îndelungatei răbdări în singurătate. Căci din mândrie și din voința de a nu ne învinui pe noi înșine și de a pune pe seama trândăviei noastre pricinile tulburării, poftim despărțirea de frați. Capătul îndreptării și al păcii noastre nu se câștigă din îndelunga răbdare ce o are aproapele cu noi, ci din suferirea răului aproapelui de către noi.

Deci de vom fugi de lupta îndelungatei răbdări, căutând pustia și singurătatea, patimile netămăduite ale noastre, pe care le vom duce acolo, vor rămânea ascunse, dar nu vor fi smulse. De vrem să dobândim fericirea făgăduită de domnul, datori suntem să înfrânăm, precum s-a zis, nu numai mânia cea cu lucrul, ci și mânia din cuget. Căci nu folosește așa de mult ați ține gura în vremea mâniei, ca să nu dai drumul la vorbe furioase, cât folosește ați curăța inima de ținerea minte a răului și a nu învârti în minte gânduri viclene asupra fratelui.

Iar leacul desăvârșit al acestei boli este să credem că nu ne este iertat să ne stârnim mânia nici pentru pricini drepte nici pentru nedrepte.

5. Despre întristare

A cincea luptă o avem împotriva duhului întristării, care întunecă sufletul ca să nu poată avea nici o vedere duhovnicească și-l oprește de la toată lucrarea cea bună. Când duhul acesta viclean tăbărește asupra sufletului și-l întunecă în întregime, nu-i mai îngăduie să-și facă rugăciunile cu osârdie, nici să stăruie cu folos pe lângă sfintele citiri și nu rabdă pe om să fie blând și smerit față de frați. Îi pricinuiește scârbă față de toate lucrurile și față de însăși făgăduința vieții.

Să ne deprindem numai în aceea întristare, care se cuprinde în pocăința pentru păcate și este împreunată cu nădejdea cea bună. Căci întristarea cea după Dumnezeu, hrănind sufletul cu nădejdea pocăinței, e împreunată cu bucurie. Ea

face să se arate în om roadele Sfântului Duh, iar de la întristarea cea potrivnică să cunoaștem roadele duhului celui rău.

Ea se tămăduiește prin rugăciune, prin nădejdea în Dumnezeu, prin cugetarea la cuvintele cele dumnezeiești și prin petrecerea cu oamenii cuvioși.

6. Despre trândăvie

A șasea luptă o avem împotriva duhului trândăviei, care e înjugat cu duhul întristării și lucrează împreună. El cade pe la al șaselea ceas peste monah, pricinuindu-i moleșeală, întristare și scârbă chiar față de locul unde se află și de frații cu care petrece, ba și față de orice lucrare și de însăși de citirea Scripturii. Pe lângă acestea mai stârnește și foamete pe la ceasul al șaselea.

Iar dacă nu-l poate înșela numai cu acestea, îl scufundă în somn greu și se năpustește și mai furios asupra lui, neputând fi alungat într-alt fel, fără numai prin rugăciune, prin reținerea de la vorbe deșarte, prin cugetarea la cuvintele dumnezeiești și prin răbdarea în ispite.

7. Despre slava deșartă

Patima aceasta este foarte felurită și foarte subțire și nu o bagă de seamă ușor nici însuși cel ce pătimește de dânsa. Atacurile celorlalte patimi sunt mai vădite și de aceea e mai ușoară oarecum lupta cu dânsele, căci sufletul cunoaște pe potrivnicul său și îndată îl răstoarnă prin împotrivirea cu cuvântul și prin rugăciune. Dar păcatul slavei deșarte, având multe înfățișări, precum s-a zis, este greu de biruit. El încearcă să săgeteze pe ostașul lui Hristos, prin orice îndeletnicire, prin glas, prin cuvânt, prin tăcere, prin lucru, prin priveghere, postiri, rugăciune, citire, liniște, până și prin îndelungata răbdare.

Drept aceea, cel ce vrea să se lupte desăvârșit și să ia cununa dreptății desăvârșite să se străduiască în toate chipurile să biruie această fiară cu multe capete. Deci nimic să nu facă uitându-se după lauda oamenilor, ci numai răsplata lui Dumnezeu să o caute. Să lepede necontenit gândurile care vin în inima lui și îl laudă, și să se disprețuiască pe sine înaintea lui Dumnezeu. Căci numai așa va putea, cu ajutorul lui Dumnezeu, să se izbăvească de duhul slavei deșarte.

8. Despre mândrie

Aceasta este foarte cumplită și mai sălbatică decât toate cele de până aici. Ea războiește mai ales pe cei desăvârșiți și pe cei ce s-au urcat până

aproape de culmea virtuților, încercând să-i prăbușească. Patima mândriei însă întunecă întreg sufletul și-l prăbușește în cea mai adâncă prăpastie.

Iar că mântuirea ne vine prin harul și mila lui Dumnezeu, ne dă mărturie adevărată tâlharul acela de pe cruce, care a primit Raiul nu ca preț al virtuții, ci prin harul și mila lui Dumnezeu.

Acestea știindu-le Părinții noștri, toți cu un glas au învățat, că nu putem ajunge într-un alt fel la desăvârșirea virtuții, fără numai prin smerenie. Iar aceasta se naște din credință, din frica lui Dumnezeu, din blândețe și din sărăcia desăvârșită, prin care ne vine și dragostea desăvârșită, cu darul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos.

SF PROOROC
ISAIA

VESTITORUL CĂII DOMNULUI

DUȘAN TRUȚ
Teologie Pastorală anul IV

„Glasul Proorocului Isaia acum s-a împlinit astăzi, întru naşterea lui Ioan celui mai mare dintre proroci, că a zis: Iată voi trimite pe îngerul meu înaintea feţei Tale, carele va găti calea Ta.” (extras din cântările Litiei Nașterii Cinstitului Slăvitului Proroc Înainte-mergător și Botezător Ioan din Mineiul pe iunie)

Introducere

Profetul Isaia este considerat de către toți exegeții creștini ca fiind unul dintre cei patru profeți mari, iar de mulți dintre aceștia drept cel mai important dintre ei. Importanța aceasta îi este conferită nu numai din cauza mărimii scrierii sale, ea fiind cartea cu cele mai multe capitole in întreaga Sfântă Scriptură (66), ci mai degrabă datorită abundenței de profeții mesianice și a profunzimii ei teologico-morale. De asemenea, cartea Isaia are și o plajă largă de idei foarte importante, atât de sorginte religioasă cât și politică sau socială, profețiile ei extinzându-se pe întreg acest „areal”. Motiv pentru care a fost printre cele mai cercetate cărți ale Sfintei Scripturii din cele mai vechi timpuri până în prezent, ea manifestând un profund interes atât pentru rabinii evrei cât și pentru Sinții Părinți și teologii moderni. De ce atât de mult interes pentru această carte? Eu cred că datorită faptului că ea cu adevărat conține cuvântul lui Dumnezeu rostit de Isaia în multe rânduri societății iudaice a secolului al VIII-lea Î.Hr., cuvinte care nu numai că sunt valabile și azi ci care cu trecrea timpului dobândesc un tot mai vast și mai profund înțeles. De asemenea, dacă privim doar din punct de vedere teologic importanța cărții, aceasta reiese din numărul de citări, parafraze sau aluzii pe care autorii Noului Testament le fac pe seama ei. Importante societăți biblice afirmă că numărul se ridică la aprox. patru sute, majoritatea fiind legate de teme de maximă importanță precum: îndeplinirea promisiunii eshatologice de mântuire a lumii, Iisus-Mesia al omenirii, universalitatea mântuirii, dreptatea divină sau biruința fiinală a lui Dumnezeu.[28]

Pentru a putea să înțelegem cât mai bine scrierile acestui ilustru profet trebuie să ne aplecăm și asupra poveștii vieții sale. Astfel de informații aflăm

[28] Brevard S. Childs, *The Stuglle to understand Isaiah as Christian Scripture*, Wm. B. Erdmans Publishing Co., 2004, p. 5.

chiar din conținutul cărții profetului. De aici reiese că el este fiul lui Amos, un aristocrat iudeu, fiind chiar văr cu regele Ozia, conform spuselor lui Iosif Flavius. După conținutul cuvântărilor sale reiese că și-a exercitat misiunea în Regatul Iuda timp de patruzeci de ani, în timpul domniilor regilor Ozia, Iotam, Ahaz și Iezechia, adică în intervalul dintre cca. 760 î.Hr. și cca. 710 î.Hr.. Activitatea sa profetică și-a exercitat-o într-o perioadă de prosperitate economică a statului care s-a confundat și cu o perioadă de decădere morală a societății. Motiv pentru care o mare parte a scrierii sale stă sub semnul amenințării și a mustrării. Important de precizat e și faptul că Isaia a fost căsătorit și a avut doi copii a căror nume au avut un înțeles profetic: Șear-Iașub (un rest se va întoarce - Is. 7,3; 10,21) și Maher-Șalal-Haș-Baz (fuge prada, grăbește jaful - Is. 8,1-3). Prin aceste nume profetul prevestește iminenta invazie asiriană. Dacă luăm în calcul o veche tradiție iudaică, de care se uzează și în Epistola către Evrei (11, 37), Isaia ar fi murit ca martir fiind tăiat cu fierăstrăul din ordinul regelui idolatru Manase.[29]

Analiză

Tema pe care eu mi-am propus să o tratez are în centrul său profeția despre Înaintemergătorul Domnului, care se regăsește în capitolul patruzeci al cărții profetului Isaia. Dacă vorbim însă de capitolul al patruzecilea și de altfel de toate capitolele ce îi urmează, neapărat ne vom confrunta cu problema unității acestei cărți, care este foarte mult pusă la îndoială, de către exegeți. Unii dintre aceștia consideră că există mai mulți autori ai cărții, doi sau chiar trei, Deuteroisaia și Tritoisaia. Ipoteza multor bibliști e că lui Isaia fiul lui Amos îi aparține defapt doar conținutul primelor treizeci și nouă de capitole, restul atribuindu-i-se lui Deuteroisaia, profet ce a activat o sutăcincizeci de ani mai târziu, adică în perioada de final a exilului babilonic. Primul care vorbește despre aceasta este Moise Ben Samuel Ibn Gekatilla, un rabin evreu din secolul al XII-lea.[30]

Despre viața acestui Deuteroisaia nu avem informații concrete, ci doar presupuneri. Unii exegeti consideră că el s-ar fi născut în Babilonia, că a trăit și că ar fi și murit acolo. Alții însă cred că el s-a și întors din exil după edictul lui Cirus din anul 538, moment în care a început să compună imnele dedicate lui Ebed Iahve, cuprinse între capitolele 56-66, pe care o seamă de cercetători le atribuie unui Tritoisaia. Cu toate acestea, majoritatea bibliștilor au căzut deacord că fragmentul cuprins între cap. 40-66 aparține unui alt autor decât Isaia fiul lui Amos, din mai multe privințe. Una dintre ele ar fi faptul că în capitolul 45,1-3 apare numele lui Cirus: „Așa zice Domnul către unsul meu

[29] Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Chirilă (coord.) ș.a., *Introducere în Vechiul Testament*, Ed. Basilica, București, 2018, p. 531.
[30] Preot Alexandru Moldvan, *Profeții Biblici*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2018, p. 130.

Cirus, a cărui mână dreaptă eu am ținut-o, pentru ca neamurile în fața lui să asculte; puterea regilor o voi rupe, porți voi deschide înainte-i și cetățile nu-i vor fi închise..."[31], de aici rezultânt că autorul ar fi fost contemporan cu acesta. O alta, ar fi schimbarea destinatarilor, din evreii ce trăiau în Ierusalim în evreii exilați în Babilonia (Is. 43,14; 48,20) deoarece, Ierusalimul e distrus și așteaptă să fie reconstruit (Is. 44, 26-28; 49, 14-23). Astfel, profețiile anterioare s-au împlinit întocmai, Israelul așteptând un viitor prielnic. De asemenea, între cap. 56-66 evreii sunt întorși în patrie și se confruntă cu probleme diferite celor din secțiunile 1-39. Și stilul literar e un motiv pentru care se susține multipla paternitate a cărți lui Isaia.În prima parte, cuprinsă între cap. 1-39 domină amenințarea aghiografului, pe când în partea a doua (cap. 40-56) consolarea iar, în ultima parte (56-66) se pune accentul pe idei mărețe precum cea a iudaismului ca religie universală.[32] Cu toate că unii comentatori ai Bibliei au considerat că acestă paternitate întreită denaturează caracterul profetic al cărții, nu este așa, pentru că, fiecare dintre cei doi sau trei autori au prezis despre evenimentele imediat următoare care dealtfel au avut importanța primă pentru poporul căruia i se vorbea. Mai pe scurt „ nu se săreau etapele". Cum ar fi fost de pildă ca un profet precum Amos, care și-a exercitat misiunea într-o perioadă de înflorire a Regatului de Nord să le vorbească conaționalilor săi nu despre pedeapsa iminentă ce îi aștepta pentru păcatele lor ci despre întoarcerea din robia în care ei încă nu intraseră, oamenii nu ar fi înțeles nimic și mesajul nu ar fi avut nici un fel de putere.[33]Ci, mai degrabă ar trebui, să privim strict dacă faptele prezise de Isaia s-au pretrecut sau nu, iar răspunsul este cât se poate de clar, după cuvântul memorabil pe care istoricul flavian le-a rostit: „...pentru ca urmașii să le judece după adeverirea lor."[34]

Secțiunea dintre capitolele 40-66, care este inaugurată de capitolul pe care eu mi-am propus să-l tratez în sens dublu, cultural-istoric și patristic, abundă în metafore spectaculoase prin ingenuozitatea asocierilor (ex: Dumnezeu ca o mamă ce nu își poate uita pruncul), o ingenuozitate care însă poate „fura" ochii exegeților îndreptîndu-i de cele mai multe ori spre un înțeles „ingurgitabil" intelectului și mai puțin spre o înțelegere profundă, mistică asemenea celei experimentate de către Sf. Părinți, care au înțeles că Dumnezeu nu poate fi redus la o metaforă.[35] Cu toate acestea, interpretarea metaforică a

[31] *Biblia sau Sfânta Scriptură*, trad. realizată de Î.P.S. Bartolomeu Anania, Mitropolitul Ardealului, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001, p. 940.
[32] Preot Alexandru Moldvan*, Profeții Biblici,* p. 133.
[33] *Ibid*. p. 134.
[34] Josephus Flavius*, Antichități iudaice I*, Ed. Hasefer, București, 2000, p. 560.
[35] Mark. W. Elliot, *Ancient Christian Commentary on Scripture, Old Testament XI*, IVP Academic, Illinois, 2007, p. 39.

scrierilior deuteroisaiste este esențială pentru înțelegerea mesajului textual, care gravitează în jurul ideii exodului, mai precis a unui al doile exod.[36]

Importanța capitolului al patruzecilea din Isaia nu se rezumă doar la faptul că este primul scris de către Deuteroisaia ci mai degrabă ea constă în abundența de profeții din cuprinsul său. Generic vorbind acest capitol este cunoscut datorită profeției despre Înaintemergătorul ce va pregăti Calea Domnului. John Sawyer consideră că, se poate face o împărțire în două a capitolului din punct de vedere tematic. Partea întâi, constituită de primele unsprezece versete pune accent pe mângâierea (tanhumim) lui Dumnezeu față de poporul Său Israel (în viziunea neotestamentară, acest popor va fi întruchipat de membrii Bisericii). Trei dintre Evanghelii (Mc. 1,3; Lc. 3,4-6; In 1,23) au în incipit citații din acest fragment. Partea a doua (12-31) îl are în centrul său pe Dumnezeu drept Creator al Cerului și al Pământului, un Creator atotputernic în fața Căruia nici cei mai mari și mai puternici regi ai pământului nu pot sta (40, 23-24).[37]

Interpretare

Capitolul al patruzecilea începe cu o alertă, observată prin dubla adresare: „Aliniați-vă, aliniați-vă, poporul Meu!”(v1), care arată iminența îndeplinirii profeției ce urmează a fi prezentată.[38] Continuând prin adresarea către preoți, liderii și îndrumătorii religioși ai poporului, vedem importanța trezirii întregului Israel, începând cu însăși instuția sacerdoțiului (care în trecut nu a fost capabilă să mențină monoteismul în popor), pentru primirea Împăratului tuturor (v2). Pentru adeverirea acestei veniri este trimis un vestitor. În sens istoric, supușii dintr-o regiune orientală erau obligați să pregătească drumul care urmează să fie străbătut de monarh, de aceea, pentru ca poporul să se organizeze în vederea netezirii drumului, un trimis al regelui milita pentru aceasta în tot ținutul.[39] Printre primii învățați care îl recunosc aici pe Sfântul Ioan Botezătorul, după modelul evangheliștilor, este Sf. Iustin Martirul și Filosoful în lucrarea sa „Dialog cu iudeul Trifon”[40]. Pe această linie vor interpreta textul și alți Sfinți Părinți precum Sf. Maxim Mărturisitor care însă lărgește înțelesul acestui vestitor, poziționând pe orice sfânt în această postură,

[36] Oystein Lund, *Way Metaphors and Way Topics in Isaiah 40-55*, Mohr Siebeck Tübingen, Germany, 2007.
[37] John F.A. Sawyer, *Isaiah Trough the Centuries*, John Wiley & Sons Ltd, Chichester, 2018, p. 213
[38] BBVA, p. 931.
[39] Pr.Prof.Dr. Nicolae Neaga, *Hristos în Vechiul Testament*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2004, p. 81.
[40] Sf. Iustin Martirul și Filosoful, *Dialog cu iudeul Trifon*, în Apologeți de limbă greacă, PSB 2, EIB, București, 1980, p. 147.

dar în special pe Sf. Ioan Botezătorul[41]. Cu toate că: „...profetul pleacă de la o situație politică, totuși el vede mult mai departe. Regele așteptat e însuși Domnul, care vine personal să elibereze din robia suferințelor.”[42]Astfel, putem afirma că robia asiriană a evreilor a fost o întruchipare a robiei omenirii, aflată în mrejele necunoștinței și ale păcatului, iar aceste cuvinte alei profetului, o prevestire nu numai a eliberării dintr-o robie politică, umană ci a unei eliberări spirituale, nu a unui singur popor ci a întregii omeniri. Robie, care a început cu protopărintele Adam și se oprește odată cu venirea lui Hristos, monarhul eliberator al neamului omenesc. [43]Însă pentru ca acest Împărat să poată veni terenul trebuie pregătit, căci după cum drumurile pline de gropi și denivelări sunt impracticabile, tot așa și duhovnicește vorbind într-un suflet plin de patimi venirea Mântuitorului nu se poate realiza, de aici îndemnul din v.4 în care asocierea dintre fenomenul politico-economic al netezirii drumurilor se aseamănă cu o îngrijire interioară. Precum, un monarh vasal se angajează să pregătească drumul pentru suzeranul său tot așa Sf. Ioan Botezătorul primește îndatorirea de a pregâtii sufletele israeliților pentru venirea lui Mesia.[44] Tot aici, Teodoret consideră că „munții” si „dealurile” se referă la exprimările răului în lume iar „văile”, o imagine a unei lipse, a lipsei de credință.[45] Simbolistica „căii Domnului” este una din cele mai remarcabile în întreaga Sfântă Scriptură, ea traversând-o de la cap la coadă, din Geneză (6, 12) și până în Apocalipsă (21, 21). În toate aceste pasaje atenția cititorului e îndrumată de aghiograf în sens bipolar spre două aspecte sau obțiuni. Urmarea căii Domnului sau evitarea ei. Ambele sensuri fiind infinite, una spre îndumnezeire iar cealaltă spre dezumanificare. Căiile acestea au atât o dimensiune personală, pentru că fiecare dintre noi ne raportăm viața la una din ele, dar și generale pentru că o familie (Geneza, 18, 19), neam (Exod, 38, 2) sau chia omenire (Geneza, 6, 12) poate merge pe una din ele. De altfel, prin prisma acestor două căi putem citii întreaga Sfântă Scriptură, din perspectiva ei morală. Astfel, vedem cum în Deuteronom (10, 12) Dumnezeu prin gura lui Moise cere poporului să meargă pe calea Legii Sale. La acest fragment Origen afirmă, că Dumnezeu nu are nevoie de această ascultare a noastră ci, noi avem nevoie de ea pentru a ne mântui.[46]De aici și strigătul Psalmistului însetat de viața cea de veci: „Învață-mă Doamne căile

[41] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948, 47.
[42] Pr.Prof.Dr. Nicolae Neaga, *Hristos în Vechiul Testament*, p. 81.
[43] Craig. S. Keener, *Comentariu cultural-istoric al Noului Testament*, ed. Casa Cărții, Oradea, 2018.
[44] J.H.Walton, V.H. Matthews, M.W. Chavalas, *Comentariu cultural-istoric al Vechiului Testament*, Ed. Casa Cărții, Oradea, 2016, p. 672.
[45] Pr.Prof.Dr. Nicolae Neaga, *Hristos în Vechiul Testament*, p. 82.
[46] Origen, *Omilii la Evanghelia după Luca, Scrieri alese II*, PSB 7, EIB, București, 1982, XXXIX, 6.

Tale...” (Ps. 85, 11), răspunsul cererii fiind explicația: „Toate căile Domnului sunt milă și adevăr” (Ps. 24, 11) iar „celui ce ia seama la calea sa...voi arăta mântuirea Mea” (Ps. 49, 24). Dar mai exact ce presupune calea Domnului ne spune Didahia celor doisprezece Apostoli, a cărui autor, o denumește „Calea Vietii”: „Mai întâi să iubești pe Dumnezeu, Creatorul tău (Mt. 22, 37-39; Deut. 8,5) și toate câte voiești să nu ți se facă ție nu le face nici tu altora”[47]. Cuvintele acestea, sunt întările și de Sf. Ap. Pavel în Ep. I către Corinteni (12, 31) în discursul său despre iubirea ce întrece orice harismă. Iar Calea Morții, același autor al Didahiei, după modelul paulin, o denumește drum presărat de faptele răului, ale uciderii, desfrânării și minciunii”[48].

Astfel, această parte inaugurală a scrierii lui Deuteroisaia, adică primele cinci versete, semnalează un nou început pentru evrei (în sens eshatologic, pentru omenire), care se va concretiza odată cu eliberarea din robie, iar acest moment trebuie pregătit în conformitate cu măreția și importanța sa[49]. De aceea, pentru a ilustra și mai bine nebunia păcatului din lipsa de îngrijire duhovnicească a oamenilor arătată în fragmentul precedent, versetul al șaselea ne prezintă defapt adevărata stare a vieți omului, asemănând-o cu o iarbă, adică cu cea mai firavă plantă, care, pe cât de repede crește cu atât mai repede se ofilește și moare, viața umană fiind efemeră, iar petrecerea ei în păcat sau încrederea în rang sunt o nebunie înaitea lui Dumnezeu după cum dovedește viața multor monarhi, precum Belșațar. Un pilduitor sfat legat de această afirmație ne dă și Sf. Ioan Hrisostom care spune: „ Este, oare, ceva mai șubred decât înșelăciunea slavei din viața aceasta, pe care profetul o asemuie cu floarea ierbii?[50] Toată această fragilitate și efemeritate este pusă în contrast cu veșnicia și neschimbabilitatea cuvântului lui Dumnezeu, a făgăduinței sale spuse lui Adam, iar mai apoi Patriarhilor și împlinită prin Jertfa lui Hristos, El fiind Însăși acest Cuvânt.[51]Însă, toate pe care omul le săvârșește își vor lua plata lor (2. Petru 2, 13) după cum ne vestește versetul al zecilea. Precum un rege biruitor împarte prada de război celor mai viteji dintre luptători (posibilă profeție/aluzie la Sanherib după cucerirea cetăți Lachiș, care împarte din pradă favoriților săi), tot așa Dumnezeu oferă daruri celor ce-I plinesc voia, în războiul duhovnicesc al lumii acesteia.[52]

---

[47] *Învățătura celor doisprezece Apostoli,* trad. Pr. D. Fecioru, PSB 1, București, 1979, I, 1-2.
[48] *Ibid.*
[49] J. Blenkinsopp, *Isaiah 40-55,* The Anchor Bible, Doubleday, New York 2002 , p. 59.
[50] Sf. Ioan Hrisostom, *Omilii la Facere,* PSB 21-22, EIB, București, vol 1 - 1987, vol 2 - 1989, XXVIII, 3.
[51] Tertulia, *Tratate dogmatice și apologetice (Împotriva lui Praxes*), Ed. Polirom, Iași, 2007, XXVII, 7.
[52] J.H.Walton,V.H. Matthews, M.W. Chavalas, *Comentariu cultural-istoric al Vechiului Testament,* p. 672-673.

În tot acest context scripturistic urmează una dintre cele mai frecvente dar și cele mai interesante analogii și metafore, cea a „păstorului”(v.11). Se cunoaște foarte bine faptul că imaginea păstorului în Mesopotamia antică era folosit pentru a desemna un zeu sau un conducător. Exemplele cele mai bune sunt însăși zeul Marduk, suprema zeitate babiloniană, denumită păstor ce paște turma zeilor dar și monarhii mesopotamieni Hamurabi și Sanherib care se intitulează ca fiind păstori ai oamenilor.[53] Însă tradiția prin care Dumnezeu este văzut ca Păstor, provine din Geneză și e strâns legată de istoria și cultura iudaică. În cartea Facerii, Patriarhul Iacov se adresează Lui Dumnezeu în acest sens (Fac. 48, 15). Această imagine a păstorului trimite la ideea de credincioșie. Acesta nu își părăsește turma, la fel cum un rege nu își părăsește supușii, iar Dumnezeu nu-și părăsește pororul. Trebuie să fi fost o foarte emoționantă imagine pentru evreii încă exilați care nutreau la o întoarcere în patria străbună, oferită de Dumnezeu părintelui lor Avraam pentru credincioșia sa, pe care datorită părăsirii Legii, moștenitorii au pierdut-o. Asocierea aceasta, îl prezintă pe Dumnezeu într-o postură de conciliator și de pedagog al poporului său. Precum un tată își ceartă copiii dar niciodată nu-i dezmoștenește sau precum un păstor își bate oile dar niciodată nu uită să le hrănească, tot așa Dumnezeu și-a pedepsit poporul dar în nici o clipă nu l-a lăsat să moară (ex. Estera).

În continuare, conținutul versetelor 12-30 se concentrează pe atotputernicia lui Dumnezeu și pe raportul dintre creatură și Creator, fiind considerat și un imn care-L slăvește pe Dumnezeu și răspunde indirect întrebării puse de oficialul asirian: „Cine este El, Dumnezeu, ca să vă izbăvească din mâinile noastre.”[54] Versetul estențial al acestui fragment este v.19 care, datorită înglobării a doi termeni cu „greutate” în procesul creaționist dinvin au rolul de a parodia acțiunile de creație pe care omul idolatru le face: „Dumnezeu, prin Fiul, a creat lumea (aici defapt e vorba de om) după chipul și asemănarea Sa, dar omul crează și el o lume cu unul sau mai mulți dumnezei, pornind de la propria imaginație, alterată de căderea din Adevăr și manipulată de sugestile celui viclean. De fapt, versetele 12-21 din acest capitol sunt o subtilă și actuală ironie la adresa celor care nu știu ce fac, nu știu cui i se închină și nici cui slujesc. (cf. Romani 1, 20-22).”[55]Fragmentul următor ce se întinde până la v. 31 vorbește despre slava divină, în multe rânduri în comparație cu nimicul reprezentat de uman.[56]Totul terminându-se cu o mică apologie a omului celui drept, ce nădăjduiește în Dumnezeu, putând asocia acest ultim verset al capitolului patruzeci cu tema nădejdii davidice ilustrate în psalmul al

[53] P.D. Akpunonu, *The Overture of the Book of Consolations (Isaiah 40: 1-11),* Peter Lang Publishing, New York, 2004, p. 133-134.
[54] *Septuaginta 6/1*, coord. C. Bădiliță, Ed. Polirom, Iași, 2011.
[55]*Ibidem,* p. 203.
[56] *BBVA,* p.932

nouăzecilea și care prezintă continua reînoire oferită de Dumnezeu credincioșilor săi, pe care Isichie Sinaitul o vede ca o urcare pe culmile îndumnezeirii.[57]

Concluzie

Cu toate că nu cunoaștem autorul capitolului al patruzecilea din cartea Isaia, observăm un lucru esențial, acela că el continuă scrierea marelui profet în spiritul acestuia, fiind insuflat asemenea lui, de Duhul Sfânt al lui Dumnezeu, iar în definitiv, în ciuda tuturor diferențelor de stil, importantă este transmiterea voii divine, iar Cel Preaînalt care prin amenințare a încercat să stopeze decăderea poporului Său este același cu Cel care, din prea marea Sa milă îi mângâie în durerile lor[58]. Esența îndemnurilor profetului din acest capitol este valabilă și astăzi, pentru că, așa cum Isaia prin vorbele sale a prevesti venirea Sf. Ioan Botezătorul, care a netezit calea Fiului întrupat, tot așa, acum vorbele sale pregătesc venirea lui Ilie care, la rândul său va pregăti Eshatonul. O a doua venire ce nu trebuie să ne găsească dormind ci fiind treji și lucrând pocăința pe care Înaintemergătorul cu atâta ardoare a predicat-o: „Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția cerurilor!"(Mt. 3,2).

Bibliografie

A. Sfânta Scriptură:

- *Biblia* sau Sfânta Scriptură, trad. realizată de Î.P.S. Bartolomeu Anania, Mitropolitul Ardealului, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001;
- *Septuaginta 6/1*, coord. C. Bădiliță, Ed. Polirom, Iași, 2011.

B. Scrieri Patristice:

- Ioan Hrisostom, *Omilii la Facere,* PSB 21-22, EIB, București, vol. 1 - 1987, vol. 2 - 1989;
- Iustin Martirul și Filosoful, *Dialog cu iudeul Trifon*, în Apologeți de limbă greacă, PSB 2, EIB, București, 1980;
- Isichie Sinaitul, *Cuvinte despre împotrivire și rugăciune*, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948;
- Învățătura celor doisprezece Apostoli, trad. Pr. D. Fecioru, PSB 1, București, 1979;
- Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie,* Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948;

[57] Isichie Sinaitul*, Cuvinte despre împotrivire și rugăciune*, , Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948, 144-145.

[58] Petre Semen*, Introducere în teologia profeților scriitori*, ed. Doxologia, Iași, 2010, p. 68.

- Origen, Omilii la Evanghelia după Luca, Scrieri alese II, PSB 7, EIB, București, 1982;
- Tertulian, *Tratate dogmatice și apologetice (Împotriva lui Praxes),* Ed. Polirom, Iași, 2007.

C. Lucrări și studii teologice:

- Akpunonu P.D., *The Overture of the Book of Consolations (Isaiah 40: 1-11),* Peter Lang Publishing, New York, 2004;
- Blenkinsopp J., *Isaiah 40-55*, The Anchor Bible, Doubleday, New York 2002;
- Childs B.S., *The Stuglle to understand Isaiah as Christian Scripture*, Wm. B. Erdmans Publishing Co., 2004;
- Chirilă I. (coord.) ș.a., *Introducere în Vechiul Testament*, Ed. Basilica, București, 2018;
- Elliot M.W., *Ancient Christian Commentary on Scripture, Old Testament XI*, IVP Academic, Illinois, 2007;
- Jinga C. (trad.), *Viețiile Sfinților Prooroci*, Ed. Sophia, București, 2010;
- Keener G.S., *Comentariu cultural-istoric al Noului Testament*, Ed. Casa Cărții, Oradea, 2018;
- Lund O., *Way Metaphors and Way Topics in Isaiah 40-55*, Mohr Siebeck Tübingen, Germany, 2007;
- Moldovan A*., Profeții Biblici*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2018;
- Neaga N., *Hristos în Vechiul Testament*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2004;
- Semen P., *Introducere în teologia profeților scriitori*, Ed. Doxologia, Iași, 2010;
- Sawyer J.F.A., Isaiah Trough the Centuries, John Wiley&Sons Ltd., Chichester, 2018;
- Walton J.H., Matthews V.H., Chavalas M.W., *Comentariu cultural-istoric al Vechiului Testament,* Ed. Casa Cărții, Oradea, 2016.

D. Cărți de cult:

- *Mineiul pe luna iunie*, IBMBOR, București, 2012.

E. Lucrări istorice:

- Flavius J., *Antichități iudaice I*, Ed. Hasefer, București, 2000.

PROCURATORII ROMANI DIN IUDEEA

SORIN MIHAI IENOVAN
Teologie Pastorală anul III

1. Introducere

Asemeni unei tragedii clasice grecești incursiunea în perioada istorică a Iudeei și a timpului în care erau la conducere procuratorii romani este precedată dar și succedată de tumult atat pe plan intern cât și pe plan extern.

Stadiul cercetării este încă în desfășurare, datele prelevate cu ajutorul monedelor bătute, date luate de la Schürer și Kokkinos, deși sunt de salutat și destul de cuprinzătoare, lasă totuși unele zone albe. S-a încercat o suprapunere a emisiunilor numismaticii cu relatările lui Iosephus Flavius și relatarile lui Tacit. Aceste relatări directe sunt totuși pe alocuri contradictorii și este dificil de tras o concluzie clară asupra unor evenimente.

2. Fondul politic și militar al timpului

Începem relatarea mai exact referindu-ne la statul evreiesc independent numit Regatul Hașmonean al Iudeei, creat de frații Macabei în anul 162 î. Hr., creat în urma revoltei împotriva seleucizilor. Prin Iudeea se înțelege nu numai regiunea istorică Iudeea, ci întreg teritoriul regatului pe cuprinsul Palestinei istorice, incluzând și teritorii la est de Iordan. În anul 63 î.Hr., romanii, conduși pe atunci de Pompei, se implică tot mai mult în politica hașmoneană, sfârșind prin cucerirea statului Hașmonean.

Regii din dinastia Hașmoneilor și-au păstrat titlurile dar au devenit conducatorii unui stat clientelar Romei. Irod, în urma unui razboi de 3 ani, din 37 î.Hr. - 34 î.Hr., îl răstoarnă pe Antigonus, conducătorul dinastiei hasmoneeană și se instaurează la putere, astfel începând dinastia Irodiană.

Irod, numit „cel Mare” de către greci pentru că a susținut anumite polisuri grecești, a construit anumite obiective publice și a reconstruit templul din Ierusalim, care a rămas cunoscut ca cel de-al doilea templu. Nu greșit se spune despre el că s-a suit pe tron ca o vulpe, a domnit ca un tigru și a murit ca un caine. Răsturnarea de care vorbeam mai devreme nu era îndeajuns pentru a ajunge conducător, dar acesta mizând pe buna relație a tatălui său cu Iulius Caesar și cultivarea unei relații bune cu Sextus Caesar, alături de strângerea taxelor din regiune pentru senatul roman, eradicarea banditilor din împrejurimi și nu în ultimul rând numirea sa ca tetrarh de către Marc Antoniu au contribuit

serios la dezideratul dorit. Domnia de "tigru" s-a caracterizat prin o serie de evenimente care au necesitat acțiuni categorice și imediate pentru a menține titlul de rege vasal acordat de către senatul roman. Domnia sa este menționată de Evanghelistul Matei, anume Dreptul Iosif cu Maica Domnului și cu pruncul Iisus au fugit în Egipt din cauza lui Irod cel Mare, care căuta viața Pruncului (Matei 2, 13-14), când acesta a ordonat uciderea pruncilor sub 2 ani din Betleem.

Moartea sa a fost una chinuită, reflectând chinurile pe care le-a provocat în timpul vieții, din care voi menționa masacrul menționat în Epistola după Matei. Boala care i-a luat viața numindu-se și astăzi "răul lui Irod", după istoricii moderni ar fi vorba de a formă cronică de boală renală cuplată cu o cangrenă infectată a organelor genitale.

După moartea acestuia, regatul este dat spre conducere celor 2 fii ai săi, Irod Arhelau, care a condus din 4 î.Hr. - 6 d.Hr., deținea partea cea mai importantă a regatului, anume Iudeea, Samaria și Idumea, dar domnia sa a fost marcată de tiranie și revolte, așa încât împăratul Augustus în anul 6 d.Hr. l-a exilat la Viena (în Galia), a nu se confunda cu Viena, actuala capitala a Austriei, unde moare către anul 15 d.Hr.

În Noul Testament, Arhelau este menționat de asemenea în mod direct în Evanghelia după Matei, anume când a fost vremea să se întoarcă în Țara Sfântă, după moartea lui Irod cel Mare, Dreptului Iosif și Maicii Domnului le-a fost teamă să vină în Iudeea, din cauza renumelui lui Arhelau, și altfel s-au stabilit în Galileea, la Nazaret (Matei 2, 22-23)

3. Conducerea Iudeei după dinastia Haşmoneeană și Irodiană

Ca urmare a insuccesului de autoguvernare, ținutul Iudeei este alipită ținutului Siriei și este guvernată de o succesiune de guvernatori romani, care sunt subordonați legatului Sirian. Astfel, când apareau probleme pe care guvernatorii romani din Iudeea nu le puteau rezolva apelau la legatul din Siria pentru o rezolvare.

Conducerea directă romană va vedea două perioade distincte, cea din anul 6-41 și cea din anul 44-66. Scurta întrerupere se datorează perioadei de autoguvernare Iudaica a regelui vasal Irod Agrippa I.

Irod Agrippa I a fost nepotul regelui Irod cel Mare și rege al Iudeei între anii 41-44 d.Hr. A fost încoronat în anul 41 de către prietenul și protectorul său, împăratul, după decesul împăratului Tiberius. A obținut, rând pe rând, multe din teritoriile unchilor săi, Irod Antipa și Filip Tetrarhul. După uciderea lui Caligula în anul 41, Irod Agrippa I a jurat loialitate noului împărat Claudius (41-54), obținând Palestina în limitele hotarelor din vremea lui Irod cel Mare. Irod Agrippa I este și el prezent în Noul Testament mai exact în Faptele

Apostolilor 12:1-23, cu relatarea că în anul 44 i-a condamnat la moarte pe apostolii Iacob cel Bătrân, fratele apostolului Ioan și pe Apostolul Petru.

În tabelul ce urmează se pot numara 14 guvernatori, tabelul fiind alcătuit de Schürer și Kokkinos. Tabelul este alcătuit ținând seama de numismatică perioadei, gravurile de pe monedele acelor timpuri fiind baza acestei cercetări. Datele furnizate de Schürer, deși mai vechi decât al lui Kokkinos, sunt în continuare cele pe larg acceptate. Guvernatorii care au bătut monedă au asterisc (*) în dreptul numelui.

Tabel 1. Lista guvernatorilor romani din Iudeea 6 - 66 d. Hr.

Schürer		Kokkinos	
Guvernator	Perioada	Guvernator	Perioada
Coponius*	6–9	Coponius*	6/7–8/9
Marcus Ambibulus*	9–12	Marcus Ambivius*	9/10–11/12
Annius Rufus	12–15	Annius Rufus	12/13–14/15
Valerius Gratus*	15–26	Valerius Gratus*	15/16–25/26
Pontius Pilatus*	26–36	Pontius Pilatus*	26/27–35/36
Marcellus	36 or 37	Marcellus	36/37
Marullus	37–41	Marullus	37/38–40/41
Cuspius Fadus	44–?46	Cuspius Fadus	44/45–45/46
Tiberius Iulius Alexander	?46–48	Tiberius Iulius Alexander	46/47–47/48
Ventidius Cumanus	48–c. 52	Ventidius Cumanus	48/49–51/52
Antonius Felix*	c. 52–60	Tiberius Claudius Felix*	52/53–56/57
Porcius Festus*	60–62	Porcius Festus*	57/58–58/59
Albinus	62–64	[Lucceius?] Albinus	59/60–62/63
Gessius Florus	64–66	Gessius Florus	63/64–64/65

Conducerea se realiza de către un guvernator numit direct de către împărat, guvernatorul având în mână atât puterile din stat, cât și comanda militară în Iudeea. Putea da legi și putea aplica pedeapsa capitală. Începând cu Coponius, titulatura acordată este *praefectus* (*eparchos* în greacă). În timpul conducerii împăratului Claudius, mai exact din anul 44 titulatura devine *procurator* (*epitropos*) și începe să fie folosit de către conducătorul din Iudeea.

Procurator era un titlu acordat unui oficial din Roma, care conducea activitatea financiară dintr-o provincie. Acesta lucra alături de guvernatorul imperial, numit *legatus Augusti pro praetor,* dar nu se supunea acestuia, ci răspundea direct în fața împăratului. Procuratorul avea ca activități principale: colectarea taxelor, colectarea rentelor proprietăților imperiale, organizarea minelor și plata servitorilor publici (în special al cadrelor militare). Acest mod de conducere pe două nivele s-a preferat pentru a ocoli concentrarea excesiva a puterilor în mâna guvernatorului.

Procuratori romani în Provincia Iudeea:

1. Cuspius Fadus 44-46

După moartea lui lui Agrippa, Cuspius Fadus a fost numit procurator de către împăratul Claudius. În timpul conducerii sale, pacea s-a restaurat în ținut. După notările lui Iosephus, singura neplăcere care a apărut în perioada lui Cuspius Fadus a fost prezența unui fals profet cu numele Theudas. Theudas susținea ca poate împărți în două râul Iordan și avea un cult în creștere. Auzind acestea, Cuspius Fadus și-a trimis călăreții peste Theudas. Călăreții i-au măcelărit congregația și după ce l-au decapitat pe Theudas, i-au trimis capul la Ierusalim.

2. Tiberius Iulius Alexander 46-48

Un general al Imperiului Roman, acesta s-a născut în Alexandria, într-o familie religioasă, unde ambii părinți erau evrei. În timpul ce era prefect în Egipt, și-a trimis legiunile împotriva evreilor din Alexandria care au iscat violențe. A avut un rol important în ajungerea la putere a împăratului Vespasian. În anul 70 a participat la asedierea Ierusalimului, fiind mâna dreaptă al lui Titus. Este cel mai puternic evreu al timpului său și unul dintre cei mai proeminenți evrei cu cariera militară. Toți membrii familei sale erau cetățeni romani, lucru comun pentru o familie înstărită ca a sa. Fratele său mai tânăr, Marcus Iulius Alexander era un comerciant de succes. Amandoi au primit lecții în limbi clasice și au fost impulsionați să intre în clasa romană cea mai înaltă foarte timpuriu. Unchiul său era filosoful Philon.

A fost deopotrivă disprețuit și adulat, văzut ca trădător de unii și ca milostiv de alții. Deși perioada sa de conducere este una de pace, este notată ordonarea crucificării fiilor rebelului evreu, Iuda din Galileea, Iacob si Simeon.

Iosephus descrie intervenția lui Tiberius Iulius Alexander din delta Nilului împotriva evreilor care doreau să ardă de vii prizonieri greci pe care ei îi vedeau a fiind păgâni. Deși au fost trimiși mediatori care au încercat o detensionare, aceștia s-au întors fără succes. Nici amenințarea cu trimiterea legiunilor nu a funcționat. Așa că, nevoit de circumstanțe, acesta a trimis legiunile peste evrei, care au fost măcelăriți. Măcelul ar fi continuat până nu ar mai fi rămas vreun supravietuiror dacă evreii nu ar fi cerut îndurare și acesta nu ar fi dat ordinul de sistare. Măcelul a lăsat în urmă 50000 de cadavre de bărbați, femei și copii.

Un alt episod de notat este asediul Ierusalimului, când după ce zidurile au fost compromise și învinșii s-au retras în templu, Tiberius Iulius Alexander a dat ordin ca tempul să nu fie distrus, doar să se stingă focul. După ce au fost respinse 2 contraatacuri ale evreilor, soldații romani care au fost trimiși să stingă focul au fost atacați, lucru care ar fi înfuriat pe unul dintre soldații prezenți care a aruncat cu un fier încins în altar, distrugându-l. Amândoua episoadele de distrugere a tempului sunt văzute ca dorința divină de către tradiția rabinică, Nabucodonosor și romanii fiind doar instrumentele divinității.

3. Ventidius Cumanus 48-52

Deși Iosephus îl prezintă ca guvernator al întreg teritoriului Iudeei, Tacit susține că Marcus Antonius Felix conducea deja în Samaria înainte de anul 52, iar Cumanus fiind autoritatea in Galileea. Cel mai probabil s-a produs un transfer de putere către Marcus Antonius Felix după violențe.

Marcant a fost și conflictul care s-a petrecut cu ocazia Pesahului. Atunci trupele romane care trebuiau să mențină ordinea amestecându-se în rândul mulțimii, s-au expus și au adresat înjurii la adresa evreilor. Aceștia din urmă au raspuns cu pietre, deși unii dintre evrei au apelat la Cumanus pentru a calma spiritele. Cumanus nu a reușit să facă acest lucru și s-a produs o îmbulzeală în randul enoriașilor care s-a sfârșit tragic. Multe persoane au murit călcate în picioare. Pesahul devenind cauza unui doliu național.

Un alt episod a fost cel care a urmat furtului asupra unui sclav imperial. Cumanus și-a trimis soldații să găsească faptașul, dar aceștia când au ajuns la cel mai apropiat sat de locul unde s-a produs jaful, au intrat în casele oamenilor și au început să îi jefuiască. Lucrurile au culminat cu un distrugerea unui manuscris care conținea părți din Torah de către un soldat. Evreii înfuriați au mers la Cumanus și acesta a decis ca cel vinovat să fie decapitat în locul în care a comis fapta.

Despre Ventidius Cumanus mai avem informații cum că în timpul conducerii sale s-au săvârșit mai multe crime în Samaria, victimele fiind pelerini evrei. Acest lucru a dus la un conflit violent între samarineni și evrei. Intervenția tardivă a lui Cumanus s-a pus pe seama banilor primiți ca mită din partea samarinenilor. După intervenția guvernatorului din Siria, în anul 52, Ventidius Cumanus a fost trimis la Roma pentru a fi audiat. A fost găsit vinovat pentru violențele care au escaladat și a fost trimis în exil.

4. Marcus Antonius Felix 52-60

Marcus Antonius Felix a fost fratele mai tânăr al lui Marcus Antonius Pallas. Pallas conducerea trezoreria în timpul Împăratului Claudius. După scrierile lui Tacit, amândoi frații erau descendenți ai familiei Arcadiene din Grecia. Marcus Antonius Felix a devenit procurator după insistențele fratelui său.

Cruzimea lui Marcus Antonius Felix, combinată cu accesabilitatea când era vorba de a primi mită au condus la o creștere a crimelor in Iudeea. Conducerea sa este marcată de conflicte interne care sunt stinse în mod brutal.

După ce Apostolul Pavel este arestat in Ierusalim, este trimis la judecată în fața lui Marcus Aurelius Felix. Interacțiunea dintre ei este prezentată în Fapte 24:24-26. Acesta îl menține prizonier pe Apostolul Pavel chiar dupa plecarea sa.

Întors la Roma, este acuzat că în timpul disputelor dintre evrei și sirieni, a folosit acest lucru ca pretext pentru a interveni și a jefui localnicii. A scăpat de pedeapsă prin intervenția fratelui său, care avea influență asupra împăratului Nero.

5. Porcius Festus 60-62

Acesta a moștenit multe din probleme predecesorului său, mai ales practica privilegiile acordate evreilor. O altă situație care i-a pus probleme a

fost controversa dintre Agrippa II și preoții din Ierusalim, anume peretele tempului care bloca privelișstea noii aripi a palatului lui Agrippa.

În timpul conducerii sale, ostilitatea evreilor la adresa romanilor a fost inflamată. Lucru de ținut cont când se discuta de răscoala din anul 66.

În Noul Testament, Apostolul Pavel are ultima sa audiență în fața lui Festus, în Fapte 24:27. Tot în Fapte 25:12, Festus încearcă să îl convingă pe Apostolul Pavel să meargă la Ierusalim pentru judecată, acesta din urma face apel la împărat. În urma apelului, Apostolul Pavel ajunge la Roma pentru a fi judecat de însuși împăratul.

6. Lucceius Albinus 62-64

Numit procurator de către împăratul Nero, acesta a avut prima provocare în timpul călătoriei sale de la Alexandria în Iudeea. În timpul călătoriei sale, marele preot Ananus ben Ananus s-a folosit de vidul de putere lăsat de plecarea lui Porcius Festus și a încercat să pună la cale lapidarea lui Iacob cel Drept pentru ofense aduse legii religioase. O delegație cetățenească a ajuns la Albinus înainte ca acesta să ajungă în Iudeea, iar Albinus a trimis o scrisoare prin care îl informa pe marele preot că astfel de decizii nu se pot lua fără acordul său și că în caz contrar marele preot va suporta consecințele.

Imediat instalat la Ierusalim, Albinus a început eliberarea zonei de sicari, un grup de zeloți evrei. Iosephus mai menționează ca Albinus devine prieten cu preotul Ananias. Sicarii răspund eforturilor lui Albinus prin capturarea fiului preotului Ananias și cerând eliberarea a 10 sicari în schimbul răpitului. Schimbul a fost mijlocit de pretul însăși preotul Ananias.

La aflarea veștii că ca fi înlocuit de Gessius Florus, Albinius dă ordin să se elibereze închisorile, fie prin executarea celor care au săvârșit fapte grave, fie prin permiterea celor care nu au săvârșit fapte grave să își poată cumpăra libertatea.

7. Gessius Florus (procurator, 64-66)

Născut în Clazomenae, acesta l-a înlocuit pe Albinus ca procurator de către împăratul Nero după intervenția soției lui Florus care era prietena cu soția lui Nero. Îi disprețuia pe evrei și tradițiile lor. Este menționat de Iosephus ca fiind principala cauză a primului razboi dintre evrei și romani.

Proaspăt instalat, acesta a început favorizarea grecilor în fața evreilor. Grecii au profitat de acest lucru și dorind să îi provoace și mai tare pe evrei au sacrificat câteva păsari pe treptele unei sinagogi care era plină de enoriași. Acest lucru a transformat sinagoga într-un loc necurat pentru ritualuri. Ca raspuns, evreii au trimis un grup de oameni catre Florus pentru a le auzi plangerea. Florus deși a acceptat opt talanți pentru a-i asculta, i-a întemnițat fără motiv.

Florus a mai evervat populația locală prin sustragerea a șaptesprezece talanți din trezoreria templului din Ierusalim, spunând că banii sunt pentru împărat. După acest episod localnicii au început să îl batjocorească prin strângerea unor bani pentru ajutorarea sa într-un coș împletit, asemea săracilor.

Ca urmare, Florus a trimis soldați în Ierusalim a doua zi și a arestat lideri locali, mulți dintre ei fiind cetățeni romani. Neținând cont de acest lucru a ordonat ca cei arestați să fie biciuți și crucificați.

Concluzie

Rezultatul acestei linii de procuratori a fost unul foarte ușor de prevăzut. Populația săturându-se de abuzurile la care erau supuși au trecut la revolă. Astfel a început prima revoltă israeleană împotriva romanilor. Revolta a condus la distrugerea templului din Ierusalim și la episodul tragic de suicid în masă de la Masada unde mamele și-au ucis copii, sotii și-au ucis soțiile, iar ultimii supraviețuitori au tras la sorți care va fi cel care îi omoară pe ultimii supravietuitori și se aruncă după aceea în propria sabie.

Ținând cont de presiunile interne și externe prezente în Iudeea, conducerea romană a încercat să stabilească o ordine într-un loc și timp în care acest lucru s-a dovedit a fi foarte dificil. Guvernarea Iudeei s-a dovedit un deziderat imposibil de atins în mod constant atât de către romani, dar culmea, și de către evrei. Cei dintre ei care s-au ridicat la conducere au sfârșit fie în boală și nebunie (Irod cel Mare), fie s-au dovedit incapabili și au trebuit să fie înlocuiți (Irod Arhelau). Poporul evreu este un popor care parese nu acceptă să fie condus, lucru demonstrat clar cu ani în urmă, când, nici sub îndrumarea directă de la Dumnezeu, mijlocită de Moise, acest lucru nu a putut fi realizat fără un efort susținut un timp îndelungat. Închei cu un citat din filosoful chinez Confucius "O țară se conduce așa cum se prăjește un pește mic, cu o mână sigură".

Bibliografie

- Iosephus Flavius, Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor, Editura Hasefer, 1997;
- Iosephus Flavius, Antichități iudaice vol. I și II, Editura Hassefer, 2012;
- Jacobson, D. Coins of the First Century Roman Governors of Judaea and Their Motifs, ELECTRUM, Vol. 26, p 14-15, 2019;
- Schürer, E. - A history of the Jewish people in the time of Jesus Christ, Editura Scribner, New York, 1995;
- Kokkinos, N. The Prefects of Judaea 6-48 CE and the Coins from the Misty Period 6-36 CE, 2012;
- Kokkinos, N. Judaea and Rome in Coins 65 BCE-135 CE: Papers Presented at the International Conference Hosted by Spink,: 85-111 Londra, 2010;
- Mommsen, T. The Provinces of the Roman Empire, Editura University of Toronto Libraries, p 188-206, 1989;
- Reitenberg, A. Israel's History in Coins p. 12-13, Editura Kindle Edition, 1953
- Vermes, G, The True Herod, Editura Bloomsbury, 2014;
- Tacit - Annale. Tac. Ann. 12.54, vezi http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Tac.+Ann.+12.54&redirect=true

SFINȚII TREI IERARHI - TEMEIURI ALE CINSTIRII CA OCROTITORI AI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI TEOLOGIC ORTODOX

ALEXANDRU BĂLAN
Teologie Pastorală anul II

Cei trei Sfinți Ierarhi ai Bisericii drept măritoare au îmbinat armonios în scrierile lor cunoștințele teologice, filosofice, literare și științifice ale vremii așezându-le în slujba unei vieți creștine desăvârșite. Au trăit cu adevărat viața în Hristos devenind astfel modele de desăvârșire creștină pentru contemporanii și urmașii lor. Sfinții Trei Ierarhi sunt pilde vii de urmat în lupta împotriva ignoranței, fiind iubitori de cultură și de viață duhovnicească. Ei „au îmbinat armonios idealul culturii elenice Kalokagathia (unirea desăvârșită dintre bine și frumos) cu idealul creștin al filocaliei (iubirea frumuseților duhovnicești)".

Sfinții Trei Ierarhi au trăit în secolul al IV-lea, cunoscut în istorie drept „veacul de aur" al Bisericii, în care numele lor au stat alături de cele ale altor mari Sfinți Părinți. Au studiat în cele mai importante școli ale vremii din marile cetăți din Imperiu, Cezareea Capadociei, Antiohia, Constantinopol și Atena, iubind învățătura și însușind tot ceea ce era de folos din cultura elenă. Au răspuns cu darul și tezaurul agonisit, mai ales cu credința și iubirea lor. Au răspuns nevoilor și problemelor vremii, căci conștiințe mari cu adevărat sunt acelea care învață să răspundă marilor probleme umane din totdeauna, dar din perspectiva trebuințelor precumpănitoare ale epocii lor. Și prin aceasta au fost şi rămân actuali.

Teologia propovăduită de ei este vie, astfel încât putem vorbi de mai multe aspecte în procesul dobândirii adevăratei cunoașteri a lui Dumnezeu: la Sfântul Vasile cel Mare, teologia Duhului Sfânt, teologia tradiției dinamice, teologia spiritualității monastice, teologia umanismului creștin; la Sfântul Grigorie de Nazianz, teologia Sfintei Treimi, teologia slujirii preoțești sau a preotului-teolog; la Sfântul Ioan Hrisostom, teologia sacerdoțiului creștin, teologia cuvântului, teologia moralei creștine, teologia slujirii. Astfel, teologia primește un sens mai profund: având esență biblică, ea reprezintă trăirea cuvântului lui Dumnezeu ca adevăr veșnic. Contribuția teologică a Sfinților Trei Ierarhi are un caracter specific, original, în consensul întregii gândiri patristice. Ei au arătat că în procesul de aprofundare a credinței fiecare teolog aduce o viziune proprie care decurge din bogăția de sensuri a Revelației şi care se integrează în unitatea simfonică a Bisericii sobornicești.

Iubitor al vieții călugărești trăită în liniște și pace, Sfântul Vasile cel Mare este Ierarhul care a întemeiat regulile monahale așa cum le știm și le respectăm astăzi și a întemeiat pe lângă biserici și azile, spitale și scoli. La toate acestea se adaugă imaginea unui mare liturghisitor și teolog care a contribuit din plin la fixarea în scris a dogmelor Bisericii noastre. Despre Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie Teologul afirma că a fost un „dascăl al înțelepciunii divine și al înțelepciunii umane, luptător îndemânatic învestit cu o dublă armură". De altfel, între cei doi Sfinți ai Bisericii noastre se va lega o prietenie care va dăinui până la sfârșit, fiind model de legătură duhovnicească pentru generațiile care urmează. Astfel că „măsura prieteniei şi a dragostei pe care o aveau unul pentru celălalt nu se poate exprima în cuvinte obișnuite. Oamenii cunoscuseră și până atunci dragoste reciprocă, dar de alte soiuri: sentimentală, trupească, ideologică. În cazul lui Vasile şi al lui Grigorie, aveau de a face cu o profunzime, o lărgime, o necontenire și o calitate a prieteniei ce surprinde şi copleșește. Prietenia lor atinsese hotarele autenticității și ale adevărului". Pilduitoare cu privire la prietenia ce a existat între cei doi Sfinți Ierarhi rămâne predica Sfântului Grigorie la pomenirea Marelui Vasile: „A urcat, în sfârșit, la amvon. Încet, și-a înălțat capul. Credincioșii și-au ațintit privirea la fruntea lui limpede, la chipul său luminos, au fost pătrunși. Bătrânul a deschis gura şi toți s-au umplut de bucurie și mândrie. Da, în ciuda tuturor acestora, Grigorie era acelaşi. A rostit un cuvânt fermecător, cu putere, când aspru, când mângâietor. Vorba îi era când simplă, când împodobită. A rostit, a sfătuit, s-a jelit, s-a minunat, a analizat, a teologhisit. I-a înălțat cu adevărat statuie prietenului său Vasile. Şi a înălțat-o pentru veşnicie. L-a zugrăvit atât de minunat, încât toți cei ce vor urma îl vor iubi pe Vasile, îl vor admira, îl vor avea pildă şi canon.

Sfântul Vasile cel Mare prezintă în scrierile sale strânsa legătură ce există între cultura laică şi învățătura creștină îndemnând pe toți tinerii să fie ca albinele ce culeg din flori numai ceea ce este de folos, el însuşi preluând în scrierile sale ceea ce era bun din literatura şi filosofia elenă. Şi pentru că trebuie să ne rânduim prin virtute viața noastră şi pentru că virtutea este mult lăudată de poeți, mult lăudată de scriitori, dar mai mult încă de filosofi, trebuie să dăm mai cu seamă atenție scrierilor unor oameni ca aceştia. Nu mic este folosul sădirii în sufletele tinerilor o oarecare înrudire şi obişnuință cu virtutea, pentru că din pricina frăgezimii vârstei, învățăturile unor astfel de oameni se înfig adânc şi rămân pentru totdeauna".

Sfântul Grigorie de Nazianz, „columnă a teologiei şi fondator al poeziei creştine, de aleasă sensibilitate, este în Biserica noastră, alături de Sfântul Ioan Evanghelistul şi de Sfântul Simeon Noul Teolog, întruchiparea prin excelență a ceea ce înseamnă cu adevărat teologia şi teologul. Din scrierile Sfântul Grigorie se desprinde ideea că teologia este indispensabilă slujirii preoțeşti, mai ales pentru înțelegerea Sfintei Scripturi, este cunoaşterea lui Dumnezeu şi trăirea vieții în Dumnezeu. Pentru Sfântul Părinte, teologia presupune

îmbinarea unor bogate cunoştinţe teologice cu o viaţă morală desăvârşită. Pentru a-i putea povăţui pe alţii trebuie să te curăţeşti pe tine şi să te dăruieşti total celuilalt. „Trebuie să fiu eu mai întâi curat şi apoi să curăţ pe alţii. Să fiu eu înţelept, ca să înţelepţesc pe alţii. Să fiu eu lumină, ca să luminez pe alţii. Să fiu eu aproape de Dumnezeu, ca să apropii pe alţii. Să fiu eu sfânt, ca să sfinţesc pe alţii. Ca să conduc cu mâna, ca să sfătuiesc cu pricepere". Sfântul Grigorie este teologul vederii lui Dumnezeu şi chiar mai mult decât atât, „un teolog al Teologiei care, însă, este de neînţeles fără vederea lui Dumnezeu. Teologul se aseamănă Sfântului Apostol Pavel, care tinde în această viaţă spre desăvârşire, căci vede doar în oglindă, în ghicitură, vederea faţă către faţă aparţinând veacului ce va să vină. Deci, nu este un lucru mare a vorbi despre Dumnezeu, ci a te curăţa pentru Dumnezeu pentru a fi luminat de lumina lui Dumnezeu.

Sfântul Grigorie Teologul îmbină în scrierile sale cunoştinţele creştine cu cele elene, prezentând felul în care trebuie să se pregătească orice teolog ce doreşte să-i înveţe pe alţii cuvântul adevărului: „Eu cred că toţi oamenii cu mintea întreagă vor recunoaşte că printre toate bunurile pământeşti, locul întâi îl ocupă educaţia (cultura) şi nu numai educaţia noastră creştină, ci chiar şi cealaltă (profană) pe care unii creştini, nedându-şi bine seama ce spun, o disprețuiesc. În nici într-un caz nu trebuie să nesocotim știința, pentru că așa li se pare unora; cei ce susțin așa ceva trebuie socotiți proşti şi ignoranţi, pentru că ar vrea ca toți să fie ca dânșii, ar vrea ca ignoranța lor personală să se ascundă în dosul ignoranței generale, să scape, cu alte cuvinte, de imputarea ignoranței lor"; iar, în altă parte, Sfântul nota: „Oamenii care se desăvârşesc, fie numai în ştiinţă, fie numai în purtarea lor în viaţă, mie mi se par asemenea cu oamenii lipsiți de-un ochi, având a suferi şi pagubă şi ruşine de pe urma acestei infirmități, pe când cei care le cultivă deopotrivă pe amândouă li se par desăvârșiți şi trăiesc fericiți în viața de aici".

Vorbind despre preocupările pe care le-a avut în perioada tinereții şi despre cele două drumuri pe care le urma împreună cu Marele Vasile, drumul Bisericii şi cel al şcolii, Sfântul Grigorie îşi amintea de felul în care se pregătise el însuşi pentru viaţa pe care a ales-o: „Despre cele ce am făcut în cetatea Atenei, alţii să povestească: Cum cu frica lui Dumnezeu viaţa mi-am petrecut; cel dintâi eram între cei ce bine învăţau; cum în floarea tinereți şi în avântul cutezanței în timp ce alții se înfierbântau cu tot felul de rătăciri, eu duceam o viaţă liniştită. Nu era atras spre cei ce duc spre vătămare, ci eu atrăgeam prieteni spre lucrurile bune". În aceste împrejurări l-a cunoscut şi pe Sfântul Vasile, cei doi fiind în acea perioadă printre reprezentanții de seamă ai culturii timpului. „Eram renumiți în fața profesorilor şi colegilor noştri, renumiți în toată Grecia şi mai ales față de cei mai strălucițibărbați ai Greciei. Renumele nostru a trecut chiar hotarele acestei țări, așa cum se vede în cărțile multora care s-au ocupat cu povestirea acestor lucruri. Profesorii noştri erau renumiți în fața tuturor pentru care Atena ea însăşi era celebră.

Sfântul Ioan Gură de Aur rămâne modelul prin excelență al tuturor creștinilor de pretutindeni şi din totdeauna, dar şi al celor din afara Bisericii. „Ceea ce a impus şi impune Sfântul Ioan Gură de Aur Bisericii a fost şi este ortodoxia, adâncimea şi frumusețea învățăturii sale, viața sa exemplară şi neîntrecutul său talent de predicator. Ceea ce a impus şi impune Sfântul Ioan Gură de Aur oamenilor din afara Bisericii a fost şi este profunda sa dragoste de om, clasicismul operelor sale literare şi spiritul său practic". Sfântul rămâne o figură unică în istoria Bisericii, o „personalitate proeminentă prin relieful său unic de om, de scriitor, de preot, de inițiator de reforme în duhul evangheliei. El şi-a atras o atenție multilaterală şi aprecieri pasionate din partea contemporanilor săi. Nimeni n-a fost aşa de iubit atât în timpul vieții cât şi după moarte, ca Sfântul Ioan Gură de Aur. Aceasta scoate în evidență profilul unei personalități ieșite afară din comun. El a depăşit pe cei mai mulți din contemporanii săi printr-o prospețime, puritate şi cutezanță spirituală nemaiîntâlnită din epoca apostolică şi printr-o energie combativă cu totul deosebită". Toate aceste virtuți vin dintr-o inimă dăruită în întregime lui Dumnezeu, astfel încât totul la Sfântul Ioan Gură de Aur, de la predica din Biserică la operele scrise şi la viața de zi cu zi, este o punere în practică şi o trăire la nivel maximal a mesajului Mântuitorului Iisus Hristos.

În concepția Sfântului Ioan Gură de Aur, prietenia reprezintă unirea în iubire între două persoane astfel încât, deşi rămân diferite, se comportă ca şi cum ar fi un singur om. Prietenia presupune dragoste, iar fără dragoste minunile nu au niciun rost. „Iubirea este un mare învățător în stare să-i întoarcă pe oameni din rătăcire, să le schimbe felul de viață, din pietre să-i facă oameni". Dragostea Sfântului Ioan Gură de Aur pentru om îşi are rădăcina în dragostea nemăsurată a lui Hristos pentru oameni. Pentru Sfântul Ierarh, „omul este un altar" la care el aduce jertfe nesângeroase, idealul gândirii Sfântului Ioan reprezentându-l omul hrisostomic care are în centrul vieții sale virtuțile prieteniei şi dragostei. „Omul e înălțat, în concepția Sf. Ioan Gură de Aur, până la rangul de Hristos. Un Hristos uman, real, care trăieşte şi lucrează după pilda Fiului lui Dumnezeu. E un om care gândeşte şi se osteneşte pentru slava lui Dumnezeu şi fericirea semenilor săi".

Concepția despre om a Sfântului Ioan Gură de Aur este ancorată în realitatea biblică, fiind scripturistică, iar nu speculativă, aşa cum era propovăduită de filosofia timpului. Dragostea față de om este treapta cea mai înaltă a existenței pe pământ, baza aflându-se în dragostea de Dumnezeu. Dragostea nu este doar mărturisită prin vorbe, chiar ele şi frumoase, ci prin viața de zi cu zi, ea fiind începutul, mijlocul şi sfârşitul drumului spre desăvârşire. Această dragoste îşi trage seva din Dumnezeu, iar în acest sens Sfântul Ioan Gură de Aur avea să afirme: „Lui Dumnezeu Îi place să locuiască în om mai mult decât în cer".

Într-o epocă ca a noastră în care cea mai importantă preocupare în ceea ce priveşte învăţământul, atât cel laic cât şi cel teologic, este propunerea şi realizarea de reforme pe toate palierele, gândul nostru trebuie să zboare la ceea ce Sfinții Trei Ierarhi, Vasile cel Mare, Grigorie Teologul şi Ioan Gură de Aur, au propus contemporanilor şi urmaşilor lor pentru dobândirea adevăratei cunoaşteri: un învățământ de înaltă ținută academică, în care cunoştinţele laice şi teologice să se îmbine armonios. Toate acestea sunt posibile numai cu referire la omul ce are o viaţă ce tinde spre desăvârşire, în care dragostea de Dumnezeu şi de aproapele reprezintă începutul şi sfârşitul drumului.

Pentru toţi studenţii şi profesorii Facultăților de Teologie, Sfinții Trei Ierarhi sunt modele de urmat în dăruirea totală pentru cel de lângă noi, în slujirea preoțească la altarele bisericilor la care suntem chemați de Dumnezeu, în cuvântul pe care îl rostim şi îl scriem pentru cei ce aşteaptă de la noi să fim călăuze pentru lumea secolului XXI, urmând pilda lui Mântuitorului Iisus Hristos Care este „Acelaşi ieri şi azi şi în veci”.

Bibliografie

- Preot C.I. Băjău, *Problematica dogmatică a epistolelor Sfântului Vasile cel Mare,* în Teologia, 4/2005, pp.70-84;
- I.G. Coman, *Interpretări postclasice. Sfântul Vasile despre folosul culturii elene pentru educația creștină*, în: Miracolul clasic, București, 1940, pp. 218-254;
- I.G. Coman, *Rolul social al milei creştine la Părinții Capadocieni*, Tipografia Diecezană, Beiuș, 1945;
- I.G. Coman, *Actualitatea Sfântului Ioan Gură de Aur (354-1954),* în: ST, 7-8/1955, pp.403-422;
- G. Erbiceanu, *Sfântul Grigorie Nazianzianul supranumit și Teologul*, în BOR 2/1885 pp.129-135.

SCURTĂ PREZENTARE A TRADIȚIEI SIRIACE

TEODOR GEȚIA
Master anul II

Percepția generală a majorității este că religia creștină și răspândirea ei în primele veacuri ale erei noastre a avut loc doar în spațiul bazinului mediteranean, fiind o religie exlusiv europeană care a înflorit în spațiul Imperiului Roman. Sunt pomenite de cele mai multe ori cele două Biserici emergente în interiorul romanității, cea apuseană și cea bizantină, însă se trece mult prea ușor cu vederea sau nu se știe deloc de creștinismul de tradiție siriacă. Așa cum afirma reputatul siriacist Sebastian Brock într-unul din articolele sale, Biserica creștină, spre deosebire de oameni care respiră cu ajutorul celor doi plămâni, dispune de un al treilea plămân, reprezentat de tradiția creștină siriacă.[59] Este o certitudine faptul că Bisericile de pe teritoriul Turciei de azi au cunoscut o răspândire mult mai vastă din punct de vedere geografic până în secolul IX cuprinzând Orientul Mijlociu, traversând Asia Centrală, coborând în India și ajungând chiar până în China.[60] Elementul comun care conferă legimitate și unitate tradiției siriace este însăși limba siriacă, limbă devenită lingua franca a Orientului Mijlociu în Antichitatea târzie. Este limba în care au supraviețuit cele mai timpurii traduceri ale Bibliei și totodată limba care ne-a oferit cea mai bogată colecție de poezie creștină antică.

„Siria, prescurtare de la Asiria, desemna în primele secole ale erei creștine o zonă vastă, situată la est de Eufrat, incluzându-i pe locuitorii arameofoni din Mesopotamia, valea Tigrului până la podișul iranian și pustia Arabiei”[61]. Siriaca este un dialect al aramaicii, limba vorbită de Iisus Hristos în Palestina primului secol, așadar este o limbă de origine semitică. Originea și începuturile ei se leagă de orașul Edessa (în prezent Urfa) cunoscut în siracă sub numele de Orhay. Acest oraș nord-mesopotamiam, la intersecția dintre cultura elenistică și cea aramaică, este locul de naștere a limbii siriace, vehiculul lingvistic al celei de-a treia mari ramuri a creștinismului și anume tradiția siriacă.

---

[59] Sebastian Brock, ”*The Syriac Orient: a third lung for the Church?”,* in Orientalia Christiana Periodica, 2005, Volume 71, Issue: 1, Pages: 5-20.
[60] *Invitation to Syriac Christianity, An Anthology*, ed. by Michael Philip Penn, Scott Fitzgerald Johnson, Christine Shepardson, Charles M. Stang, University of California Press, 2022, p. 1.
[61] Ioan I. Ică jr. în Studiu introductiv la Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte către singuratici, Partea a II-a recent descoperită,* Ed. Deisis, Sibiu, 2007, p. 32.

Numele inițial al acestui oraș din Mesopotamia antică a fost Adma, el fiind cucerit și reconstruit de urmașii lui Alexandru cel Mare, Seleucizii în anul 303 î.e.n. A devenit apoi capitala provinciei Oshroena în urma victoriei purtate de parți împotriva seleucizilor în anul 130 î.e.n., fiind condusă de regi locali până la transformarea ei în colonie romană în anul 195 d.Hr. [62] Aramaică a fost limba care s-a vorbit în acest areal geografic pe toată perioada stăpânirii seleucide, însă odată cu declinul acestui imperiu și emergența imperiului iranian al parților (140 î.Hr. - 224 d.Hr) s-a favorizat crearea unor orașe-stat independente printre care se număra și Edessa, orașe care au început să-și manifeste o identitate culturală proprie. Astfel și-au creat o scriere proprie care să exprime dialectul aramaic pe care-l vorbeau oamenii locului. Primele inscripții în limba siriacă provin din anul 6 e.n., așadar înainte ca creștinismul să pătrundă în acest spațiu geografic. Limba siriacă este încă întrebuințată și astăzi în cultul liturgic a două dintre Bisericile Orientale: în Biserica Siro-Orientală care poartă denumirea oficială de „Biserica Asiriană Apostolică a Răsăritului" și mai este denumită în mod nedrept „nestoriană" și în Biserica Siriacă Ortodoxă cunoscută mai bine sub denumirea de „iacobită" sau „monofizită".[63]

Nu se cunoaște modul în care creștinismul a pătruns în Edessa, însă există legende neconfirmate documentar, dar prezente în unele scrieri apocrife precum *Doctrina lui Addai* din secolul V care invocă o anumită corespondență între regele Abgar al V-lea și Iisus. Acest monarh l-ar fi invitat pe Iisus să se refugieze în cetatea Edessei pentru a scăpa de mânia evreilor și pentru a-l vindeca de o anumită boală de care suferea. Legenda afirmă că Iisus i-ar fi răspuns tot printr-o scrisoare, declinând invitația de a veni, dar promițându-i că va trimite unul dintre apostoli după Înălțarea Sa la cer.[64] Acest discipol este considerat a fi Addai, identificat de către Eusebiu de Cezareea cu Tadeu, care ajungând în Edessa l-a vindecat și apoi l-a convertit pe regele Abgar al V-lea.[65] Cert este că sub stăpânirea parților creștinismul s-a bucurat de o anumită toleranță religioasă, răspândindu-se apoi în Nisibis și ulterior în toată

[62] Daniel King, *The Syriac World,* Routledge, New York, 2019, pp.11-12.

[63] Sebastian Brock, *An Introduction to Syriac Studies,* Horizons in Semitic Studies: Articles for the Student, University Semitics Study Aids 8 (Birmingham: Dept. of Theology, University of Birmingham,1980), p. 2.

[64] *Invitation to Syriac Christianity, An Anthology,* pp.37-38: „The reply of Jesus to the toparch Abgar, via the courier Ananias: Blessed are you who have believed in me, without having seen me even in order that those who have not seen me will believe and shall live. But about what you wrote me, that I come to you – it is necessary to fulfill everything for which I was sent here, and after fulfilling it thus to be taken up to the one that sent me. Yet, once I am taken up, I will send one of my disciples to you, in order to cure your ailment and to offer life to you and those with you.".

[65] Ierom. Agapie Corbu în Studiu introductiv la Sf.Isaac Sirul, *Cuvinte Ascetice,* Ed. Sf. Nectarie, Arad, 2022, p.XV.

Mesopotamia și Persia, ajungând ca în secolul III să existe aproximativ 20 de episcopii în tot acest spațiu.[66] Schimbări dramatice vor avea loc începând cu anul 250 când la puterea va trece dinastia iraniană a Sasanizilor ce vor domni până în anul 636 d.Hr. Sasanizii vor declanșa mai multe persecuții împotriva creștinilor răsăriteni care se vor solda cu mii de martiri. Acest lucru s-a datorat faptului că, pe de o parte erau practicanți ai unui zoroastranism militant iar pe de altă parte sasanizii se vor afla mereu în conflict cu Imperiul Roman suspectând pe creștinii de lipsa de loialitate și de legături secrete cu creștinii din Apus. Poate cel mai important efect al acestei stări conflictuale, cu repercursiuni până în ziua de azi, a fost izolarea și autonomizarea creștinilor sirieni față de Imperiul Roman. Astfel că în anul 424, în contextul aplanării conflictelor dintre persani și romani și a încetării persecuției creștinilor, episcopul Seleuciei-Ctesifonului va convoca un sinod al Bisericii Răsăritene din Persia care-și afirma independența față de orice instanță bisericească din Imperiul Bizantin, „ceea ce echivala *de facto* cu proclamarea autocefaliei patriarhale a Bisericii Răsăritului față de celelalte patriarhii din Apus (Roma, Alexandria, Antiohia și Constantinopol)”[67]. Acest gest trebuie însă înțeles și ca o încercare a creștinilor răsăriteni de a câștiga încrederea conducătorilor politici și de-a înlătura orice motive de suspiciune din partea autorităților sasanide care îi bănuiau mereu de trădare în favoarea Imperiului Roman. Este important însă faptul că „această autocefalie nu a fost considerată de celelalte Biserici din Apus drept o schismă și, cu atât mai puțin, o cădere în erezie.”[68]

Această izolare a Bisericii Siro-Orientale (denumirea încetățenită în studiile de siriacistică) coroborată cu desfășurarea Sinoadelor ecumenice III-V, convocate în urmă disputelor hristologice iscate în Imperiul Bizantin, a condus la schisme, fărămițări și polarizări în lumea siriacă cu efecte nefaste care se resimt până în ziua de azi. Biserica Siro-Orientală a fost acuzată în mod nedrept de „nestorianism” în urma acestor evenimente. Creștinii monofiziți din Bizanț au început să migreze spre Mesopotamia în urma prigoanelor declanșate împotriva lor de autoritățile imperiale iar cei siro-orientali (așa zișii nestorieni) au fost împiedicați să participe la sinoadele ecumenice desfășurate la Efes și Calcedon astfel că creștinismul siriac a ajuns să se scindeze în trei Biserici rivale „care se excludeau, persecutau și acuzau reciproc de erezie: una „nestoriană”, de tradiție strict antiohiană și care nu primise Sinodul de la Efes, aflată în afara teritoriului Imperiului roman în cadrul Imperiului persan al Sasanizilor zoroastreni; alta „iacobită” de tradiție strict alexandrină, deci „monofizită”, care nu primea Sinodul de la Calcedon și ca atare s-a rupt de Biserica oficială a Imperiului roman; și, în fine, o Biserică minoritară

[66] Ioan I. Ică jr., op. cit. , p.33.
[67] Ibidem, p.35.
[68] Ierom. Agapie Corbu, p. XV.

chalcedoniană, rămasă fidelă Imperiului, și de aceea supranumită „melkită" (imperială)."[69] Biserica monofizită sau Siro-Occidenală va fi organizată de Iacob Baradeul, episcop monofizit și tot el va organiza și Biserica coptă din Egipt, motiv pentru care aceste Biserici vor purta denumirea de „iacobite". Ulterior, creștinătea siriacă se va fărămița și mai mult odată cu acțiunea cruciadelor[70] și a misiunile catolicilor din Răsărit.[71]

La mijlocul secolului VII, situația geopolitică se va schimba din nou radical odată cu emergența Islamului și răspândirea lui. Pe lângă provocările de ordin politic, social și religios pe care le va aduce această schimbare de paradigmă, va însemna totodată și începutul unui proces de înlocuire a limbii folosite de acești creștini răsăriteni, araba devenind noua lingua franca a Orientului Mijlociu. Ultimul rege persan va muri în anul 651 și odată cu el se va stinge imperiul iranienilor, creștinii sirieni fiind nevoiți să trăiască începând de atunci sub cunoducerea islamică. Paradoxal, secolele VII-IX au fost pentru Biserica Siro-Orientală cele mai prolifice, având un statut privilegiat printre celelalte Biserici, bucurându-se de o oarecare apreciere din partea Califatului. Creștinii siro-orientali sau „nestorieni" au ajuns chiar să ocupe poziții importante la curtea Califului datorită educației pe care o aveau.[72] Majoritatea savanților erau creștini și arabii au ajuns să-i respecte datorită faptului că erau cei mai buni doctori, filosofi, arhitecți, contabili, astrologi, scribi din tot Imperiul.[73] Este totodată perioada care ne va oferi cele mai importante personalități ale monahismului răsăritean : Isaac Sirul (sau de Ninive), Simon Taibuteh, Dadisho Qatraya, Ioan de Dalyatha și Iosif Hazzaya. Este perioadă și de maximă înflorire misionară, când creștinismul siriac, urmând drumul mătăsii, va ajunge în India (regiunea Malabar) și apoi în China, fiind atestat documentar de anumite inscripții în limba siriacă descoperite aici.[74]

Lovitura fatală o va primi Biserica Asiriană a Răsăritului în urma campaniilor de cucerire mongole conduse de Timur Lenk (1370-1405). Musulman fanatic, acesta va masacra sute de mii de creștini, scăpând doar cei

---

[69] Ioan I. Ică jr., op. cit. , p.14.

[70] *Invitation to Syriac Christianity, An Anthology,* p.21: „Another result of the Crusades was the union of the Maronites with the Roman Catholic Church in the early thirteenth century. Close encounters between the two led to the Latinization of the Maronite Liturgy but, equally, to the flourishing of Syriac studies in Rome in the early modern period".

[71] Ierom. Agapie Corbu în Studiu introductiv la Sf.Isaac Sirul, *Cuvinte Ascetice,* p. XVIII: „....fărămițările produse de acțiunile misionarilor catolici, al căror prozelitism a dus, începând cu sec. al XVI-lea, la apariția a nu mai puțin de încă șase Biserici de limbă siriacă: Siro-Catolică, Siro-Malabareză, Caldeeană, Siro-Malankareză, Maronită, și Melchito-Catolică, ultimele două recunoscând Calcedonul, spre deosebire de celelalte, care sunt necalcedoniene".

[72] Un factor important a fost și mutarea capitalei la Baghdad, acest oraș fiind în imediata apropiere a scaunului patriarhal de Seleucia- Ctesifon.

[73] Mark Dickens, *The Church of the East: The Rest of the Story,* 1999.

[74] Robert A. Kitchen , *The Assyrian Church of the East,* The Orthodox Christian World, 2012.

care s-au refugiat în munții Kurdistanului. De asemenea, biserica din Malabar va scăpa neatinsă deoarece campania sa de cucerire nu a ajuns până în sudul Indiei.[75] Dacă în timpul Catholicosului[76] Timotei I Biserica Răsăritului număra aproximativ 10 milioane de credincioși, fiind poate cea mai mare ca număr de adepți, astăzi au mai rămas circa 400.000 de credincioși împrăștiați în diaspora din întreaga lume.[77]

Literatura siriacă este una prin excelență creștină, neputându-se vorbi de o tradiție literară siriacă înainte de pătrunderea creștinismului în zonă. Astfel putem afirma că literatura de sorginte siriacă este singura autentică a creștinătății semitice și a poeziei religioase, care a supraviețuit până la noi.[78] Din primele trei secole nu au supraviețuit foarte multe manuscrise, dar printre cele care au ajuns la noi se numără traducerea Vechiului Testament din ebraică în siriacă, cunoscut sub denumirea de *Peshitta.* Această traducere probabil că s-a realizat pe la sfârșitul secolului II în proximitatea orașului Edessa.[79] O formă timpurie a Noului Testament o reprezintă *Diatessaronul*, atribuit lui Tatian și care de fapt este o armonizare a celor patru Evanghelii într-un singur narativ.[80] Tatian, discipol al lui Iustin Martirul, este considerat și întemeitorul encratismului, o formă de ascetism extrem, care se opunea căsătoriei și a consumului de vin.[81]Cea mai veche traducere a celor patru Evanghelii s-a păstrat în două manuscrise separate și poartă denumirea de „Old Syriac". Creștinismul din arealul siriac s-a dezvoltat în paralel cu iudaismul esenian și cel rabinic mesopotamiam și alte forme de gnosticism iar unele scrieri precum *Odele lui Solomon*[82] sau fragmente din opera poetului creștin Bardasene[83] sunt impregnate de aceste influențe. O altă operă importantă care trebuie menționată este *Faptele lui Toma,* scriere care ne relatează despre acțiunea de

[75] Mark Dickens, *The Church of the East: The Rest of the Story,* 1999, p.24.

[76] Termen folosit de Biserica Siro-Orientală echivalent cu cel de Patriarh.

[77] O altă lovitură nimicitoare a primit Biserica Asiriană la începutul secolului XX când populația creștină a fost din nou decimată în urma genocidului turc, o treime din populația asiriană pierind în urma acestui masacru.

[78] Sebastian BROCK, *An Introduction to Syriac Studies*, p.5.

[79] S. BROCK, *A Brief Outline of Syriac Literature*, ST. Ephrem Ecumenical Research Institute, Baker Hill, Kottayam, India, 1997, p.13..

[80] Manuscrisul original nu a supraviețuit și nu se poate afirma cu siguranță dacă a fost scris în greacă pe vremea când Tatian se afla la Roma și a fost tradus ulterior sau dacă l-a compus direct în siriacă după ce a revenit în Răsăsit (BROCK, op. cit., p.14)

[81] B.E. Colles, *The mysticism of John Saba*, PhD thesis, Department of Middle Eastern Studies, The University of Melbourne, 1969, p.2.

[82] O colecție de 42 de poeme lirice scurte a căror autor nu se cunoaște și care a fost scrisă cel mai probabil în prima jumătate a secolului II (cf. BROCK, *A Brief Outline of Syriac Literature,* p.15).

[83] Privind retrospectiv, opera lui Bardasene a fost considerată eretică, cosmologia pe care el a dezvoltat-o fiind una speculativă, infulențată de filosofia greacă și de curentele gnostice existente în cultura persană. (*Invitation to Syriac Christianity, An Anthology,* p. 7).

evanghelizare a Apostolui Toma în India. Este o scriere apocrifă, foarte iubită de creștinii sirieni ai secolului III și deși nu se poate atesta cu certitudinea faptelor relatate, putem afirma fără echivoc că comunitatea creștină încă existentă în Kerala, India își revendică originea apostolică de la această călătorie misionară.[84] Secolul IV se remarcă prin scrierile Sf. Efrem Sirul (307-373), a lui Afrahat (270-345) și prin *Cartea treptelor*. Acestea sunt importante printre altele și pentru faptul că atestă forma unui protomonahism și ascetism existent în zona cetăților Edessa și Nisibis sub forma acelor comunități creștine siriace numite *bnay* sau *bnat qyama*, adică „fii" sau „fiice ale legământului".[85]

Sfârșitul secolului IV și începutul secolului V marchează apariția monahismului propriu-zis, o figură emblematică a ascetismului siriac fiind Simeon Stâlpnicul. Acesta s-a nevoit timp de 40 de ani singur pe un stâlp și este evocat cu multă admirație de către Teodoret de Cyr în scrierile sale[86]. Primul autor monahal siriac și totodată autorul unei sinteze asectico-mistice siriace este Ioan Singuraticul sau Ioan din Apameea (Yohannan Ihidaya). Când ne referim la scrierile sale, vorbim practic despre formarea unei paradigme a tradiției siriace, acestea fiind libere de influențele teologice ale Imperiului Bizantin și astfel se remarcă prin lipsa conceptelor filosofiei grecești. Astfel opera sa va avea o influență hotărâtoare asupra spiritualității siriace și tot la el remarcăm pentru prima oară descrierea celor trei trepte de maturitate spirituală: trupească (*d-pagranuta*), sufletească (*d-napshanuta*) și duhovnicească (*d-ruhanuta*), o concepție asemănătoare cu cea a lui Evagrie Ponticul. Majoritatea misticilor care i-au urmat lui Ioan de Apameea au adoptat și ei acest model tripartit al urcușului spiritual. De altfel, „Evagrie va fi pentru sirieni ascetul și misticul prin excelență"[87], ei traducând întreaga sa operă în siriacă și păstrând texte al căror original grec s-a pierdut în urma condamnării sale de către Sinodul V Ecumenic. În contextul prestigiului uriaș pe care îl dobândise monahismul egiptean, secolele V-VI se vor remarca și prin traducerea în siriacă a principalelor scrieri monahale egiptene precum *Apophtegmata Patrum, Viața Sfântului Antonie* scrisă de Atanasie, *Historia Monachorum in Aegypto* și *Istoria Lausiacă*.

---

[84] Un motiv sau topos important pe care-l regăsim în această scriere apocrifă este cel al encratismului și oarecum sugerează că martiriul lui Toma s-ar fi datorat urii pe care ar fi provocat-o în rândul nobililor datorită faptului că reușea să convingă pe soțiile acestora să renunțe total la relațiile conjugale cu aceștia.

[85] S. BROCK, *A Brief Outline of Syriac Literature,* pp.20-21.

[86] Deși și-a elaborat scrierile în greacă, Teodoret de Cyr cunoștea și limba siriacă și implicit figurile marcante ale ascetismului din lumea siriacă. (cf. Robert E. Kitchen, *The Syriac Tradition, 2012,* The Orthodox Christian World, edit. Augustine Casiday, pp.66-77).

[87] Ioan I. Ică jr. în Studiu introductiv la Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte către singuratici, Partea a II-a recent descoperită,* Ed. Deisis, Sibiu, 2007, p.66.

Secolele VI-VIII reprezintă epoca de aur a marilor personalități ale Bisericii din Mesopotamia printre care cel mai cunoscut este Sfântul Isaac Sirul, dar și alții precum Dadisho Qatraya (din Qatar), Simon Taibuteh, Iosif Hazzaya (Iawsep Hazzaya) sau Văzătorul, Ioan de Dalyatha (Yohannan Dalyatha). Această perioadă marchează o perioadă a sintezelor originale pentru mistica siriacă și anume dintre „intelectualismul evagrian și mistica pnevmatică de origine siriacă, mai concret de a integra schema tripartită a vieții spirituale sistematizată de Ioan Singuraticul cu schema evagriană a contemplațiilor”[88]. Secolul VI marchează de asemenea un nou început sau o renaștere a monahismului siro-oriental. Acest lucru se va datora mănăstiri întemeiate de un monah pe nume Avraam pe muntele Izla (sud-estul Turciei actuale) în anul 571 și care va întocmi și primele *Rânduieli monahale* din spațiul siriac. Acestea nu le-a întocmit ca pe niște legi stricte care trebuiau urmate cu strictețe, ci ca pe un model de viață monahală care va insufla secole la rând generații și generații de monahi.[89] Avraam Sirul sau Avraam de Kashkar este considerat de către tradiția siro-orientală „părinte al monahilor”, fiind asemuit cu Avraamul Vechiului Testament.[90] La conducerea mănăstirii din muntele Izla i-au urmatDadisho și Babai, în urma cărora au rămas încă două culegeri de reguli monhale, dar odată cu moartea lui Avraam a început și declinul Marii Mănăstiri întemeiate de el. Paradoxal, deși această decădere a fost una dureroasă, ea a facilitat împrăștierea ucenicilor săi în toată Mesopotamia și crearea mai multor cente monahale siro-orientale, care păstrau nealterată moștenirea spirituală a marelui Avraam. Și poate tocmai datorită acestei împrăștieri datorăm apariția marilor figuri ale monahismului răsăritean: Isaac Sirul, Dadisho Qatraya, Ioan de Dalyatha și Iosif Hazzaya.[91]

Trebuie menționat și rolul formator al principalelor școli teologice ale persanilor. Cetatea Edessa, datorită poziționării ei în lumea antică, a devenit un spațiu de întâlnire între marile culturi și civilizații ceea ce a determinat cristalizarea unei atmosfere multiculturale. Această ambianță cosmopolită a dat naștere unei efervescențe culturale unice și a dobândit în secolul V o anumită organizare internă în contextul dezbaterilor teologice ale vremii, devenind cunoscută sub numele de „*Școala perșilor de la Edessa*”. Școala a funcționat alături de alte două școli, una a sirienilor și alta a armenilor, însă era singura ortodoxă dintre acestea. Aici se studiau scrierile Sf. Efrem Sirul și erau pregătiții viitori ierarhi ai Bisericii. Tot aici s-a realizat munca de traducere a scrierilor lui Teodor din Mopsuestia în siriacă, considerat de siro-orientali

[88] Ibidem, p.67.
[89] Sabino CHIALA, *Avva Avram Sirul Obștea sa și Rânduielile Marii Mănăstiri*, Editura Sf. Nectarie, Arad, 2019, p14.
[90] Ibidem.
[91] Ibidem, p.15.

„Exegetul" prin excelență. Această afinitate fată de teologul antiohian și de învățătura diofizită avea să ducă și la închiderea școlii, prin acuzele de nestorianism ce i se vor imputa ulterior. Astfel, în anul 489, ca rezultat al disputelor hristologice care au urmat Sinoadelor de la Efes și Calcedon, împăratul Zenon va închide școala iar membrii săi vor fi expulzați primind interdicția de-a mai desfășura orice activitate didactică.[92] Drept urmare, membrii și simpatizanții acesteia vor trece granița în Imperiul Persan si se vor stabili în cetatea Nisibis, unde se va constitui un alt nucleu de studiu teologic numit *Școala teologică de la Nisibis*. Printre personalitățile marcante care au fost asociate cu „Școala persană" de la Edessa îi menționăm pe Iacob de Serugh și Narsai. Aceștia și-au continuat activitatea didactică în Nisbis, fiind bine primiți în acest oraș și înființând școala teologică menționată mai sus. Au continuat tradiția teologică antiohiană și în Nisibis, poetul și teologul Narsai devenind chiar directorul acestei școli și reorganizatorul învățământului teologic diofizit din afara Edessei.

Biserica Orientului este o ramură adesea trecută cu vederea a creștinismului, în ciuda faptului că a fost cea mai mare Biserică din punct de vedere a zonei geografice în Evul Mediu. Biserica Orientului s-a dezvoltat în mare parte independent față de Biserică din Roma și cea din Constantinopol , drept urmare poate s-ar impune să fie studiată mai amănunțit pentru a obține o viziune holistică a creștinismului timpuriu. Nu numai că atestă tradițiile creștinismului răsăritean, dar demonstrează și acele trăsături ale creștinismului care sunt cu adevărat sobornicești, cum ar fi teologia niceană, dintre cele care nu sunt. Deși Bisericile aparținând tradiției siriace au fost văduvite de influența pe care au deținut-o în urmă cu secole, ele ocupă cu siguranță un loc important în istoria Creștinătății. Cercetarea acestei ramuri importante în traseul ei zbuciumat care cuprinde atât realizări cât și nereușite este esențială și pentru o înțelegere mai desăvârșită a propriei noastre tradiții. Adesea ignorată sau reprezentată eronat, tradiția creștină siriacă s-a remarcat mereu prin dragostea înflăcărată pentru Hristos și prin cutezanță cu care a reușit să ducă vestea cea bună până la capătul lumii. Este o poveste fascinantă, dar și tragică care poate încă hrăni zelul puținilor creștini rămași în acea parte a lumii încă supuși diferitelor persecuții și care totuși nu acceptă să-l nege pe Hristos. Poate că ei vor fi cei care, ajutați de Duhul Sfânt și de frații lor creștini din Apus, vor reuși să mențină încă vie această tradiție și să mai aibă un cuvânt de spus în aducerea la credință a celor care încă nu au auzit cuvântul Evangheliei.

[92] Daniel King, *The Syriac World,* Routledge, New York, 2019, p.121.

Surse bibliografice:

***Volume*:**

- *Invitation to Syriac Christianity, An Anthology*, ed. by Michael Philip Penn, Scott Fitzgerald Johnson, Christine Shepardson, Charles M. Stang, University of California Press, 2022;
- Ioan I. Ică jr., Studiu introductiv la Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte către singuratici, Partea a II-a recent descoperită,* Ed. Deisis, Sibiu, 2007;
- Daniel King, *The Syriac World*, Routledge, New York, 2019;
- Ierom. Agapie Corbu, Studiu introductiv la Sf.Isaac Sirul, *Cuvinte Ascetice*, p. XV, Ed. Sf. Nectarie, Arad, 2022;
- Sebastian Brock, *A Brief Outline of Syriac Literature*, ST. Ephrem Ecumenical Research Institute, Baker Hill, Kottayam, India, 1997;
- B.E. Colles, *The mysticism of John Saba*, PhDthesis, Department of Middle Eastern Studies, The University of Melbourne, 1969;
- Sabino CHIALA, *Avva Avram Sirul Obștea sa și Rânduielile Marii Mănăstiri*, Editura Sf. Nectarie, Arad, 2019.

Studii:

- Sebastian Brock, "*The Syriac Orient: a third lung for the Church?",* in Orientalia Christiana Periodica, 2005, Volume 71, Issue: 1, Pages: 5-20;
- Sebastian Brock, *An Introduction to Syriac Studies*, Horizons in Semitic Studies: Articles for the Student, University Semitics Study Aids 8 (Birmingham: Dept. of Th eology, University of Birmingham, 1980;
- Mark Dickens, *The Church of the East: The Rest of the Story*, in Fides et Historia, Vol. 32, 2000;
- Robert A. Kitchen, *The Assyrian Church of the East*, The Orthodox Christian World, edit. Augustine Casiday, 2012, pp.78-88;
- Robert E. Kitchen, *The Syriac Tradition*, 2012, The Orthodox Christian World, edit. Augustine Casiday, pp.66-77.

TIPOLOGIA VECHIULUI TESTAMENT, CĂLĂUZĂ SPRE HRISTOS

GEORGE-ANTONIU NICOARĂ
Master anul I

Preliminarii

Una dintre cele mai utilizate metode de interpretare creștină a Sfintei Scripturi, de care se ocupă exegeza și ermineutica biblică este *tipologia*, pe care o putem considera o comoară dăruită nouă de Dumnezeu pentru a descoperi unitatea și continuitatea intertestamentară.

Interpretarea tipologică subliniază legătura între persoane, evenimente, locuri și instituții reale, existente și manifestate în Vechiul Testament și realitățile care le corespund și pe care le găsim concretizate în Noul Testament[93]. Să ne închipuim metoda tipologiei biblice ca pe o prețioasă cheie care deschide ușa încăperii Legământului Celui Nou și ne ajută să părăsim camera umbroasă a vremurilor de dinainte de „plinirea vremii" și să pătrundem în luminoasa cameră a creștinismului. Iar ușa care se deschide și care este de fapt Însuși Hristos (cf. *Ioan 10, 9*), va rămâne de atunci veșnic deschisă, ca *„tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică"* (*Ioan 3, 15*).

Tipologia nu este doar o exegeză a textelor biblice, ci mai mult o interpretare a evenimentelor, mai mult o metodă filologică decât una istorică. Ea este corespondența lăuntrică a evenimentelor din cele două Testamente, care a fost detectată, stabilită și scoasă în evidență[94]. Situată la granița dintre Vechiul și Noul Testament, obiectivul tipologiei este studiul unității indisolubile a acestora, dovedindu-se o mult-căutată cărare care ne conduce de la întuneric la lumină, de la umbră la realitate, de la schiță la opera propriu-zisă, de la prefigurare la împlinire.

I. Legătura dintre Vechiul și Noul Testament

Cea mai consistentă dovadă despre unitatea, completarea reciprocă și relația de interdependență dintre Vechiul și Noul Testament ne este oferită de Cel Care este chiar punctul de intersectare al acestora[95], de către *„Piatra cea*

---

[93] John Breck, *Scripture in Tradition: The Bible and it Interpretation in the Orthodox Church*, Crestwood, N.Y.: St. Vladimir Seminary Press, 2001, p. 22.
[94] Pr. Georges Florovsky, *Biblie, Biserică, Tradiție - o viziune ortodoxă*, trad. din limba engleză de Radu Teodorescu, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2016, p. 52.
[95] Prot. Dr. Ioan Bude, *Conotații biblice despre „Jertfa vie" și limbajul imnic-euharistic*, Ediția a II-a, Editura Alma Mater, Cluj-Napoca, 2007, p. 13.

din capul unghiului" (cf. *Psalmul 117, 22* și *Matei 21, 42*), de Însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos: *„Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau proorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc"* (*Matei 5, 17*). Prin această mărturie, care precede, în cadrul Predicii de pe Munte, proclamarea Legii celei Noi, Mântuitorul punctează legătura dintre Vechiul și Noul Testament, calificându-l pe acesta din urmă, drept o continuare și o desăvârșire în amănunt a celui dintâi[96].

Cele două Testamente se află într-o relație perihoretică, întrepătrunzându-se reciproc, iar confluența lor unică este Însăși Persoana Domnului nostru Iisus Hristos. Această relație o putem asocia prin analogie cu unirea ipostatică a celor două firi sau naturi ale Mântuitorului, cea dumnezeiască și cea omenească, care se află în același raport de îngemănare în Unicul Ipostas al Fiului lui Dumnezeu Întrupat. Sfântul Chiril al Ierusalimului exprimă această unitate a celor două Testamente, zicând: *„Nimeni nu trebuie să separe Vechiul de Noul Testament, nimeni nu trebuie să spună că altul este Duhul acolo (în Vechiul Testament) și altul aici (în Noul Testament)"*[97].

Această promulgare făcută de Mântuitorul în *Matei 5, 17* prezintă două aspecte: unul negativ și altul pozitiv. În formă negativă, El pune în evidență valoarea Legii Vechi, când spune: *„N-am venit să stric legea sau proorocii"* („Οὐκ ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας"), căci Legea cea Nouă nu are scopul de a desființa, de a abroga sau a o scoate din folosință pe cea Veche. Sub formă pozitivă, Mântuitorul subliniază în ce raport se află cele două Testamente, când spune: *„ci să împlinesc"* („ἀλλὰ πληρῶσαι"), adică să dezvolte prin completare, să perfecționeze sau să desăvârșească Legea Veche prin cea Nouă[98].

Reperul scripturistic cel mai elocvent care ne confirmă faptul că revelația supranaturală noutestamentară reprezintă continuarea și desăvârșirea celei vechitestamentare îl reprezintă începutul Epistolei către Evrei a Sfântului Apostol Pavel: *„După ce Dumnezeu odinioară în multe rânduri și în multe chipuri a vorbit părinților noștri prin prooroci, în zilele acestea mai de pe urmă ne-a grăit nouă prin Fiul, pe Care L-a pus moștenitor a toate și prin Care a făcut și veacurile"* (*Evrei 1, 1-2*). Așadar, Hristos marchează sfârșitul Legii Vechi (cf. *Romani 10, 4*), care a avut un atât de important rol de călăuzire către

---

[96] Pierre Grelot, *Sens chrétien de l'Ancien Testament*, 2-ème éd., Paris, 1962, p. 17; apud. Pr. Asistent Vasile Mihoc, *Sensul tipic al Vechiului Testament după I Corinteni 10, 1-11*, în *Revista Mitropolia Ardealului*, Anul XXI, Nr. 4-6, Aprilie-Iunie, 1976, p. 273.

[97] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheza 16, 4*, în Migne, PG, vol. 33, col. 920; apud. Pr. Teodor Baba, *Vechiul Testament în lucrarea pastoral-misionară a preotului*, în *Revista Altarul Banatului*, Nr. 1-2 / 2004, p. 46.

[98] Pr. Prof. Mircea Chialda, *Raportul dintre Vechiul și Noul Testament (Unitatea Sfintei Scripturi)*, articol publicat în *Revista Biserica Ortodoxă Română - buletinul oficial al Patriarhiei Române*, Anul XCIX, Nr. 5-6, Mai-Iunie 1981, p.546.

El, însă care și-a finalizat misiunea sa odată cu venirea Mântuitorului, pentru că *„dacă a venit credința, nu mai suntem sub călăuză”* (*Galateni 3, 25*). Dar să nu înțelegem că odată cu venirea Noului Legământ se produce anularea, desființarea sau respingerea Celui Vechi, ci apariția Legii Noi a însemnat mai degrabă interiorizarea Celei Vechi[99], Noul Testament dovedindu-se o continuare sau o prelungire cu rol de desăvârșire a Vechiului Testament.

Superioritatea Legii iubirii instituite de Însuși Hristos este evidentă, având în vedere cuvintele Sale rostite în Predica de pe Muntele Fericirilor, prin care El realizează realmente o împlinire a Legii. Astfel că privind la raportul dintre Vechiul și Noul Testament, observăm că tot ceea ce a fost incomplet a devenit complet, ceea ce a fost unilateral a devenit universal, ceea ce a fost răstălmăcit a fost îndreptat, ceea ce a fost lipsit de perfecțiune a devenit perfect și desăvârșit, ceea ce a avut un caracter de pregătire a devenit veridicitate, ceea ce a fost umbra și proorocie a devenit împlinire și realitate”[100]. Dar oare să înțelegem prin aceasta că anulăm perioada de pregătire? Răspunsul ni-l oferă tot Sfântul Apostol Pavel: *„Desființăm deci noi Legea prin credință? Nicidecum! Dimpotrivă, întărim Legea”* (*Romani 3, 31*).

Doi mari învățători ai Bisericii din primele veacuri creștine ne oferă două definiții foarte relevante pentru raportul de întrepătrundere intertestamentară. Origen din Alexandria spunea că *„Vechiul Testament este începutul Evangheliei”*[101], iar marele episcop și teolog, Fericitul Augustin, completa: *„Novum Testamentum in Vetere latet, Vetus in Novo patet”* (Noul Testament se ascunde în cel Vechi, Vechiul Testament se deschide în cel Nou)[102].

De-a lungul vremii, multe analogii au fost propuse de iluștrii teologi bibliști, iar exemplele pot continua pentru a ne ajuta să înțelegem această unitate deplină existentă între cele două Testamente. Așadar, Vechiul Testament este numit izvorul din care a ieșit Noul Testament[103]; el reprezintă pentru Legea cea Nouă ceea ce este rădăcina pentru floare[104] și mai poate fi privit ca temelia sau fundația pe care se ridică întreaga zidire a Noului Legământ[105]. De asemenea, definiția Fericitului Augustin menționată mai sus

---

[99] Pr. Prof. Dr. Nicolae Neaga, *„N-am venit să stric Legea!” - Considerații generale privitoare la însemnătatea Vechiului Testament*, Sibiu, 1940, p. 73.
[100] Pr. Prof. Mircea Chialda, *art. cit.*, p. 548.
[101] Origen, *Comentar la Evanghelia după Ioan,* Migne, PG, XIV, 32; Cartea I, traducere și studii de Cristian Bădiliță, în col. „Mythos et Religia”, 10, Ed. Institutul European pentru Cooperare Cultural-Științifică, Iași, 1995; apud. Prot. Dr. Ioan Bude, *op. cit.*, p. 13.
[102] Fericitul Augustin, *Introducere 73 la Ieșire*; apud. Prot. Dr. Ioan Bude, *op.cit.*, p. 13.
[103] Pr. Prof. Vl. Prelipcean și Pr. Prof. Gr. T. Marcu, *Cuvântul lui Dumnezeu în viața Bisericii*, în *Revista Studii Teologice*, Seria a II-a, Anul XXII, Nr. 1-2, Ianuarie-Februarie, 1971, p. 34.
[104] Pr. Prof. Nicolae Neaga, *Hristos în Vechiul Testament*, Ediția a IV-a revăzută și îngrijită de Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Chirilă, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2017, p. 238.
[105] Pr. Prof. Vl. Prelipcean și Pr. Prof. Gr. T. Marcu, *art. cit.*, p. 34.

poate fi reprezentată plastic printr-o oglindă dublă, imagine în care fiecare o reflectă pe cealaltă[106]. Continuând acest șir al analogiilor am putea spune că Vechiul Testament este pentru Noul Testament ceea ce reprezintă pentru un militar, stagiul de inițiere și pregătire, în fața războiului, ca punct culminant. Deși se observă superioritatea categorică a importanței războiului, totuși fără acea etapă premergătoare, fără acel stagiu militar, soldatul poate fi considerat o victimă sigură.

Trecând în dimensiunea liturgico-simbolică a creștinismului am putea asemăna Vechiul Legământ cu acea prescură, care stă cu smerenie la proscomidiar, iar desăvârșirea lui prin Legământul cel Nou, cu actul prefacerii prescurii în Sfântul Trup al Mântuitorului, care devine Jertfă de răscumpărare. Deci vedem ce ar rămâne Vechiul Testament fără împlinire: exact ceea ce rămâne prescura fără prefacere - o simplă pâine dospită, cel mult binecuvântată.

Toate aceste analogii ne pot face să pricepem valoarea Legii Vechi, atât în sine, cât și ceea ce înseamnă ea în lumina Legii celei Noi a iubirii. Fără Vechiul Testament, Noul s-ar înfățișa ca un arbore căruia i s-ar tăia rădăcina și ar fi suspendat în aer, fără suport real și istoric[107], iar a rupe legătura dintre ele înseamnă nu numai a distruge unitatea Sfintei Scripturi și a revelației divine, ci și a lovi în învățătura hristologică, centrul și esența religiei creștine[108].

II. Tipologia - ca metodă de interpretare scripturistică

Ca o definiție a tipologiei, un mare teolog afirma următoarele: „Caracterul tipologic al Vechiului Testament constă în faptul că anumite evenimente, obiecte, ființe și persoane din Vechiul Testament, în afară de semnificația lor proprie, prefigurează o altă realitate, superioară. Prefigurația este acest raport de analogie care există, în cadrul planului de mântuire a lumii între „umbrele" de altă dată, adică instituțiile civile și cultice ale lui Israel și realitățile „cerești" (*Evrei 9, 23*), manifestate în mod văzut în viața și jertfa lui Hristos (cf. *Evrei 9, 11*), făcute prezente în Biserică și care ne vor fi dezvăluite pe deplin atunci când, la rândul nostru, vom intra în viața veșnică"[109].

Interpretarea tipologică vede, deci, în faptele Vechiului Testament, ceva care își croiește drum, ceva care se conturează[110], dar care însă se află doar în umbră și nu în realitatea împlinirii. Sfântul Apostol Pavel le spune evreilor că *„Legea avea umbra bunurilor viitoare și nu însuși chipul lucrurilor"* (*Evrei 10, 1*), iar pornind de la acest verset, mulți teologi privesc Legea Veche ca pe un

[106] Northrop Frye, *Marele Cod - Biblia și literatura*, Editura Atlas, București, 1999, p. 112.
[107] Pr. Prof. Vl. Prelipcean și Pr. Prof. Gr. T. Marcu, *art. cit.*, p. 34.
[108] Pr. Prof. Mircea Chialda, *art. cit.*, p. 554.
[109] Pierre Grelot, *op. cit.*, p. 214; apud. Pr. Asistent Vasile Mihoc, *art.cit.*, p. 275.
[110] Pr. Prof. Vl. Prelipcean și Pr. Prof. Gr. T. Marcu, *art. cit.*, p. 38.

desen în umbră, numit skiographie[111], atât pentru a arăta că Vechiul Testament nu este desăvârșit, cât și pentru a ne face să înțelegem că prin tipologie noi nu punem un sens nou în textul vechi, căci sensul era acolo, dar nu putea fi văzut clar[112].

Această analogie între un obiect sau o persoană reală și umbra sa ne întărește înțelegerea a ceea ce înseamnă tipologia. Când razele Soarelui se răsfrâng pe pământ, vedem cum, cuiva care se află în deplasare în lumina solară, i se imprimă pe pământ conturul ființei sale, în mod întunecat și destul de confuz. Dar, deși este imprecisă, confuză și neclară umbra, totuși ea este o reprezentare a originalului și de multe ori, văzând o umbră, ne putem contura pe retina ochiului o imagine despre realitatea ființei, iar atunci când o vedem real, conștientizăm cât de mult ne-a redat umbra din trăsăturile ei. Așa este și tipologia, o metodă de cercetare care, printr-o umbră, ne deslușește realitatea și trăsăturile celui pe care vrea să ni-l facă cunoscut, iar toate analogiile tipologice ne facilitează înțelegerea și ne conving de realitatea unor persoane sau evenimente biblice.

De-a lungul perioadei patristice, mulți Sfinți Părinți și scriitori bisericești vor menționa în scrierile lor existența tipologiei vechitestamentare și a tipurilor prezente în Sfânta Scriptură. Dintre aceste mărturii vom pune în antiteză două păreri contrare cu privire la tipurile veterotestamentare. Exagerând perspectiva tipologică, Origen afirma: *„În Sfânta Scriptură trebuie să înțelegem nu ceea ce este vizibil, superficial, comun, ci cele ce stau mai sus și care nu sunt văzute de toți, căci acestea constituie comorile ascunse ale înțelepciunii și ale cunoștinței”*[113]. La polul opus, contrazicându-l și corectându-l pe Origen, Tertulian precizează: *„Non omnia imagines, sed et veritas, non omnia umbrae, sed et corpora”* (Nu toate sunt imagini, ci și adevăr, nu toate sunt umbre, ci și corpuri)[114].

O condiție de care trebuie să ținem cont în interpretarea tipologică o reprezintă faptul că împlinirea tipurilor nu depinde de martorul uman, ci de un act al lui Dumnezeu. Ceea ce contează nu este dacă profetul a văzut în mod real în personajul „tip” pe Mântuitorul Hristos, intenția lui fiind doar de o importanță secundară, ci dacă în gândul lui Dumnezeu, potrivit iconomiei divine, chipul prototipului este o imagine profetică a mântuirii ce avea să se împlinească în persoana lui Hristos[115].

---

[111] John Breck, *Puterea Cuvântului în Biserica dreptmăritoare*, trad. de Monica E. Herghelegiu, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1999, p. 103.
[112] Pr. Georges Florovsky, *op. cit.*, p. 53.
[113] Origen, *Comentar la Evanghelia după Matei,* Migne, P.G., XIII, 864; apud. Prot. Dr. Ioan Bude, *op. cit.*, p. 25.
[114] Tertulian, *De ressurectione carnis*, Migne, P.L., II, 867c.; apud. Prot. Dr. Ioan Bude, *op.cit.*, p. 25.
[115] John Breck, *op.cit.*, p. 99.

III. Raportul dintre tip și antitip

Din punct de vedere etimologic, termenul „τύπος" provine de la verbul grecesc „τύπτω", „τύπτειν", care înseamnă „a lovi", „a lăsa urmă prin lovire sau apăsare", „a imprima", „a sculpta". Deci, substantivizându-l, tipul înseamnă o schiță trasată pe un material (piatră, lemn sau metal), un model după care se execută o operă de artă[116], sau un chip abia conturat, care prin priceperea, îndemânarea și măiestria sculptorului va fi dus la desăvârșire, ca obiect de artă finalizat și finisat[117].

Ca o definiție teologică, biblică a tipului sau prototipului, putem spune că el reprezintă o realitate veterotestamentară - o persoană, un lucru, o acțiune, o întâmplare - care din orânduire divină se împlinește în mod perfect în Noul Testament[118], fiind deci o prefigurare a unor persoane, lucruri, acțiuni sau întâmplări noutestamentare. La polul opus tipului, în desăvârșita operă noutestamentară regăsim lucrarea de artă finalizată după modelul tipului, care poartă denumirea de „antitip". Acest termen este format prin adăugarea la „τύπος" a unui prefix „ἀντι", care are mai multe sensuri: „în locul", „la fel", „deopotrivă"; „în schimb", „în compensație"; sau mai rar folosit cu sensul de „în fața".

Grupând multitudinea de sensuri ale acestei prepoziții, putem să obținem trei înțelesuri principale, pe care analizându-le, observăm că ne oferă tocmai caracteristicile esențiale ale antitipului. În primul rând, dacă privim prepoziția „ἀντι" cu sensul de „în locul", „ca", „la fel", „deopotrivă", ni se relevă faptul că între tip și antitip este o relație de echivalență și substituență, cel de-al doilea fiind înlocuitorul, dar și împlinirea desăvârșită a primului. Apoi, sensul de „în schimbul" al prepoziției, cu care este folosit în promulgarea legii talionului (cf. *Ieșirea 21, 24*), ne arată că termenul „antitip" are ca și caracteristică ideea de compensație, arătând o succesiune, căci în schimbul umbrei vine realitatea, în schimbul schiței vine opera de artă. Iar în final, sensul mai rar utilizat de „în fața" ne descoperă o caracteristică specifică lui Hristos, ca antitip, aceea de a fi nu doar împlinirea desăvârșită a tuturor tipurilor, ci și de a Se fi aflat în fața tuturor, având-și existența dinaintea lor, din veșnicie. Această ultimă caracteristică este excelent surprinsă de Sf. Ioan Botezătorul, când a zis: *„Cel ce vine după mine a fost înaintea mea, pentru că mai înainte de mine era"* (*Ioan 1, 15*).

---

[116] Arhim. Dr. Iustin D. Suciu, *Ermineutica biblică sau știința interpretării Sfintei Scripturi pentru institutele teologice și pentru uzul particular*, Editura autorului, Arad, 1933, p. 61.
[117] Pierre Grelot, *op.cit.*, p. 26; apud. Prot. Dr. Ioan Bude, *op.cit.*, p. 23.
[118] Arhim. Dr. Iustin D. Suciu, *op.cit.*, p. 61.

Hristos este Antitipul prin excelență, dar totodată El are în Sine și însușirea de Arhetip al existenței umane. Arhetipul este un alt termen compus, format prin precedarea aceluiași substantiv „τύπος" de către un alt substantiv „ἀρχή", care se traduce prin „început" sau „origine". Deci, Arhetipul este tipul inițial și originar, care dăinuie din veșnicie, ca tip al tuturor tipurilor și se identifică în totalitate cu Fiul lui Dumnezeu. În acest sens, Sf. Irineu de Lyon afirma: *„Hristos Cel istoric a fost Prototipul pe care L-a avut Dumnezeu în minte atunci când a creat primul om, Care avea să Se arate pe pământ. Făcătorul a văzut de mai înainte și l-a creat pe Adam potrivit cu acest Prototip viitor"*[119]. Din aceste cuvinte trebuie să înțelegem că toate tipurile Mântuitorului, deși Îl prefigurează, au fost create după chipul Său, ca Arhetip, iar acest fapt este posibil pentru că Arhetipul se contopește cu Antitipul în unica Persoană a Fiului lui Dumnezeu.

Termenul „τύπος" este utilizat de 15 ori în cuprinsul Noului Testament. Mai întâi este folosit de 2 ori de Evanghelistul Ioan cu sensul de „semn" sau „urmă" (*Ioan 20, 25*) cu referire la semnul cuielor care au străpuns mâinile și picioarele Mântuitorului. Apoi este întrebuințat de 3 ori de către Evanghelistul Luca în Faptele Apostolilor (*7, 43; 7, 44* și *23, 25*), având mai ales înțelesul de „chip", dar și de „izvod", „însemnare" sau chiar „cuprins". În Epistolele pauline îl regăsim de 10 ori (*Romani 5, 14; 6, 17; I Corinteni 10, 6; Filipeni 3, 17; I Tesaloniceni 1, 7; II Tesaloniceni 3, 9; I Timotei 4, 12; Tit 2, 7* și *Evrei 8, 5*). De cele mai multe ori este tradus prin „pildă", „model", „exemplu", dar și prin „chip", „figură", „izvod" sau chiar prin „dreptar" sau „regulă". În fine, și Apostolul Petru utilizează o dată acest termen (*I Petru 5, 3*), tot cu sensul de „pildă" sau „model".

Termenul „ἀντιτύπος" este folosit doar de 2 ori în întregul Nou Testament (*Evrei 9, 24* și *I Petru 3, 21*). În ambele cazuri, el marchează două exemple tipologice, subliniind echivalența dintre prefigurare și taina simbolizată. În primul caz, Sfântul Pavel, referindu-se la Înălțarea la ceruri, menționează că Hristos nu șade într-un altar făcut de mâini omenești (tipul), ci în cerul însuși (antitipul). În celălalt caz, Apostolul Petru stabilește o relație tipologică între potopul din vremea lui Noe (ca tip) și Botezul creștin (ca antitip).

Diferența dintre tip sau schiță și antitip sau taina prefigurată ne-o putem închipui precum diferența pe care o simțim atunci când ne trezim din somn și observăm că o lume este pur și simplu abolită și înlocuită cu alta[120]. Tipul poate fi definit ca o imagine profetică, care este împlinită de un antitip viitor sau de

[119] Pr. Prof. Nicolae Neaga, *op. cit.*, p. 17.
[120] Northrop Frye, *op.cit.*, p. 117.

un arhetip veșnic, deoarece relațiile tipologice sunt caracterizate printr-o mișcare dublă: din trecut spre viitor, respectiv dinspre viitor spre trecut[121]. Deci, raportul dintre cele două concepte aflate la poli opuși, dintre tip și antitip este cel al unei corespondențe tainice[122] și este foarte bine punctat de marele apologet creștin, Tertulian: *„Niciodată umbra nu există înaintea corpurilor și nici copia nu precede originalul"*[123]. Mai mult decât atât, știm că întotdeauna modelul este făcut dintr-o materie mai puțin prețioasă și executarea lui este mai puțin îngrijită decât însăși opera de artă[124].

Concluzii

Având în vedere toate cele dezvoltate în acest studiu, putem conchide spunând că Iisus Hristos este Cel Care leagă organic cele două Testamente, fiind atât împlinitorul vechii orânduiri, cât și inauguratorul Noului Legământ, deci coloana centrală a Scripturii, acel „ἀρχή" și „τέλος" – începutul și sfârșitul[125]. Astfel, tipologia, reprezintă un mijloc esențial prin care Legea s-a făcut *„călăuză spre Hristos"* (*Galateni 3, 24*).

În originalul grecesc al textului scripturistic termenul „călăuză" este redat prin substantivul compus „παιδαγωγός", adică pedagog. Este minunat să privim cât de grăitoare este etimologia cuvântului „pedagog". El provine din unirea a două cuvinte grecești: substantivul „παίς, παιδός", care înseamnă „copil" și verbul „ἀγεῖν", care se traduce prin „a mâna", „a duce", „a conduce". Deci, așa cum un păstor își mână turma sa, călăuzind-o și arătându-i cu toiagul drumul și așa cum un profesor conduce pașii copilului pe calea vieții, tot așa tipologia, prin nenumăratele tipuri veterotestamentare, ghidează către Hristos pașii omenirii, care se afla încă în stadiul duhovnicesc de *„prunci întru Hristos"* (*I Corinteni 3, 1*).

Dar, oare, de ce a considerat Dumnezeu necesar să ne înfățișeze aceste tipuri și prin ele să ne facă să înțelegem mai bine realitatea, înfățișată prin antitipuri? Vedem că orice artist, fie pictor, fie sculptor, fie arhitect, înainte de a se apuca de o lucrare, face el însuși o schiță care îl ajută atât pe el, pe parcursul realizării lucrării, dar o arată și celui pentru care face respectiva lucrare, ca el să înțeleagă și să își imagineze măcar cum va arăta la finalizare. Tot așa și

---

[121] John Breck, *op. cit.*, p. 38.
[122] Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Tipologia ca metodă de interpretare creștină a Vechiului Testament*, în *Revista Altarul Banatului*, Anul VIII (XLVII), serie nouă, nr. 7-9, Iulie-Septembrie, 1997, p. 33.
[123] Pierre Grelot, *op. cit.*, p. 214; apud. Pr. Asistent Vasile Mihoc, *Sensul tipic al Vechiului Testament după I Corinteni 10, 1-11*, în *rev. cit*, p. 275.
[124] Pr. Prof. Vl. Prelipcean și Pr. Prof. Gr. T. Marcu, *art. cit.*, p. 37.
[125] Pr. Georges Florovsky, *op.cit.*, p. 42.

Dumnezeu, Care ne-a zidit pe toți, a decis să realizeze o mulțime de schițe în epoca pregătirilor, cea a Vechiului Testament, schițe care ne ajută să înțelegem mai deslușit opera atât de valoroasă pe care ne-o va dărui în Noul Testament, având-L în centrul ei pe Fiul lui Dumnezeu Întrupat, Marele Artist, Care este realizatorul întregii opere creaționale, este Arhitectul tuturor celor văzute și nevăzute, căci *„prin El toate s-au făcut și fără de El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut”* (*Ioan 1, 3*).

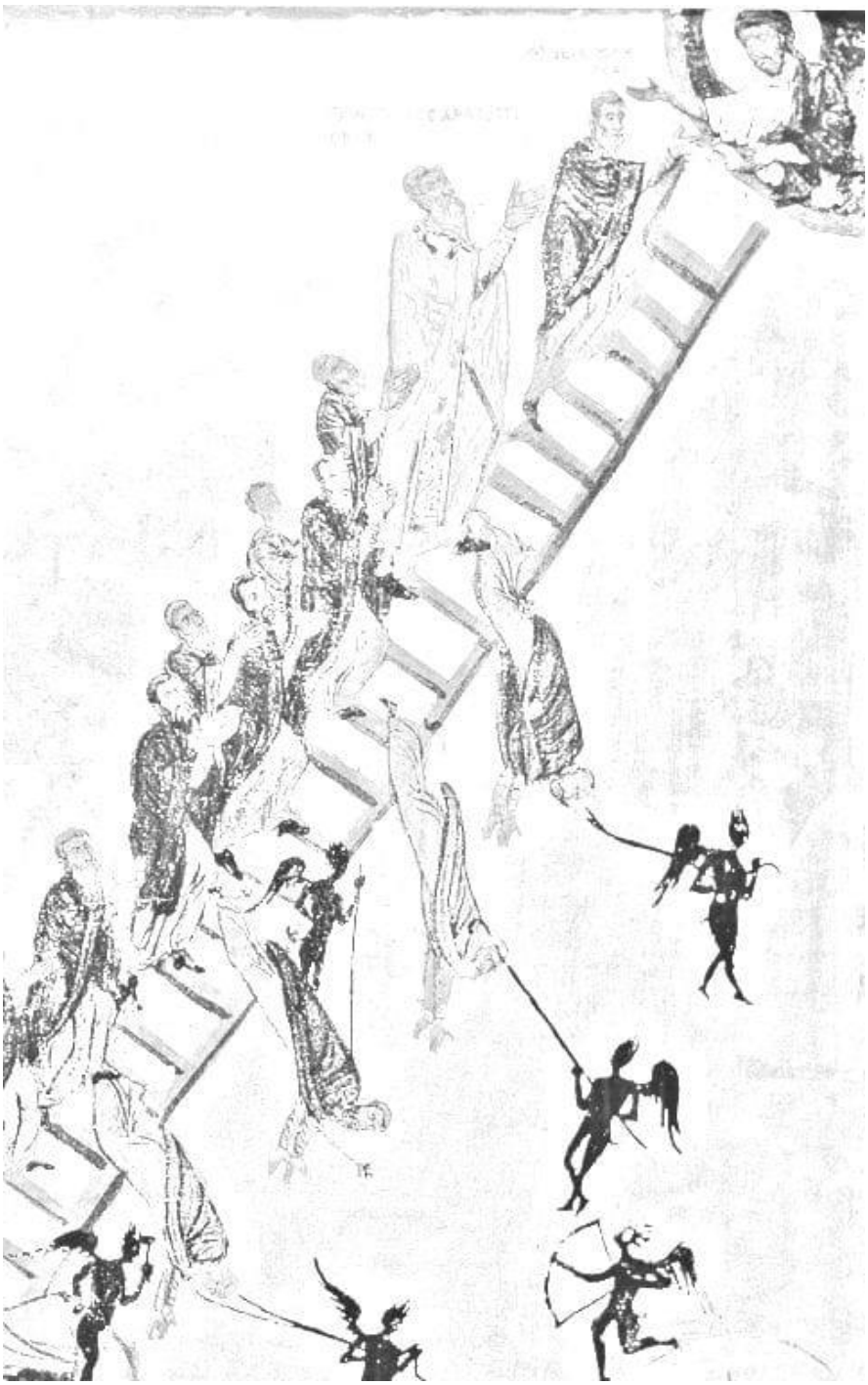

DRUMUL MINȚII CĂTRE DUMNEZEU
- actualitatea controversei isihaste -

VLAD DOBOȘ
Teologie Pastorală anul IV

Dezbaterea din secolul al XIV-lea cu privire la cunoașterea lui Dumnezeu – purtată la început de Sfântul Grigorie Palama și învățatul Varlaam de Calabria, iar apoi cu susținătorii direcți sau indirecți ai cărturarului calabrez, și cunoscută sub denumirea de controversa isihastă - a culminat cu întrunirea unui sinod, în 1341, care a condamnat învățăturile și scrierile lui Varlaam. Disputa a continuat însă o perioadă de timp, ceea ce a determinat convocarea a încă două sinoade, în 1347 și 1351, pentru a fi confirmată ortodoxia învățăturilor lui Palama și pentru a înlătura definitiv urmele ereziei.

La prima vedere, importanța acestui eveniment teologic din Bizanțul târziu pare să se restrângă la realitatea istorică și bisericească a acelor timpuri, mai ales că pentru multă vreme perspectiva isihastă a rămas cunoscută doar comunităților monastice din Răsărit, iar opera mărturisitoare și explicativă a Sfântului Grigorie Palama a rămas și ea cvasi-necunoscută, în ciuda încercărilor unor binecredincioși cărturari ca Dositei II al Ierusalimului sau Nicodim Aghioritul[126]. Totodată, în Apus, palamismul a fost privit ca o deviere gnostică și, chiar după traducerea unor opere semnificative legate de isihasm, acesta a fost receptat nefavorabil și socotit doar un misticism obscur. Totuși, treptat, efortul unor oameni care au înțeles importanța distincților făcute de Palama a condus la redescoperirea acestei tradiții până acolo încât relevanța controvesei a devenit comparabilă cu aceea pe care a avut-o în timpurile desfășurării ei, lucru sesizabil și din numeroasele studii și articole care o vizează, în special după războiele mondiale și răspândirea ateismului sovietic.

Miza atât de actuală a acestei controverse nu este alta decât relația omului cu Dumnezeu, modul prin care noi, oamenii, îl cunoaștem pe Dumnezeul cel Viu. Paradigma științifică de percepție asupra realității, în care mintea modernă este edificată și exersată contiuu, pare a conduce predilect la laicizarea perspectivei omului asupra lumii și chiar la diminuarea capactității de a mai înțelege datele fundamentale ale credinței creștine. Biserica *cea una, sfântă, sobornicească și apostolească* a păstrat integritatea revelației evanghelice până astăzi, prin experierea mistică și trăirea reală a comuniunii cu

[126] Russel, Norman - *Sfântul Grigorie Palama și nașterea palamismului în perioada modernă*, Editura Doxologia, 2022, p. 26.

Dumnezeu pe care au avut-o sfinții, stâlpii ei. Așadar, pentru a ne păstra pe calea dreptei credințe trebuie să procedăm la imersarea în acest mod de înțelegere al Părinților Bisercii, structurat potrivit unui program ascetic ascensional, filocalic numit *urcușul luminării dumnezeiești*. Sfanta Tradiție nu a fost păstrată și nici nu poate fi propovăduită doar teoretic, după cum clar se exprimă teologul rus Vladimir Lossky*: în ultimă instanță, teologia creștină este dintotdeauna un mijloc, un ansamblu de cunoștiințe, care trebuie să servească un scop care este mai presus de orice cunoaștere. Această țintă este unirea cu Dumnezeu*[127]. Înțelegând ce presupune isihasmul, fie în forma sa monastică, fie în cea mirenească, înțelegem ce pesupune o viață creștină împlinită. Doar trecând prin această școală a pocăinței și despătimirii ne putem apropia de zăcământul de adevăr din teologia creștină. Iar fără a cunoaște în acest fel direct și nemijlocit învățătura Bisericii nu avem instrumentul necesar pentru a apăra și a rămâne în dreapta slăvire. Așa cum scrie însuși Sf. Grigorie: [desăvârșirea creștinească] *nu se naște prin imitație și înțelepciune, ci prin revelația și harul Duhului*[128]. Pentru a ne convinge de faptul că nu există o altă cale către adevăr, că nu putem afla o altă variantă a credinței afară de cea a cunoașterii lui Dumnezeu și pentru a nu ne lăsa seduși de dovezile și realismul parțial al epistemologiei științifice, consider foarte actuală și necesară revenirea asupra apologeticii Sfântului Grigorie în privința gnoseologiei teandrice, bazată pe dinamica relației dintre om și Dumnezeu, precum și asupra distincției sale între cunoașterea inspirată de Har și cunoașterea naturală, pur omenească.

Varlaam nu avea intenția de a ataca în vreun fel teologia ortodoxă, ci, dimpotrivă, venise la Constantinopol din dorința de a înțelege mai bine teologia apofatică și a contracara erezia apuseană despre purcederea Duhului Sfânt de la Fiul. Teoria lui Varlaam pleca de la premisa incognoscibilității lui Dumnezeu, care, în opinia lui, putea fi un temei suficient pentru a susține că adaosul latinilor este neîntemeiat[129]. De vreme ce dogma Sfintei Treimi este o taină de nepătruns, discuțiile cu privire la dinamica ei interioară sunt pure abstracțiuni, susținea el. Într-o logică naturală, acest raționament nu pare a fi eronat. Însă Varlaam nu lua în considerare ceea ce teologul rus John Meyedorff desemnează ca fiind *realismul mistic al monahilor. Realsimul mistic* nu e altceva decât asumarea datelor Revelației ca certe și indiscutabile. Nu poate fi lăsat deoparte și nesocotit un adevăr descoperit în Scriptură și lămurit de către Sfânta Tradiție. Însă Varlaam nu considera că metoda sa, altminteri consistentă logic, putea fi eludată de autoritatea experiențelor mistice ale unor monahi

[127] Lossky, Vladimir - *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, Editura Anastasia, p. 37.
[128] Stăniloae, Dumitru - *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama, Tratatul al treilea din Traida întâi contra lui Varlaam*, 1993, Editura Scripta, p. 183.
[129] Meyendorff, John - *Sfântul Grigorie Palamas și mistica ortodoxă*, 1995, Editura Enciclopedică, p. 69.

neînvățați. De fapt, ceea ce urmărea Varlaam era un compromis între cele două tradiții teologice, prin care o dispută doctrinară să fie evitată. Poate că din punct de vedere diplomatic era o opțiune plazibilă, însă Tradiția Bisericii - care la acel moment era reprezentată cel mai bine de sihaștri atoniți - nu poate să ignore deliberat un adevăr revelat, fundamental în edificiul dogmatic.

Habitudinea minții moderne de a diseca analitic realitatea din jurul ei în încercarea de a atesta rational corectitudinea unor noțiuni și concepte, prezumate a fi încărcate mitologic, ne așază într-o situație similară cu cea a lui Varlaam, pus în fața realismului mistic. E și pricina pentru care Apostolul Pavel îi avertizează pe Corinteni: *omul firesc nu primește cele ale Duhului lui Dumnezeu, căci pentru el sunt nebunie și nu poate să le înțeleagă fiindcă ele se judecă duhovnicește* (1 Corinteni 2, 14). Ne vine foarte greu să acceptăm deposedarea de *înțelepciunea omenească* și să acceptăm necondiționat afirmațiile neinteligibile pe cale rațională ale credinței.

Perspectiva isihastă este un vârf abrupt iar teologia palamită, deși îl structurează teoretic, nu pare a ni-l face mai accesibil. Urmărind inferențele argumentelor palamite putem avea o anume cunoaștere teoretică a subiectelor în dezbatere, dar nu dobândim astfel cunoaștrea directă a realităților duhovnicești descrise discrusiv. Așadar, cunoașterea provenită din *theosis* este într-adevăr incomparabilă cu oricare alt tip de cunoaștere, dar oare ne putem ne folosi câtuși de puțin de lumina naturală a rațiunii, pe care o posedăm cu toții, pentru a ajunge să experimentăm Logosul luminii necreate? Care este rolul acestui dar pe care ni l-a oferit Dumnezeu în calea spre mântuire?

În textele Sfinților Părinți accentul e pus deseori mai ales pe negarea importanței erudiției și a cunoștințelor din domenii de cunoaștere diferite de cel teologic. Dacă ne gândim la caracterul în general apologetic al scrierilor lor, putem înțelege că acest lucru e firesc. Rostul lor e acela de a apăra credința creștină de ingerința prea mare a ideilor provenite din cultura elină, care era mult mai răspândită și credibilă atunci, comparabil, poate, cu autoritatea pe care o au pentru noi, astăzi, cercetările în orice domeniu ale unor universități sau institute de renume. Ceea ce spune Sfântul Grigorie, la un ison cu celălalte voci ale tradiției, este că pentru a-L descoperi pe Dumnezeu și pentru a urma calea cunoașterii celei mai presus de orice înețelegere, nivelul de pregătire intelectuală este irelevant. Iar exemplul comun pentru a susține această afirmație este cel al apostoliilor și evangheliștilor. Faptul că unii erau pescari needucați, iar alții erau oameni învățați nu a generat vreo diferență semnificativă în calitatea propovăduirii lor, decât cel mult una stilistică. În acest sens, Palama îl citează pe Vasile cel Mare: *Sunt două feluri de adevăr, dintre care unul e cu totul necesar să-l ai și să-l dai, ca fiind unul de folos spre mântuire, cât despre mare și cer și cele de pe cer, dacă nu vom cunoaște adevărul privitor la ele nimic nu ne va împiedica să ajungem la fericirea*

făgăduită.[130] Dar tot Sfântul Vasile chiar recomandă tinerilor în Omilia a XXII discipllinarea minții prin citirea filosofiei eline: *Dar pentru că nu-i cu putinţă, din pricina vîrstei voastre, să înţelegeţi adîncimea cuvintelor Sfintei Scripturi, deocamdată să ne exercităm mai dinainte ochiul sufletului, cu alte învăţături, care nu se deosebesc cu totul de ale noastre, imitînd pe soldaţii care fac exerciţii de luptă pe cîmpul de instrucţie [...] trebuie să stăm de vorbă cu poeţii, cu scriitorii, cu oratorii şi cu toţi oamenii, de la care am putea avea vreun folos oarecare pentru cultivarea sufletului.[...] tot aşa şi noi, dacă voim ca slava binelui să rămînă tot timpul nedespărţită de noi, să ascultăm învăţăturile sfinte şi de taină după ce am fost iniţiaţi mai întîi în literatura profană.*

Prin urmare, într-adevăr, nici știința, nici cultura nu ne vor oferi mântuirea, nici nu sunt ele stadiul ultim al cunoașterii, așa cum considerau unele tradiții grecești și cum omul secular pare azi să creadă. Mai mult, încrezându-ne în ele, există posibilitatea să ratăm situarea corectă în raport cu adevărul mântuitor, precum în cazul lui Varlaam. Pe de altă parte, sfinții nu au dus o luptă împotriva cunoașterii filosofiei sau dezvoltării științelor. Avertismentul lor cade asupra încercării de a formula ipoteze și a trage concluzii despre adevărurile revelate și despre trăirea autentică a comuniunii cu Dumnezeu prin intermediul raționamentelor metodice. Sfântul Grigorie nu condamna erudiția lui Varlaam - ba chiar poseda el însuși o formare intelectuală asemănătoare, slujindu-se de ea în scrierile lui -, dar critica modul nepotrivit de a o întrebuința în tratarea unor realități inaccesibile acestui mod de abordare. Astfel, este important să distingem și să nu amestecăm cele două paradigme de cunoaștere și instrumentarul lor: *cunoştiinţa omenească se întăreşte prin studiu şi exerciţiu, iar cea produsă în noi de Har – prin dreptate şi milostenie; pe cea dintâi o pot obţine şi cei plini de patimi, dar ce-a de a doua o primesc doar cei fără de patimi*.[131]

Contactul cu multiculturalismul, cu teoriile din științe sau cu varietatea religiilor și învățăturilor sapiențiale este astăzi implicit și inevitabil. Pregătirea intelectuală pe care ne-o oferă învățământul universitar și pre-universitar este în prea mică măsură opțională, astfel că ne dezvoltă suficient aria de cunoaștere încât să nu mai putem ignora anumite dileme de ordin intelectual pe care le ridică această pluralitate de viziuni. În fața acestei situații, mintea nepregătită este ușor sedusă și răpită de ideologii securizante, care îi oferă confortul de a nu se afla într-un permanent tangaj între curentele relativismului generalizat. Credem că apropierea de Biserică și lucrarea lăuntrică a Harului prin Sfintele Taine sunt cele care oferă minții necesara orientare verticală, însă *o cercetare onestă prin știință și filosofie, poate exersa o agerime a ochiului sufletesc,*

[130] Stăniloae, Dumitru - *Op. cit.*, p. 186.
[131] Stăniloae, Dumitru - *Op. cit.*, p. 182-183.

poate contribui la o adunare a minții și la dezvoltarea unei capacități de reflecție[132].

Cunoașterea discursivă nu este rea în sine, ci este *un dar natural* inerent firii noastre. De aceea, socotim că exercițiul dialectic și acumularea cunoștințelor în anumite limite, deși prespune asumarea unor riscuri, nu implică o abatere de la calea către adevăr. *A părăsi începătorii în isihie citirea îndelungată și a se dedica rugăciunii în singurătate o recomandă dumnezeieștii Nil și Ioan Scărarul [...] precum și mulți dintre Părinți nu însă pentru că citirea e nefolositoare și rea. Cuvântul rea l-au adăugat aceștia (varlamiții) făcând astfel rele sfaturile bune*[133].

Situând corect, adică subordonând studiul și căutările noastre practicii duhovnicești, ne putem consolida o strucutră argumentativă care să sesizeze, să reziste și poate chiar să răspundă devierilor tot mai accentuate care se instalează fără să ne dăm seama în mintea noastră. În acest sens, Filothei Kokkinos, biograful Sfântului Grigorie, remarca: *bunul Grigorie se dedica exercițiului discursurilor și educației profane - căci era nevoie ca un astfel de suflet și o astfel de fire să aibă parte de proiectilele și armele venite de aici*[134]. De altfel, întreaga sa operă mărtuisește excepționala formare preliminară pe care o primise în tinerețe. La doar 17 ani, cunoștea foarte bine dialectica aristotelică, încât chiar marele logofăt și profesorul său, Theodor Metochites, exaclamase că *însuși Aristotel l-ar fi lăudat nu puțin*. În pofida acestei capacități pe care o avea, a renunțat la întreaga cinste și s-a retras în isihie, astfel afierosindu-și mintea cunoașterii celei mai presus de înțelegere, apărând pe cei care cred astfel: *Noi însă nu socotim cunoștiința dobândită prin raționamente drept adevărata opinie despre lume, ci pe cea dovedită din fapte și viață [...] orice raționament e răsturnat de alt raționament, viața însă cine o răstoarnă?*[135]

[132] Lemeni, Adrian - *Adevăr și demonstrație*, Editura Basilica, 2020, p. 325.
[133] Stăniloae, Dumitru - *Op. cit.*, p. 176.
[134] Filothei Kokkinos - *Cuvânt la cel întru sfinți Părintele nostru Grigorie* în *Grigorie Palama arhiepiscopul Tesalonicului - Tomosuri dogmatice. Viața. Slujba*, Editura Deisis, 2020, p. 469.
[135] Stăniloae, Dumitru - *Op. cit.*, p. 185.

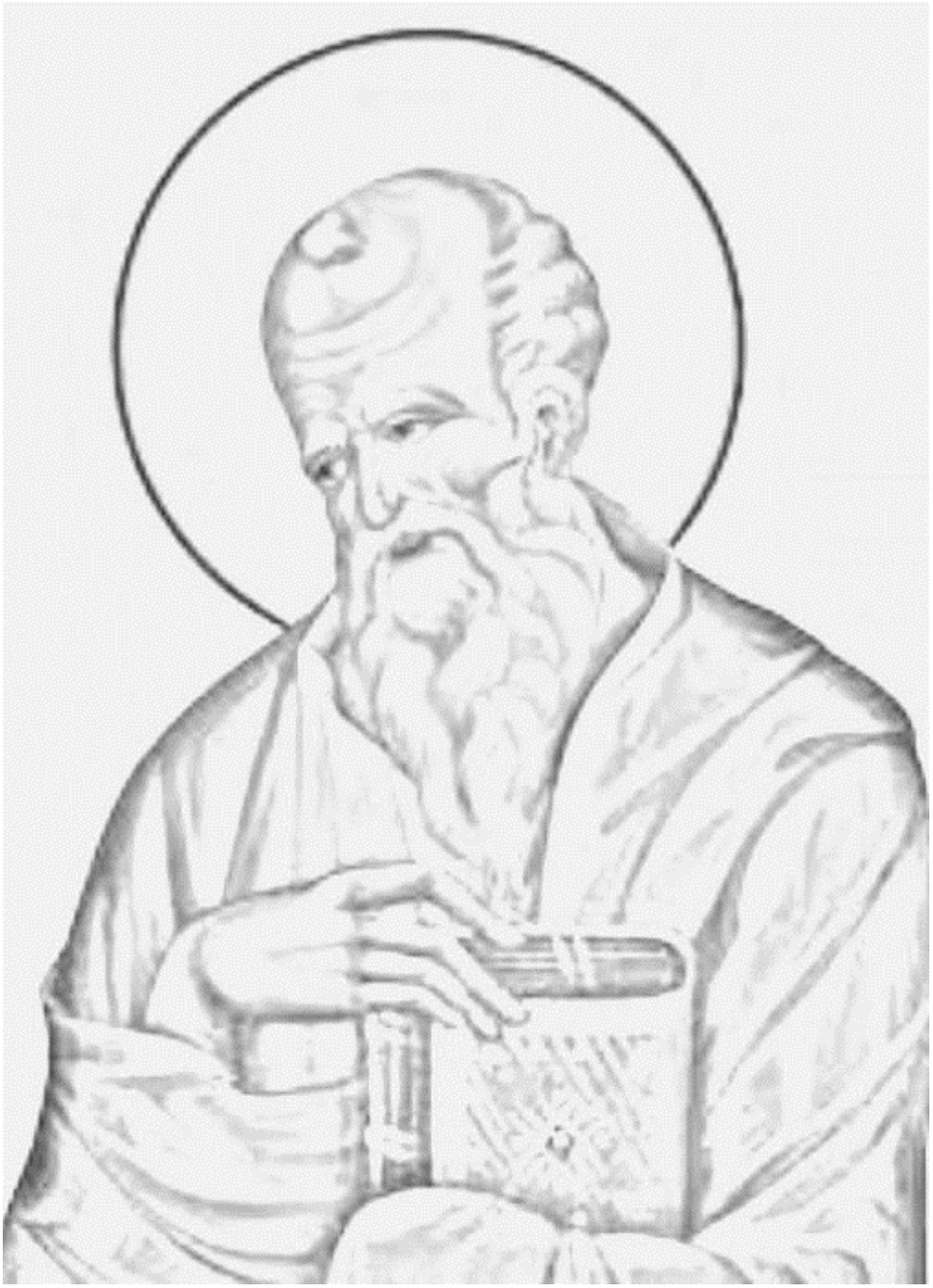

IOAN, CAP. 15 (CUVÂNTAREA DE DESPĂRȚIRE, A DOUA PARTE) LA PĂRINȚII APOSTOLICI

RĂZVAN POPA
Teologie Pastorală anul II

I. Introducere

Lista cărților Noului Testament a fost închegată în perioada Părinților Apostolici, și definitivată la finalul secolului IV. Textele erau bine cunoscute în comunitățile creștine primare și le regăsim astfel, în diverse moduri, în scrierile Părinților Apostolici (ele devenind astfel un vector de transmitere a lor către generațiile următoare).

Numeroase studii și lucrări tratează scrierile Părinților Apostolici în raport cu texte din Noul Testament, în special din punct de vedere filologic, iar analizele sunt individuale. Consider că studiile comparative simultan între mai multe scrieri ale Părinților Apostolici și texte ale Noului Testament sunt relativ puține.

Lucrarea de față se vrea un mic studiu (axat pe mesajul duhovnicesc, nu pe elemente filologice) care să arate un exemplu concret al felului în care Părinții Apostolici cunoșteau și foloseau texte din Noul Testament în scrierile lor. M-am oprit la *capitolul 15* din *Evanghelia după Ioan* și, după o scurtă exegeză a acestui text evanghelic, voi căuta o concordanță (sau discordanță) în utilizarea mesajului din *In 15* în lucrările patru autori apostolici: *Epistola către Corinteni* (Sf. Clement Romanul), *Epistola către Filipeni* (Sf. Policarp al Smirnei), *Epistola către Diognet*, *Păstorul* (Herma). De menționat că acest capitol nu apare folosit integral în aceste 4 lucrări, fiecare dintre ele referențiind (direct sau indirect) doar câteva versete din *In 15*.

II. Scurtă tâlcuire la *Ioan 15*

Capitolul 15 din *Evanghelia după Ioan*, face parte din *Cuvântarea de despărțire* a Mântuitorului dinaintea pătimirilor Sale, pericopă care se citește în Joia Mare (la Denia celor 12 Evanghelii) și la Evanghelia de obște pentru un Mucenic (v17-27).

Cuvântarea de despărțire a Mântuitorului este prezentată de Sf. Ev. Ioan în capitolele 13-17 ale Evangheliei al sale. Ea este precedată de momentul spălării picioarelor (exemplu de smerenie și slujire pentru Apostoli), apoi enunțarea noi Legi (cea a iubirii) și prevestirea lepădării lui Petru; urmează cuvântarea propriu-zisă, în două părți: capitolul 14 (*prin Iisus îl cunoaștem pe*

Tatăl, Făgăduința Duhului Sfânt, și o *încheiere*[136]) și 15 (*tema roadelor și a iubirii, ura lumii și promisiunea Mângâietorului*[137]), apoi vestirea prigonirilor viitoare, dar și ajutorul Mângâietorului și întristările care se vor preschimba în bucurii (cap. 16); la finalul cuvântării (cap. 17), Iisus se roagă pentru Sine, pentru apostoli și pentru toți care vor crede în El[138].

Sf. Ioan Gură de Aur, în omiliile sale la *In 15,* își structureaza predica sa urmând planul acestui capitol[139]:

1. Pilda viței de vie și a Lucrătorului, care arată și desăvârșita egalitate a Tatălui cu Fiul (15, 1-5);
2. Hristos le spune despre roade, poruncile Sale, iubire, explicându-le pe întelesul lor (15, 6-11);
3. Nu se poate separa iubirea lui Dumnezeu de iubirea aproapelui (15, 12-16);
4. Iisus Hristos în mângăie și încurajeaza pe Apostolii săi (15, 17-25);
5. Făgăduința Duhului Sfânt pe care-L trimite Fiul ca și Tatăl (15, 26-27).

Pe lângă scopul, să spunem, imediat al acestor cuvinte ale Sale (acela de a-i încuraja sau, mai bine zis de a-i îmbărbăta, pe ucenici[140]), Domnul Hristos le spune (și ne spune) ucenicilor care este voia lui Dumnezeu (*respectarea poruncilor Lui*), le arată dragostea lui Dumnezeu (*iubirea)*, le spune că trebuie să rămână în El (*vița și mladițele ei*) și să rămână uniți, în credință și învățătură (tot prin *vița și mlădițele ei*), să mărturisească credința și să înfrunte lumea (*ura lumii),* iar El nu-i va părăsi (tot prin *vița și mlădițele ei*) și Duhul Sfânt, Mângâietorul va fi cu ei. Cu alte cuvinte, ne spune nouă, celor de azi, ce înseamnă să fii *prieten* al lui Dumnezeu.

a) Vița și mlădițele

Sf. Vasile cel Mare, ne spune în Omilia a 5-a la Hexaemeron despre vița de vie: „Rădăcina viței de vie, mlădiţele de jur împrejur, pline de verdeață, se întind mult pe pământ [..]. Ţi-i de ajuns să te uiţi la vița de vie [..] ca să-ţi aducă aminte de firea ta. Îți amintești negreșit de comparaţia făcută de Domnul! Domnul S-a numit pe Sine viță, pe Tatăl lucrătorul *(In 15,1)*, iar pe cei sădiţi prin credință în Biserică, pe fiecare din noi, i-a numit mlădiţe *(In 15,5)*; pe toți ne cheamă să aducem rod bogat, ca nu cumva, osândiți fiind ca nefolositori, să

---

[136] *In 14, 1-14, In 14, 15-24,* respectiv *In 14, 25-31*.

[137] In 15, 1-17 și In 15, 18-27.

[138] Tolmie, D. F. 1991. „The function of focalisation in John 13-17." *Neotestamentica* (New Testament Society of Southern Africa) 25 (2): 273-287. http://www.jstor.org/stable/43047990.

[139] Sf. Ioan Gura de Aur. 2005. *Comentar la Evanghelia de la Ioan.* Trad. diac. Băbuț, Gh. Oradea: Ed. Pelerinul Român, p. 412-422.

[140] Știm că ucenicii erau tulburați și intristați. De asta Domnul Hristos le spune în *In 14.1a* "să nu se tulbure inima voastră" și în In *14.31b* "sculați-vă, să mergem de aici".

fim daţi focului*(In 15,2,6)*. Și Scriptura nu conține a asemăna pretutindeni sufletele oamenilor cu viţa de vie”[141].

Hristos ne este cale spre îndumnezeirea noastră prin Har și Se sălășluiește în noi prin Botez, dar noi trebuie să vrem să fim în El și El în noi. Dovada voinței noastre este în „faptele noastre, ca împlinire a poruncilor, sau a voii Lui, în ceea ce se arată răspunsul iubirii noastre la iubirea Lui[142]”. În acest sens, vede părintele Staniloae, analogia viței: „cel ce crede, este în Hristos, sau are pe Hristos în sine de la Botez, aflându-se ca o mlădiță în viță și împărtășindu-se de viața Lui roditoare.”[143]

Parabola viței de vie are și un caracter ecleziologic: relația dintre Biserica și Păstorul ei și *turma* credincioșilor - cine este desprins de viță (adică mlădița ruptă, cazută sau tăiată) este desprins de Hristos și de Biserica Sa și nu va avea viața veșnică[144]. Îndemnul de a „rămâne întru Mine” *(In 15,4)* reprezintă chemare Domnului de a rămâne în Biserică și, în același timp, îndemn la unitatea de credință - „vița nu poate să aducă roadă singură” *(In 15,4)*, deci nici *Biserica* (vița) nu-și poate împlini misiunea (*roadele)* fără creștinii adevărați (*mlădițele*) și nici creștinii nu vor avea roadele lor (faptele credinței) dacă nu sunt în Hristos, în Biserică și în învățătura cea adevărată.

Foarte importantă este acțiunea de *curățire* dar și starea de *curăție*. Cel ce curățește este Tatăl. Cum? Ne arată Sf. Ioan Gură de Aur și St. Teofilact al Bulgariei: prin *tăiere,* adică prin încercări și ispite prin care vor trece ucenicii (dar și noi, cei de azi), pentru că așa se vor întări și aduce *roadă bogată*.[145,146]. Primele versete ale cap. 15 sunt un argument în egalitatea desăvârșită a Tatălui cu Fiul: Tatăl este Lucrătorul *(15,1-2)* dar și Hristos curăță prin cuvânt *(15,3)*[147], iar Sf. Ioan Gură de Aur arată că deși Fiul este „vița” și Tatăl este Lucrătorul, această lucrare se referă la mlădițe (ucenicii și cei ce le vor urma), și nu la trunchi sau rădăcină[148].

b) Voia și porunca lui Dumnezeu

Care este voia lui Dumnezeu? Să rămânem în Hristos *(In 15,4)* și în iubirea Lui *(In 15,9)*, să păzim poruncile Lui *(In 15,10)*. De ce să facem voia

---

[141] Pr Fecioru, D. 1986. *Părinți și Scriitori Bisericești, vol. 17.* București: Ed. IMB al BOR.
[142] Pr. Staniloae, Dumitru. 1993. *Iisus Hristos - lumina și îndumnezeitorul omului.* București: Ed. Anastasia, p. 72.
[143] *Ibidem*, p. 72.
[144] Segovia, Fernando F. 1982. „The Theology and Provenance of John 15:1-17.” *Journal of Biblical Literature* (Society of Biblical Literature) 101 (1): 115-128. https://www.jstor.org/stable/3260444, p. 121-122.
[145] Sf. Ioan Gura de Aur. 2005. *Comentar la Evanghelia de la Ioan.* Trad. Diac. Băbuț, Gh. Oradea: Ed. Pelerinul Român, p. 414.
[146] Sf. Teofilact al Bulgariei. 1998. *Comentar la Evanghelia de la Ioan.* Trad. Diac. Băbuț, Gh. Oradea: Ed. Pelerinul Român, p. 374-374.
[147] *Ibidem*, p. 375.
[148] Sf. Ioan Gura de Aur. 2005. *Op. cit.*, p. 414.

Lui? Ca să fim desăvârșiți precum Tatăl este desăvârșit *(Mt 5,48),* iar tot ce a spus Hristos ucenicilor să facă, el a dat mai întâi exemplul personal, pe care-l întărește acum și mai mult când este vorba despre voia și porunca lui Dumnezeu: „... după cum am păzit Eu poruncile Tatălui Meu și rămân în iubirea Lui*" (In 15,10b).*

Porunca este *iubirea*: „să vă iubiţi unul pe altul" (repetată de două ori in *In 15, 12 și 17*), și nu oricum, ci până la sacrificiul suprem, așa cum a făcut Mântuitorul: „precum v-am iubit Eu" (*In 15,12b)* și Și-a dat viața pentru *prietenii* Săi. De remarcat o aparentă discrepanță între numărul poruncilor (la plural) din v10 și singularul din v12 ("porunca Mea"). Sf. Teofilact ne lămurește: „... socotesc, că pentru căci a tuturor poruncilor cuprinzătoare și cap este dragostea, se zice și *porunci* și *poruncă*"[149].

Dar Domnul Iisus nu le dă doar poruncă ucenicilor, ci le și arată că le este sprijin și că nu-i va lăsa, astfel încât, deși vor avea de înfruntat prigoane și necazuri pentru *numele Lui,* El „se va lega așa de strâns cu ei [..] precum este mlădița legată de butucul viei"[150]. Și, ca un adevărat Învățător, le spune că toate faptele lor (*roada*) să le facă spre "slava Tatălui" și să nu cadă în păcatul de a se mândri sau leveni datorită acestui sprijin a lui Hristos[151]. Sf. Nicolae Velimirovici ne arată același lucru: „Și El le amintește ucenicilor Săi de smerenie, spunându-le: Fără Mine nu puteţi face nimic" *(In 15,5)*[152].

c) Iubirea

F. Moloney consideră că tema centrală a cap.15 este *iubirea*[153]. Pentru a argumenta concluziile sale, el propune o împărțire a planului *In 15* ca în tabelul următor[154]. Mai mult, Moloney consideră că, de fapt, pentru o înțelegere mai bună, chiar și primele versete ale cap. 16, consituie o singură *unitate* cu capitolul 15[155].

[149] Sf. Teofilact al Bulgariei. 1998. *Comentar la Evanghelia de la Ioan.* Trad. Diac. Băbuț, Gh. Oradea: Ed. Pelerinul Român, p. 379.
[150] Sf. Ioan Gura de Aur. 2005. *Comentar la Evanghelia de la Ioan.* Trad. Diac. Băbuț, Gh. Oradea: Ed. Pelerinul Român, p. 416.
[151] *Ibidem,* p. 146.
[152] Sf. Nicolae, Velimirovici. 2000. *Predici.* Bucuresti: Sophia, predica a 21-a.
[153] Moloney, Francis J. fără an. „The structure and message of John 15,1-16,3." *Biblical Studies.org.uk.* Accesat Ianuarie 07, 2022. https://biblicalstudies.org.uk/pdf/abr/35_35_maloney.pdf, p. 10.
[154] *Ibidem,* p. 10.
[155] *Ibidem,* p. 1.

* Rămânerea în Iisus, vița cea adevărată. Lucrătorul este Tatăl (15, 1-5a)		* Lumea îi urăște pe Apostoli, pentru că nu L-au cunoscut pe cel ce L-a trimis pe Iisus (15,18-21)
* A rămâne vs. a nu rămâne în Iisus (15, 5b-7)	* Porunca iubirii reciproce, iubire care este mai presus de toate (15, 12-13) * Fundamentul acestei iubiri: ucenicii - Iisus - Tatăl. Fiul îi alege din lume, ei vor da roadă și tot ce vor cere de la Tatăl, în numele Fiului, vor primi (15, 14-16) * Repetarea poruncii iubirii, fixată și motivată în secțiunea anterioară, care este și *centrul* intreg capitolului (15, 17)	* Efectele acestei uri (15, 22-25)
* Rămânerea întru iubirea lui Iisus (15, 8-11)		* Prigonirile celor care nu-i cunosc pe Tatăl și pe Fiul (15, 26-16,3)

Astfel tema centrală a cap. 15 este *iubirea,* Sf. Ev. Ioan completându-o cu elementele contrastante ale rămânerii în Hristos (prin respectarea voii Sale) și ale depărtării de Hristos (ura lumii)[156]. Iar această iubire trebuie înțeleasă așa cum ne arată Mântuitorul: „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău […] iar pe aproapele tău ca pe tine însuți" (Lc 10, 27). Ce înseamnă a-L iubi pe Dumnezeu? Tot El ne învață că a-L iubi pe Dumnezeu înseamnă a-ți însuși și păzi poruncile Lui (*In 14,21*). Dar cum să-l iubim pe aproapele? Mai întai, Hristos dă cea mai frumoasă definiție a aproapelui în pilda *Samarineanului milostiv* (Lc 10, 25-37), apoi în *Cuvântarea de despărțire*, ne spune, dând exemplul personal, că „mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca sufletul lui să și-l pună pentru prietenii săi" (*In 15, 13*). Sf. Vasile cel Mare ne spune că, dacă noi trebuie să ne punem sufletul pentru cineva, înseamnă, de fapt, că în toate lucrurile noastre mici și mari, în toate relațiile noastre cu oamenii trebuie să arătam aceeași râvnă, lucrând „cu scopul bunei plăceri către Dumnezeu, și spre folosul fiecăruia"[157].

Sf. Teofilact, arătând dragostea lui Dumnezeu, scrie că Hristos îi încurajează pe ucenici: această dragoste a lui Lui pentru ei (și pentru noi) este permanentă și se manifestă, indiferent de încercările și prigonirile pe care le vor

[156] *Ibidem,* p. 10.
[157] Prof. Ivan, Iorgu D. 1989. *Părinți și Scriitori Bisericești, vol. 18.* București: Ed. IMB al BOR, p. 384.

suferi: și Hristos va pătimi, dar „dragostea Tatălui nu se împuținează”, tot așa faptul că vor veni necazuri (din pricina „numelui Său”) nu înseamnă că sunt mai puțin iubiți de Hristos[158].

d) Ura lumii

Ignoranța lumii este cauza urii și disprețuirii pe care ea, lumea, o arată către ucenicii (de ieri și de azi) lui Iisus. Mulți se laudă că-l cunosc și slăvesc pe Dumnezeu, dar nu-și dau seama de adevărata lor ignoranță când Îl resping pe Hristos ca adevăratul Dumnezeu și Împărat. Dumnezeu a descoperit lumii, prin Hristos, adevărurile și harul Său și cu cât se descoperă poporului Său (dar și lumii întregi) mai clar și mai deplin, cu atât mai mari sunt păcatele poporului Său (căruie i se adresează în primă instanță), dar și a celor care nu cred în El și nu-L iubesc. Dar Domnul îi păzește și întărește pe cei care vor primi botezul în numele lui Hristos și vor trăi în acest nume și muri pentru acest nume - Hristos le va mângâia suferințele celor ce suferă în numele Lui[159].

Ca de atâtea ori în timpul Său pe pământ, Hristos ne dă exemplu tuturor pentru ce trebuie să facem. Și în necazuri, El este primul care primește suferință („Dacă M-au prigonit pe Mine, şi pe voi vă vor prigoni.” *(In 15,20)*)., așa cum ne arată Sf. Nicolae Velimirovici[160]. Și tot el ne spune: „cel fel de prieteni sunt aceştia care nu sunt prinşi de suferinţă, la gândul tuturor suferinţelor prietenului lor, care aveau să vină? «Voi sunteţi prietenii Mei!» *(In 15,14)*, le-a spus Domnul[161]”.

Hristos i-a ales pe ucenici din răutatea lumii, și pentru că nu se mai împărtășesc de lucrurile ei, de aceea sunt urâți de lume. Și, tocmai pentru asta, ucenicii trebuie să se bucure, pentru că ei, prin această alegere se vor învrednici de *roada* cea bună, fundamental diferită de *roada* lumii[162]. Mântuitorul, vorbind către ucenici, prin lume se referă, în special, la poporul evreu, cel care-L va da spre pătimire și răstignire, arătând că, deși le-a vorbit prin profeți (”că M-au urât în zadar”), au văzut minuni și au auzit cuvintele Lui, ei nu L-au crezut în răutatea și aroganța lor[163]. Astfel, nici ei, ucenicii, deveniți acum *prietenii* Domnului, nu vor fi tratați altfel, pentru că ei sunt în *numele Lui*. Domnul Hristos le prevește cele ce vor pătimi și ei, dar le aduce și alinare prin promisiunea prezenței Lui permanentă în ei („Rămâneţi în Mine şi Eu în voi”, „ bucuria Mea să fie în voi”) și prin venirea Duhului Sfânt, Mângâietorul, pe care Fiul îl va trimite de la Tatăl. Dar, Hristos vorbește tutror care sunt în El (adică în Biserica

---

[158] Sf. Teofilact al Bulgariei. 1998. *Comentar la Evanghelia de la Ioan.* Trad. Diac. Băbuț, Gh. Oradea: Ed. Pelerinul Român, p. 377-378.
[159] Henry, Matthew. 1706. *Matthew Henry's Concise Commentary on the Bible.* s.l.: s.n.
[160] Sf. Nicolae, Velimirovici. 2000. *Predici.* Bucuresti: Sophia, predica a 17-a.
[161] *Ibidem,* predica a 17-a.
[162] Sf. Teofilact al Bulgariei. *Op. cit.,* p. 382.
[163] Sf. Ioan Gura de Aur. *Op. cit*., p. 422.

Lui) ca îndemn spre de a păstra adevărata învățătură, unitatea de credință și a Bisericii, și de a avea iubire pentru aproapele nostru (și vrăjmașii!).

III. *Ioan 15* în opera Sfântul Clement Romanul

Ioan 15, 10: *„Dacă păziţi poruncile Mele, veţi rămâne întru iubirea Mea, după cum şi Eu am păzit poruncile Tatălui Meu şi rămân întru iubirea Lui."*

Ep. către Corinteni XLIX,1: *„Cel ce iubește pe Hristos să facă poruncile lui Hristos."*

Episcopul Sf. Clement Romanul[164] a avut o intensă activitate pastorală, dar din scrierile sale autentice doar una păstrat, o pistola către Corinteni. Lucrarea are o importanță practică, nu neapărat ca o expunere de credință, ci cu un scop pastoral concret: rezolvarea conflictului[165] izbucnit în Biserica din Corint și îndemnarea corintenilor la păstrarea credinței și la pace[166]. Epistola a fost bine primită în Corint, ba mai mult a fost parte a cultului divin în întreaga Biserică.

Cercetătorul biblic, M.E. Boismard face o analiză a textului epistolei pentru a vedea în ce mod Sf. Clement s-a folosit de textul Evangheliei a 4-a, dar face și o comparație cu epistolele pauline (1 Cor.). El analizează câteva fragmente din epistolă cu fragmente din Evanghelia Sf. Ioan, Epistolele Sf. Pavel, dar și texte din Vechiul Testament. A găsit similiudini, dar și expresii specifice doar Sf. Ioan. Concluziile sale: textele studiate nu sunt citate exact din Evanghelie, Sf. Clement împrumutând uneori din ideile Sf. Ioan, ca simple aluzii; uneori, totuși există asemănări clare (el le zice „impresionante") între Sf. Clement și Sf. Ioan: misiunea Apostolilor este continuarea misiunii lui Hristos, *iubirea* înseamnă împlinirea poruncilor, adevărul lui Dumnezeu ne purifică[167]. Boismard spune că Sf. Clement nu citează textual nici din Sf. Ev. Ioan, nici din Sf. Ap. Pavel, și deci nu poate afirma că Sf. Clement l-a cunoscut pe Sf. Ioan[168]. Analiza lui arată, într-adevăr că Sf. Clement nu citează din Sf. Ev. Ioan, dar consider că nu exclude faptul că Sf. Clement cunoștea textul Evangheliilor. Capitolul XLIX al epistolei clementine e considerat un *imn al iubirii*, și, cu toate că și Sf. Ap. Pavel propovăduiește dragostea frățească, creștină, Sf. Ioan

[164] Sf. Clement Romanul este unul din cei mai însemnați Părinți Apostolici; el ia cunoscut direct pe Sf. Apostoli. A fost episcop al Romei (al 4-lea, primul fiind Sf. Petru).

[165] O parte a comunității creștine din Corint, s-au revoltat împotriva clerului și au vrut să îndepărteze pe episopi și diaconi. Era o faptă foarte gravă de respinge autoritatea episcopilor care au fost instituiți de Apostoli, lucru ce ar echivala cu respingere autorității lui Hristos, având în vedere că El le-a dat harul și autoritatea Apostolilor.

[166] Arhid. Prof. Dr. Voicu, Constantin. 2015. *Patrologie, vol. I*. Bucuresti: Ed. Basilica., p. 145-149.

[167] Boismard, M. E. 1948. „Clement de Rome et l'Évangile de Jean." *Revue Biblique* (Peeters Publishers) 55 (3): 376-387. http://www.jstor.org/stable/44090228, p. 386-387.

[168] *Ibidem*, p. 387.

este singurul care exprimă legătura dintre *iubire* și *respectarea poruncilor*[169]. Putem deci, afirma, contrar celor spuse de Boismard, că Sf. Clement cunoștea învățăturile și scrierile Sf. Ioan - poate cea mai simplă dovadă este acest *imn al iubirii*¸ al cărui prim verset este un indemn în spiritul celor spuse de Sf. Ioan, în *In 15,10*: dovada *iubirii* de Hristos este respectarea poruncilor lui și aceasta va atrage și *iubirea* Lui către noi.

De ce era importantă *iubirea* pt Sf. Clement? Pentru că era soluția pentru tulburările din comunitatea creștină corinteană, pentru ca cei răzvrătiți să se pocăiască, ceilalți să le primească pocăința lor. Rugăciunea finală (cap. LIX-LXIII) a Sf. Clement, este o adevărată dovadă de dragoste părintească, pentru ca duhul unității și al bunei înțelegeri să se revină în sânul comunității.

IV. *Ioan 15* la Sfântul Policarp al Smirnei

Ioan 15, 12: *„Aceasta este porunca Mea: să vă iubiţi unul pe altul, precum v-am iubit Eu.”*

Ioan 15, 17: *„Aceasta vă poruncesc: să vă iubiţi unul pe altul.”*

Ep. către Filipeni X,1: *„Rămâneţi, dar, în acestea şi urmaţi pilda Domnului, «tari în credinţă şi nemişcaţi, iubitori de fraţi, iubindu-vă unul pe altul», uniţi în adevăr, aşteptându-vă unul pe altul în bunătatea Domnului, nedispreţuind pe nimeni.”*

Din scrierile Sf. Policarp[170], episcop al Smirnei, doar una a trecut testul timpului: *Epistola către Filipeni*. Scrisă ca un cuvânt de învățătură către comunitatea din Filipi, care-i solicitaseră să le trimită copii după epistolele primite de la Sf. Ignatie Teoforul, epistola, însoțind acele copii, conține sfaturi morale, pastorale și învățături împotriva ereticilor. Mesajul principal este de a se supune lui Hristos și de a păzi poruncile Lui.

Din epistolă, reiese punctul de vedere ale Sf. Policarp cu privire la unitatea de credință și unitatea Bisericii, atât locală (eparhie) cât și universală, a Bisercii ca intreg, pentru că toți împărtășesc aceeași credință în Dumnezeu[171]. Astfel, el le cere Filipenilor să trăiască un mod de viață creștin, autentic, punând accentul pe dragostea frățească și noțiunea de comunitate. Le expune și virtuți morale creștine, atrăgând atenția necesității de a se îndepărta de orice „de orice nedreptate, lăcomie, iubire de argint, vorbire de rău, mărturie mincinoasă” (II 2) - vedem, indirect, o legătură cu ideea de a nu fi in cele *ale lumii (In 15,19a)*, adică răutatea lumii.

---

[169] *Ibidem,* p. 384.

[170] Sf. Policarp a fost episcop al Smirnei (până în anul 156), fiind unul dintre Părinții Apostolici. Conform tradiției locale din Smirna, dar și a lui Tertulian, Sf. Policarp a fost hirotonit episcop de către Sf. Ev. Ioan (cf. Arhid. Prof. Dr. Voicu, Constantin. *Op. cit.*, p.170).

[171] Pr. Prof. Mihoc, Ioan. 2015. „Elements of pauline pastoral anthropology in St. Polycarp of Smyrna.” *Analele Universității “Eftimie Murgu” din Reșița* II (2). http://analefssu.uem.ro/fileadmin/Acasa/2015-02/7_Mihoc.pdf: 48-58, p. 49.

Un alt element ce reiese din epistolă este *iubirea*, așa cum o găsim în special la Sf. Pavel[172] , dar și la Sf. Ev. Ioan. O găsim în foarte multe capitole (III 3, X 1-3, IV 2-3, V 2-3, VI 1)[173] manifestată ca dragoste față de Dumnezeu și, în același timp, ca dragoste de aproapele (de cei tineri, de văduve, de preoți și diaconi, de bătrâni). Cel mai pregnant îndemn al iubirii este în *X 1* („Rămâneţi, dar, în acestea [..] iubitori de fraţi, iubindu-vă unul pe altul"), care cuprinde imperativul *rămâneți* care duce cu gândul la același *rămâneți* din *In 15 4a* și porunca (deci imperativ) lui Hristos din *In 15,12 şi 17.*

Regăsim în epistolă încă un element din *In 15*, și anume acel al răbdării în suferințe asemenea lui Hristos[174], așa cum vedem în *VIII 2:* „Să fim, dar, următori ai răbdării Lui; iar dacă suferim pentru numele Lui, să-l slăvim pe El. Prin El Însuși ne-a dat această pildă şi noi pe aceasta am crezut-o". Cât de multă este asemănarea cu spusele Mântuitorului în *In 15 18-21:* „Dacă vă urăşte pe voi lumea, să ştiţi că pe Mine mai înainte decât pe voi M-a urât. Dacă aţi fi din lume, lumea ar iubi ce este al său; dar pentru că nu sunteţi din lume [..], de aceea lumea vă urăşte.[..] Nu este sluga mai mare decât stăpânul său. Dacă M-au prigonit pe Mine, şi pe voi vă vor prigoni; [..] Iar toate acestea le vor face vouă din cauza numelui Meu [..]."!

V. *Ioan 15* în Păstorul lui Herma

Ioan 15, 10: *„Dacă păziţi poruncile Mele, veţi rămân întru iubirea Mea, după cum şi Eu am păzit poruncile Tatălui Meu şi rămân întru iubirea Lui."*

Păstorul Pilda 5 59(6), 3: *„Curăţind, dar, păcatele poporului, le-a arătat lor cărările vieții, dându-le lor legea, pe care a primit-o de la Tatăl Său."*

Scrierea *Păstorul*[175] lui Herma, încadrată ca formă și conținut în categoria *apocalipselor*, nu a avut parte de aceeași prețuire în decursul istoriei, trecând de la recunoaștere și apreciere (chiar socotită a fi inspirată), în sec. II şi III, la aproape uitare spre finalul sec. IV. Totuși, Sf. Atanasie cel Mare o rânduiește între scrierile care trebuie citite catehumenilor[176]. După A. Weiss, lucrarea, ca biografie a lui Herma, este o șansă aproape unică de a observa

[172] *Ibidem,* p. 50.
[173] *Ibidem,* p. 50-52.
[174] *Ibidem,* p. 51.
[175] *Păstorul* este o operă din perioada Părinților Apostolici, scrisă undeva în a 2-a jumătate a secolului al II-lea, de Herma, fratele episcopului Romei, Pius (după mărturiile din *Canonul Muratori*).
[176] Pr. Fecioru, D., *Op. cit.*, p. 219.

creșterea și descreșterea umană, ca o mărturisire publică, și asta datorită faptului că Herma era creștin[177].

În comunitățile creștine primare, creștinul, odată curățat de felul lui de viață anterioară, trebuia să trăiască mai presus de păcat (ceea ce, așa cum știm, e imposibil). Exista și un puternic sentiment împotriva iertării păcatelor după botez, mergând până la excluderea păcătoșilor din rândurile Bisercii[178]. Ferguson susține că *Păstorul* abordează tema iertării păcatelor de după botez și folosește pocăința în sensul ei „tehnic"[179].

Patrologul francez P. Henne, vede în a 5-a Pildă o adevărată hristologie (neregăsită în alte părți ale lucrării), contrar multor teologi[180]. Ideile sale ar fi: îm Pilda V 5,1-4 găsim o primă explicație hristologică, fără menționarea Fiul lui Dumnezeu[181]. Găsim și parabola viței de vie: Dumnezeu sădește via (adică poporul), și o curăță arătându-le cărările vieții - dacă Herma a citat din *In 15*, nu știm, dar nu putem să nu observăm similitudinile. Apoi, Pilda V 5,6 - 6,3 îl arată pe Fiul lui Dumnezeu în toată gloria și puterea Sa; El nu apare slujitor (sau inferior) Tatălui, ci în toată puterea Sa[182]. Dumnezeu a creat poporul său pe care l-a dăruit Fiului, apoi Dumnezeu a dat Legea, și Fiul o transmite poporului.

În *Părinți și Scriitori Bisericești vol I*, găsim o referință a *Păstorului* către *In 15, 10*. Este vorba de ideea că poruncile Fiului sunt și ale Tatălui (deci, așa cum spune Sf. Ioan Gură de Aur, „desăvârșita egalitate a Tatălui cu Fiul"[183]). Regăsim și din nou acțiunea de curățire a viei de către Fiul, ceea ce ne duce, foarte ușor spre *In 15, 3*: „Acum voi sunteţi curaţi, pentru cuvântul pe care vi l-am spus".

---

[177] Weiss, Alexander. 2009. „Hermas' 'biography': social upward and downward mobility of an independent freedman." *Ancient Society* (Peeters Publishers) 39: 185-202. http://www.jstor.org/stable/44079924., p. 201-202.

[178] Ferguson, Everett. 1999. „Church Discipline." În *Early Christians Speak: Faith and Life in the First Three Centuries*, de Everett Ferguson, 177-188. s.l.: ACU Press. http://www.jstor.org/stable/j.ctv1k3nq1f.19, p. 180.

[179] *Ibidem*. p. 181.

[180] Henne, Philippe. 1990. „Véritable christologie de la 'cinquième similitude' du 'Pasteur' d'Hermas." *Revue Des Sciences Philosophiques et Théologiques* (Librairie Philosophique J. Vrin) 74 (2): 182-204. http://www.jstor.org/stable/44408009, p. 182.

[181] *Ibidem*, p. 184-196.

[182] *Ibidem*, p. 196-197.

[183] Sf. Ioan Gura de Aur. 2005. *Comentar la Evanghelia de la Ioan.* Trad. Diac. Băbuț, Gh. Oradea: Ed. Pelerinul Român, p. 412.

VI. *Ioan 15* în Epistola către Diognet

Ioan 15, 18: *„Dacă vă urăşte pe voi lumea, să ştiţi că pe Mine mai înainte decât pe voi M-a urât."*

Ioan 15, 19: *„Dacă aţi fi din lume, lumea ar iubi ce este al său; dar pentru că nu sunteţi din lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume, de aceea lumea vă urăşte."*

Ep. către Diognet, VI 3 : *„Sufletul locuieşte în trup, dar nu este din trup; creştinii locuiesc în lume, dar nu sînt din lume."*

Ep. către Diognet, VI 5 : *„Trupul urăşte sufletul şi-i poartă război, fără să-i fi făcut vreun rău,*

Epistola către Diognet[184] a fost scrisă de un creștin, ca răspuns către un anume Diognet, la întrebările pe care acesta i le adresase despre creștini: Ce dumnezeu adoră creștinii și de ce refuză închinarea la zei? În ce constă *iubirea* creștinilor? Dacă este religia adevărată, de ce a apărut așa târziu în lume?[185]. Împărțită în 12 capitole[186], epistola constituie, prin conținutul ei doctrinar, o primă apologie creștină. Autorul răspunde rând pe rând întrebărilor lui Diognet:

- Creștinii nu adoră zeii păgânilor pentru că acești zei nu sunt altceva decât lemn, piatră sau metal. (1-2);
- Creștinii nu imită închinarea iudeilor, căci, deși este dată lui Dumnezeu, este copilărească și nevrednică de El. (3-4);
- O descriere a modului de viață creștin. Creștinii sunt pentru lume ceea ce sufletul este pentru trup - un principiu superior și dătător de viață (5-7). În (6) regăsim antiteza *creștin - lume*, redând fidel cuvintele Mântuitorului din *In 15, 18-19*;
- Creștinismul apare târziu pentru că Dumnezeu a dorit să-i facă pe oameni conștienți de condiția lor înainte de a le trimite Răscumpărătorul. (8-9);
- Îndemnul de a îmbrăţişa noua învăţătură, spre cunoaşterea adevăratei bucurii. (10).

VII. Concluzii

Cuvântarea de despărțire nu este un discurs de adio propriu-zis, ci este, simultan, un *cuvânt de încurajare* (Iisus arată ucenicilor prin ce vor trece, dar El rămâne cu ei), și *imagine a celui ce cu adevărat îi urmează lui Hristos* (viața și mlădițele, curățirea, voia și porunca lui Dumnezeu, porunca iubirii și raportul dintre ucenici și lume, ura lumii) - foarte bine reliefat acest lucru în limba

[184] *Epistola către Diognet* este considerată o *perlă* a literaturii creștine din primele 3 secole, dar în același timp a fost necunoscută scriitorilor creștini din epoca patristică și cea medievală, fiind descoperită abia în secolul XIII.

[185] Arhid. Prof. Dr. Voicu, Constantin. 2015. *Patrologie, vol. I.* București: Ed. Basilica, p. 232-233.

[186] Ultimele două capitole aparțin de fapt altei lucrări, fiind adăugate, probabil din o eroare a copiștilor).

engleză, unde *In 13-17* sunt denumite prin *Pastoral Speech* (discurs pastoral, de îndrumare). Tema principală este *iubirea.*

Părinții Apostolici cunoșteau învățăturile Mântuitorului, transmise scrierile Noului Testament). Cu privire la *In 15*, lucrările patristice studiate, nu conțin citări textuale din acest capitol. Dar regăsim ușor elementele specifice (vița, porunca iubirea, lumea). Ele fac referile la învățăturile lui Hristos din *In 15*. Nu le regăsim intregral în toate; că fiecare a preluat elementele care serveau scopului scrierii: primii 3 autori arată ce înseamnă *a fi* creștin (unitatea Bisericii, iubire, poruncile Domnului și curățire), pe când cel de-al 4-lea arată ce înseamnă *a deveni* creștini (raportul *creștin-lume*).

VIII. Bibliografie

- Arhid. Prof. Dr. Voicu, Constantin. 2015. *Patrologie, vol. I.* Bucuresti: Ed. Basilica a Patriarhiei Române.
- Boismard, M. E. 1948. „Clement de Rome et l'Évangile de Jean." *Revue Biblique* (Peeters Publishers) 55 (3): 376-387. http://www.jstor.org/stable/44090228.
- Ferguson, Everett. 1999. „Church Discipline." În *Early Christians Speak: Faith and Life in the First Three Centuries*, de Everett Ferguson, 177-188. s.l.: ACU Press. http://www.jstor.org/stable/j.ctv1k3nq1f.19.
- Henne, Philippe. 1990. „Véritable christologie de la 'cinquième similitude' du 'Pasteur' d'Hermas." *Revue Des Sciences Philosophiques et Théologiques* (Librairie Philosophique J. Vrin) 74 (2): 182-204. http://www.jstor.org/stable/44408009.
- Henry, Matthew. 1706. *Matthew Henry's Concise Commentary on the Bible.* s.l.: s.n.
- Moloney, Francis J. fără an. „The structure and message of John 15,1-16,3." *Biblical Studies.org.uk.* Accesat Ianuarie 07, 2022. https://biblicalstudies.org.uk/pdf/abr/35_35_maloney.pdf.
- Pr. Fecioru, D. 1986. *Părinți și Scriitori Bisericești, vol. 17.* București: Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.
- Pr. Prof. Mihoc, Ioan. 2015. „Elements of pauline pastoral anthropology in St. Polycarp of Smyrna." *Analele Universității "Eftimie Murgu" din Reșița* II (2): 48-58. http://analefssu.uem.ro/fileadmin/Acasa/2015-02/7_Mihoc.pdf.
- Pr. Staniloae, Dumitru. 1993. *Iisus Hristos - lumina și îndumnezeitorul omului.* București: Ed. Anastasia.
- Prof. Ivan, Iorgu D. 1989. *Părinți și Scriitori Bisericești, vol. 18.* București: Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

- Segovia, Fernando F. 1982. „The Theology and Provenance of John 15:1-17." *Journal of Biblical Literature* (Society of Biblical Literature) 101 (1): 115-128. https://www.jstor.org/stable/3260444.
- Sf. Ioan Gură de Aur. 2005. *Comentar la Evanghelia de la Ioan.* Trad.Diac. Băbuț, Gh. Oradea: Ed. Pelerinul Român.
- Sf. Ioan Gură de Aur. 2016. *Părinți și Scriitori Bisericești, Vol. 15 (serie noua).* Trad. Maria-Iuliana Rizeanu. București: Ed. Basilica a Patriarhei Române.
- Sf. Nicolae, Velimirovici. 2000. *Predici.* Bucuresti: Sophia.
- Sf. Teofilact al Bulgariei. 1998. *Comentar la Evanghelia de la Ioan.* Trad.Diac. Băbuț. Oradea: Ed. Pelerinul Român.
- Tolmie, D. F. 1991. „The function of focalisation in John 13-17." *Neotestamentica* (New Testament Society of Southern Africa) 25 (2): 273-287. http://www.jstor.org/stable/43047990.
- Weiss, Alexander. 2009. „Hermas' 'biography': social upward and downward mobility of an independent freedman." *Ancient Society* (Peeters Publishers) 39: 185-202. http://www.jstor.org/stable/44079924.

METAFORA ÎMBRĂCĂMINTEI ÎN EPISTOLELE PAULINE

TIBERIU BUHNĂ
Teologie Pastorală anul II

Despre veșminte în Sfânta Scriptură se vorbește încă de la început, atunci când Adam își dă seama că este gol și se rușinează în fața Domnului. Odată pierdută legătura firească dintre om și Creator, cel care nu a ascultat va fi îmbrăcat. Goliciunea lui se va acoperi, nu cu slava cerească, ci cu *haine de piele*, veșmânt menit să-l facă să poată parcurge timpul și locul în care se află până la moarte. De aici până la venirea Noului Adam, care s-a îmbrăcat în haina păcatului și a spălat-o în apele Iordanului, prin Botez, parcursul este plin de urcușuri și coborâșuri, de învățături, de promisiuni, de pedepse și de rătăciri. Poporul lui Israel, îmbrăcat în haina trupească nu-și mai găsește calea, până când Mântuitorul vine și îi dă șansa, lui și neamurilor, de a se îmbrăca din nou în haina slavei, pe care a pierdut-o Adam. Oamenii au posibilitatea să umple din nou Raiul pierdut.

În sensul acesta, Sfântul Pavel îi încurajează pe primii creștini să se îmbrace, să ia altă haină, să se acopere de slava Domnului, care și-a dat viața pentru noi, învingând astfel păcatul strămoșesc.

Haină, veșmânt, îmbrăcăminte

Pornim studiul nostru despre metafora îmbrăcămintei în epistolele pauline, analizând frecvența termenilor din acest câmp semantic în Noul Testament (*haina*) și în epistolele Apostolului (*îmbrăcați-vă*).

II Cor.5, 4 Că noi, cei ce suntem în cortul acesta, suspinăm îngreuiaţi, de vreme ce dorim să nu ne scoatem **haina** noastră, ci să ne îmbrăcăm cu cealaltă pe deasupra, ca ceea ce este muritor să fie înghiţit de viaţă.

Luc. 15, 22 Şi a zis tatăl către slugile sale: Aduceţi degrabă **haina** lui cea dintâi şi-l îmbrăcaţi şi daţi inel în mâna lui şi încălţăminte în picioarele lui;

Apoc. 19, 16 Şi pe **haina** Lui şi pe coapsa Lui are nume scris: Împăratul împăraţilor şi Domnul domnilor.

Rom. 13, 14 Ci ***îmbrăcaţi-vă*** în Domnul Iisus Hristos şi grija de trup să nu o faceţi spre pofte.

Ef. 6, 11 ***Îmbrăcaţi-vă*** cu toate armele lui Dumnezeu, ca să puteţi sta împotriva uneltirilor diavolului.

Col. 3, 12, 14 ***Îmbrăcaţi-vă***, dar, ca aleşi ai lui Dumnezeu, sfinţi şi prea iubiţi, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blândeţe, cu îndelungă-răbdare, 14. Iar peste toate acestea, ***îmbrăcaţi-vă*** întru dragoste, care este legătura desăvârşirii.

I Petr. 5, 5 Tot aşa şi voi, fiilor duhovniceşti, supuneţi-vă preoţilor; şi toţi, unii faţă de alţii, ***îmbrăcaţi-vă*** întru smerenie, pentru că Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriţi le dă har.

II Cor. 5, 3 Dacă totuşi vom fi găsiţi ***îmbrăcaţi***, iar nu goi.

Ef. 4, 24 Şi să vă ***îmbrăcaţi*** în omul cel nou, cel după Dumnezeu, zidit întru dreptate şi în sfinţenia adevărului.

Gal. 3, 27 Căci, câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi ***îmbrăcat***.

Col. 3, 10 Și v-ați ***îmbrăcat*** cu cel nou, care se înnoieşte, spre deplină cunoştinţă, după chipul Celui ce l-a zidit,

I Cor. 15, 53. Căci trebuie ca acest trup stricăcios să se ***îmbrace*** în nestricăciune şi acest (trup) muritor să se ***îmbrace*** în nemurire.

„Apoi a făcut Domnul Dumnezeu lui Adam şi femeii lui *îmbrăcăminte de piele* şi i-a îmbrăcat" (Fc 3, 21)

Haine de piele: Expresie biblică ce desemnează cu ce i-a îmbrăcat Dumnezeu pe primii oameni după ce au fost scoși din Rai, în urma păcatului strămoșesc.[187]

În Septuaginta, expresia este „kitonai dermatinous", unde numele „kitonai" este un plural ce se traduce prin „haine" sau „tunici", iar „dermatinous" este un adjectiv nominal, traductibil „de piele", arătând substanța din care este făcut numele pe care îl determină. „Haine de piele" este o expresie în care accentul nu cade pe materialul din care sunt făcute hainele, nefiind vorba de vreo haină similară cu cele pe care le purtăm noi astăzi, confecționată dintr-o piele animală. De aceea, și interpretarea acestei expresii este preponderent alegorică. Părinții Bisericii nu s-au gândit deloc la un articol vestimentar și au susținut la unison că estet vorba despre un mediu de relaționare. La acest sens s-a ajuns pornind de la sensul de bază pe care-l dezvoltă pielea pentru corp, și anume: de înveliș și pliromă. Pielea este mediul care definește limita corpului, dar și mediul prin care interacționează cu lucrurile din afară, respectiv simțul tactil. Și cum simțul tactil este mai dezvoltat la nevăzători, este lesne de dedus alegoria hainelor de piele. [188]

Prin aceste haine se înțelege acea tendință a omului de a cunoaște prin intermediul planului material. Această măsură este interpretată de Sf. Ioan Gură de Aur ca fiind o profilaxie, pentru ca omul să poată avea un stabiliment de unde să pornească la cucerirea înțelegerii duhovnicești. Hainele de piele sunt icoane ale hainelor luminoase purtate de oamenii duhovnicești. Substanța acestei expresii trimite către raportarea implicită la concepția despre creație și despre cădere și anticipează antitetic învelișul eshatologic de lumină sau modul cunoașterii prin har a raționalității cosmosului. [189]

---

[187] Ștefan Buchiu (Pr. Prof. Dr), Ioan Tulcan (Pr. Prof. Dr.), *Dicționar de teologie ortodoxă*, București, Ed. Basilica, 2019, p. 391.

[188] https://www.erudit.org/fr/revues/theologi/2004-v12-n1-2-theologi976/011557ar.pdf.

[189] Ștefan Buchiu (Pr. Prof. Dr), Ioan Tulcan (Pr. Prof. Dr.), *Dicționar de teologie ortodoxă*, București, Ed. Basilica, 2019,p. 392.

Haina cea nouă pe care trebuie să o îmbrace creștinul, trebuie să fie în consens cu noul chip pe care omul îl poate dobândi odată cu opera de mântuire a lui Iisus Hristos. Pentru Pavel, *Chip al lui Dumnezeu* este Hristos. Învățătura Apostolului referitoare la aceasta este sintetizată în primul capitol al *Epistolei către Coloseni*, ca un imn liturgic al comunității creștine primare: *Care este chip al Dumnezeului Celui nevăzut, mai-întâi născut decât toată zidirea*.[190] Iată, măreția omului care se află în destinul său - el a primit porunca să devină dumnezeu.[191]

Unirea după lucrare a lui Dumnezeu și a omului, care a fost dăruită umanității prin crearea lui Adam „după chipul lui Dumnezeu", a avut scopul de a conduce natura umană la unirea ipostatică cu Dumnezeu-Cuvântul în Hristos. Acest scop a reprezentat destinul originar al lui Adam și el a rămas permanent și neschimbat - „căci sfaturile Domnului sunt nestrămutate" - și după cădere. Devine astfel limpede faptul că esența omului nu se află în materia din care a fost creat, ci în Arhetipul pe baza căruia a fost plăsmui și spre care tinde.[192]

Vom porni analiza metaforei îmbrăcămintei, folosită de Apostolul Pavel, de la versetul „Apoi a făcut Domnul Dumnezeu lui Adam şi femeii lui *îmbrăcăminte de piele* şi i-a îmbrăcat" (Fc 3, 21). Sfinții Părinți consideră că după căderea protopărinților, ca ei să poată supraviețui, Dumnezeu „i-a îmbrăcat", prin milostivirea sa „în haine de piele." În această stare, ulterioară căderii, noile haine nu reprezintă trupul omului. Tot Părinții subliniază nu numai valoarea pozitivă a trupului, ci și adevărul creștin că, împreună cu sufleul, trupul alcătuiește prin compunere (sinteză) natura umană deplină.

Hainele de piele exprimă mortalitatea biologică (nekrotes) privită ca o a doua natură a omului de după cădere. „Așadar, mortalitatea a fost adusă din natura viețuitoarelor necuvântătoare asupra naturii create pentru nemurire prin economie" (Grigorie al Nyssei). Cele pe care le-a luat (omul) de la pielea animalului irațional sunt: împreunarea sexuală, concepția, nașterea, întinarea, alăptarea la sân, hrana, scurgerea seminței, creșterea de la mic la desăvârșit, floare vârstei, bătrânețea, boala, moartea"[193], adică ceea ce astăzi numim viață biologică.

Desigur, trupul a îmbrăcat „hainele de piele", a devenit „dens și solid", e caracterizat de „această constituție densă și grea", în vreme ce la Înviere, când își va regăsi desăvârșită natura lui dinainte de cădere, „va fi rețesut" „subtil și aerian", va fi restaurat în „frumusețea lui cea mai bună și cea mai dorită".[194]

---

[190] Panayotis, Nellas, *Omul-animal îndumnezeit*, Editura Deisis, Sibiu, 2019, p.66.

[191] Expresie a Sfântului Vasile cel Mare. Vezi Sfântul Grigorie Teologul, *Cuvânt funebru la marele Vasile: „Nu sufăr a adora vreo creatură, ca unul ce sunt creatură, dar am primit poruncă să fiu dumnezeu*".

[192] Panayotis, Nellas, *Omul-animal îndumnezeit*, Editura Deisis, Sibiu, 2019, p. 68.

[193] Sfântul Grigorie al Nyssei, *Despre suflet și înviere 18,* PG 44, 148C-149 A.

[194] Panayotis, Nellas, *Omul-animal îndumnezeit*, Editura Deisis, Sibiu, 2019, p. 83.

„Şi a zis tatăl către slugile sale: Aduceţi degrabă *haina* lui cea dintâi şi-l îmbrăcaţi şi daţi inel în mâna lui şi încălţăminte în picioarele lui;" (Luca 15, 22)

Omul căzut a renăscut odată cu întruparea lui Dumnezeu și a primit iarăși șansa de a se bucura de slava Lui. Pe Muntele Tabor, Iisus Hristos s-a arătat în plinătatea sa dumnezeiască, dându-ne și nouă speranța de a locui alături de El în lăcașurile din cer, dar nu în hainele cele de piele, ci în hainele „din pământul celor vii". Sfântul Apostol Pavel îi îndeamnă pe primii creștini să se îmbrace încă din această viață cu Domnul Iisus Hristos, întru dragoste, întru smerenie, în omul cel nou.

Din marea Sa dragoste pentru oameni, Dumnezeu a luat trup omenesc, a luat și El o perioadă în hainele de piele, dar fără de păcat. Primul indiciu despre hainele Mântuitorului apare în Luca 2, 12: „Și acesta va fi semnul: Veți găsi un prunc înfășat, culcat în iesle." Este prima haină pe care a purtat-o, Cel care S-a îmbrăcat total în umanitatea noastră, o umanitate limitată și care sfârșește în moarte. Icoanele ortodoxe ale Nașterii nu se înșală deloc atunci când îl reprezintă pe micul Iisus fiind înfășat total cu pânzele scutecelui. Ele anunță deja moartea Sa. Hainele lui Iisus la nașterea Sa ne descoperă, așadar, drumul său: El a venit pentru a se uni cu noi în toate detaliile noastre umane, pentru a se face frate cu noi în umanitate până la moarte.[195]

O altă abordare a acestei teme, ar putea fi direcționată spre îmbrăcămintea preoțească așa cum apare ea încă din Vechiul Testament. În acest sens citățm câteva pasaje din articolul lui Iustinian Bălașa, *Aaron și Melchisedec - cele două preoții:* [196]

„Dumnezeu a ales îndată pe Aaron ca chip (tip) al lui Hristos care ştie să le împlinească toate cu uşurinţă. Hristos în activitatea lui Aaron, căci spre a desăvârşi slăbiciunea legii, în Hristos, a ridicat la preoţie pe Aaron şi l-a adăugat cu folos fericitului Moise. Căpetenia tuturor şi Arhiereul tuturor este Hristos, de aceea Ap. Pavel zice: „Toate le pot în Hristos, Cel ce mă întăreşte pe mine" (Filip 4,13). Aici fiii lui Aaron sunt văzuţi ca ucenicii lui Hristos. Aşa cum fiii lui Aaron i-au succedat în Arhierie, aşa L-au succedat Apostolii pe Hristos. Şi toţi urmaşii Lui au puterea preoţiei de la Hristos. Fără Hristos nu ar putea fi arhierei şi preoţi. În preoţia lor văzută se continua preoţia la început văzută apoi nevăzută a lui Hristos. Un singur Arhiereu e lucrător în toţi în cursul timpului. Şi veşmântul preotului în N. Testament prefigura ceva: „Vor face veşmânt sfânt al lui Aaron spre sfinţire cu care să-mi preoţească Mie" (Ieş 18,2-3). Veşmintele preoţilor legii vechi prefigurau pe Hristos ca îmbrăcăminte a sufletelor sfinte.

---

[195] Maurice Carrez, *Souffrance et gloire dans les Épîtres pauliniennes*, Revue d'Histoire et de Philosophie religieuses, Année 1951, 31-3, pp. 343-353.

[196] Iustinian Bălașa, *Aaron și Melchisedec - cele două preoții*, Anuar XIX 2015-2016, Universitatea „Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca Facultatea de Teologie Ortodoxă, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2017, pp. 23-24.

Preoţilor li se cere în mod deosebit să fie îmbrăcaţi în Hristos, în virtuțile Lui de curăţire şi dăruire jertfelnică. Sf. Ap. Pavel zice: „Îmbrăcaţi-vă în Domnul nostru Isus Hristos" (Rom 13,14), iar Isaia spune „Să se veselească sufletul meu întru Domnul că m-a îmbrăcat în haina mântuirii şi în veşmântul bucuriei"(Is 61,10).

Legea împodobeşte pe Aaron ca în umbre, referind la Hristos slava îmbrăcămintei lui felurit împodobită. În alcătuirea ei meşteşugită, e o ţesătură cu o raţiune tainică şi subţire care indică prin ghicitură slava Mântuitorului. Cei ce au luctar veşmintele s-au umplut de înţelepciunea cea de la Dumnezeu care i-a călăuzit la o lucrare împodobită şi bogată şi înflorită şi a înscris în veşminte slava lui Hristos.

Acest lucru l-a zis şi David: „Pe preoţii lui îi voi îmbrăca cu izbăvire şi cuvioşii lui cu bucurie se vor bucura."(Ps 131,16) şi Apostolul Pavel scrie „Îmbrăcaţi-vă în Domnul nostru Iisus Hristos" (Rom 13,12-14)."

Concluzia acestei analize succinte, se referă la paralela care se poate face între pierderea veșmântului duhovnicesc a lui Adam și redobândirea lui prin credință și harul Duhului Sfânt, dar pe care ni l-a făcut Dumnezeu prin actul întrupării, al morții și al învierii Mântuitorului. Sfântul Pavel pare să folosească cuvintele din aria semantică a veșmintelor, dar mai ales verbul la modul imperativ *îmbrăcați-vă*, ca un îndemn la veghere și ca o încurajare pentru cei care vor să-I urmeze Domnului nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, *care pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire s-a pogorât din ceruri și s-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria și s-a făcut om.*

„Cântare nouă să-Ți cânte Ție, Hristoase, toată făptura, că din Fecioară Te-ai născut și în Iordan Te-ai botezat. Oamenii duhovnicește să se veselească, proslăvind sărbătoarea strălucitei noastre luminări, împreună cu dumnezeiescul Grigorie, să cântăm zicând: „Este timpul înnoirii, să ne înnoim de sus, ziua rezidirii, să ne îmbrăcăm în Noul Adam, ziua luminării, să ne luminăm dumnezeiește"; ca întru înnoirea duhului să începem a umbla și cu îngerii totdeauna să cântăm cântarea cerească: Aliluia!"[197]

Bibliografie

- *Acatistul Botezului Domnului;*
- Bălașa, Iustinian, *Aaron și Melchisedec - cele două preoții*, Anuar XIX 2015-2016, Universitatea „Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca Facultatea de Teologie Ortodoxă, Editura Renașterea Cluj-Napoca, 2017;
- Carrez, Maurice, *Souffrance et gloire dans les Épîtres pauliniennes*, Revue d'Histoire et de Philosophie religieuses, Année 1951;
- Nellas, Panayotis, *Omul-animal îndumnezeit*, Editura Deisis, Sibiu, 2019;
- Pr. Prof. Dr. Buchiu, Ștefan, Pr. Prof. Dr. Tulcan, *Ioan, Dicționar de teologie ortodoxă*, București, Ed. Basilica, 2019.

[197] *Acatistul Botezului Domnului*, Condacul 11.

SFÂNTUL IERARH VASILE CEL MARE. OMILIA I LA HEXAEMERON

MIHAI-LUCIAN COȘNETE
Teologie Pastorală anul II

Abstract: Părinții Bisericii au arătat și demonstrat prin scrierile lor că textul Sf. Scripturi se poate interpreta prin 2 moduri: duhovnicesc și literal. O parte dintre Părinții Bisericii au dorit să realizeze un aspect duhovnicesc al Sf. Scripturi, iar alți Părinți Bisericești au dorit să explice mai în detaliu amănunțit a sensului literal ale scririilor sfinte. Sf. Ierarh Vasile cel Mare a relatat în mod absolut egal ambele sensuri al cuvântului lui Dumnezeu din Sf. Scriptură.

Cuvinte cheie: Sf. Vasile cel Mare, Hexaemeron, Sensul Literal, Sensul Duhovnicesc.

Sf. Vasile cel Mare - slujitor al cuvântului

Pentru început voi relata câteva repere din biografia Sf. Vasile cel Mare, le consider necesare în demersul de înțelegere a gândirii sale teologice. S-a născut în anul 329(330) într-o familie de aristocrați din Cezareea Capadociei, tatăl său fiind un renumit avocat și profesor de retorică. Din cei zece frați, trei au ajuns episcopi Vasile, Sf. Grigorie de Nyssa și Petru de Sebasta. Studiile făcândule la școli renumite din Cezareea, Constantinopol și în sfârșit la Atena, unde se împrietenește cu Sf. Grigorie Teologul.

Vechiul Testament este o operă desăvârșită a iubirii dumnezeiești, pentru valul uriaș de sentimente care se desprind din învățăturile lui sfinte. De la Facerea și până la Apocalisa din Patnos a Sf. Ioan, marile taine ale credinței sunt expuse aici sintetic. Sf. Vasile cel Mare a fost un mare cărturar ,de mare prestigiu a epocii sale, datorită cunostinței sale biblice a explicat și luminat pe credincioși despre învățăturile Sf. Scripturi prin scrierea celor nouă omilii (tâlcuiri) la Facerea, adică la cele 6 zile ale creației, așa numita lucrare Hexaemaron[198].

În continuare aș dori să exemplific versetul 1 din Facerea din lucrarea Hexaemeron de Sf. Vasile cel Mare în vederea relatării a celor două modalități de interpretare cea duhovncească și cea literală.

[198] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii la Hexaemeron*, PSB 17.

Sf. Vasile cel Mare, vorbind de crearea lumii pune la începutul Omiliei I citatul din Facerea 1.1 „*La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul*!”[199], înscriind numele lui Dumnezeu pe fațada operei sale și-l prezintă pe Moise drept referentul vrednic de credință al creației lumi. Sf. Vasile cel Mare tâlcuiește acest verset în cele doua sensuri astfel:

1. În sensul literal, Sf. Vasile precizează că unii filosofi necunoscând pe Dumnezeu, nu au pus temelia creației universului o cauză rațională, ci mai degrabă au ales ipoteze materiale, atribuind elementelor lumii cauza creerii universului.

2. În sens duhovnicesc, Sf. Vasile din Revelația divină aflăm ca universul nu este creat din vesnicie, ci este o creație in care se reflectă Autorul său. Astfel, pentru ca nimeni să nu creadă că universul nu este din veșnicie, Sfânta Scriptură vorbește mai întâi despre începutul său. Expresia biblică „La început” indică prima unire a lui Dumnezeu cu timpul. De asemenea, trebuie precizat că această expresie indică momentul când se produce actul creator și apare creația, prima unire a veșniciei lui Dumnezeu cu timpul. „La început”[200] înseamnă atât începutul coborârii lui Dumnezeu cât și începutul timpului, care ia ființă prin puterea creatoare a lui Dumnezeu.

A vorbi de un început al începutului, e cu totul caraghios. Și cine taie începutul în două face în loc de unul, două (începuturi) mai bine zis multe si nesfârsite, fiecare fracțiune putând fi tăiată în mai multe fracțiuni. Deci, pentru ca să învățăm că lumea a luat ființă în mod netemporal (αlρονως) deodată cu voirea lui Dumnezeu, s-a spus *„La început a făcut”*.

„În început se întâlnește deodată consimțirea voii divine celei mai presus de timp cu apariția primei clipe a timpului, a existenței create, în așa fel că se poate spune numai celei dintâi «început». Prin singura consimțire a voii α adus la existența toată măreția celor văzute.“[201]

Crearea lumii după Sfânta Scriptură este o preamărire a numelui lui Dumnezeu fiind expresia atotputerniciei, a desăvârșirii Sale și a purtării Sale de grijă. Expresia „a făcut” înseamnă pentru Sfântul Vasile că universul nu

[199] Facerea 1.1.

[200] Aceste două cuvinte de la începutul Cărții Facerii au avut chipuri deosebite în traducerile românești ale Bibliei. Biblia lui Ștefan din 1688 le redă „De-nceput”; peste un secol, în 1795, Biblia de la Blaj scrie: „Întru început”; și sub această formă se continuă în Biblia de la Petersburg din 1819 , în Biblia de la Buzău din 1854, în Biblia de la Sibiu din 1856 și în Biblia de la București din 1914. Biblia tipărită de SBB la Iași în 1874 adoptă o altă lectură: „La început”, și această lectură se continuă atât în Bibliile românești editate de Societatea Biblică Britanică, precum și în edițiile Sfântului Sinod al BOR începând cu cea din 1936 de la București.

[201] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii la Hexaemeron*, PSB 17.

exprimă decât o infimă parte a atotputerniciei divine, căci puterea lui Dumnezeu nu poate fi măsurată doar prin crearea unei singure lumi.

Înțelepții antici nu credeau că lumea este opera lui Dumnezeu, spunând că ea a fost prezentă spontan, că ea a luat ființă dintr-o dată, ca umbra a puterii Sale, socotindu-L astfel numai o cauză involuntară a lumii .

Explicând cuvintele: „La început a făcut ...” Sfântul Vasile arată că nu din vreo necesitate este Dumnezeu cauza existenței, ci El „a creat în bunătatea Sa o operă folositoare, din înțelepciunea Sa un lucru prea frumos, cu puterea Sa o operă de măreție” .

Lumea nevăzută sau spirituală își datorează existența lui Dumnezeu, iar singurele cauze ale originii ei sunt în Dumnezeu și în puterea sau voința Sa. Creația lumii nevăzute a avut loc într-un moment necunoscut și de neînțeles pentru mintea și rațiunea noastră, deoarece, în timp ce istoricul cosmogoniei ne-a descoperit numai creația lucrurilor care se percep cu simțurile, modul de creație al puterilor ceresti e trecut sub tăcere.

Unii filosofi ai naturii (Aristotel)[202] spun, cu vorbe savante, că pământul stă nemişcat din anumite pricini: din pricina locului pe care îl ocupă în centrul universului şi din pricina distanţei totdeauna egală faţă de marginile universului; de aceea nu poate să se încline în vreo parte; aşa că rămâne neapărat nemişcat, pentru că distanţa egală, pe care o are din toate părţile de jur împrejurul lui, îi face cu neputinţă înclinarea în vreo parte. Locul acesta din centrul universului pe care pământul îl ocupă nu l-a dobândit nici ca o moştenire, nici prin sine însuşi, ci este locul lui firesc şi necesar. Deoarece corpul ceresc ocupă în înălţime cel mai îndepărtat loc, urmează, spun aceşti filosofi, că toate obiectele grele care cad de sus se îndreaptă din toate părţile spre centru; şi în care direcţie se îndreaptă părţile, într-acolo se îndreaptă şi întregul. Dacă pietrele, lemnele şi toate obiectele de pe pământ se îndreaptă în jos, atunci negreşit şi pentru întregul pământ acesta îi este locul propriu şi potrivit; iar dacă vreun obiect uşor se ridică din centru, negreşit se va îndrepta spre locurile cele mai de sus. Deci corpurilor grele le este proprie mişcarea înspre jos; iar josul, aşa cum s-a arătat, este centrul. Să nu te minunezi, dar, dacă pământul nu cade în nici o parte; nu cade, pentru că ocupă, potrivit naturii lui, locul din mijloc. Trebuie deci neapărat ca pământul să rămână la locul său; poate însă să-şi schimbe locul, dacă face vreo mişcare potrivnică naturii sale. Dacă ţi se pare că poate fi adevărat ceva din cele spuse, atunci mută-ţi admiraţia spre Dumnezeu, Care le-a rânduit aşa pe acestea! Că nu se micşorează admiraţia pentru lucrurile măreţe din natură dacă se descoperă chipul în care Dumnezeu

[202] Aristotel Despre Cer, traducere de Serban Nicolau, adaptare Pr. Dan Badulescu, Ed. Paideia, 2005.

le-a făcut. Iar dacă nu le socoteşti adevărate, simpla ta credinţă să-ţi fie mai puternică decât argumentele logice.

„Ieri ne-a învățat fericitul Moise că Făcătorul universului a împodobit urâțenia pământului cu ierburi, cu fel de fel de flori și cu plante; asăzi […], tot așa și cerul acesta văzut a fost făcut de Dumnezeu mai strălucitor şi mai frumos, împodobindu-l cu fel de fel de stele, și cu crearea celor doi mari luminători, soarele și luna. […]Gândeşte-te, iubite, ce frumoasă e priveliştea cerului înstelat în miez de noapte! E mai încântător decât multe livezi şi grădini cu flori! E împodobit, ca şi cu nişte flori, cu fel de fel de stele, care-şi trimit pe pământ lumina lor”[203].

„Toată creația este școală a sufletelor celor cuvântătoare, spune Vasile cel Mare în Hexaimeron (Facerea lumii în cele șase zile). Căci, privind la cele create de Dumnezeu, ne înălțăm cu mintea la cele nevăzute și ne întărim în sfânta credință. Cât suntem în trup, toate le vedem „ca prin oglindă”, adică prin creații, care formează icoana, imaginea celor viitoare de dincolo de mormânt.”[204]

Concluzii

Lumea nu e făcută din ceva, nici din Ființa lui Dumnezeu, nici din altceva. Aceasta inseamnă că își datorează existența puterii lui Dumnezeu care se manifestă înlucrarea Lui. Deși există și durează datorită puterii lui Dumnezeu, ea nu e puterea lui Dumnezeu însăși. Aceasta este deosebită de oricare altă putere prin faptul de a putea creea ceva din nimic și a-l putea susține în existență. Tot ceea ce este real în lume este produsul exclusiv al puterii voluntare a lui Dumnezeu.

Puterea și lucrarea lui Dumnezeu nu numai că creează și susține în existență făpturile, nefolosindu-se de nimic, ci le poate și susține în lucrările lor adăugând la puterea lor natural ce le-a dat-o prin creație, o putere a Lui mai presus de fire. Astfel, lucrarea lui Dumnezeu, deosebită de Ființa Lui, face posibil atât existența deosebită a lui Dumnezeu ca Persoană liberă de creaturi, cât și existența lor deosebită de a Lui.

---

[203] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere I*, col. PSB, vol. 21, traducere, introducere, indici și note de Pr. D. Fecioru, Ed. IBMBOR, București, 1987, p. 81, 83-84.

[204] Cleopa Ilie, *Ne vorbește părintele Cleopa*, vol. 4, Arhimandrit Cleopa Ilie, Ed. Mănăstirea Sihăstria, 1996.

Bibliografie:

- Anania Valeriu Bartolomeu, *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2009;
- Calciu-Dumitreasa, Pr. Drd., Gheorghe, *Crearea lumii expusă în „Hexaimeronul" Sfântului Vasile cel Mare*, în rev. Ortodoxia XXVII (1975), nr. 4;
- Mayr, Ernst, *De la bacterii la om*, trad. de Marcela Elena Badea și Ileana Popovici, Editura Humanitas, Bucuresti, 2004;
- Neaga, Pr. Prof., Nicolae, *Vechiul Testament în preocupările Sfântului Vasile cel Mare*, în rev. Ortodoxia XXXI (1979), nr. 1;
- *Sfântul Vasile cel Mare, Omilii la Hexaimeron*, trad. de Pr. Dumitru Fecioru, în Colectia P.S.B. vol. 17, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986.

SLUJIRE PRIN FILANTROPIE. UN IERARH ȘI UN PREOT DIN JUDEȚUL TIMIȘ

FLORIN ȚEPEȘ-GRAMA
Master anul I

Bunul Dumnezeu a sălășluit în inima omului darul facerii de bine drept mărturie a asemănării acestuia cu Făcătorul și Ziditorul. „Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui.”[205] ne făgăduiește Mântuitorul în Predica de pe munte, iar importața filantropiei în viața creștinilor o stabilește vorbind despre venirea Fiului Omului în Slava Sa, când ne învață prin glasul Sfintei Evanghelii: „Adevărat zic vouă, întrucât aţi făcut unuia dintr-aceşti fraţi ai Mei, prea mici, Mie Mi-aţi făcut.”[206].

Biserica Ortodoxă din Banat, cu toate că a fost încercată în numeroase rânduri fie de către tensiunile interetnice și interconfesionale ce au apărut în decursul timpului fie de politicile antieclesiale ale stăpânitorilor vremelnici, a dat creștinătății importante repere morale care au urmat întru totul îndemnul evanghelic:„ Tu însă, când faci milostenie, să nu ştie stânga ta ce face dreapta ta”.[207]

Un nume răsunător pentru istoria Mitropoliei Banatului este vrednicul de pomenire mitropolit Vasile Lăzărescu. Născut în 1 ianuarie 1894 în localitatea Jadani, județul Timiș, părintele nostru mitropolit Vasile avea să studieze Teologia la Cernăuți și Arad. La Cernăuți, în anul 1919 avea să obțină titlul de doctor. De asemenea, preocuparea pentru educație îl va călăuzi și la Budapesta unde va studia Pedagogia și Filosofia.[208] Activitatea filantropică a IPS Vasile va lua amploare după măsura în care va spori și responsabilitatea sa chiriarhală, mai întâi față de Episcopia Caransebeșului iar mai târziu față de reînființata Mitropolie a Banatului.

Astfel, „în cursul păstoririi sale la Caransebeș, episcopul Vasile Lăzărescu s-a preocupat permanent de educația școlară a tinerilor harnici și capabili, trimiși pentru a studia la Academia Teologică din Caransebeș sau în

[205] Matei, 5, 17.
[206] Matei, 25, 40.
[207] Matei, 6, 3.
[208] Pr. Prof. univ. dr. Mircea Păcurariu, *Dicționarul Teologilor Români*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996, pp. 224-225.

alte centre universitare, pentru a face față trebuințelor spirituale ale bisericii."[209] A știut să se pună atât pe sine cât și pe alții în slujba Bisericii, în slujba lui Hristos. Mai cu seamă pentru că a canalizat resurse importante din vistieriile Mitropoliei în cea mai folositoare formă de investiție: Educația. Părintele, pe vremea aceea, episcop al Caransebeșului s-a îngrijit personal de zidirea unui nou internat conform cu standardele perioadei însă cel mai mare impact asupra ortodoxiei l-a avut nu neapărat zidul nou înălțat, ci preotul la a cărui instruire a contribuit în mod decisiv prin bursele pe care le-a acordat. Într-o perioadă de 6 ani, 65 de tineri studenți teologi au primit ajutorul chiriarhului Caransebeșului pentru a-și putea duce la bun sfârșit studiile.[210] Ierarhul Banatului de munte se interesa în permanență de progresul duhovnicesc și academic al beneficiarilor dar și al eparhiei, fapt ce i-a atras ura regimului și sfârșitul vremelnic.

Un alt chip al filantropiei bănățene este profesorul Vasile Loichiță. Născut în 26 octombrie 1881 la Jebel, cel ce în anii următori avea să devină o somitate a lumii academice teologice din Banat, a studiat la Timișoara, la Beiuș, Cernăuți și Budapesta. Este demnă de luat în seamă legătura celor doi filantropi cu Facultatea de Teologie din Cernăuți întrucât opera de binefacere a celui de-al doilea s-a înfăptuit tot asupra studenților acestei universități. Din anul 1924 prof. Loichiță ocupă catedra de Dogmatică a Facultății din Cernăuți, devine pe rând decan, membru al senatului universitar și al Congresului Național Bisericesc.

Pe lângă faptul că a predat mai toate disciplinele teologice, fiind o persoană erudită, acesta își ajuta studenții cu îmbrăcăminte, resurse financiare, cărți sau le facilita cazarea în cămine, „La Jebel a deținut o suprafaţă de 70 ha teren arabil, majoritatea in spatele gării (Tarigari). Pe acel teren a avut casa in care a locuit vara și cei care veneau la lucru din alte zone ale tarii. Cerealele recoltate (grâu, porumb) au luat drumul: Jebel-Cernăuți si folosite la cantina Facultății- gratuit. N-a spus nimănui despre actele sale de caritate. A respectat cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos „ce face dreapta sa nu știe stânga si ce face stânga sa nu știe dreapta""[211] Actualul preot al localității, preotul Groza Florin, mărturisește că „nimeni nu a știut despre ce se întâmplă cu banii câștigați din vânzarea bucatelor", într-adevăr nimeni nu ar fi avut de unde să știe pentru că, în chip evanghelic, profesorul Vasile Loichiță a lucrat ceea ce a și predicat de la amvonul sălii de clasă, dându-se pe sine pildă pentru cei pe care îi instruia.

[209] Zamela Petrică, Mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului: (1894-1969): monografie istorică, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2011, p. 57.
[210] Zamela Petrică, op. cit., p. 58.
[211] Lucrare în manuscris nepublicată a preotului pensionar Petru Gărău din localitatea Jebel, intitulată „Monografia comunei Jebel".

Filantropia este suflul pe care Biserica îl dă fiilor săi. Biserica este vie prin cei care nu doar propovăduiesc Cuvântul Evangheliei, dar îl și lucrează și astfel devin pilde vii. Acești doi oameni a căror amintire a fost evocată au în comun atât dragostea pentru Hristos cât și dragostea pentru aproapele, iar lucrul cel mai demn de luat aminte din activitatea părintelui nostru mitropolit și a domnului profesor nu este nicidecum vreuna din multele reușite în plan academic, ci măiestria duhovnicească prin care au știut, prin faptele lor, să îi răspundă învățătorului de lege la întrebarea: „Și cine este aproapele meu?”[212]

Bibliografie

- Biblia sau Sfânta Scriptură, tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2015.
- Pr. Prof. univ. dr. Mircea Păcurariu, Dicționarul Teologilor Români, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996.
- Zamela Petrică, Mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului: (1894-1969): monografie istorică, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2011.
- Lucrare în manuscris nepublicată a preotului pensionar Petru Gărău din localitatea Jebel, intitulată „Monografia comunei Jebel”.

[212] Luca, 10, 29.

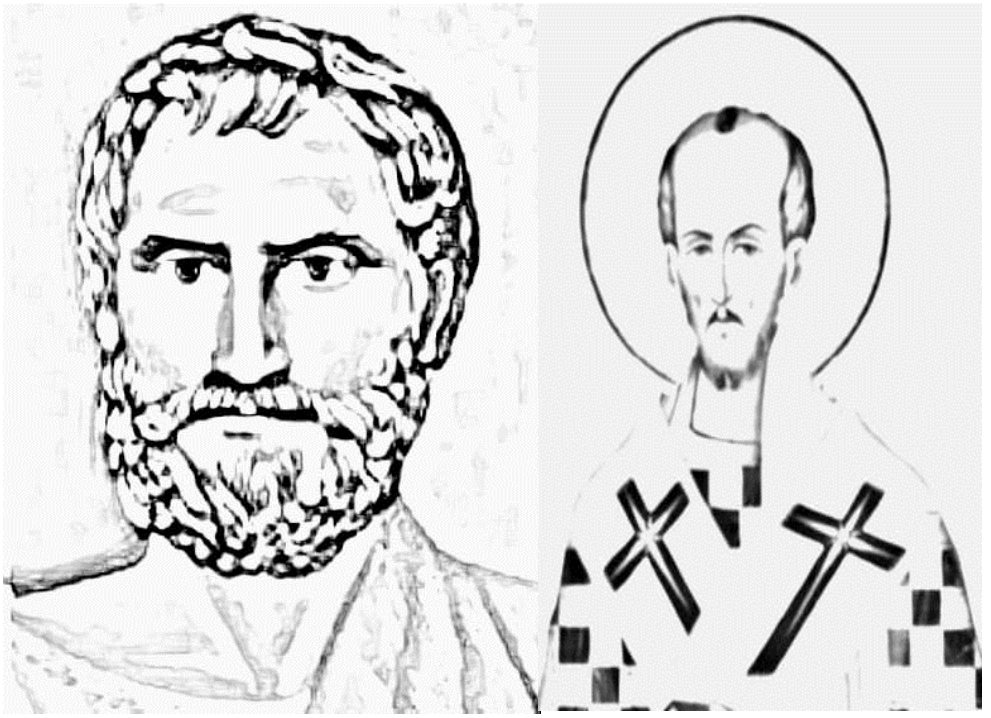

EDUCAȚIA CREȘTINĂ ȘI EDUCAȚIA CLASICĂ

OVIDIU-HORAȚIU DELEANU
Teologie Pastorală anul IV

Introducere

Problematica apare din diferențele majore privind morala, etica, scopul vieții creștine și a celei necreștine, profane, păgâne chiar. Clement Alexandrinul[213], ne spune că scopul educației nu este doar a ne învăța diverse lucruri, noțiuni, ci de a ne educa, a ne crește în primul rând spiritual, duhovnicește, devenind buni creștini, oameni buni, oameni pe care te poți baza, indiferent de greutatea situației.

În imperiul cosmopolit roman, creștinii păreau o ciudățenie. Ieșeau în relief, tocmai prin înălțimea comportamentului lor moral. Viciile, patimile atât de obișnuite în imperiul roman cu desfrâu, orgii sau dorința excesivă de a conduce sau lăcomia pentru proprietăți, primea ca și contraofertă o viață decentă, dorința de a servi pe ceilalți, modestia, dărnicia, milostenia. Nu sunt doar diferențe, ci chiar o opoziție. Totală.

Analiza

Aparent s-ar părea că educația creștină ar avea de-a face doar cu Biserica, cu practicarea cultului creștin. Deci o școală unde se învață niște tehnici, niște principii, dogme, asemănătoare cu cele din științele naturale, de exemplu fizica și cam atât[214]. Nimic mai depărtat de adevăr. Creștinismul este mult mai mult. Este un mod de viață. Care trebuie învățat din fragedă pruncie, sau de când ai devenit conștient și ai dorința de a umbla pe Calea lui Hristos.

Educația creștină este una bazată pe familie. Părinții sunt cei dintâi responsabili de educația copiilor lor. Iar familia este incubatorul care crește, modelează caracterele viitorilor creștini. Mă refer nu la creștini de catalog, înregistrați doar la recensăminte, ci reali, practicanți, care duc mai departe, cultivând, învățăturile evanghelice.

Aceasta era o instruire preliminară. De aici rolul este preluat de Biserica - instituție. Școala catehetică este cea care este principalul contribuitor la înțelegerea și învățarea noțiunilor teologice. La început sunt niște învățători specializați, *didaskaloi*, care nu erau hirotoniți sau hirotesiți, ci instruiți,

[213] Clement Alexandrinul, *Scrieri,* partea I, PSB 4, Editura institutului biblic și de misiune ortodoxă, București, 1982.
[214] Henri-Irenée Marrou, *Istoria Educației în antichitate,* Volumul II, Editura Meridiane, București, 1997, pag. 130.

recomandați de comportamentul lor casnic și social și de experiența lor atât socială cât și creștină, teoretică și practică. Cu timpul rolul lor este preluat de preoți, mai rar de diaconi, care făcând parte din clerul bisericesc, sunt pregătiți și girați de episcopul locului.

Cu timpul creștinismul este văzut ca o religie savantă[215]. Educația creștină este bazată pe scripturi, pe continuarea liniei apostolice, disciplice, continuată fără întrerupere de la Iisus Hristos însuși. Spun aceasta deoarece învățătura la început a fost transmisă doar oral, dar imediat încep să se strângă cărțile Bibliei. Exista deja Vechiul Testament cu traducerea sa în limba greacă, Septuaginta și cea în limba latină, Vulgata, tradusă și sistematizată de Fericitul Ieronim, nu doar un creștin înzestrat cu darul literei și al înțelegerii sale, ci și un pedagog desăvârșit, care a fondat și a muncit din greu la propria școală.

Școlile catehetice pot fi privite și ca o continuare a școlilor rabinice, care cultivă cunoașterea Legii, a Torei, a Talmudului. Deci există o tradiție multi-seculară, chiar milenară, în zona iudaică.

Un fapt inedit este și apariția creștinismului la neamuri, la egipteni, etiopieni, sirieni, armeni, georgieni, continuat așa la toate popoarele unde ajungea cuvântul Evangheliei. Spre deosebire de tradiția rabinică, unde se cultiva păstrarea limbii de cult ebraice, la creștini limba folosită este cea locală. Toate cărțile sunt traduse imediat în limba poporului care devenea creștin, care avea comoara numită creștini. Acest lucru a dus la o explozie a răspândirii creștinismului prin negustători, soldați, sclavi chiar. Urmați imediat de *disdaskaloi*, preoți, apogeul fiind apariția unui episcop în fruntea unei eparhii. Care duce la o anumită autonomie. Nu dogmatică, ci funcțională.

Un moment important este impactul culturii clasice, grecești, elenistice, latine. Deși la început păreau ca uleiul și apa, nemiscibile, cu timpul, tot mai mulți intelectuali vin în Biserica creștină, aducând cu ei cunoștințe de cultura clasică, de filozofie, de oratorie, de logică, cunoștințe lingvistice, teologice chiar[216]. La început este o mișcare clar contrară poluării tradiției creștine, cu cunoștințe străine, dar cu timpul aceste asperități se reduc, cunoștințele, foloasele acestora suprapunându-se și acoperind frica de necunoscutul culturii clasice. Exista o frică contra intelectualilor, care mai persista până astăzi, un cunoscut spunând-mi de curând că intelectualii sunt periculoși, prin aplecarea lor spre speculații, cu riscul de generare de erezii.

Totuși, cu timpul se apreciază cunoștințele aristotelice, platoniene sau neoplatonice, introduse cu atâta măiestrie și folos de genii precum Clement Alexandrinul, Origen sau Fericitul Augustin. O cauză a acestei opoziții era și

[215] Ibidem, pag. 133.

[216] Ovidiu Drâmba, Istoria Culturii și Civilizației, volumul 1, Editura științifică și enciclopedică, București, 1985, pag. 747.

simbioza pe care o avusese cultura clasică cu misticismul de factură politeistă. Total neacceptabil mozaismului pentru riscul adoptării de dumnezei străini.

Concluzii

Deși mult timp a fost sămânță de conflict, interfața dintre cultura creștină și cea clasică se consolidează. Mai ales în contextul organizării Bisericii, atât în răsărit, cât și în apus[217]. Cultura clasică va aduce un aport important la programa de studiu al școlilor teologice de nivel superior, exemple fiind Școala din Alexandria sau Universitatea din Constantinopol[218].

Cultura și educația clasică a fost acceptată, însă cu limitările ei. Nu este acceptat sportul, educația fizică, ca exponent al libertății excesive, libertine antice și cu aspectul negativ al competiției.

Pe de altă parte, oratoria și filozofia dau valoare deosebită lucrărilor creștine, fiind îmbogățite ca formă literară și de exprimare. Nivelul de înțelegere, îmbogățit de explicații care folosesc termeni filozofici, aduc subiectele teologice la o forma de cel mai subtil nivel. Este și momentul marilor erezii și in consecință momentul clarificării lor prin sinoadele ecumenice.

Astfel acum este momentul de împăcare al educației creștine cu educația clasică.

În final apare datoria noastră de studenți teologi, nu de a avea doar solide cunoștințe teologice, ci și de cultură, mai ales clasică, care înfrumusețează predicile, pot fi puncte importante în dezbateri teologice. Cultura și credința nu sunt potrivnice, ci doar forțe care duc împreună Evanghelia în toate colțurile lumii și ungherele inimii.

Bibliografie

- Clement Alexandrinul, Scrieri, partea I, PSB 4, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1982;
- Drâmba, Ovidiu, Istoria Culturii și Civilizației, volumul 1, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985;
- Kallistov, D.P., ș.a., Istoria universală, Volumul II, Editura Științifică, Bucuresti, 1959;
- Marrou, Henri-Irenée, Istoria Educației în antichitate, Volumul II, Editura Meridiane, București, 1997;
- Rămureanu, Ioan, Pr. Prof. Dr., Istoria bisericească universală, volumul II, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1987;
- Vasiliev, A.A., Istoria imperiului bizantin, Editura Polirom, Iași, 2010.

[217] Pr. Prof. Dr Ioan Rămureanu, Istoria bisericească universală, Editura institutului biblic și de misiune ortodoxă, București, 1987, pag. 295.
[218] Vasiliev, A.A., Istoria imperiului bizantin, Editura Polirom, Iasi, 2010, pag.150.

SEDIUL FACULTĂȚII DE TEOLOGIE DIN TIMIȘOARA. REPERE ISTORICE

DANIEL CORNACIU
Teologie Pastorală anul II

Dezvoltarea urbanistică deosebită pe care a cunoscut-o orașul pe parcursul secolului al XIX-lea, a făcut ca fortificația bastionară să reprezinte un element sufocant și restrictiv. În acest context, autoritățile orașului au început demersurile pentru ridicarea statutului de cetate a Timișoarei și implicit pentru dărâmarea fortificațiilor, cu atât mai mult cu cât prezența zidurilor și a porţilor înguste și mai ales a esplanadei era o piedică majoră în calea dezvoltării urbanistice moderne a orașului.

În 1868 magistratul orașului înaintează comandamentului cetății o cerere, prin intermediul căreia este ilustrată situaţia grea a orașului prin existenţa cetăţii și se propune comandamentului zidirea de către oraș a unei cazarme de cavalerie pe cheltuială proprie în schimbul dărâmării cetăţii.

Timișoara încheiase deja în 1859 un contract cu erariul militar privitor la dreptul de proprietate asupra suprafeţei esplanadei[219]. Acest contract, reconfirmat în 4 martie 1868, cuprindea descrierea și evaluarea parcelelor atribuite autorităţilor militare, respectiv civile. În orice caz, cert este că, în 1892, se aprobă demolarea fortificaţiilor. Probleme birocratice au îngreunat procesul, astfel încât demolarea propriu-zisă începe doar în 1905.

De pe la jumătatea secolului XIX, încep primele modificări ale arealului construit. La zidurile de nord mai erau puține locuri libere. Se construiește un adevărat campus militar. Rând pe rând, apar clădiri cazone noi. Cazarma Viena, azi cunoscută drept Cazarma U, peste drum se află Clinicile Noi, ce folosesc în scop nobil fosta școală militară a cadeților.

Din același complex militar de la marginea de nord a fortificațiilor a făcut parte și cazarma Ferdinand (Nándor laktanya sau Ferdinands Kaserne) sediul unui regiment de vânători până la 1918. Locul era bine ales. Din spatele cazarmei și până pe locul vechilor antene radio se întindeau câmpurile de instrucție ce se aflau pe Esplanadă. Acesta era cercul exterior zidurilor, unde nu se permiteau construcții din motive de siguranță. Chiar și după demilitarizarea și defortificarea orașului din interior zona de nord a rămas în continuare cea mai puțin construită.

[219] Serviciul Judeţean Timiș al Arhivelor Naţionale, Fond Primăria municipiului Timișoara, nr. 2, inv. 184, doc. 81/1859.

Cazarma a fost ridicată după planurile militare standardizate folosite de inginerii armatei imperiale dualiste. Este motivul pentru care seamănă cu multe alte construcții similare de pe întinsul Europei Centrale. Din imaginile vechi din epocă nu rezultă să fi avut elemente deosebite de stilistică arhitectonică sau decorațiuni elevate. Era doar de o simplitate funcțională dusă la limită. În ciuda acestor date, nu se făcea deloc rabat de la temeinicie. S-a folosit betonul armat foarte la modă ca o nouă invenție a sfârșitului de secol.

220

Un alt element inedit îl reprezintă o oarecare asimetrie a plinurilor și golurilor ferestrelor. Către zidurile de vest apar geamuri largi la toate etajele pe când pe partea opusă, de est, zidurile sunt pline. Probabil se dorea o altă clădire lipită de prima.

Complexul de clădiri de pe strada Oituz a fost ridicat treptat de către Primăria Timișoara începând cu anul 1860 începând cu Cazarma Ferdinand - astăzi Facultatea de Arte - și până spre Primul Război Mondial. Motivul a fost acela de a scoate armata din interiorul cetății.

Clădirea Facultății de Litere, Istorie și Teologie face parte din ansamblu cazarmei Fejervary, unde, în perioada interbelică, aici a staționat ca și garnizoană regimemntul 5 Vânători, care avea și terenuri de instrucție în actuala zonă a Circumvalațiunii.

[220] Harta - Timișoara Centru.

[221]

După intrarea României în NATO, armata și-a redus semnificativ efectivele și complexul de clădiri a revenit primăriei Timișoara, care l-a alocat unor instituții de interes public: Universitatea de Vest, Muzeul Revoluției, Liceul Lenau, etc.

Universitatea de Vest din Timişoara a fost înfiinţată în anul 1944, printr-un decret regal semnat de Regele Mihai I. Universitatea avea în structura sa o facultate de litere şi filosofie, o facultate de ştiinţe, o **facultate de teologie**, o facultate de medicină şi farmacie şi o facultate de drept. Această structură internă era menita să asigure noii universităţii asemănarea cu marile universităţi ale lumii de la acea vreme, astfel Universităţii de Vest ajungea a patra universitate a ţării după cele din Bucureşti, Cluj şi Iaşi .

Prin funcționarea Facultății de Teologie în acest spațiu se desăvârșește Decretul Regal nr. 660/1944, de înființare a Universității de Vest Timișoara, semnat de regele Mihai I al României, actul de naștere al Universităţii de Vest.

Începând cu anul universitar 2020-2021, Facultatea de Teologie din Timișoara dispune de un sediu nou. În această clădire, fostă cândva cazarmă militară, studenții teologi au un paraclis cu hramul „Sfinții Trei Ierahi” pentru rugăciune zilnică și practică liturgică, paraclis în care vor fi pomeniți și eroii martiri căzuți în Revoluția din Decembrie 1989.

La festivitatea de deschidere și inaugurare au participat Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, prof. Univ. dr. Marilen Gabriel Pirtea, rectorul Universității de Vest din Timișoara, cadre didactice și studenți de la cele două facultăți: Teologie și Istorie.

[221] Clădirea Facultății de Teologie.

Momentul a debutat cu tăierea panglicii inaugurale și cu slujba de binecuvântare a noului sediu, oficiată de părinții profesori de la Facultatea de Teologie din Timișoara. Răspunsurile liturgice au fost date de Corul Facultății de Teologie.

În cuvântul său, Domnul Rector a subliniat eforturile depuse de Universitate pentru finalizarea acestui important proiect, așteptat de trei decenii, eforturi care s-au bucurat de sprjinul Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan.

Înaltpreasfinția Sa a mulțumit Domnului Rector, colaboratorilor Domniei Sale, și miniștrilor Educației Naționale și secretarilor de Stat, care au finanțat lucrarea din fonduri publice și din fonduri proprii.

Totodată, Părintele Mitropolit Ioan a subliniat că prin atribuirea acestui sediu și Facultății noastre de Teologie, care ani de zile a funcționat într-un internat de la marginea orașului, „i-ați oferit un loc lui Hristos în zona centrală a Timișoarei”.

În această clădire, fostă cândva cazarmă militară, studenții teologi vor avea un paraclis cu hramul „Sfinții Trei Ierahi” pentru rugăciune zilnică și practică liturgică, paraclis în care vor fi pomeniți și eroii martiri căzuți în Revoluția din Decembrie 1989. Paraclisul a fost amenajat în cursul anului 2022 și sfințit pe 3 octombrie de către Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Ioan.

De asemenea, Chiriarhul Banatului a arătat că, pe lângă Facultatea de Teologie, se mai află în acest areal și Facultățile de Istorie și de Arte, care le vor fi de folos viitorilor preoți la însușirea unor cunoștințe de arhitectură și artă bisericească, necesare în viitoarea activitate pastoral-misionară.

Pentru renovarea acestui spațiu a fost nevoie de peste 8 milioane lei, mare parte fiind acoperiți din resursele proprii ale UVT, așa cum a precizat în deschiderea inaugurării noului sediu prof. Univ. Dr. Marilen Gabriel Pirtea, rectorul UVT din Timișoara.

La mansarda clădirii funcționează Secretariatul General al UVT din Timișoara și Biblioteca Facultății de Teologie, iar la parter, un spațiu va fi dedicat și paraclisului teologic.

Este unul din exemplele de bună practică de reconversie a unei clădiri ce nu-și mai găsea menirea militară și a devenit sediul unei Facultăți ieșită definitiv din imperiul apăsător al griului uniformizator. Cine vede galbenul optimist și vesel se gândește imediat că acolo trebuie să trudească tineri liberi în gândire, oameni grăitori de Dumnezeu în iubire, cu respect față de Biserică și față de învățăturile ei.

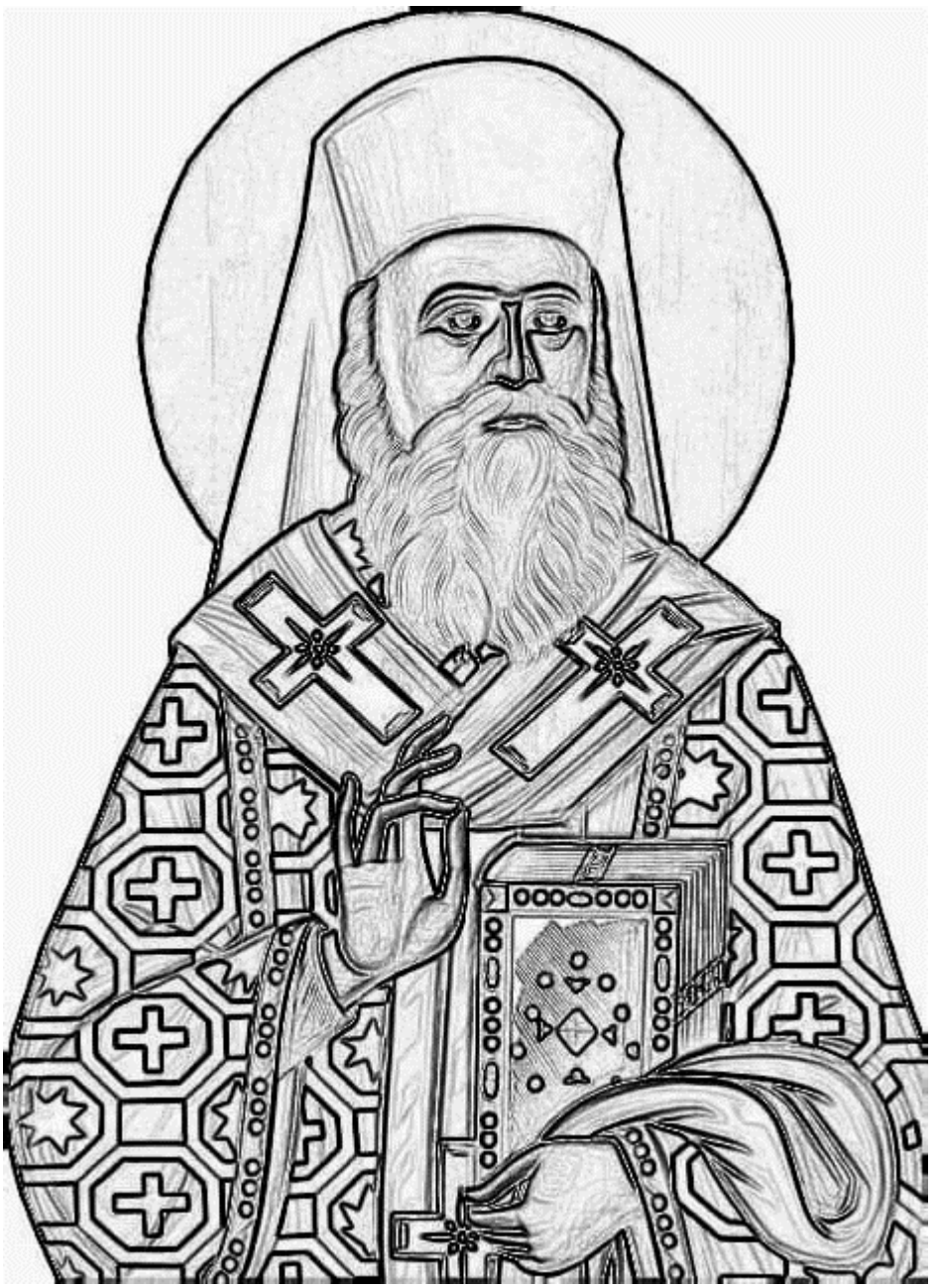

COMORI DIN BIBLIOTECA NOASTRĂ

RĂZVAN POPA
Teologie Pastorală anul II

Odată cu inaugurarea noului format al ANALELOR UNIVERSITĂŢII DE VEST DIN TIMIŞOARA - SERIA TEOLOGIE, sub numele *THEOLOGOS,* ne-am propus să extindem secțiunea de recenzii de cărți și articole, adăugând și o notă personală, o perspectivă de suflet a autorului recenziei. Astfel ia naștere rubrica *Comori din Biblioteca noastră*. Vom avea recenzii de carte recent lansate, dar vom avea și recenzii, rezumate, opinii, impresii asupra unor cărți din bibliotecile personale ale autorilor, cele aflate în biblioteca Departamentului de Teologie Pastorală sau al bibliotecii Centrului eparhial al Mitropoliei Banatului. Știm cu siguranță ca aceste biblioteci cuprind, chiar ascund, comori neprețuite și vrem să le punem în valoare printr-o perspectivă de suflet autorilor articolelor.

Dumnezeu a rânduit ca la finalul anului 2022 să apară pe ecrane un film deosebit despre viața Sfântului Nectarie de la Eghina. În același timp, se încheia anul 2022, *„Anul omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului”* și „Anul comemorativ al Sfinților isihaști Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama și Paisie de la Neamț”, și se pregătea trecerea către noul anul 2023, Anul omagial al pastorației persoanelor vârstnice” și *„Anul comemorativ al imnografilor și cântăreților bisericești (psalți)”*. Sfântul Nectarie, așa cum îl cunoaștem din viața sa și așa cum îl vedem în acel film, a fost un om al rugăciunii, dar în același timp, lucru poate mai puțin cunoscut, a fost și un imnograf talentat. Și astfel, la granița dintre cei doi ani omagiali, ai rugăciunii și al imnografilor și psalților, îl regăsim pe Sfântul Nectarie. Astfel, pentru acest număr propunem două volume din biblioteca noastră prin care să-l cunoaștem pe Sfântul Nectarie ca om al rugăciunii, al Bisericii și al poeziei.

I. Sfântul Nectarie de la Eghina, *Studii despre Biserică, despre Tradiție, despre dumnezeieștile Taine și despre slujirea în Duh și adevăr,* trad. din limba greacă Laura Enache, Editura Doxologia, Iași, 2016

În anul 2005 a început în Grecia editarea *Operei Complete* a Sfântului Nectarie de la Eghina, cuprinzând 40 de volume din care au apărut primel șase. Cu binecuvântare Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și

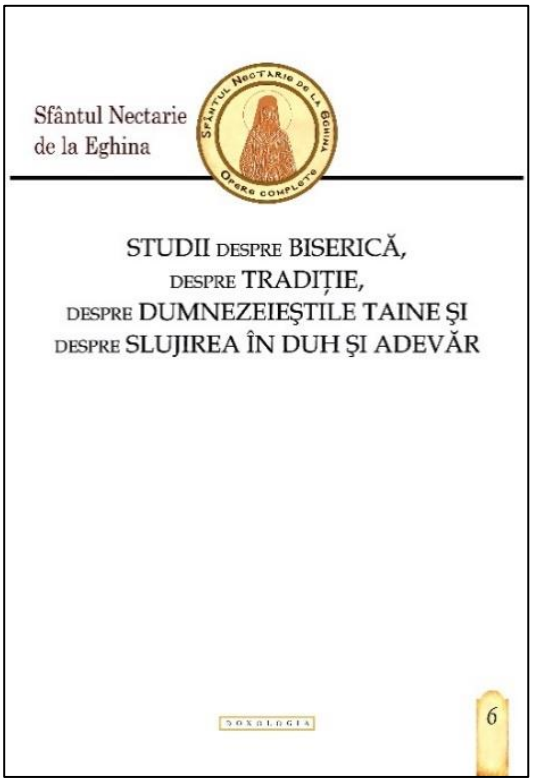

Bucovinei și cu sprijinul Mănăstirii „Sfânta Treime" din Eghina, Editura Doxologia a început concomitent traducerea în limba română a *Operelor Complete,* până în prezent, apărând deja 4 volume, cel de față fiind ultimul apărut.

Lucrarea, care are o prefață generoasă care trece scrierile Sfântului Părinte, punându-le în context și arătând evoluția diverselor studii cuprinse în volumul de față, conține o serii de studii despre Biserică, Sfânta Tradiție, Dumnezeieștile Taine și slujirea în Duh și Adevăr. Studiile au fost scrise de-a lungul aproape 40 ani, în diverse momente ale vieții Sf. Nectarie în Biserică. Volumul conține 5 lucrări (studii): *1)* Despre una, sfântă, sobornicească și apostolică Biserică, *2)* Despre Sfânta Tradiție, *3)* Studii despre Dumnezeieștile Taine ale Sfintei Biserici a lui Hristos, *4)* Despre Închinarea în Duh și Adevăr și *5)* Despre Biserică. Așa cum remarca autorul prefației, acest volum cuprinde prima lucrare publicată, când încă era student teolog (e vorba despre studiul „Despre Închinarea în Duh și Adevăr") și ultima lucrare publicată, în ultimul an al vieții sale („Despre Biserică"). Lucrul nu este deloc întâmplător, întrucât aceasta este viziunea pe care ne-o transmite Sfântul Nectarie - Biserica este locul unde se face, cu adevărat, *închinarea în Duh și Adevăr*. Acesta este *firul roșu* care străbate acest volum, cu toate că cele 5 studii nu sunt așezate în ordine cronologică și nici nu au fost gândite de către autor neapărat ca un volum unitar.

Sfântul Nectarie adresează studiile sale, să spunem așa, publicului larg, nu are în vedere studii și lucrări academice. El vrea, pe de o parte, ca Biserica să aibă credincioși care să știe și să înțeleagă, iar pe de altă parte, apără Biserica de atacurile din partea protestanților prezente atunci. Astfel că, limbajul este unul accesibil (el se adresează tuturor, celor de atunci, dar și celor de azi), dar profund și plin de încărcătură. Cartea nu este un roman, dar „te prinde", îți este drag să-l urmezi pe Sfântul Părinte pe firul argumentațiilor sale până la final.

Temele tratate sunt profunde, cu conținut dogmatic, dar autorul le face accesibile tuturor, nu doar teologilor. Toate ideile și argumentele sunt puternic ancorate în viața, istoria și tradiția Bisericii, iar textul este bogat în citate și referințe, aproape exclusiv, la părinții și scriitori bisericești din primele veacuri creștine, anticipându-l pe renumitul teolog George Florovsky care, la 16 ani după moartea Sfântului Nectarie în Atena, își expunea pentru prima dată, tot în Atena, conceptul „Înapoi la Părinţii Bisericii".

Pentru orice creștin, carte este un binevenit complement la orice fel de carte de *învățătură ortodoxă* din biblioteca sa, iar pentru orice teolog aflat la început de *drum*, și nu numai, este un *manual* de mare folos.

„Preoţia, ca sfântă slujire, este o lucrare aleasă şi înaltă atât prin temeiul ei dumnezeiesc, cât şi prin lucrarea ei apostolică. Preoția este slujire aleasă și înaltă din pricina temeiului ei dumnezeiesc, findcă acest temei este Însuşi Domnul nostru lisus Hristos, Care, aducându-Se pe Sine pentru noi jertfă şi prinos lui Dumnezeu și Tatăl, întru miros de bună mireasmă", a devenit Mare Arhiereu, find mărturisit arhiereu de Dumnezeu, după rânduiala lui Melchisedec", și „Care a și șezut de-a dreapta Tronului slavei în ceruri, slujitor Altarului şi Cortului celui adevărat, pe care l-a înființat Dumnezeu şi nu omul". Acest Mare Arhiereu a predat Sfinţilor Săi ucenici şi Apostoli Taina Preoției, ca să rămână până în veac, și i-a arătat sfinţi pe aceşti liturghisitori ai dumnezeieştilor Taine, trimițându-le lor Duhul Sfânt" (extras din capitolul „Preoția ca slujire sfântă").

„Ce mare descoperire! Ce adâncă învățătură! Taina cea din veac ascunsă acum se descoperă. Adevărul necunoscut acum se cunoaşte. Vălul umbrit al slujiri simbolice se ridică şi chipurile ce-i urmează și simboalele, ca în ghicitură, dispar odată cu el. Legăturile slujirii se dezleagă, rânduielile vechii slujiri de pe înălţimi sunt îndepărtate, iar omul este acum liber de orice piedică și poate deci să aducă slujire lui Dumnezeu de oriunde de pe pământ. Necesitatea jertfelor celor de sânge dispare, dar acum se aduce în loc cu stăruinţă o jertfă duhovnicească și o slujire cuvântătoare? „Cele vechi au trecut, iată toate s-au făcut noi!" Nouă slujire, jertfelnic nou, nouă jertfă şi templu nou! O, dar cât de frumos este acest templu nou! Cât de mare cuvinţa Altarului! Intregul pământ constituie temelile lui! lar cerul instelat este bolta lui! In această biserică nouă, omul cel duhovnicesc, înălțând altare ale Duhului in inima lui, va aduce Domnului jertfă vie și închinare duhovnicească" (extras din capitolul „Despre închinarea în Duh și adevăr")

II. Sfântul Nectarie de la Eghina, *Theotokarion. Rugăciuni în versuri închinate Maicii Domnului*, trad. din limba greacă pr. dr. Gabriel Mândrilă, Editura Sophia, București, 2014

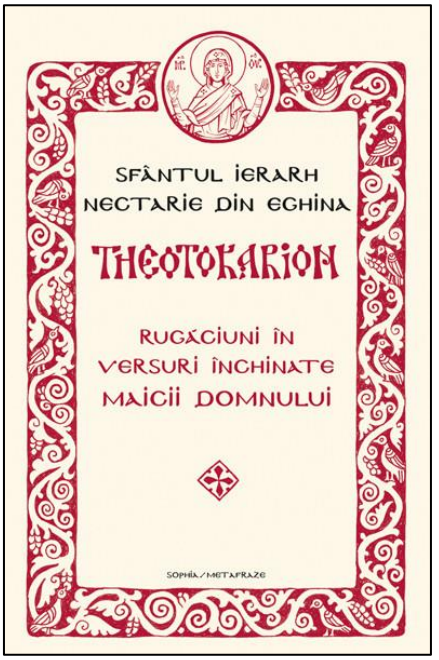

Sfântul Nectarie a fost un om al rugăciunii: s-a rugat, a scris despre rugăciune, și a scris rugăciuni. Poate că este un fapt mai puțin cunoscut, dar el a fost un adevărat poet și imnograf bisericești, a scris 4 volume de poezii și imne religioase, dintre acestea cel mai cunoscut este *Theotokarion*-ul, închiat Maicii Domnului. Ne bucură prezența în țara noastră, deja de câțiva ani, a traducerii acestei lucrări închinate Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Tradiția *Theotokarion*-ului, o colecție de canoane ale Macii Domnului, vine din Sfântul Munte Athos unde sunt intrate în rânduiala Pavecerniței Mici. Sfântul Nectare a fost și în Muntele Athos și stia de această tradiție. Din viața sa aflăm despre dragostea și evlavia sa către Fecioara Maria și nenumăratele rugăciuni adresate Ei. Astfel, ia naștere un *Theotokarion* cu imne și ode noi, originale pe care Sfântul le-a compus - sunt peste 5.000 de stihuri, grupate în 158 de imne, 9 canoane, 8 ode și cele 12 icoase ale Imnului Acatist rescrise în metru iambic, așa cum aflăm din primele pagini ale cărții. Autorul a intenționat ca ele să fie imne cântate, așa cum este tradiția Bisericii noastre, astfel că găsim indicații despre cum se pot cânta (sunt indicate glasul sau podobia), iar altele au linii melodice noi, originale. Evident, transpunerea traducerii românești presupune un efort considerabil (traducere, adaptare a ritmului), astfel că poate sărăcește puțin din măreția compozițiilor, dar încărcătura sufletească este deplină chiar și așa. Totuși, trebuie remarcat efortul traducătorului de a include la finalul cărții o *cântare de laudă închinată Maicii Domnului* în notație psaltică și tradusă în limba română.

„Bucură-te, cea prin care bucuria a răsărit,
bucură-te, cea prin care blestemul cel cumplit a pierit
Bucură-te, chemarea lui Adam celui căzut,
bucură-te, izbăvirea lacrimilor Evei.
Bucură-te, înălţime, la care gândurile omeneşti nu ajung
bucură-te, adânc, greu și de ingeri văzut

Bucură-te, Curată, scaunul impăratului,
bucură-te, ceea ce porţi pe Cel ce poartă toate.
Bucură-te, stea care arăţi Soarele
bucură-te, pântecele întrupării dumnezeieşti
Bucură-te, că prin tine făptura se înnoieşte,
bucură-te, că prin tine prunc Se face Făcătorul
Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară!" (Icosul 1 din Imnul Acatist în metru iambic, transpus în versuri de Sf. Nectarie).

Desigur, imnele și odele din acest volum nu sunt intrare în cultul public al Bisercii Ortodoxe, dar ele sunt rugăciuni profunde și calde, pe care orice creștini include în propria rânduială de rugăciune.

Citindu-le, aducându-le ca un mic dar către Maica Domnului, îl descoperim pe Sfântul Nectare așa cum a fost: cald, blând, radiind pace și bucurie în jurul său, un om al rugăciunii, al Bisericii.

FACULTATEA DE
LITERE, ISTORIE ȘI TEOLOGIE

SĂ NE CUNOAȘTEM PROFESORII. PĂRINTELE CONF. UNIV. DR. CONSTANTIN JINGA

Rubrică realizată de MARIUS-ILIE ȘTEFĂNESCU
Teologie Pastorală anul III

Părinte profesor Jinga, pentru că studenții vă cunosc mai mult prin prisma activității de la catedră, am dori să aflăm ceva mai multe despre dumneavoastră. De când sunteți preot, unde slujiți și câte ceva despre familia dumneavoastră, dacă ne puteți spune.

Voi începe prin a vă spune că am absolvit Teologia chiar aici la Timișoara, în anul 1997. Am făcut parte din prima promoție de absolvenți, pe când totul era chiar la început. Chiar în vara acelui an eram pregătit să intru în învățământ la Facultatea de Litere, mai precis la secția de Limba și Literatura Franceză - pe care o absolvisem deja în anul 1995 și unde eram oarecum așteptat, să intru în corpul profesoral. Ca o paranteză: eu am început facultatea la Timișoara în anul 1989, ca student la Filologie. Am absolvit Filologia în 1995, iar în 1993 am început Teologia. Deci între anii 1993-1995 am urmat în paralel cursurile celor două facultăți, Filologia și Teologia.

În 1995 am câștigat o bursă de studii și documentare în Marea Britanie. Programul de studii din Marea Britanie era astfel conceput, încât îmi permitea să îmi dau examenele și în țară, de aceea am putut finaliza studiile teologice în același timp cu colegii mei de la Timișoara. În 1997, înainte de a mă îndrepta spre catedra de Limba și Literatura Franceză, am socotit că se cădea să merg în audiență la vrednicul de pomenire Părinte Mitropolit Nicolae Corneanu. În calitate de absolvent de Teologie, apreciam că era o chestiune de considerație fiiască, să-i aduc la cunoștință planurile mele de viitor, precum și să-l asigur de disponibliltatea mea de a fi de ajutor, în lucrarea Bisericii. Părintele Mitropolit m-a primit cu multă căldură atunci. Mă știa deja, pentru că în perioada studenției începusem să public cu regularitate în presa culturală și în periodicele bisericești. A fost neplăcut surprins de gândul meu de a mă îndrepta spre Litere și a insistat să merg spre Teologie. Eu, mărturisesc, nu eram foarte hotărât în această privință, pentru că la Franceză aveam deja deschis un culoar destul de coerent, atât didactic, cât și de cercetare și eram implicat în câteva proiecte care

mă interesau. Dar cum el a insistat foarte mult, spunând că este nevoie să punem umărul ca și Teologia timișoreană să se dezvolte, până la urmă am acceptat, ca o soluție temporară - în opinia mea.

O vreme am și activat în ambele direcții, adică și în Litere și în Teologie, dar până la urmă se pare că Teologia a prevalat, pentru că iată, am rămas la Teologie. Traseul meu nu a urmat neapărat cursul plănuit de mine, ci s-a îndreptat după voia lui Dumnezeu. Tot în anul 1997 m-am și căsătorit. Soția mea și cu mine am fost colegi la Teologie, am fost chiar colegi de promoție, am fost amândoi membri ASCOR și după terminarea studiilor ne-am căsătorit. Familia noastră a fost binecuvântată prin nașterea a 3 copii. Dar au trecut câțiva ani buni de la absolvirea Teologiei și după căsătorie, până când am fost hirotonit. Aceasta s-a întâmplat în 2003 - când am fost hirotonit diacon, respectiv 2004 - când am fost hirotonit preot. Acum, privind înapoi în timp, pot să spun că hirotonirea și slujirea preoțească au îmbogățit mult activitatea mea didactică, au influențat-o într-un sens pozitiv. Experiența pastorală aduce în orice ramură academică a Teologiei un conținut pentru care studiul academic poate oferi doar baza esențială, dar nu și sensul. Deci din 2004 sunt preot la o parohie din Timișoara, unde slujesc împreună cu încă doi colegi. Parohia se numește Fabric Vest, iar biserica are hramul Pogorârea Sfântului Duh. Este o parohie cu o istorie aparte, unde noi am încercat să continuăm o tradiție care datează încă din perioada interbelică, de cateheze dedicate copiilor și tinerilor, de sprijin material și educațional dedicat unor elevi proveniți din medii dificile sau defavorizate. Suntem preocupați de această componentă educațională și misionară în rândul tinerilor.

Pentru că sunteți absolvent al Facultății de Teologie din Timișoara, chiar prima promoție, ne-am bucura dacă ne-ați relata câteva amintiri despre profesorii și colegii dumneavoastră de atunci. Cum era la începuturi?

Perioada anilor ’90 a fost în România o perioadă de începuturi, în general vorbind. Ca tânăr de 20 și ceva de ani, aveai senzația că totul trebuie făcut, că chiar poți schimba lumea din temelii, că poți face lucrui semnificative. A fost o perioadă plină de efervescență, de entuziasm și de o libertate pe care din păcate am impresia că am cam pierdut-o, acum. Această atmosferă dinamică a contribuit enorm, în ceea ce mă privește, la decizia mea de a rămâne aici. Spun asta, pentru că în perioada cât am fost plecat în străinătate am avut câteva ocazii și

oportunități concrete de a rămâne acolo și de a-mi construi o carieră universitară în Marea Britanie sau în Statele Unite.

Câțiva colegi de-ai mei din perioada aceea chiar au rămas în occident și acum sunt profesori universitari și cercetători cu o reputație considerabilă. Pe mine m-a fascinat atunci faptul că aici, în țară, în ciuda greutăților și a nenumăratelor dezamăgiri, poți contribui efectiv la construirea unei lumi noi. Cum spuneam și mai sus, era mult entuziasm, relațiile cu profesorii noștri erau foarte apropiate. Părea că ei înșiși descoperă lucruri cu noi împreună. De multe ori țineam cursurile în spații improvizate, pentru că nu aveam un sediu anume. Dar eram fericiți, pentru că ne întâlneam, pentru că discutam, pentru că apăreau cărți noi pe care le dezbăteam liber. De multe ori rămâneam după ore, continuând discuții începute pe la vreun seminar. Iar profesorii rămâneau cu noi, discutând și ei, cu timp și fără timp. Mulți dintre studenții de la Teologie eram implicați în ASCOR.

Unii organizau conferințe, se ocupau de invitați. Alții făceau tot felul de acțiuni sociale. Eu și câțiva colegi ne ocupam de o mică publicație, „Tineretul Ortodox", care apărea o dată pe lună. Mai mult, profitând de faptul că la un moment dat îmi creasem câteva relații foarte bune în Marea Britanie, începusem să organizez ca student o serie de „ateliere" la care invitam profesori de acolo, care susțineau prelegeri pe diferite teme teologice. Acestea fiind interdisciplinare, de cele mai multe ori participau la ele și studenți sau chiar profesori de la alte facultăți din Universitate. Acum privesc cu multă nostalgie înspre vremurile acelea.

Și acum o întrebare din perspectiva materiei principale pe care o predați. Care este importanța studiului Vechiului Testament în viața morală și duhovnicească a studenților și în activitatea de mai târziu a absolvenților, indiferent de domeniul de activitate ulterior?

Studiul Vechiului Testament și al Sfintei Scripturi, în general vorbind, este fundamental pentru un student la Teologie. Deloc întâmplător, Studiul Vechiului și al Noul Testament sunt prevăzute chiar în primii doi ani de studii, pentru că Biblia reprezintă baza întregii pregătiri teologice. Am putea chiar spune că aproape toate celelalte discipline studiate sunt doar comentarii în marginea corpusul biblic, sunt doar eforturi de a înțelege mai bine și de a împlini cuvântul Sfintei Scripturi. Dar înainte de a vorbi despre importanța academică, asupra

căreia voi reveni imediat, trebuie să pornim de la a preciza că tot ceea ce este consemnat în Sfânta Scriptură este rezultatul direct al revelației dumnezeiești. Tot ce avem acolo este scris sub inspirația divină. Deci importanța acestor scrieri este dată în primul rând de faptul că ele sunt revelate și inspirate de Dumnezeu. A le neglija, a nu le acorda atenția cuvenită este un act de impietate și care denotă neseriozitate în ceea ce ține de propria viață duhovnicească. Acestea fiind spuse, se înțelege probabil de la sine că ele nu pot lipsi din preocuparea zilnică a unui student teolog. Cercetarea Sfintelor Scripturi este în primul rând o lucrare duhovnicească, o lucrare de edificare, de creștere, de cercetare de sine. În al doilea rând, este aspectul cărturăresc, academic.

Se vorbește destul de mult în ultima vreme, din păcate, despre un „analfabetism biblic". La prima vedere, am putea crede că acest „analfabetism biblic" îi vizează pe oamenii necredincioși, pe necreștini, pe cei care din păcate în număr din ce în ce mai mare se declară areligioși sau agnostici - așa cum am putut vedea din datele ultimului recensământ din România. Dar în realitate „analfabetismul biblic" se poate constata din ce în ce mai pregnant și în rândul oamenilor credincioși. Adeseori, din păcate, îi întâlnim chiar în rândul studenților de la Teologie. În foarte mare măsură, acest fenomen își are originea tocmai în neglijarea Vechiului Testament. Neglijarea Vechiului Testament atrage după sine, pe cale de consecinţă, o diluare considerabilă a înţelegerii Noului Testament. Lipsite de rădăcinile vechitestamentare, textele noutestamentare par desprinse dintr-un context firesc. Astfel, ele îşi pierd din conţinuturi şi, implicit, din greutate. Iar fără o bună cunoaștere și asimilare a Vechiului și Noului Testament, toate celelalte sunt ca un fel de construcții lipsite de o bază solidă: dogmatica, spiritualitatea, morala, liturgica, iconografia, muzica bisericească - sunt asemenea unor castele minunate, dar construite pe nisip. Patrologia devine un fel de studiu al unei istorii literare din antichitatea târzie.

S-a remarcat deja faptul că Vechiul Testament este asemenea unui limbaj. Un limbaj care poate fi învăţat, poate fi vorbit, dar la fel de bine poate fi şi uitat. Aşa ca orice limbaj, el îndeplineşte şi funcţia de a fi un instrument de privire, de evaluare, de cunoaştere, de asumare a lumii în care trăim și în care Domnul ne-a rânduit să ne lucrăm mântuirea. Așa este, Vechiul Testament, în dimensiunea lui istorică, poate fi comparat cu un limbaj specific unei culturi, unei gândiri, unei epoci. Vreme de câteva milenii, Vechiul Testament şi Biblia, în general vorbind, au fost citite în Biserică pentru a înţelege realitatea în care ne găsim, pentru a ne înţelege pe noi înşine, pentru a ne găsi calea spre dobândirea Împărăției Cerurilor.

Iar acum, când schimbările din realitate se radicalizează, pare că avem tendinţa fie să uităm acest limbaj, pentru că nu mai citim Biblia, fie să-l conservăm pentru valoarea lui istorică sau culturală. Ei bine, în studiul Teologiei avem nevoie pe de o parte să menținem vie memoria aceasta, pentru a o putea transmite mai departe și astfel a traversa culturile, a lumina epocile și transforma istoria în care trăim într-o scară a mântuirii.

SFÂNTUL MUNTE ATHOS, ÎN SPLENDOAREA LUI. PELERINAJ SAU CĂLĂTORIE?

DARCO-ANTONIO PELICI
Teologie Pastorală anul III

A călatori poate să însemne pentru fiecare om cu totul alt lucru, scopul călătoriei, oamenii cu cei care călătoresc, peisajele împodobite cu natura Dumnezeiască, orice alt lucru. În schimb, pelerinajul unește credincioșii de pretutindeni cu armonia slujirii lui Dumnezeu în toate timpurile, de la început, până la sfârșitul veacurilor. La rândul lui, pelerinul are câteva etape de parcurs pentru a-şi dobândi titulatura de pelerin desăvârșit al Mântuitorului. Ca exemplu, îi putem da pe Sfinţii Apostoli, oameni chemaţi la propovăduire de însuși Dumnezeu Atotputernicul prin diferite etape şi momente ale vieții creştine. Ei nu au plecat cu titulatura de „excursioniști" să propovăduiască Cuvântul, ci au plecat ca apostoli şi pelerini să aducă la credinţa cea adevărată pe oamenii de pretutindeni. Nu întâmplător se aflau în acele locuri, ci cu stăruinţă şi îngăduirea lui Dumnezeu.

Din punctul meu de vedere, pelerinajul începe de la revărsarea ideilor şi sentimentelor insuflate de Dumnezeu către credincioşi când pornesc cu ideea de a pleca într-un pelerinaj. Pregătirea sufletească este atât necesară, cât şi ideală. Plecăm la drum, pe drumul Sfinţilor Părinti spovediţi, cu inima zdrobită, ca atunci când ajungem în Sfântul Munte, să ne putem împărtăşi din cuvantul monahilor, cât şi din Sfântul Potir.

Este o mare binecuvântare dată de Maica Domnului în mod special, pentru că Sfântul Munte după cum ne spun cărţile mai este numit şi "Grădina Maicii Domnului", ca pelerinii să ajungă aici şi să guste din lucrurile minunate ce se rânduiesc în acest sfânt loc. O legendă ne explică faptul că un copil se plimba pe malul Marii Egee şi a vazut o femeie foarte frumoasă ce scria într-o carte. Curios fiind, a mers la acea doamna şi a întrebat-o ce scrie în acea carte. Doamna uitându-se la el cu o evlavie iesită din tiparele noastre lumeşti i-a mărturisit că scrie pe toţi oamenii care îşi doresc să vină în Sfântul Munte ca pelerini, pe cei care vin într-o excursie, iar în final, pe cei care vin în Sfântul

Munte, rămân şi aleg calea monahală. Dupa aceste lucruri, acea femeie s-a facut nevăzută iar acel copil a conştientizat că este Preacurata Maica Domnului care se îndură de fiecare ca noi să venim aici.

Ca pelerinajul să fie complet, este de recomandat să ne deconectăm de la viaţa lumească şi să încercăm să trăim în comuniunea rugăciunii cu părinţii din Sfântul Munte. Pentru aceasta, avem nevoie de împlinit cântarea Heruvicului „toată grija cea lumească să o lepădăm". Această lepădare au făcut-o la rândul lor Sfinţii Părinţi ca ei să poată să se desăvârşească în faţa lui Hristos. Nu este uşor să ne despărţim de viaţa personală, viaţa lumească, de persoanele noastre dragi care ne asteaptă acasă cu bratele deschise, de obiceiurile noastre de toate zilele, dar cu ajutorul lui Dumnezeu şi a Maicii Domnului le putem îndeplini până la capăt.

Cu aceste gânduri se recomandă să rămânem noi cei care am fost sau cei care vom urma să mergem într-un pelerinaj nu doar în Sfântul Munte, ci în toate locurile unde Dumnezeu rânduie. Trebuie să rămânem stăruitori în credinţă având în vedere vremurile defăimătoare pentru Biserica noastră, să nu ne abatem de la Învierea Mântuitorului, ci să urmăm modelul nostru creştinesc desăvârşit: Iisus Hristos, ajutorul şi speranţa noastră.

IMO 8989551
ΠΑΝΑΓΙΑ ΕΓΓΥΗΤΡΙΑ

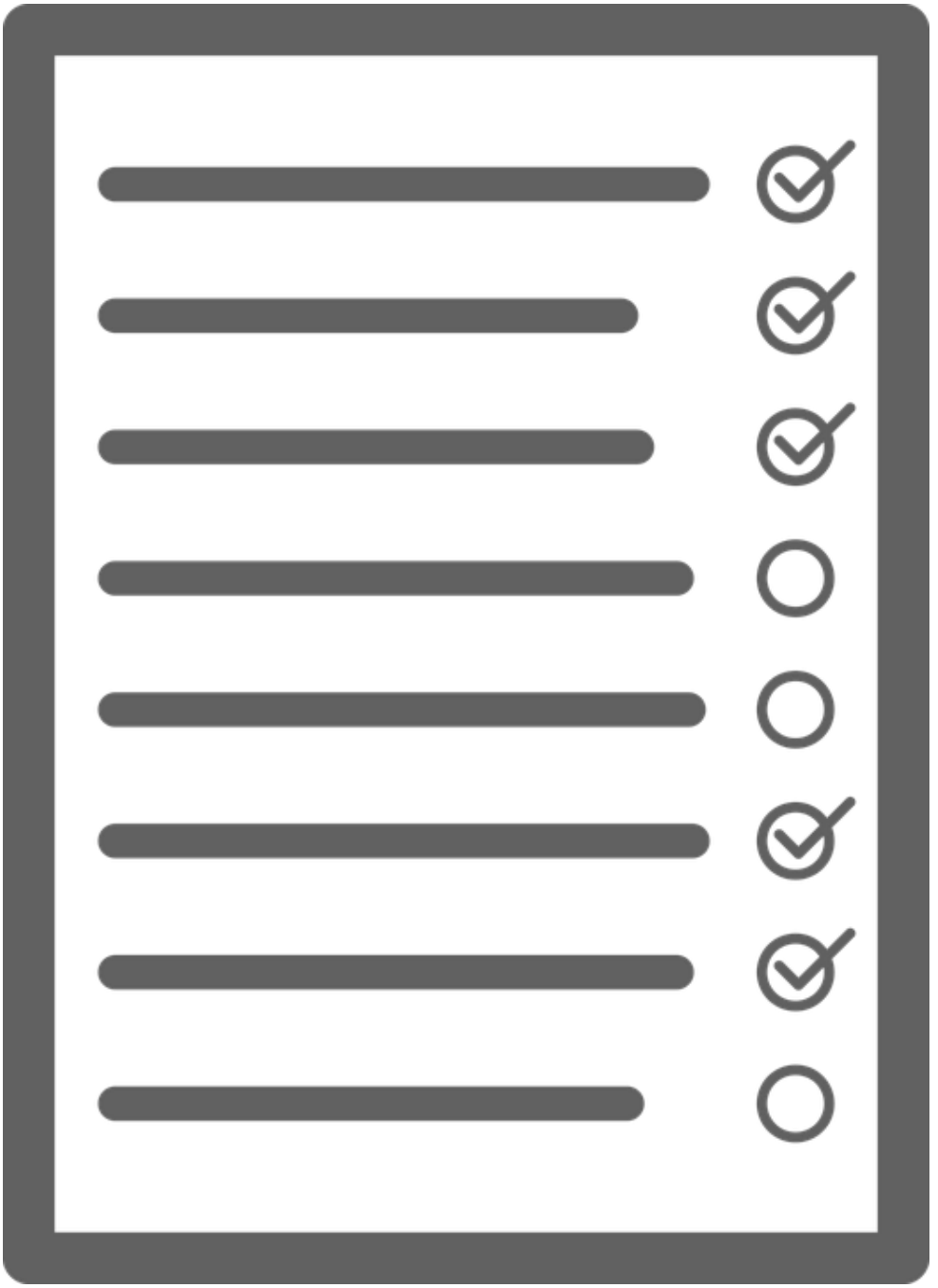

CRONICA ANULUI 2022

Grupaj realizat de **MIHAI-LUCIAN COȘNETE**
Teologie Pastorală anul II

Sfinții Trei Ierarhi sărbătoriți la Timișoara (29-30.01.2022)

În zilele de 29 și 30 ianuarie, Mitropolia Banatului și Facultatea de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest din Timișoara, au organizat, cu binecuvântarea Î.P.S.S. Ioan, Mitropolitul Banatului, două evenimente consacrate Sfinților Trei Ierarhi, ocrotitorii învățământului teologic ortodox.

Astfel, în data de 29. 01. au fost susținute online două prelegeri, și anume:

Lect. dr. Daniel Lemeni, *La școala sfinților Trei Ierarhi*: despre sfințenie, asceză și viață duhovnicească, respectiv Pr. dr. Nichifor Tănase, *Vederea lui Dumnezeu și experiența luminii necreate în teologia isihastă*. De asemenea, în cursul aceleiași zile a fost săvârșită de la ora 17 Vecernia cu litie la Paraclisul mitropolitan din incinta Liceului „C.D. Loga". Imediat după terminarea slujbei, Tudor-Ioan Muntean, Sorin Marian Budai și Dușan Truț, studenți la Master, anul I, au prezentat trei referate consacrate Sfinților Trei Ierarhi. Întreaga asistență s-a bucurat de prezența Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, care s-a angajat într-un dialog cu părinții profesori și studenții despre Sfinții Trei Ierarhi. A fost o seară duhovnicească de excepție, marcată de bucurie și dragoste frățească.

A doua zi, în data de 30.01.2022, a fost săvârșită la același Paraclis mitropolitan Sfânta Liturghie, oficiată de un sobor de părinți profesori din cadrul Facultății de Litere, Istorie și Teologie. După terminarea slujbei, Pr. lect. dr. Alin Scridon a susținut un cuvânt de învățătură în care a evocat personalitățile remarcabile ale celor Trei Sfinți Ierarhi, Sf. Vasile cel Mare, Sf. Grigorie de Nazianz și Sf. Ioan Gură de Aur.

După prezentarea Colectivului de Teologie Orotodxă, a avut loc o triplă lansare de carte:

Istorisire despre viețile monahilor din Egipt, studiu introductiv, note, glosar și bibliografie de Daniel Lemeni, Editura Doxologia, Iași, 2021;

Nichifor Tănase, Constantin Jinga (coord.), Simpozionul de educație și spiritualitate ortodoxă „Polis și Paideia", Editura Academiei Române, București, 2021;

Ierom. Dr. Rafael Povîrnaru, Repere de liturghisire și pastorație pentru preotul contemporan în lumina operei dascălului și sacerdotului Ene Branișteː, Editura Eurostampa, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Timișoara-Arad, 2021.

Sfinții Trei Ierarhi, sărbătoriți la Timișoara, 29 ianuarie 2022

*

Conferințele prepascale, Rugăciune-Biserică-Viață (9 martie 2022)

Catedra de Teologie Ortodoxă a Facultății de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest din Timișoara organizează, cu binecuvântarea și cu purtarea de grijă a IPS Mitropolit Ioan Selejan, în perioada 16 martie - 13 aprilie, sesiunea de comunicări prepascale cu genericul „RUGĂCIUNE - BISERICĂ - VIAȚĂ”. Acestea se vor derula după cum urmează:

- 16 martie 2022/ora 18:00: Lansarea volumului: Pr. Mihai HIMCINSCHI și Diac. Răzvan BRUDIU (editori), Biserica Ortodoxă și provocările viitorului, Editura Presa Universitară Clujeană & Reîntregirea, 2020, în prezența: Pr. Mihai Himcinschi, Silviu Oravitzan, Pr. Constantin Jinga, Ovidiu Bădescu și Diac. Răzvan Brudiu

- 23 martie 2022/ora 18:00: Lect. dr. Daniel LEMENI, Sfântul Simeon Noul Teolog și paternitatea duhovnicească: o reflecție teologică;

Prima conferință prepascală consacrată Anului omagial al Sfinților isihaști: Sfântul Simeon Noul Teolog, Sfântul Grigorie Palama și Sfântul Paisie de la Neamț, 23 martie 2022

- 30 martie 2022/ora 18:00: Pr. lect. dr. Daniel ENEA, Rugăciunea - calea către Dumnezeu, la Sfântul Simeon Noul Teolog;

- 13 aprilie 2022/ora 18:00: Pr. conf. dr. Constantin JINGA, Când începe omul să se roage? Sfânta Scriptură - școala rugăciunii și Ierom. lect. asoc. dr. Rafael POVÎRNARU, Sacrul eclesiologic al ființei umane, calea „târnosirii inimii".

Conferințele se vor desfășura cu începere de la ora 18:00, în Paraclisului Sf. Apostol și Evanghelist Ioan și Sf. Apostol și Evanghelist Luca, din incinta Colegiului „Constantin Diaconovici-Loga".

Conferințele prepascale organizate în Arhiepiscopia Timișoarei fac parte din seria de manifestări dedicate anului 2022, declarat de către Sfântul Siond al Bisericii Ortodoxe Române ca „Anul omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului" și „Anul comemorativ al sfinților isihaști Simeon Noul Teolog, Grigore Palama și Paisie de la Neamț".

*

Debutul conferințelor prepascale la Facultatea de Teologie din Timișoara (16 martie 2022)

Miercuri 16 martie, la biserica paraclis mitropolitan din incinta Colegiului C.D. Loga din Timișoara, a avut loc debutul conferințelor prepascale organizate de Facultatea de Teologie din Timișoara.

Debutul conferințelor prepascale la Facultatea de Teologie din Timişoara, 16 martie 2022

În cadrul acestei întâlniri a avut loc prezentarea volumului intitulat „Biserica Ortodoxă și provocările viitorului”, editat de pr. prof. dr. Mihai Himcinschi și diac. lect. dr. Răzvan Brudiu, cadre didactice la Facultatea de Teologie din Alba Iulia.Întâlnirea a fost moderată de pr. conf. dr. Constantin Jinga. De față a fost și Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan al Banatului, care a avut o contribuție importantă la desfășurarea evenimentului.

Corul Facultății de Teologie din Timișoara condus de pr. lect. asoc. drd. Laurian Popa a interpretat câteva piese religioase. La conferință au luat parte cadre didactice și studenți ai Facultății de Teologie din Timișoara, credincioși și iubitori de carte teologică.

*

Rugăciunea - calea către Dumnezeu, la Sfântul Simeon Noul Teolog (30 martie 2022)

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan a avut loc în data de 30 martie, a doua conferință prepascală consacrată Anului omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului și Anul comemorativ al Sfinților isihaști Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama și Paisie de la Neamț. Tema conferinței „Rugăciunea - calea către Dumnezeu, la Sfântul Simeon Noul Teolog” a fost susținută de Pr. Lect. Dr. Daniel Enea, la Paraclisul Sf. Ap. Ioan și Sf. Ap. Luca, din incinta Colegiului „C-tin Diaconovici Loga”.

Întâlnirea a fost de un real folos duhovnicesc, deoarece s-a discutat pe marginea practicării rugăciunii, ca loc central în spiritualitatea simeoneană. Scopul rugăciunii, fie ea la biserică, fie singur în chilie sau acasă, fie că e vorba de o rugăciune de pocăință sau de preamărire a lui Dumnezeu, este întotdeauna pentru Sfântul Simeon Noul Teolog iluminare și unire tainică dumnezeiască. El recomandă o spiritualitate lăuntrică, opusă unei evlavii pur exterioare, afirmând că rugăciunea trupească ne conduce la rugăciunea lăuntrică.

*

Întâlnire de lucru la Facultatea de Teologie din Timișoara (25 martie 2022)

Joi 24 martie, la Facultatea de Teologie din Timișoara a avut loc o întâlnire de lucru prezidată de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan, legată de dotarea paraclisului din interiorul sediului facultății.

La întâlnire au participat următorii părinți profesori: conf. dr. Constantin Jinga, lect. dr. Adrian Covan și lect. dr. Marius Florescu. De asemenea, au fost

prezenți domnul manager Doru Vlas de la Arad și doamna Irina Lazăr, administrator al clădirii.

S-a discutat despre proiectul iconostasului și despre alte aspecte cu privire la dotarea paraclisului, care vor trebui împlinite până la începutul noului an universitar 2022/2023.

Nou început pentru studenții Facultății de Teologie din Timișoara, 14 aprilie 2022

*

Prima conferință prepascală consacrată Anului omagial al Sfinților isihaști: Sfântul Simeon Noul Teolog, Sfântul Grigorie Palama și Sfântul Paisie de la Neamț (24 martie 2022)

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, a avut loc, în data de 23 martie, prima conferință prepascală consacrată Anului omagial al Sfinților isihaști: Sfântul Simeon Noul Teolog, Sfântul Grigorie Palama și Sfântul Paisie de la Neamț. Tema conferinței „Sfântul Simeon Noul Teolog și paternitatea duhovnicească: o reflecție teologică” a fost susținută de domnul lect. dr. Daniel Lemeni la Paraclisul Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan și Sfântul Apostol și Evanghelist Luca, din incinta Colegiului „Constantin Diaconovici-Loga”.

Întâlnirea a fost marcată de o atmosferă extrem de vie și de un real folos duhovnicesc pentru toți participanții, deoarece s-au discutat mai multe aspecte legate de practica îndrumării spirituale și a duhovniciei. De asemenea, în cadrul acestei întâlniri, părinții profesori și studenții s-au animat într-un amplu și intens dialog pe marginea unor diverse probleme legate de experiența nemijlocită a pastorației și experienței duhovnicești.

*

Întâlnirea lunară a studenților din anul I de la Facultatea de Teologie din Timișoara (10 aprilie 2022)

Sâmbătă 9 aprilie, a avut loc la mănăstirea Timișeni întâlnirea lunară a studenților din anul I de la Facultatea de Teologie din Timișoara. Aceasta s-a desfășurat sub coordonarea părintelui lect. dr. Marius Florescu, în calitate de tutore de an.

În paraclisul din incinta mănăstirii s-a săvârșit mai întâi Sfânta Liturghie, la care a slujit și părintele Cosma Chira de la Suceava. După împărțirea anafurei, studentul Călin Petcana a susținut meditația intitulată Darurile Învierii, urmată de un cuvânt din partea părintelui oaspete de la Suceava. Agapa frățească pregătită de maici a încheiat momentul de comuniune sufletească dintre cei prezenți.Reamintim că studenții anul I se întâlnesc lunar la mănăstirea Timișeni într-una dintre sâmbete, pentru Sfânta Liturghie și audierea unei meditații duhovnicești.

Întâlnirea anului I Teologie Pastorală la Mănăstirea Timișeni, 9 aprilie 2022

Conferințele prepascale au ajuns la final (13 aprilie)

Ciclul de evenimente academice prepascale din anul 2022 s-a încheiat în seara zilei de 13.04.2022, printr-o meditație asupra rugăciunii, propusă din două perspective: biblică si liturgică. De aceea, de data aceasta participanții au putut audia două prezentări:

1. CÂND ÎNCEPE OMUL SĂ SE ROAGE? SFÂNTA SCRIPTURĂ - ȘCOALA RUGĂCIUNII, susținută de către Pr. conf. dr. Constantin Jinga.

2. SACRUL ECLESIOLOGIC AL FIINȚEI UMANE, CALEA „TÂRNOSIRII INIMII", prezentată de către Ierom. lect. asoc. dr. Rafael Povîrnaru.

În cadrul primei prezentări, Părintele Constantin Jinga a efectuat o exegeză a fragmentelor din Facerea 4:17-26, respectiv Facerea 32: 9-12, evidențiind câteva idei importante pentru o bună înțelegere a nevoii de rugăciune, a fundamentelor unei rugăciuni autentice și a unui model de rugăciune. Ulterior a lecturat un fragment din Cuvintele despre nevoință ale Sfântului Isaac Sirul (Filocalia 10), prin care a ilustrat legătura profundă și nemijlocită dintre modelul biblic evidențiat mai sus și practica rugăciunii, specifică Sfinților Părinți. Părintele a subliniat necesitatea ca studenții teologi, în calitate de viitori slujitori ai altarului și păstori de suflete, să aprofundeze cunoașterea Sfintei Scripturi, tocmai pentru a-și putea asuma cât mai profund exemplele Părinților Bisericii.

Cea de-a doua prezentare a avut în vedere expunerea privitoare la întreaga itinerantă sacramentală care consacră ființa umană drept biserică a lui Dumnezeu, urmărind ulterior modul în care creștinul se regăsește în stare de slujire liturgică în dimensiunea sa lăuntrică, având ca scop final desăvârșirea, surprinsă din perspectiva unei cincizecimi continue, capabile să asigure îndumnezeirea ființei în „lumina taborică a inimii". Prezentarea a făcut recurs la o serie de meditații ale Sfinților Părinți, ale unor filosofi români și străini, precum și la o serie de teologi ortodocși care s-au concentrat asupra studiului tematicii abordate. Cuvântul s-a încheiat printr-un apel adresat întregii audiențe în sensul conștientizării chipului duhovnicesc pe care fiecare mădular al Bisericii îl poartă, și a subliniat în mod deosebit faptul că „poporul român s-a extins în istorie nu pe orizontală, ci pe verticală, în biserici și mănăstiri" după cum însuși Părintele Mitropolit Ioan ne învață.

Cele două conferințe au fost urmate de un dialog între participanți, în cadrul căruia cei cadrele didactice participante au răspuns la întrebările studenților și le-au împărtășit acestora din experiența lor pastorală legată de valorificarea Sfintei Scripturi în cadrul Sfintei Taine a Spovedaniei, în sfătuirea duhovnicească și în practica liturgică.

Conferințele prepascale organizate de cadrele didactice de la secția de Teologice Ortodoxă a Universității de Vest din Timișoara și Arhiepiscopia Timișoarei fac parte din seria de manifestări dedicate anului 2022, declarat de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ca „Anul omagial al

rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului” și „Anul comemorativ al sfinților isihaști Simeon Noul Teolog, Grigore Palama și Paisie de la Neamț”. De aceea, sesiunea de evenimente academice prepascale a fost organizată sub genericul „RUGĂCIUNE - BISERICĂ - VIAȚĂ”.

În acest an, conferințele prepascale s-au derulat cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, în Paraclisului Sf. Apostol și Evanghelist Ioan și Sf. Apostol și Evanghelist Luca, din incinta Colegiului „Constantin Diaconovici-Loga”.

*

Prima ediție a Taberei de limbă greacă veche la Timișoara (3 mai 2022)

Catedra de Teologie Ortodoxă a Facultății de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest din Timișoara organizează, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, în perioada 12 mai -15 mai, prima ediție a Taberei de limbă greacă veche la care vor participa studenți și părinți profesori din mai multe centre universitare din țară.

Activitățile cuprinse în cadrul acestui eveniment cultural-duhovnicesc se vor desfășura la Centrul Educațional „Antimis” din cadrul Parohiei Timișoara Fabric (Paroh: Pr. conf. univ. dr. Constantin Jinga).

Această tabără de limbă greacă veche e o reală oportunitate pentru fiecare participant de a-și dezvolta abilitățile lingvistice în domeniul limbilor clasice, dar și un bun prilej de a lua parte la o serie de prelegeri cu un bogat conținut teologic, cultural și duhovnicesc.

PROGRAM

Joi, 12 mai

9,00 - 10,00: Sfânta Liturghie (Slujba va fi oficiată de părintele Constantin Jinga, iar răspunsurile la Sfânta Liturghie vor fi date de studenții participanți)

10,00 - 11,30: Pr. lect. univ. dr. Adrian Murg (Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea”, Arad): Romani 3, 21-26: traducere și comentariu

11,30 - 13,00: Pr. conf. univ. dr. Constantin Jinga (Colectivul de Teologie Ortodoxă, Universitatea de Vest din Timișoara), Rolul modificărilor co-textuale în traducerea textelor clasice

13,00 - 15,00: masa de prânz

16,00 - 18,00: Prof. Monica Ghera (Liceul Ortodox „Sfântul Antim Ivireanul”, Timișoara): cursuri de limbă greacă veche

Vineri, 13 mai

9,00 - 10,00: Sfânta Liturghie (Slujba va fi oficiată de părintele Constantin Jinga, iar răspunsurile la Sfânta Liturghie vor fi date de studenții participanți)

10,00 - 11,30: Pr. lect. asociat dr. Nichifor Tănase (Colectivul de Teologie Ortodoxă, Universitatea de Vest din Timișoara): Ființa și energiile minții de la Evagrie Ponticul la Sfântul Grigorie Palama

11,30 - 13,00: Lect. univ. dr. Ovidiu Sferlea (Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ep. Dr. Vasile Coman", Universitatea din Oradea), Pe marginea traductologiei patristice (cu referiri mai ales la Pateric) – online

13,00 - 15,00: masa de prânz

16,00 - 18,00: Prof. Monica Ghera (Liceul Ortodox „Sfântul Antim Ivireanul", Timișoara): cursuri de limbă greacă veche

Sâmbătă, 14 mai

9,00 - 10,00: Sfânta Liturghie (Slujba va fi oficiată de părintele Constantin Jinga, iar răspunsurile la Sfânta Liturghie vor fi date de studenții participanți)

10,00 - 11,30: Conf. univ. dr. Remus Feraru (Colectivul de Teologie Ortodoxă, Universitatea de Vest din Timișoara), Cadrane solare descoperite în cetățile grecești de la Pontul Euxin: tipologie, construcție și mod de funcționare

11,30 - 13,00: Conf. univ. dr. Claudiu Mesaroș (Facultatea de Științe Politice,Filosofie și Științe ale Comunicării, Universitatea de Vest din Timișoara), Despre filosofia limbii la vechii greci

13,00 - 15,00: masa de prânz

16,00 - 17,30: Valentin Cocan (Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul", Universitatea din București): Măsura filologică a iubirii dumnezeiești – eros, philia și agape

17,30 - 19,00: Valentin Cocan (Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul", Universitatea din București): cerc de limbă greacă veche

Duminică, 15 mai

10,00: Sfânta Liturghie

16,00 - 17,30: Lect. univ. dr. Daniel Lemeni (Colectivul de Teologie Ortodoxă, Universitatea de Vest din Timișoara), Glosar de termeni greceșți cu rezonanță monahală

17, 30 - 18,00: Remarci finale

*

Conferință la catedrala din Moinești - jud. Bacău (19 mai 2022)

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioachim, Arhiepiscopul Romanului și Bacăului, la Parohia Sfântul Ierarh Nicolae din Protopopiatul Moinești a avut loc cea de-a doua conferință postpascală.

Miercuri, 18 mai 2022, de la ora 18, la Catedrala Nașterea Maicii Domnului și Sfântul Ierarh Nicolae din Moinești, pr. lector dr. Marius Florescu, profesor de Misiologie de la Catedra de Teologie Ortodoxă a Facultății de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest din Timișoara, a susținut conferința „Darurile faptului că a înviat Domnul Hristos”.

După ce s-a intonat cântarea Învierii „Hristos a înviat!”, în deschiderea evenimentului, părintele moderator Daniel Enea a salutat prezența părintelui conferențiar Marius Florescu, oferind celor prezenți o scurtă biografie a invitatului serii, și a citit auditoriului, cu scopul de a ne introduce în atmosfera serii, câteva versuri alcătuite de către Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Ioachim în poemul liric „Ontologia morții și învierii Domnului - Istorie și Metaistorie”.

Părintele profesor și-a început prezentarea manifestându-și bucuria aflării în această catedrală în Lumina Sfintei Învieri, iar mai apoi a înfățișat celor prezenți darurile izvorâte din faptul că a înviat Domnul Hristos, considerând mai întâi și faptul că „însăși prezența noastră în biserică cu acest prilej constituie un dar al Învierii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pentru că suntem chemați cu toții să fim fii ai Învierii, fii ai Luminii și să ne împărtășim unii altora din această Lumină.”

Plecând de la cuvintele vrednicului de pomenire Înaltpreasfințitul Părinte Nicolae, Arhiepiscop al Timişoarei şi Caransebeşului şi Mitropolit al Banatului, precum că „Acest Praznic al Praznicelor, un Praznic Vechi, dar totdeauna Nou”, părintele profesor Marius Florescu a transmis faptul că „darurile acestui Praznic al Învierii Domnului sunt daruri netrecătoare, daruri veșnice și nu sunt limitate în timp.”

Părintele conferențiar a clasificat câteva din aceste daruri izvorâte din Învierea Domnului pe două categorii. Una dintre ele ar fi cele care pot fi asumate în sens personal: iertarea păcatelor, bucurie, netemerea, pacea și binecuvântarea; și o a doua categorie despre cele care pot fi asumate în sens obștesc și care sunt pentru veșnicie: învierea morților, făgăduința nemuririi și biruința asupra morții.

„Darurile acestea sunt date întregii creații, și ele sunt darurile vieții veșnice, sunt darurile Împărăției lui Dumnezeu care nu va avea sfârșit. Să fim recunoscători lui Dumnezeu pentru aceste daruri, să le împlinim frumos în viața noastră, raportat la Dumnezeu, la semeni, la lumea și creația pe care Dumnezeu a zidit-o, ca să fim cu adevărat fii ai Luminii și mărturisitori ai Învierii Domnului.” pr. lector dr. Marius Florescu

Înainte de sesiunea de întrebări și răspunsuri a urmat un moment artistic în interpretarea Corului Resurrectio al Liceului Teoretic ”Spiru Haret” din Moinești, dirijat de doamna prof. Gabriela Biea.

În partea a doua a serii părintele conferențiar a răspuns întrebărilor venite din partea auditoriului.

În final, moderatorul întâlnirii pr. Daniel Enea a mulțumit părintelui profesor pentru prezență și experiența oferită, dăruindu-i câteva volume sub semnătura Înaltpreasfințitului Arhiepiscop Ioachim, Arhiepiscopul Romanului și Bacăului.

În încheierea serii, părintele conferențiar a dăruit celor prezenți un dar muzical, intonând alături de domnul Daniel Aniţaș, student anul IV, la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest din Timișoara, cântarea „Hristos a înviat!" varianta bănățeană.

Conferințele postpascale organizate la Catedrala Nașterea Maicii Domnului și Sfântul Ierarh Nicolae din Moinești fac parte din seria de manifestări dedicate anului 2022, declarat de Sfântul Siond al Bisericii Ortodoxe Române drept „Anul omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului" și „Anul comemorativ al sfinților isihaști Simeon Noul Teolog, Grigore Palama și Paisie de la Neamț".

*

Studenți teologi timișoreni - participanți la Simpozionul Național Studențesc de la Mănăstirea Lainici (18 mai 2022)

Pentru al patrulea an la rând, studenții teologi ai Facultății de Litere, Istorie și Teologie din Timișoara au participat la Simpozionul Național Studențesc organizat de Facultatea de Teologie din Craiova în colaborare cu Mitropolia Olteniei.

Cea de-a XIV-a ediție a Simpozionului s-a desfășurat în perioada 16-17 mai, la Mănăstirea Lainici din județul Gorj, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Irineu.

Temele simpozionului au fost: I. Anul omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului și II. Anul comemorativ al sfinților isihaști. Manifestarea se înscrie în contextul proclamării Anului 2022 de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române drept Anul omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului și Anul comemorativ al sfinților isihaști Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama și Paisie de la Neamț.

Din partea Facultății de Litere, Istorie și Teologie din Timișoara, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Ioan, au participat studenții: Dușan Truț, din anul al III-lea cu tema: „Psalmul 90 sau Nădejdea - strigătul tăcut al rugăciunii", coordonat de către Pr. Lect. Dr. Iosif Stancovici; Adrian-Daniel Aniţaș, din anul al IV-lea cu tema: „Rugăciunea pentru comunitate și pentru sine în viața păstorului de suflete", coordonat de către Pr. Lect. Dr. Marius Florescu; George-Antoniu Nicoară, tot din anul al IV-lea cu tema: „Mântuitorul Hristos - icoana rugătorului desăvârsit", coordonat de către Pr. Lect. Dr. Ioan Mihoc și Sorin-Marian

Budai, masterand în anul I, cu tema: „Rugăciunea - epectaza gândului smerit”, coordonat de către Lect. Dr. Habil Daniel Lemeni.

Studenți teologi timișoreni - participanți la Simpozionul Național Studențesc de la Mănăstirea Lainici, 18 mai 2022

După săvârșirea Sfintei Liturghii, lucrările simpozionului au debutat cu o conferință susținută de Părintele Stareț Arhimandritul Ioachim Pârvulescu, cu tema „Tradiția rugăciunii isihaste la Sfânta Mănăstire Lainici”, în cadrul căreia le-a prezentat participanților istoria așezământului monahal, precum și biserica cea mare a mănăstirii, ctitorie a Înaltpreasfințitului Ioan, din perioada în care a fost stareț al obștii. Apoi au fost susținute lucrările în plen, fiind împărțite în două secțiuni, conform celor două teme, urmate de dezbateri teologice pe baza studiilor.

Prin comuniunea în rugăciune, dezbaterile teologice, scripturistice și patristice, precum și prin atmosfera de liniște a așezământului monahal, activitățile simpozionului s-au străduit să împlinească cuvântul Sfântului Apostol Pavel, care zice: „Vă îndemn deci, înainte de toate, să faceți cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri pentru toți oamenii … că acesta este lucru bun și primit înainte lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru” (I Timotei 2, 1, 3).

Tabără de limbă greacă veche, la Timișoara (16 mai 2022)

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, Catedra de Teologie Ortodoxă din cadrul Facultății de Litere, Istorie și Teologie, a organizat la Timișoara, în perioada 12-15 mai, anul curent, prima ediție a Taberei de limbă greacă veche, un eveniment care a stârnit un real interes în rândul iubitorilor de limbi clasice. Pe parcursul celor patru zile, distinși părinți și domni profesori din țară, au susținut o serie de prelegeri consacrate unor teme scripturistice, patristice, filocalice și filosofice, cu un accent deosebit pe terminologia greacă veche. De asemenea, în a doua parte a zilei, cursanții au avut ocazia de a participa la sesiuni intense de traductologie patristică și învățare a limbii grecești, sesiuni animate de ample și intense dialoguri pe marginea subiectelor predate.

Acest eveniment cultural-duhovnicesc a fost marcat de o intensă și reală bucurie în rândul participanților, motiv pentru care organizatorii își doresc perpetuarea unor asemenea întâlniri de excepție.

Toate activitățile cuprinse în cadrul acestui eveniment s-au desfășurat la Centrul Educațional „Antimis" din cadrul Parohiei Timișoara Fabric (Paroh: Pr. conf. univ. dr. Constantin Jinga).

*

Conferința internațională „Transumanismul în lumina teologiei, filosofiei și științei", la Timișoara (27 mai 2022)

În 27 mai a.c., cu binecuvântarea Înaltpreasfinției Sale, Ioan, Mitropolitul Banatului, a avut loc, începând cu ora 9:00 deschiderea oficială a unui eveniment științific organizat de către Arhiepiscopia Timișoarei, în parteneriat cu Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, Academia Română, filiala Timișoara și cu sprijinul Secretariatului de Stat pentru Culte.

Conferința Internațională cu tema: „Transumanismul în lumina teologiei, filosofiei și științei - perspectivă critică și implicații metafizice creștine" (Timișoara, 27-28 mai 2022) a fost deschisă oficial prin prezența Preasfinției Sale Paisie Lugojanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, a domnului academician Ioan Boldea, din partea Academiei Române, a domnului profesor Florin Drăgan, rectorul Universității Politehnica Timișoara, doamna decan Loredana Pungă, reprezentanta Universității de Vest, preotul Nichifor Tănase din partea Arhiepiscopiei Timișoarei și domnul profesor Adrian Lemeni de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității București.

Moderatorul întâlnirii, pr. Nichifor Tănase a subliniat faptul că dialogul dintre știință, teologie și filozofie a reușit în ultima vreme să aibă o dezvoltare

notabilă într-o direcție nouă și creativă. Acest lucru se datorează în principal juxtapunerii preocupărilor filosofice și cosmologice moderne cu ideile și metodele teologice ale Sfinților Părinți ai Bisericii.

Obiectivul principal al acestei conferințe este de a avansa discursul teologic, filosofic și științific pe un traseu existențial, folosind ideile patristice spre o nouă sinteză cu filosofia și știința modernă. Acest eveniment academic va aduce idealul transumanist în conversație cu filosofia modernă și teologia creștină. Se impune o anume critică teologică a acestei ideologii bazată pe „ideea de progres", credo-ul ferm susținut de omul modern, o inevitabilă filozofie a istoriei ieșită din Renaștere. Observăm cum tehnica a devenit constitutivă identității ființei umane moderne, iar încorporarea acesteia în înțelegerea de sine a omului i-a alarmat, atât pe teologi, cât și pe umaniștii laici, prin faptul că tehnologia aplicată vieții interioare ne poate dezumaniza. Însă, avansul tehnologic nu ne va răscumpăra din ceea ce teologii numesc păcat. Natura umană nu este capabilă să se schimbe doar prin augmentarea inteligenței. Există aici o confuzie a evoluției sociologice cu desăvârșirea spirituală. Teologia mărturisește vocația îndumnezeirii și nu îmbunătățirea inteligenței umane prin dezvoltarea tehnologică. Un răspuns complet la problemele inerente ridicate de transumanism ar trebui să includă, de asemenea, o reevaluare a persoanei umane creată după chipul lui Dumnezeu.

Conferința internațională „Transumanismul în lumina teologiei, filosofiei și științei", la Timișoara, 27 mai 2022

Transumanismul este, așadar, o filosofie și o mișcare socială internațională care s-a extins rapid în ultimii ani și care își propune să folosească știința și tehnologia pentru a îmbunătăți ființa și experiența ființei umane. Cum ar trebui să răspundă teologia și filosofia unor astfel de provocări? Scopul acestei conferințe este, așadar, să aducă o perspectivă creștină asupra tehnologiilor care deja remodelează viitorul vieții noastre. Dezbaterea va fi

situată în contextul legat de dezumanizarea tehnologică versus promisiunea lui Dumnezeu pentru transformarea finală, eshatologică. Creștinismul este adevărata provocare pentru transumanism, iar nu invers. El ne învață că plenitudinea naturii noastre, nu se realizează printr-o versiuni mentalizată și abstractă a acesteia, ci prin alternativa mântuirii în Hristos. Această manifestare academică reprezintă, așadar, și un apel adresat intelectualilor creștini, în general, de a se angaja într-o dezbatere cu unele dintre problemele profunde cu care se va confrunta Biserica într-un viitor tehnologic, de a înțelege modul în care tehnologia poate ajuta sau dăuna transformării spirituale autentice.

Desfășurarea propriu-zisă a conferinței și susținerea comunicărilor de către participanți are loc în decursul celor două zile, 27-28 mai, alocate prezentărilor pe paneluri, în Sala Festivă „Rotonda" a Facultății de Litere, Istorie și Teologie, de pe Strada Oituz nr. 4. La acest eveniment vor participa 30 de profesori universitari din țară și străinătate din domeniul Teologiei și Spiritualității Ortodoxe, profesori de Filosofie și cercetători în domeniul științei ingineriei.

*

Tehnicizarea inumană a vieții (26 mai 2022)

Miercuri, 25 mai, a.c., a avut loc lansarea de carte „Tehnicizarea inumană a vieții" a prof. dr. Adrian Lemeni de la Facultatea de Teologie din București. Evenimentul s-a desfășurat în sala „Rotonda" a Facultății de Litere, Istorie și Teologie din Timișoara.

La eveniment au participat clerici de la centrul eparhial, preoți și profesori de la Facultatea de Teologie din Timișoara, cadre universitare, dar și numeroși studenți din cadrul UVT Timișoara.

„Motivația care m-a angajat în asumarea demersului de a realiza acest volum ține de dimensiunea existențială. Mi-m dat seama că viața fiecăruia dintre noi este afectată în mod direct de mediile tehnologice actuale. Nimic și nimeni nu are o influență mai determinantă decât tehnologia, care reconfigurează atât mediul natural, realitatea dată de Dumnezeu, cât și omul, coroana creației prin noile biotehnologiile și nanotehnologii actuale. Prin urmare am conștientizat că este important să fim lucizi, să dobândim un discernământ în ceea ce presupune înțelegerea naturii tehnologiilor actuale", a precizat Adrian Lemeni, directorul Școlii Doctorale „Dumitru Stăniloae" a Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul" (Universitatea București).

Autorul avertizează că „atunci când omul va trăi mai mult în mediul artificial al tehnicii decât în realitatea dată de Dumnezeu, el se va asemăna mediului tehnologic care-i configurează existența. Dezumanizarea se

intensifică pe măsură ce omul este apreciat și evaluat prin criterii tehnice. Iar într-o societate tehnicizată, nevoile profunde ale omului, ceea ce vizează sufletul său, viața sa intrapersonală și interpersonală sunt considerate irelevante”.

Tehnicizarea inumană a vieții, 26 mai 2022

Bibliografia volumului cuprinde nume sonore din intelectualitatea occidentală, precum Jacques Ellul, Daniel Bell, Martin Heidegger, etc, care au studiat fenomenul. „Am căutat să evidențiez linia de forță a unor gânditori cu mult curaj, care au avut o luciditate extraordinară, de tip profetic și care deja, cu câteva decenii în urmă au înțeles natura și miza reală a implicațiilor mediilor tehnologice actuale și au descris în detaliu ceea ce trăim noi astăzi, evidențiind ambivalența și non-neutralitatea tehnologiilor”.

Datoria Teologiei în aceste vremuri este cercarea duhurilor. „Am subliniat că mediile tehnologice actuale organizează într-un mod riguros și totalitar duhul lumii și am încercat plecând de la invizibilitatea mediilor să vedem care este duhul care structurează aceste medii tehnologice”.

Lucrarea a văzut lumina tiparului la Editura Basilica a Patriarhiei Române în acest an și însumează aproape 600 de pagini.

*

Părintele Conf. Dr. Gavril Ioan Trifa a conferențiat la Moinești (25 mai 2022)

La Catedrala Nașterea Maicii Domnului și Sfântul Ierarh Nicolae din Moinești a avut loc cea de-a treia întâlnire academică, cu prilejul conferințelor post pascale organizate sub genericul „Roadele Învierii Domnului și simțirea lui Dumnezeu prin rugăciune”.

Miercuri, 25 mai 2022, începând cu ora 18, la Catedrala Naşterea Maicii Domnului și Sfântul Ierarh Nicolae din Moinești, pr. conf. dr. Gavril Ioan Trifa, conferenţiar universitar la Departamentul de Studii Româneşti din cadrul Facultăţii de Litere, Istorie şi Teologie, Universitatea de Vest, Timişoara., a susținut conferința „De la Ierusalim la Emaus, starea moral-duhovnicească a omului contemporan”.

După intonarea imnului învierii, părintele moderator Daniel Enea a urat bun venit părintelui conferențiar Gavril Ioan Trifa, și a făcut o prezentare succintă a invitatului serii.

Așa cum a obișnuit auditoriul și în celelalte întâlniri, părintele profesor Daniel Enea a ales și pentru această seară, cu scopul de a ne întroduce în atmosferă, câteva versuri din poemul liric „Ontologia morții și învierii Domnului - Istorie și Metaistorie, poem alcătuit de către Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Ioachim, Arhiepiscopul Romanului și Bacăului.

Părintele conf. dr. Gavril Ioan Trifa și-a început prelegerea manifestându-și bucuria de a fi prezent în această „catedrală somptuoasă, o catedrală despre care am aflat atât de multe lucruri frumoase de la părintele Daniel, încât îmi doream să ajung aici și iată că a rânduit Domnul.”, dar și bucuria de a răspunde afirmativ la invitația părintelui Daniel, aceasta datorită prieteniei îndelungate dintre aceștia, încă din perioada studiilor doctorale din București.

Plecând de la Evanghelia de la Sf. Ap. și Ev. Luca, cap. 24 în care este relatată călătoria celor doi ucenici, Luca și Cleopa, părintele conferențiar a transmis că acest pasaj din evanghelia ilustrează exact starea noastră moral-duhovnicească. „Dacă ar fi să tâlcuim simbolic, cei doi ucenici, care mergeau dinspre Ierusalim spre Emaus, suntem noi înșine. Ierusalimul reprezintă starea inimii sau inima pașnică, iar Emausul reprezintă inima împăștiată. Dar în momentul în care Hristos li s-a descoperit la frângerea pâinii, li s-a schimbat direcția, plecând din acel ceas de la Emaus la Ierusalim. Pentru a putea fi părtași acestei învieri lăuntrice, acestei schimbări interioare, acestei atingeri a lui Dumnezeu din lăuntrul nostru și rămânerea Lui acolo este nevoie, așa cum spune Sfântul Isac Sirul, de două virtuți creștine: smerenia și dragostea.”

Totodată părintele profesor, plecând de la cuvintele Sfântului Simeon Noul Teolog: „Pocăința mea nu este decât strigătul nostru - Doamne nu mai vreau să fiu așa cum am fost, ci vreau să fiu cu Tine!”, a transmis tuturor că pocăința, smerenia și dragostea sunt virtuțile care duc la revenirea noastră de la Emaus la Ierusalim, de la lumea aceasta care ne acaparează, la chemarea Domnului Hristos de a fi și a rămâne cu El pe tot parcursul vieții noastre.

Pentru momentul de respiro dintre cele două părți ale întâlnirii, Corul „Ioana Ghika-Comănești” și Corul de copii „Phronesis”, coordonați de Pr. Anastasoaie Simion și Pr. Țuglea Constantin-Adrian au delectat auditoriul cu un program de cântece pascale.

În partea a doua a serii părintele conferențiar a răspuns întrebărilor venite din partea auditoriului, și a prezentat auditoriului 4 volume „Cuviosul Gherontie cel nebun pentru Hristos", apărute la Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, și care îi au ca autori pe Pr. Dorin Opriș și Monica Opriș, oferind în mod gratuit și în limita disponibilității câte un volum celor prezenți.

În final, moderatorul întâlnirii pr. Daniel Enea a mulțumit părintelui profesor pentru prezență și experiența oferită, și a anunțat faptul că ultima întâlnire din seria conferințelor post pascale va avea loc, luni, 6 iunie 2022, începând cu ora 18, la Catedrala Nașterea Maicii Domnului și Sfântul Ierarh Nicolae din Moinești, când va fi susținută conferința „Darul de a-L cunoaște pe Domnul în aproapele nostru" de către pr. conf. dr. Constantin Jinga din cadrul Facultăţii de Litere, Istorie şi Teologie, Universitatea de Vest, Timişoara.

Conferințele postpascale organizate la Catedrala Nașterea Maicii Domnului și Sfântul Ierarh Nicolae din Moinești fac parte din seria de manifestări dedicate anului 2022, declarat de Sfântul Siond al Bisericii Ortodoxe Române drept „Anul omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului" și „Anul comemorativ al sfinților isihaști Simeon Noul Teolog, Grigore Palama și Paisie de la Neamț".

*

Final de studii pentru o nouă generație de teologi la Timișoara (1 iunie 2022)

Marți, 31 mai 2022 a avut loc la Facultatea de Teologie din Timișoara cursul festiv pentru o nouă generație de studenți, promoția 2018-2022.

De dimineață s-a săvârșit Sfânta Liturghie la biserica paraclis mitropolitan de pe lângă Liceul C.D. Loga din Timișoara, de către mai mulți preoți slujitori în frunte cu părintele consilier dr. Nichifor Tănase de la Centrul eparhial. Studenții anului IV au dat răspunsurile liturgice.

La orele 10:30 a ajuns la biserică Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Ioan, care a adresat un cuvânt de folos absolvenților, interesându-se totodată de starea și planurile de viitor ale fiecăruia.A urmat cursul festiv care s-a desfășurat la sediul Facultății de Teologie de pe strada Oituz.

Moderatorul întâlnirii a fost părintele conf. dr. Constantin Jinga. Au luat cuvântul pe rând părintele lect. dr. Daniel Enea, tutore de an, doamna prof. dr. Loredana Pungă, decanul Facultății de Litere, Istorie și Teologie, părintele consilier dr. Nichifor Tănase de la Centrul eparhial, studentul George Nicoară, șeful promoției 2022 și studentul Dușan Truț, șeful studenților anului III.

Tot acum a avut loc și ceremonia de predare simbolică a cheii între generația de absolvenți 2022 și studenții anului III. Pentru studenții anului IV urmează sesiunea de examene și susținerea licențelor, potrivit regulamentelor Universității de Vest din Timișoara.

Conferință despre Terapia duhovnicească a inimii (28 iunie 2022)

Analele Siriace ale Academiei Române (SARA) 2 /2022 & Conferință de Teologie Siriacă Dr. habil. Cătălin-Ștefan Popa1 (CS III, Academia Română, redactor-șef SARA), va susține în data de 29 iunie, ora 19.00, în Sala „Rotonda" a Facultății de Litere, Istorie și Teologie, conferința cu tema: Terapia duhovnicească a inimii. Părinții sirieni despre inima curată și ferită de boală.

Prelegerea publică va avea loc cu ocaziaprezentării revistei științifice Analele Siriace ale Academiei Române (SARA) nr. 2(2022).

Revista științifică SARA a fost înființată anul trecut în cadrul Secției de Științe Istorice și Arheologie a Academiei Române, fiind deja solicitată de biblioteci din cadrul universităților prestigioase precum Harvard, Princeton, Chicago, Oxford, Tübingen, etc.

Cătălin-Ștefan Popa este doctor în Teologie al Universității din Göttingen, Germania (2016) cu o teză de hristologie siriacă publicată la editura Harrassowitz (Germania), teză distinsă cu premiul de istorie Nicolae Iorga al Academiei Române (2018). În 2021 a obținut abilitarea în Istorie bisericească (Kirchengeschichte) la Universitatea din Graz (Austria) cu o teză despre Reprezentări ale Ierusalimului în literatura siriacă, în curs de publicare la o editură de prestigiu din Occident.

Evenimentul este organizat cu binecuvântarea Înaltpreasfinției Sale, Ioan, Mitropolitul Banatului, de către Sectorul Învățământ al Ahiepiscopiei Timișoarei în colaborare cu Academia Română, filiala Timișoara și Facultatea de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest Timișoara.

*

Promovarea programului de studii de Teologie ortodoxă din cadrul Facultății de Litere, Istorie și Teologie (27 iunie 2022)

Duminica a II după Rusalii (a Sfinților Români) a fost, pentru credincioșii din parohia timișoreană Steaua, o zi de aleasă bucurie duhovnicească. Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, alături de preoții parohiei - preoții Ioan Mezinca și Ion Ache Novac - a slujit preotul profesor Adrian Covan, de la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie din Timișoara.

În cuvântul de învățătură adresat credincioșilor prezenți la Sfânta Liturghie, Preacucernicia Sa a reliefat importanța dobândirii și menținerii neîntrerupte a actului sfințeniei în viața omului, prin care acesta din urmă ajunge la adevărata cunoaștere a lui Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos. Pornind de la ideatica duhovnicească a Sfântului Maxim Mărturisitorul, părintele profesor Adrian Covan a enumerat cele trei mari virtuți

teologice: iubirea, smerenia și rugăciunea, fiecare dintre ele reprezentând câte o Persoană a Dumnezeirii întreit ipostatice, Tatăl-Iubirea, Fiul-Smerenia și Preasfântul Duh-Rugăciunea, virtuți care, conjugate la nivelul experienței rațiunii și inimii, lucrează în om asemănarea cu Dumnezeu sau starea de îndumnezeire.

La finalul Sfintei Liturghii, părintele lect. dr. Adrian Covan împreună cu studentul teolog Dușan Truț, șeful anului III Teologie Pastorală, au făcut o trecere în revistă a momentelor de referință din istoria scurtă, dar încărcată de elemente de natură teologică și culturală, a Teologiei universitare din Timișoara. În continuare, părintele profesor a prezentat oferta educațională la programul de studii teologice de la Facultatea pe care o reprezintă și condițiile de înscriere aferente sesiunilor de admitere din lunile iulie-septembrie a.c.

*

Chemarea viitorilor propovăduitori de către profesorii de la Facultatea de Teologie din cadrul Universității de Vest din Timișoara (21 iunie 2022)

Duminica I după Rusalii (a Tuturor Sfinților) a fost, pentru credincioșii din parohia timișeană Ghiroda, o zi de aleasă bucurie. Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, alături de titularii parohiei - preoții Caius Andrașoni și Ionel-Ciprian Cristea - au slujit preoții profesori Constantin Jinga și Alin-Cristian Scridon, slăvind împreună pe Dumnezeu sub protia părintelui protopop Cristian Păiș.

În cuvântul de învățătură adresat credincioșilor prezenți la Sfânta Liturghie, părintele Alin-Cristian Scridon a evocat câteva pagini de istorie din diferite veacuri, subliniind faptul că numele celor mai mulți dintre sfinții din Împărăția lui Dumnezeu au rămas înconjurate de taină. Însă ei sunt cu toții casnici al lui Dumnezeu, iar noi îi purtăm în rugăciunile noastre și îi cinstim, nădăjduind să ajungem a ne cunoaște și a ne bucura cu toții de lumina zilei celei neînserate.

La vremea cuvenită, coordonatorul programelor de studii teologice din cadrul Universității de Vest din Timișoara - părintele conf. dr. Constantin Jinga - a făcut o incursiune tot de natură istorică, arătând că prospera parohie Ghiroda a dăruit deja Bisericii, o seamă de slujitori și de mireni vrednici, așa ca familia edilului localității Ghiroda (atât primarul, cât și soția acestuia sunt absolvenți ai teologiei timișorene) sau apreciații clerici Ionel-Ciprian Cristea sau Cătălin Ionele. Crescuți în tinda bisericii, aceștia au oferit la rândul lor comunității un model al valorilor. De aceea, părintele Jinga a prezentat pe scurt programele de studii teologice de la Timișoara și condițiile de înscriere, apoi i-a îndemnat pe

cei prezenți să se roage, pentru ca Dumnezeu să le trimită lucrători vrednici în „via Domnului”.

Părintele protopop Cristian Păiș a îndemnat la rândul său credincioșii parohiei să se roage pentru ca din mijlocul lor să se ridice tineri dornici să studieze Teologia și să devină slujitori ai altarelor din cuprinsul eparhiei noastre, după care a transmis credincioșilor binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan. De asemenea, a amintit și de frumoasele lucrări de amenajare a spațiului din proximitatea bisericii, de construire a unor edificii de interes social și cultural, precum și de construcția noii biserici din Ghiroda, mulțumind membrilor consiliului parohial și tuturor credincioșilor pentru implicare și pentru susținerea activităților desfășurate la nivelul parohiei.

La final, părintele paroh Caius Andrașoni a anunțat programul liturgic din Postul Sfinților Apostoli Petru și Pavel, după care a mulțumit părintelui protopop și părinților profesori pentru bucuria slujirii și comuniunii din cadrul Sfintei Liturghii.

Răspunsurile liturgice au fost date de câțiva absolvenți ai Facultății de Teologie din Timișoara, care împodobesc cu cinste strana bisericii parohiale din Ghiroda.

*

Examene finale și depunere de jurământ la Facultatea de Teologie din Timișoara (8 iulie 2022)

Potrivit programului stabilit de Universitatea de Vest din Timișoara, în ziua de 6 iulie 2022 s-a desfășurat la sediul Facultății de Teologie din Timișoara proba scrisă la disciplina Dogmatică, pentru absolvenții ciclului de licență promoția iulie 2022.

Joi, 7 iulie a fost rândul absolvenților programului de master Religie, Cultură, Societate să își susțină dizertațiile. Vineri 8 iulie, de dimineață, a avut loc susținerea lucrărilor de licență, în fața comisiei profesorale prezidate de pr. conf. dr. Constantin Jinga. La orele prânzului, la biserica paraclis mitropolitan C.D. Loga din Timișoara, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, a avut loc o slujbă de Te Deum, săvârșită de părintele ierom. dr. Rafael Povîrnaru, după care absolvenții ciclului de licență și de master ai promoției iulie 2022 și ai unor promoții anterioare au depus jurământul.

La final, Înaltpreasfința Sa a adresat un cuvânt de binecuvântare și de încurajare absolvenților și a mulțumit cadrelor didactice ale facultății pentru implicare și purtare de grijă.

*

Examen pentru postul de conferențiar la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest din Timișoara (30 iunie 2022)

La Facultatea de Litere, Istorie și Teologie a Universității de Vest din Timișoara, a avut loc în data de 30. 06. a.c, concursul pentru ocuparea unui post didactic de conferențiar la disciplinele Spiritualitate Ortodoxă și Istoria Filosofiei Antice și Creștine. Cu binecuvântarea Î.P.S. Ioan Selejan, s-a prezentat în vederea participării la acest concurs, domnul lector universitar habil. Daniel Lemeni.

Comisia de concurs aprobată de către forurile superioare ale Universității de Vest din Timișoara, a fost prezidată de către domnul Prodecan al Facultății de Litere, Istorie și Teologie, Conf. univ. dr. Gabriel Bărdășan și ea a fost alcătuită din membrii: Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și Conf. univ. dr. la Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, Pr. prof. univ. dr. Vasile Vlad de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea" din cadrul Universității „Aurel Vlaicu" din Arad, Pr. conf. univ. dr. Gheorghe Holbea de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul" din cadrul Universității din București și Pr. conf. univ. dr. Constantin Jinga de la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest din Timișoara.

În urma analizării și examinării candidaturii domnului lector univ. dr. Daniel Lemeni, membrii comisiei au apreciat, în mod deosebit, rezultatele cercetărilor științifice ale acestuia (studii publicate la edituri prestigioase din străinătate: Routledge, Peeters, Brepols și Studia Anselmiana), precum și proiectele de cercetare și dezvoltare propuse comunității academice timișene, în domeniul spiritualității ascetice răsăritene în special, dar și în domeniul studiilor teologice, în general. De asemenea, a fost remarcată în mod elogios participarea internațională a candidatului la diverse evenimente academice de anvergură din străinătate (Pontificio Ateneo Sant'Anselmo, Roma, The Seventh British Patristics Conference, Cardiff, The Sixth British Patristics Conference, Birmingham, The Fifth British Patristics Conference, King's College, International Congress on Medieval Studies, Kalamazoo, Michigan, Netherlands Center for Patristic Research, Utrecht, și Oxford: International Symposium: The Soul, St. Anne's College), precum și inițierea și organizarea mai multor simpozioane naționale și internaționale.

În cadrul prelegerii susținute cu acest prilej, domnul lect. univ. dr. a prezentat tema: Funcția părintelui duhovnicesc în tradiția ascetică timpurie. În cadrul acestei prezentări de excepție, cum au catalogat-o membrii comisiei, domnul lector Daniel Lemeni a evidențiat trăsăturile esențiale ale unui autentic părinte duhovnicesc. De asemenea, candidatul a făcut câteva delimitări

conceptuale între persoana părintelui duhovnicesc (a cărei figură arhetipală o găsim la Părinții deșertului) și conceptele asemănătoare dar nu identice cu a sa, cum ar fi cea de maestru spiritual, de învățător (didaskalos) sau chiar cea de preot-duhovnic. Membrii comisiei au putut astfel evalua nu doar cunoștințele științifice ale candidatului, ci și competențele didactice ale acestuia.

Examen pentru postul de conferențiar la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest din Timișoara, 30 iunie 2022

De asemenea, domnul lect. univ. dr. Daniel Lemeni și-a prezentat, în mod magistral, strategia de dezvoltare a carierei universitare, reperele esențiale fiind date de inițierea și organizarea unor școli de vară și tabere consacrate limbilor vechi ale monahismului timpuriu, cum ar fi greaca, siriaca și copta. De asemenea, un deziderat major în ceea ce privește activitatea sa didactică are în vedere realizarea unui Centru de Spiritualitate Creștină Ortodoxă, în cadrul căruia să se desfășoare multiple activități de cercetare și promovare a Colectivului de Teologie Ortodoxă, cum ar fi simpozioane și întâlniri academice cu reputați teologi din țară și străinătate.

Comisia a evidențiat la unison realizările de excepție ale candidatului, atât în ceea ce privește activitatea sa didactică, cât și cea științifică, astfel încât s-a recomandat ca domnul lect. univ. dr. habil. să-și asume misiunea de a preda studenților teologi timișeni două discipline de maximă importanță, precum Spiritualitate Ortodoxă și Istoria Filosofiei Antice și Creștine.

*

Teologia și spiritualitatea siriacă, o comoară patristică descoperită și de teologii timișoreni (30 iunie 2022)

Cu binecuvântarea Înaltpreasfinției Sale, †IOAN, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, în data de 29 iunie a.c. a fost lansat la Facultatea de Teologie din Timișoara, numărul doi al revistei științifice The Syriac Annals of the Romanian Academy (SARA) - revista Secției de Științe Istorice și Arheologie a Academiei Române.

Teologia și spiritualitatea siriacă, o comoară patristică descoperită și de teologii timișoreni, 29 iunie 2022

Această Revistă teologică de înaltă ținută academică apare în același an cu congresul de studii siriace care se va întruni la Paris, săptămâna viitoare între 4-9 iulie 2022. Înaltpreasfinția Sa, a susținut apariția acestei reviste din rațiuni duhovnicești, dar și științifice, care țin de necesitatea descoperirea comorii teologiei și spiritualității siriace în spațiul teologic românesc, dar, în același timp, și într-o lume privată de valori spirituale, mereu aflată în căutarea unor surogate de conținut duhovnicesc. Evenimentul a fost organizat de către sectorul învățământ al Arhiepiscopiei Timișoarei, fiind moderat de preot consilier Nichifor Tănase. În sala „Rotonda" au participat un număr de 80 de auditori (dintre care 35 online), iar în prezidiu ne-am bucurat și de prezența părinților profesori de la Facultatea de teologie din Timișoara: Conf. dr. Constantin Jinga, Lect. dr. Adrian Covan, Lect. dr. Marius Ioana, Lect. dr. Rafael Povîrnaru și a doamnei inspector școlar disciplina Religie, prof. Daniela Buzatu.Numărul doi, a conchis redactorul-șef al revistei, Dr. habil. Cătălin-Ștefan Popa „s-a materializat ca urmare a impresiilor pozitive primite din partea savanților siriaciști din întreaga lume față de numărul inaugural SARA pe care l-am publicat

anul trecut. Un impuls în munca noastră pregătitoare pentru cel de-al doilea număr a venit de asemenea din partea bibliotecilor și universități prestigioase precum Harvard, Chicago, Tübingen, etc., din toate colțurile globului, care și-au arătat interes pentru revista noastră științifică, fapt care ne-a făcut să simțim că munca noastră a dat roade în câmpul cercetării literaturii siriace.

„Despre cuprinsul numărului actual al revistei, care cuprinde ediții și traduceri inedite ale unor texte culese din manuscrise și nepublicate până acum nicăieri în lume, și pe care revista SARA le prezintă publicului pentru prima dată - redactorul șef a afirmat: „Numărul actual al revistei noastre științifice, prezintă ceea cea ce și-a propus de la fondare, anume ediții critice și traduceri în premieră a unor textelor siriace. Vorbim aici despre o ediție și o traducere a unei omilii metrice despre viața exegetului siriac, Iacob din Sarug, pe baza unui manuscris păstrat în Muzeul Institutului Oriental-Chicago; o ediție și traducere a unei epistole importante a unui autor siriac timpuriu Philoxenus din Mabbug bazată pe un manuscris păstrat la Vatican. Revista mai cuprinde, de asemenea, studii de analiză și noi abordări ale ascezei siriace; texte despre vechimea limbii și culturii siriace; practici despre sfintele moaște; şi întâlnirea riturilor orientale şi occidentale în tradiția liturgică a creștinilor Sfântului Toma din sudul Indiei."

Cu ocazia prezentării revistei științifice Dr. habil. Cătălin-Ștefan Popa a susținut o conferință publică despre o temă de cultură și spiritualitate creștină siriacă, actuală și în zilele noastre: „Terapia duhovnicească a inimii. Părinții sirieni despre inima curată și ferită de boală". Pe baza unei analize rafinate care a corelat numeroase concepte medicale și anatomice, respectiv spirituale, despre inimă, autorul a arătat că „patristica siriacă avea cunoștință despre remedii medicale atunci când teoretizau inima din punct de vedere spiritual, iar conceptele folosite dovedesc această experiență a înțelegerii tainelor trupului și sufletului într-o relație de funcționare optimă și echilibrată." Dr. habil. Cătălin-Ștefan Popa, a introdus publicul într-o lume fascinantă dominată de o tradiție textuală vie și o spiritualitate lucrătoare arătând că pentru creștinismului siriac imaginea inimii este amplă și profundă: „pentru părinții siriaci inima este un organ esențial trupului și sufletului care alături de minte nu doar participă, ci coordonează procesul spiritual, ea devenind locul depozitar al roadelor spirituale ale contemplației." Tema este importantă pentru discursul creștin de astăzi, Cătălin-Ștefan Popa concluzionând: „Puritatea inimii rămâne o temă propusă de patristică nu doar categoriilor monahale ci tuturor creștinilor ea fiind încununarea celorlalte virtuți creștine și dovada maximizării factorului credinței în suflet în acord cu roadele duhului pentru funcționarea optimă a organismului și evitarea maladiilor de tot felul." Au urmat o sesiune de întrebări și răspunsuri, care a generat dezbateri teologice interdisplinare din domeniul studiilor biblice, dogmatice, patristice și catehetice.

Participanții s-au arătat dornici de a reitera astfel de întâlniri teologice legate de spiritualitatea siriacă în cadrul manifestărilor academice organizate de către Facultatea de Teologie din Timișoara.

Deschiderea noului an universitar la Facultatea de Teologie din Timișoara (3 octombrie 2022)

Începutul anului universitar a fost marcat luni, 3 octombrie, la noul sediu al Facultății de Teologie, str. Oituz, printr-o festivitate de deschidere, la care au participat Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan, părinții profesori, cadre universitare și studenții. Cu acest prilej a fost sfințită și noua capelă, unde studenții participă la sfintele slujbe și fac, totodată, practică liturgică.

Capela a fost înzestrată cu iconostas, prin contribuția profesorilor, a studenților, a unor credincioși, precum și a unor parohii din eparhia noastră. Lăcașul de cult a fost împodobit cu icoane, vitralii și au fost aduse obiecte, cărți de cult și veșminte. Pentru organizarea și dotarea capelei, un rol deosebit de important l-a avut Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan, cu a cărui binecuvântare s-a realizat această lucrare.

Deschiderea noului an universitar la Facultatea de Teologie din Timișoara, 3 octombrie 2022

Slujba de sfințire a capelei a fost săvârșită de către Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan, împreună cu părinții profesori, ierom. dr. Rafael Povîrnaru și Daniel Enea. Răspunsurile liturgice au fost date de către corul Facultății de Teologie, dirijat de pr. lect. drd. Laurian Popa.

Apoi, au fost rostite alocuțiuni specifice momentului de către pr. Conf. Dr. Constantin Jinga, coordonatorul colectivului de Teologie ortodoxă, Prof. dr. Dana Percec, prorectorul Universității de Vest și Conf. Univ. dr. habil. Loredana Pungă, decanul Facultății de Litere, Istorie și Teologie.

După acest moment, Înaltpreasfințitul Părinte Ioan a rostit un cuvânt arhieresc, privind noua capelă și începutul noului an universitar. Înaltpreasfinția Sa i-a îndemnat pe tinerii studenți teologi să se preocupe pe lângă studiu și de rugăciune. Părintele Mitropolit a precizat, de asemenea, că în trecut clădirea

Facultății de Teologie a aparținut garnizoanei militare din Timișoara, iar acum prin lucrarea lui Dumnezeu devine o cetate a teologiei și a păcii.

Chiriarhul Banatului a insistat asupra misiunii studenților teologi de a aprofunda studiul limbilor clasice, greaca și latina, precum și studiului limbii ebraice, pentru o înțelegerea corectă și autentică a Sfintei Scripturi. În acest context, Înaltpreasfinția Sa a dăruit Facultății de Teologie dicționarul patristic grec englez, G.W.H. Lampe, dicționarul latin Oxford, Dicționarul grec-englez, Liddle-Scott, Dicționarul grec Brill, Noul Testament în limba greacă și latină, precum și mai multe volume din opera teologică a profesorului Georges Florovsky.

La sfârșitul festivității de deschidere, studenții anului I s-au întâlnit cu părinții profesori și cu pr. lect. dr. Daniel Enea, coordonatorul de an.

Catedra de teologie ortodoxă din cadrul Universităţii de Vest din Timişoara a luat fiinţă în temeiul Convenţiei nr. 2669 din 25 martie 1993, încheiată între Arhiepiscopia Timişoarei şi rectoratul Universităţii de Vest.

*

Creștinismul și viața bisericească din Banat în trecut și prezent (6 octombrie 2022)

Joi, 6 octombrie a.c., la sediul Facultății de Litere, Istorie și Teologie a avut loc prezentarea volumului „Creștinismul și viața bisericească din Banat în trecut și prezent”, o lucrare bilingvă, colectivă, la care au contribuit 22 de autori și care a văzut lumina tiparului la Editura Schiller Verlag, în acest an.

Coordonatorul volumului este pr. prof. h.c. Dr. Jürgen Henkel din Bavaria, editor executiv al Bibliotecii teologice germano-române (BTGR). La eveniment au participat Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, clerici de la Centrul eparhial, preoți profesori, invitați, studenți teologi timișoreni și mulți iubitori de istorie.

În cuvântul de debut Chiriarhului Banatului a arătat importanța acestei lucrări, care ne descoperă, urmare studiilor recente ale autorilor, evoluția creștinismului în Banatul multiconfesional, multietnic și pluricultural. Cartea este structurată în două capitole: „Banat - studii regionale, trecut și prezent” și „Bisericile din Banat în trecut și prezent”. Acest volum oferă cititorilor o privire de ansamblu asupra vieții bisericești din Banat, a colonizărilor făcute de habsburgi, și a multiculturalității din acest colț de țară.

Regiunea Banat este considerată ca un model reușit de conviețuire multietnică și multiconfesională în România și ca un exemplu pentru Europa. De secole, Bisericile de Răsărit și Apus au format aici un mozaic unic de structuri, spații și caracteristici ecleziastice și culturale. Volumul bilingv germano-român va fi distribuit bibliotecilor, studenților și cercetătorilor din Timișoara și din județ, fiind un exemplu concret de conviețuire pașnică între confesiunile și etniile din zona Banatului, fiind un bun preludiu pentru urbea noastră, care în 2023 devine Capitală Europeană a Culturii.

Creștinismul și viața bisericească din Banat în trecut și prezent,
6 octombrie 2022

Anul viitor, la Timișoara este prevăzută și o conferință științifică dedicată acestui volum, în colaborare cu Institutul „Ex fide lux - Institut germano-român pentru teologie, știință, cultură și dialog" (Nurnberg), Mitropolia Banatului și Universitatea de Vest din Timișoara, punându-se, în acest mod, bazele unei istorii bisericești multiconfesionale a regiunii noastre.

*

Pr. Lect. Univ. Dr. Ioan Mihoc a conferențiat la Paraclisul Mitropolitan din Timișoara (24 octombrie 2022)

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, luni 24 octombrie a.c., la Paraclisul Mitropolitan Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan și Sfântul Apostol și Evanghelist Luca a avut loc conferința cu tema „Ținând cu putere cuvântul vieții" (Filipeni 2,12-16), susținută de către Pr. Lect. Univ. Dr. Ioan Mihoc de la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie din Timișoara, eveniment încadrat în seria Acta liturgica, historia et divinum verbum.

În introducere, părintele conferențiar a vorbit de contextul mai larg al pericopei, fiind vorba de prima secțiune parenetică din Filipeni 1,27 - 2,18, o secțiune care cuprinde norme de conduită mereu actuale pentru viața bisericească. Validarea apartenenței la cetățenia cerească și păstrarea credinței presupun chemarea credincioșilor de a împlini poruncile lui Hristos, ceea ce înseamnă, de fapt, a trăi în chip vrednic de Evanghelie (1,27). Membrii Bisericii sunt chemați să fie în unitate, care nu se poate realiza în afara smereniei creștine. Prin imnul hristologic (2,6-11), Apostolul Pavel oferă filipenilor învățătura sa etică fundamentală. El îi roagă insistent să trăiască în smerenie, să

fie generoși și să se gândească la binele celor din jurul lor (Filip 2,1-5), pentru că aceasta a fost atitudinea pe care a avut-o Mântuitorul Hristos, o atitudine care trebuie asumată de toți cei care se numesc după Numele Său.

Conferința s-a concentrat pe tâlcuirea pericopei din Epistola către Filipeni cap. 2, versetele 12-16, o pericopă care are valoare de exortație concluzivă pentru întreaga secțiune începută în 1,27. Sfântul Apostol Pavel evidențiază faptul că mântuirea se realizează în mod sinergetic, prin conlucrarea credincioșilor cu harul dumnezeiesc, trăind o viață autentică în conformitate cu ceea ce ei sunt în realitate: fii ai lui Dumnezeu care viețuiesc în curăție, sfințenie și având iubire unii față de alții (2,12-15). Îndemnul său arată că toți membrii Bisericii, deopotrivă clerici și laici, au datoria să lucreze, în ascultare pentru mântuirea lor și a comunității lor și astfel să fie „ca niște luminători în lume" (2,15; Mt 5,14-16), influențând evanghelic societatea necreștină în care își duc existența. În lumina background-ului iudaic al gândirii pauline din 2,15-17, imaginea despre filipeni ca „lumini" și „preoți" pentru lume comportă o evidentă împuternicire misionară. Filipenii slujesc ca „preoți" pentru lume prin faptul că „țin cu putere (ca pe o torță) cuvântul vieții" (2,16), ceea ce înseamnă că ei își modelează viața după preceptele Evangheliei și devin ei înșiși modele demne de urmat, după cum subliniază contextul următor acestei pericope (2,17-30: Pavel însuși, Timotei și Epafrodit).

În concluzie, părintele a subliniat faptul că a fi vrednici de Evanghelie, a avea gândul lui Hristos și a lucra mîntuirea, reprezintă norme apostolice esențiale pentru viață creștină, în care nu este vorba numai de o conformare morală la anumite legi exterioare, ci de a urma lui Hristos pe calea jertfirii de sine, a ascultării și a Crucii, pentru a dobândi slava cerească și mântuirea.

*

Congresul Facultăților de Teologie din Patriarhia Română (ediția a IX-a, Iași) (24 octombrie 2022)

În perioada 19-21 octombrie s-a desfășurat la Iași cea de-a IX-a ediție a Congresului Facultăților de Teologie din Patriarhia Română.

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, din partea Colectivului de Teologie Ortodoxă a Facultății de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest din Timișoara, au participat la lucrările acestei întâlniri, Conf. dr. Daniel Lemeni, Pr. lect. asociat dr. Nichifor Tănase și Pr. lect. dr. Alin Scridon. Acest eveniment a fost marcat de ample dezbateri consacrate învățământului teologic superior românesc, precum și de numeroase discuții legate de felul în care teologia universitară trebuie să-și aducă aportul la viața socială a lumii de azi. În acest sens, s-a accentuat faptul că o teologie liturgică și filocalică, pastorală și misionară, poate contribui în

mare măsură la redescoperirea conștiinței misionare a Bisericii într-o lume din ce în ce mai îndepărtată de valorile și reperele duhovnicești ale unei vieți autentice.

Congresul Facultăților de Teologie din Patriarhia Română (ediția a IX-a, Iași), 24 octombrie 2022

Congresul Național al Facultăților de Teologie din Patriarhia Română s-a încheiat cu elaborarea unui document ce cuprinde concluziile întâlnirilor din această perioadă, care urmează să fie trimis spre analiză Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

*

Pr. Lect. Univ. Dr. Adrian Covan a conferențiat la Paraclisul Mitropolitan din Timișoara (3 noiembrie 2022)

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, joi 03 noiembrie a.c., la Paraclisul Mitropolitan Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan și Sfântul Apostol și Evanghelist Luca a avut loc conferința cu tema „Sfânta Scriptură – poteca pe care nu te rătăcești”, susținută de Lect. Univ. Dr. Adrian Covan, membru al colectivului Teologie de la Timișoara.

Manifestarea se înscrie în seria de evenimente organizate de către Teologia timișoreană sub egida Acta liturgica, historia et divinum verbum.

În învățătura ortodoxă, Biserica, singura este păstrată și interpretul infailibil al Sfintei Scripturi. De altfel, Revelația nu este (doar) un cumul de

cunoștințe teoretice transmise textual, ci o intensă trăire duhovnicească la care se ajunge numai într-un anumit context. Prin urmare, scopul principal al Revelației dumnezeiești nu este descrierea lucrărilor lui Dumnezeu săvârșite în lume, ci dezvăluirea adevăratului țel al existenței umane. Cu toate că Revelația supranaturală s-a desăvârșit odată cu întruparea Logosului dumnezeiesc, ea se manifestă activ și permanent în Biserică, urmărindu-se unirea credinciosului cu Hristos printr-un dialog revelator și personal. În altă ordine de idei, Sfânta Scriptură nu poate fi înțeleasă fără aportul complementar al Sfintei Tradiții. Aceasta din urmă este insuflarea Preasfântului Duh, de la Apostoli încoace și actualizarea Scripturii în Biserică. Așadar, întreaga unitate Revelație este un tot unitar, fiind de inspirație divină și de expresie umană, având ca scop cunoașterea desăvârșită a Singurului și Adevăratului Dumnezeu, Cel închinat în Sfânta Treime.

*

Pr. Prof. Univ.Dr. Habil. Mihai Himcinschi a conferențiat la Paraclisul Mitropolitan din Timișoara (30 octombrie 2022)

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, duminică 30 octombrie a.c., la Paraclisul Mitropolitan Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan și Sfântul Apostol și Evanghelist Luca, după încheierea Sfintei Liturghii a avut loc conferința cu tema Dogmă și viață, susținută de către Pr. Prof. Univ. Dr. Habil. Mihai Himcinschi, decan al Facultății de Teologie din Alba Iulia.

Manifestarea se înscrie în seria de evenimente organizate de către Teologia timișoreană sub egida Acta liturgica, historia et divinum verbum.

Învățătura de credință este normativă pentru mântuire. Biserica a moștenit-o de la Hristos, prin Sfinții Săi Apostoli, a formulat-o în scurte mărturisiri de credință și o transmite, de peste două mii de ani, în virtutea faptului că doar ea reprezintă cu certitudine „stâlpul și temelia Adevărului" (I Tim. 3, 15).

Dogmele nu sunt doar instrumente ale mântuirii care se vor sfârși atunci când ființa umană atinge treapta îndumnezeirii, ele au și caracter terapeutic, adică ajută omul în vindecarea și îndreptarea sufletului și a trupului pe calea desăvârșirii.

Dogmele sunt sentințe ale Sfinților Părinți și au caracter teofanic, dincolo de simpla lor mărturisire exterioară sau de o simplă formulare teoretică. Biserica nu a moștenit simple expresii de credință, ci o experiență dogmatică duhovnicească identică cu experiența Sfinților Părinți.

În tradiția răsăriteană dogma este experiența în sine a îndumnezeirii, de aceea este obligatoriu să fie transpusă în viața de zi cu zi a credinciosului.

În anul omagial al rugăciunii și al Sfinților Simeon Noul Teolog și Grigorie Palama, încredințarea noastră peste veacuri este că aceștia au trăit duhovnicește dogma pe care apoi au fixat-o în scris, adică înainte a fost taina trăită și apoi a urmat explicarea concretă prin cuvinte și formule, atât cât poate percepe o rațiune umană luminată de credință.

*

Conf. Univ. Dr. Habil. Daniel Lemeni a conferențiat la Paraclisul Mitropolitan din Timișoara (27 octombrie)

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, joi 27 octombrie a.c., la Paraclisul Mitropolitan Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan și Sfântul Apostol și Evanghelist Luca a avut loc conferința cu tema „Străin sunt eu pe pământ" (Ps. 118, 19): reflecții despre vocația autentică a creștinului, susținută de către Conf. Univ. Dr. Daniel Lemeni, membru al colectivului Teologie de la Timișoara.

În Istoria lausiacă, Paladie ne relatează la un moment dat că avva Serapion Sindoniu (Pânzarul), un bătrân din pustia egipteană, aflându-se la Roma, a auzit despre viața foarte aspră a unei fecioare, care trăia într-o chilie extrem de mică și sărăcăcioasă. La un moment dat, bătrânul văzând-o pe această fecioară, a întrebat-o: „Unde ședzi?", iar ea îi răspunse: „Nu șed, ci călătoresc". Avva Serapion a întrebat-o din nou: „Unde călătorești?", iar ea i-a spus: „Spre Dumnezeu".

Potrivit tradiției creștine, orice creștin (monah și mirean) trebuie să-și asume acest răspuns al fecioarei: „eu nu stau, deoarece eu călătoresc". A fi creștin înseamnă de fapt a fi călător, pentru că duhovnicește vorbind suntem sau ar trebui să fim tot timpul în mișcare. Creștinismul nu este atât o învățătură scrisă pe hârtie, cât mai ales o călătorie, este călătoria spre adevărata noastră casă. Cu alte cuvinte, aici pe pământ, creștinii trăiesc asemenea evreilor de odinioară, adică în corturi, pentru că ei n-au o cetate stătătoare, ci, dimpotrivă, ei se se află mereu pe cale înspre adevărata lor casă (cf. 2 Corinteni 5, 1; Filipeni 3, 20; Evrei 13, 14; 1 Petru 2, 11).

Înțelegem, așadar, că orice creștin este un etern pelerin, un Avraam duhovnicesc (cf. Facere 12, 1), adică un călător, ceea ce înseamnă, potrivit Sfântului Ioan Scărarul, că un autentic creștin trebuie să fie „străin de cele ale lumii", adică să fie asemenea celui „ce șade (în lume - n.n.) ca unul de altă limbă între cei de limbi străine" (Scara III. 17). De altfel, să nu uităm că încă din primele secole creștinii aveau această conștiință a faptului că ei erau niște „străini" (xenitoi) în această lume: de pildă, din Epistola către Diognet (un text din secolul II) aflăm că „creștinii nu se deosebesc de ceilalți oameni nici prin

grai, nici prin haine… Cetățenia lor este una paradoxală: locuiesc în lume, dar ca niște străini (xenitoi) și imigranți (paroikoi). Sunt în trup, dar nu viețuiesc după trup. Petrec pe pământ, dar au cetățenia în cer. Creștinii locuiesc în lume, dar nu sunt din lume". Prin urmare, înțelegem că această îndepărtare de lume nu trebuie văzută în sensul „ieșirii din ea cu trupul, ci mai degrabă ca depărtare de lucrurile lumii" (Sfântul Isaac Sirul, Cuvinte despre nevoință, I).

În acest context, accentuăm faptul că orice creștin ar trebui să se vadă pe sine însuși ca un „străin" (xenos) pe acest pământ, deoarece acest pământ nu este casa lui, adică nu este firescul condiției sale. Altfel spus, orice creștin trebuie să fie animat de dorința „întoarcerii acasă" (Împărăția lui Dumnezeu), o dorință pe care C. S. Lewis o surprinde foarte bine în cartea sa Cronicile din Narnia atunci când spune: „Am ajuns acasă, în sfârșit! Aceasta este adevărata mea patrie, căreia-i aparțin! Acesta este ținutul pe care l-am căutat toată viața, deși n-am știut asta până acum" (C.S. Lewis, Ultima bătălie).

Manifestarea se înscrie în seria de evenimente organizate de către Teologia timișoreană sub egida Acta liturgica, historia et divinum verbum.

*

Pr. Lect. Dr. Nichifor Tănase a conferențiat la Paraclisul Mitropolitan din Timișoara (7 noiembrie 2022)

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, duminică 06 noiembrie a.c., la Paraclisul Mitropolitan Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan și Sfântul Apostol și Evanghelist Luca, după încheierea Sfintei Liturghii a avut loc conferința cu tema Etic și noetic în spiritualitatea isihastă, susținută de către Pr. Lect. Dr. Nichifor Tănase, cadru didactic asociat la catedra de Teologie ortodoxă a Universității de Vest și consilier eparhial în cadrul Arhiepiscopiei Timișoarei.

Manifestarea se înscrie în seria de evenimente organizate de către Teologia timișoreană sub egida Acta liturgica, historia et divinum verbum.Efortul ascetic este încercarea continuă a omului de purificare și întoarcere atât la Dumnezeu, cât și la adevăratul său „sine", care este „enipostaziat în Hristos" de la Botez. Chipul nostru devine imprimat de chipul lui Hristos (Gal. 4:19), care devine „sinele real" al omului. Intelectul/mintea va fi, totuşi, întors nu numai în inimă, ci chiar în sine (Tr. 1.2.4: Ἡμεῖς δέ, μὴ μόνον εἴσω τοῦ σώματος καὶ τῆς καρδίας, ἀλλὰ καὶ τὸν αὐτὸν αὐτοῦ πάλιν εἴσω πέμπομεν τὸν νοῦν). Pentru formularea acestui argument Sf. Grigorie pare să se bazeze în principal pe lucrarea Numele Divine, unde Dionisie distinge între trei mișcări ale sufletului; mișcarea dreaptă, circulară și spirală (DN 4.9). Mișcarea dreaptă este ieșirea către lucrurile din jurul sufletului și din aceste lucruri este condusă de la simboluri la contemplaţii simple și unificate.

Mișcarea circulară este intrarea sufletului în sine din lucrurile din afară. Aceasta este descrisă ca o răsucire, întoarcere unificată (συνέλιξις) a puterilor sale intelectuale ca într-un fel de cerc, prin care sufletul se adună în sine din multele lucruri exterioare și își conduce sinele unificat spre frumos și bine. Mișcarea în spirală este mișcarea sufletului către iluminarea cunoașterii divine. Mintea înțeleasă ca suflet este și ea întreită (νοῦς, λόγος, πνεῦμα) după asemănarea Sfintei Treimi. Însă există și un adânc sau un interior al minții noastre neștiut de noi, numit "inimă" - cu o funcție gnoseologică. Este o inimă ca centru ascuns al minții, ca față a ei întoarsă spre Dumnezeu, (ceea ce numim supra-conștientul sau transconștientul) este partea dinăuntru a catapetesmei, în care S-a sălășluit Hristos de la Botez. Pentru părintele Dumitru Stăniloae, 'ultima treaptă a omului' sau chipul lui dumnezeiesc e sinea omului (das Selbst), expresia cea mai pură a subiectului. Drumul descoperirii sinelui este "spre Hristos, prin adâncul nostru", prin rugăciunea care umple mintea în mod experimental cu apofaticul (odihna minții prin vederea luminii dumnezeiești). Toate acestea sunt cuprinse de om prin „simțirea înțelegătoare" (νοερᾷ αἰσθήσει) și e numită „simțire" datorită faptului că și trupul se împărtășește de harul lucrător în minte, cu care dobândește o „împreună simțire (συναίσθησιν) a nespusei taine, celei după suflet" (Tr. 1.3.30-31).

*

The 3rd International Symposium on Biblical Exegesis (Timișoara, November 10-12, 2022) - "Pray for the peace of Jerusalem!" Prayer, Thanksgiving, and Worship in Times of Peace and War (17 noiembrie 2022)

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan Selejan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, s-a desfășurat la Timișoara în zilele de 10-12 noiembrie 2022 Simpozionul Internațional de Exegeză Biblică, ediția a III-a, cu tema „Să ne rugăm pentru pacea Ierusalimului! Rugăciune, mulțumire și slujire în vremuri de pace și de război" (https://litere.uvt.ro/cs-events/isbe2022/). Evenimentul a fost organizat de Facultatea de Litere, Istorie și Teologie a Universității de Vest din Timișoara, cu spirijinul Mitropoliei Banatului.

Lucrările conferinței s-au desfășurat în mediul online cu o participare internațională remarcabilă din Europa, Asia și America de Nord. Deschiderea oficială a avut loc vineri, 10 noiembrie, de la ora 09:00. Alocuțiunile de bun-venit au fost adresate în limba engleză de către dl. Octavian Mădălin Bunoiu, prorector al Universității de Vest din Timișoara, dna. Valy Ceia, prodecanul Facultății de Litere, Istorie și Teologie a Universității de Vest din Timișoara, și pr. Constantin Jinga, coordonatorul catedrei de Teologie Pastorală de la facultatea menționată. Din partea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan,

mesajul a fost adresat de către pr. Nichifor Tănase, consilier eparhial la Sectorul învățământ și activități cu tineretul al Arhiepiscopiei Timișoarei. Lucrările conferinței s-au desfășurat în cincisprezece sesiuni de prezentări și dezbateri, pe durata a trei zile.

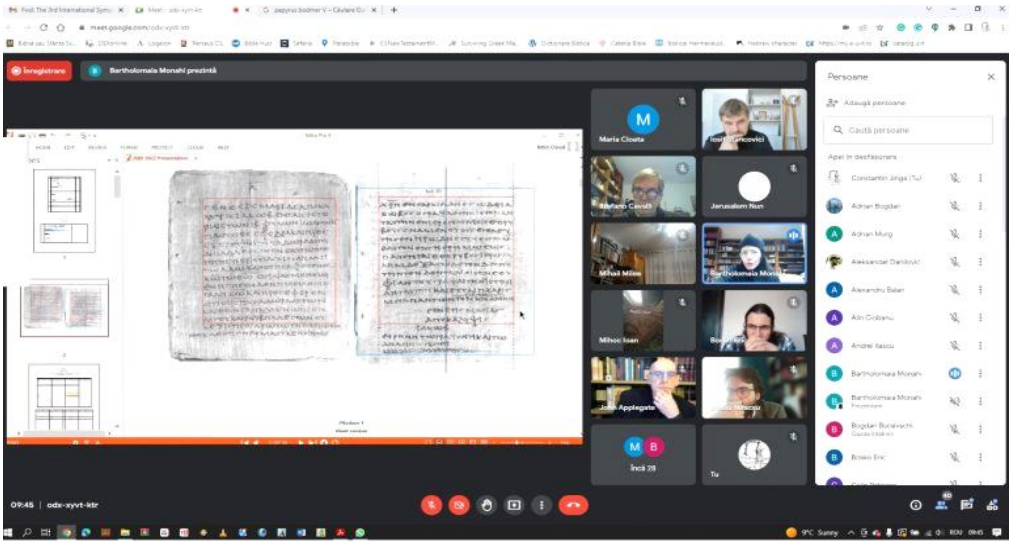

The 3rd International Symposium on Biblical Exegesis (Timișoara, November 10-12, 2022) - "Pray for the peace of Jerusalem!" Prayer, Thanksgiving, and Worship in Times of Peace and War, 17 noiembrie 2022

În prima zi (joi, 10 noiembrie 2022) au susținut prelegeri: pr. Anthony Giambrone (École Biblique et Archéologique din Ierusalim, Israel), pr. Capodistrias Hämmerli (Universitatea din Fribourg, Elveția), Aleksandar Danilović (Universitatea din Heidelberg, Germania), Petros Vassiliadis (Universitatea Aristotel din Salonic, Grecia), pr. Mihail Milea (Seminarul Teologic Ortodox „Chesarie Episcopul" din Buzău), pr. Cătălin Vatamanu (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iași), Pr. George Cosmin Pițˇ (Mitropolia Ardealului, Sibiu), Mihai Handaric (Universitatea „Aurel Vlaicu" din Arad), pr. John Applegate (Universitatea din Manchester, Anglia, Regatul Unit), pr. Nichifor Tănase (Universitatea de Vest din Timișoara), pr. Olimpiu Nicolae Benea (Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca), Kees den Biesen (Institutul Pontifical Oriental, Roma, Italia), Wojciech Kosek (Universitatea Pontificală Ioan Paul al II-lea din Cracovia, Polonia) și pr. Iosif Stancovici (Universitatea de Vest din Timișoara).

În a doua zi (vineri, 11 noiembrie 2022) au susținut prelegeri: pr. Stelian Pașca-Tușa și Ștefan Gabriel Solomon (Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca), Traian Gheorghe Mocan (Universitatea „Aurel Vlaicu" din Arad), pr. Cătălin Veronel Varga și Irina Deftu (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iași), Peter C. W. Ho (Colegiul Biblic din Singapore), pr. Ionuț Daniel Băncilă

(Universitatea Humboldt din Berlin, Germania), Nenad Božović (Universitatea din Belgrad, Serbia), pr. Rafał Zarzeczny (Institutul Pontifical Oriental, Roma, Italia), pr. Stelian Tofană (Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca), pr. Ion Sorin Bora (Universitatea din Craiova), pr. Adrian Ioan Murg (Universitatea „Aurel Vlaicu"), pr. Dragoș Andrei Giulea (Universitatea Concordia din Montréal, Québec, Canada), pr. Alexandru Atanase Barna (Universitatea din București) și pr. Ioan Mihoc (Universitatea de Vest din Timișoara).

În a treia zi (sâmbătă, 12 noiembrie 2022) au susținut prelegeri: pr. Stefano Cavalli (Studium Biblicum Franciscanum din Ierusalim, Israel), monahia Bartholomea Raithel (Mănăstirea Dionysios Trikkis & Stagon, Obernhof, Germania), Emilija Vuković (Universitatea din Belgrad, Serbia), Ovidiu Neacșu (Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca), pr. Nagi Edelby (Universitatea Sfântul Iosif din Beirut, Liban), pr. Marian Vild (Universitatea din București), Daniel Mihoc (Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu), pr. Ilie Melniciuc-Puică (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iași), Eusebiu Borca (Universitatea de Nord din Baia Mare), Marek Iréneusz Baraniak (Universitatea din Varșovia, Polonia), pr. Srećko Koralija (Universitatea Liberă din Amsterdam, Țările de Jos), Il Akkad (Universitatea din Belgrad, Serbia), ieromonahul Iriney Pikovskiy (Academia Teologică din Moscova, Rusia), pr. Silviu Nicolae Bunta (Universitatea din Dayton, Ohio, Statele Unite) și Ljubica Jovanović (American Public University System, Charles Town, Virginia de Vest, Statele Unite).

Dezbaterile în cadrul ISBE 2022 s-au desfășurat la un nivel înalt, fiind urmărite de un public numeros la fiecare sesiune. Unul dintre scopurile simpozionului îl constituie promovarea exegezei biblice răsăritene în lume și a rugăciunii în contextul actual: „Rugați-vă pentru pacea Ierusalimului și pentru îndestularea celor ce te iubesc pe tine. Să fie pace în întăriturile tale și îndestulare în turnurile tale" (Ps 122,6-7). Pe parcursul celor trei ediții (2020-2022), aproximativ șaptezeci de specialiști, cadre didactice, cercetători și studenți au participat la lucrările simpozionului, iar interesul pe plan mondial este în creștere. Lucrările ISBE au fost urmărite de studenți din România, Serbia, Grecia, Polonia, Rusia, America, Italia, Germania, Bosnia și Herțegovina etc.

De asemenea, organizatorii intenționează să publice două volume, unul în limba română, iar altul în limba engleză care vor reuni contribuțiile participanților la ISBE 2022. „La simpozionul din acest au participat invitați din șaisprezece țări. Întâlnirea ne-a apropiat și împreună ne-am bucurat de o atmosferă foarte frumoasă" - au afirmat organizatorii acestui eveniment.

Evenimentul a fost organizat de părinții profesori Ioan Mihoc (Noul Testament) și Iosif Stancovici (Vechiul Testament) de la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie a Universității de Vest din Timișoara.

Pr. Lect. Dr. Daniel Enea a conferențiat la Paraclisul Mitropolitan din Timișoara (16 noiembrie 2022)

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, luni 14 noiembrie a.c., la Paraclisul Mitropolitan Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan și Sfântul Apostol și Evanghelist Luca a avut loc conferința cu tema Sfântul Cuvios Paisie și paisianismul, susținută de către Pr. Lect. Univ. Dr. Daniel Enea, membru al colectivului Teologie de la Timișoara.

Manifestarea se înscrie în seria de evenimente organizate de către Teologia timișoreană sub egida Acta liturgica, historia et divinum verbum.

Schimbările aduse de curentul iluminist la debutul secolului al XVIII – lea au fost cunoscute și de vieţuitorii mănăstirilor din Tările Române. Un rol hotărâtor în păstrarea valorilor ortodoxiei în general și ale isihiei în mod special l-a avut Sfântul Cuvios Paisie Velicicovski, socotit un adevărat reformator al monahismului răsăritean, cu adânci rădăcini, dar și ramuri pline de rod. Paisie Velicicovski a dedicat rugăciunii lui Iisus scrierea „Capitole despre rugăciunea minţii", publicată în acelaşi volum cu „Introducerile" Sf. Vasile de la Poiana Mărului, cel care l-a îndrumat pe calea isihiei. În această scriere face expunerea învăţăturii despre rugăciunea minţii în şase capitole. Aşa cum aprecia istoricul său Cetfericov, învăţătura lui Paisie este înflorită din cea a părintelui său, stareţul Vasile. El a introdus scânteia harică a rugăciunii lui Iisus în marile comunităţi chinoviale după modelul lui Vasile, care a realizat acest lucru în micile schituri pe care le-a coordonat. S-a distins de stareţul Vasile şi prin numărul mare de călugări acceptaţi în obşte, care trecea frecvent de 100 de suflete. Spre deosebire însă de părintele său duhovnicesc, Paisie pune un accent mare pe metoda psiho-somatică, pe care o descrie detaliat, socotind-o uşurătoare minţilor copilăreşti ale începătorilor, în consens cu Pseudo-Simeon, Nichifor din Singurătate şi Grigorie Sinaitul. Stareţul Paisie face referire la slava neasemănat de mare primită de Maica Domnului prin rugăciunea tăcută, isihastă, în Sfânta Sfintelor, despre care vorbește Sfântul Grigorie Palama.

Pe lângă activitatea culturală de traducere, de scrieri și apoi tipărituri, în mânăstiri funcţiona şi lucrarea de întrajutorare a "samarineanului milostiv" care privea slujirea semenilor şi îşi avea sorgintea în esenţa acestui curent de renaştere spirituală, izvorât din dorinţa de reînnoire a omului privit în întregul său, ca fiinţă spirituală şi materială, dar şi în tradiţia filantropică existentă în mănăstirile din Moldova. Paisianismul a înviorat întreaga viaţă mănăstirească în sec. al XVIII-lea, generând o şcoală de înduhovnicire.

Fără paisianism nu este de conceput înfiinţarea în a doua jumatate a secolului al XlX-lea a Academiei române, a cărei bibliotecă a fost constituită majoritar tocmai din manuscrisele datorate mănăstirilor, conţinând literatura şi gândirea patristică, în special literatura filocalică. Acest fapt, cum afirma părintele profesor doctor și academician Dumitru Stăniloae, trebuie să ne determine a privi în mod cu totul diferit decât s-a făcut până acum rădăcinile culturii şi ale spiritualităţii românești. Paisianismul este o formă înaltă de

organizare a vieții mănăstirești, fiind cel mai înalt curent de înălțare a monahismului la noi. În ultimă instanţă, Sfântul Cuvios Paisie a elaborat un adevărat "model antropologic şi sociologic ortodox", ca răspuns la modelele probate de umanismele apusene, ale cărui ecouri răzbat dincolo de veacul său şi dincolo de graniţele obştii sale. Mai ales în zilele noastre este imperios nevoie ca lumea să nu se lege de împărăţiile trecătoare, ci să-şi lege inima sa de Lumina netrecătoare a Taborului, ce deschide perspectiva spre Împărăţia lui Dumnezeu, lumină, pe care sfinţii isihaşti au trăit-o încă din lumea aceasta ca pe o pregustare a slavei cereşti.

*

Pr. Lect. Univ. Dr. Alin Cristian Scridon a conferențiat la Paraclisul Mitropolitan din Timișoara (12 noiembrie 2022)

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, joi 10 noiembrie 2022, la Paraclisul Mitropolitan Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan și Sfântul Apostol și Evanghelist Luca a avut loc conferința cu tema „Apostolii Petru și Iuda Iscarioteanul. Clișee din istoria tragică apostolică", susținută de Pr. Lect. Univ. Dr. Alin Cristian Scridon. de la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie din Timișoara, eveniment încadrat în seria Acta liturgica, historia et divinum verbum.Părintele profesor a zugrăvit în cuvinte simple, atitudini, manifestări, condiții sociale surprinse în cei trei ani și jumătate cât apostolii au petrecut cu Mântuitorul Iisus Hristos. În viziunea conferențiarului, înțelegerea geografiei Țării Sfinte, dar și evoluția dimensiunii urbanistice a Ierusalimului sunt elementele indispensabile descifrării/pătrunderii într-o lume apusă. Evocarea celor două chipuri apostolice - Petru și Iuda, mai cu seamă extragerea învățămintelor din istoria tragică de acum două milenii poate reprezenta chiar și astăzi un model de întărire duhovnicească.

*

Conferințele Acta liturgica, historia et divinum verbum - 2022 au ajuns la final (28 noiembrie 2022)

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului și la inițiativa Ierom. Lect. Dr. Rafael Povîrnaru și Conf. Univ. Dr. Remus Feraru, perioada 16 octombrie - 24 noiembrie a.c. a marcat desfășurarea seriei de conferințe Acta liturgica, historia et divinum verbum, evenimente găzduite de Paraclisul Mitropolitan din Timișoara.

În contextul declarării anului în curs drept an al rugăciunii, manifestarea a vizat îmbinarea perfectă dintre actul liturgic şi învățătura Bisericii, într-o fizionomie academică deosebită, asigurată de o serie importantă de cadre

didactice cu notorietate în spațiul teologic ortodox, provenite atât de la facultăți de profil din țară, precum și de la Facultatea de Litere Istorie și Teologie din Timișoara.

Ultimele două conferințe au fost susținute de către inițiatorii acestui proiect, urmărind pe de-o parte reliefarea chipului mariologic în Bizanț, iar pe de altă parte, sacrul tainic pus în lumina rugăciunilor Sfântului Maslu.

Inițiativa s-a bucurat de un real interes din partea invitaților, precum și a credincioșilor prezenți, care gustând din taina Duhului și asimilând varietatea Cuvântului s-au arătat deplin interesați de temele abordate, fapt ce determină inițiatorii la proiecția unor evenimente similare în viitor.

*

Teologia din cadrul Universității de Vest din Timișoara, pe podiumul laureaţilor la Gala Premiilor UVT - 2022 (26 noiembrie 2022)

Vineri, 25 noiembrie 2022, cu începere de la ora 18:00 s-a desfășurat, în sala Teatrului Național „Mihai Eminescu" din Timișoara, ediția a VIII-a a Galei Premiilor Universității de Vest din Timișoara.

Gala Premiilor UVT reprezintă un moment de celebrare a excelenței, prin care întreaga comunitate academică își arată aprecierea față de unii dintre cei mai valoroși membri ai ei, recunoscând şi răsplătind eforturile depuse de-a lungul anului universitar. Prin această manifestare de prestigiu, Universitatea de Vest din Timișoara recunoaște excelenţa prin acordarea de premii persoanelor și instituţiilor care în anul precedent au contribuit în mod esenţial la dezvoltarea comunităţii academice și la realizarea misiunii Universităţii de Vest din Timișoara.

Premiile reflectă rezultatele deosebite obţinute de membrii comunităţii academice a UVT pe tărâmul științelor, artelor și sportului, precum și serviciile aduse universităţii de alte persoane sau instituţii. Se acordă: șase premii, în domeniile ştiinţelor, artelor și sportului; două premii pentru contribuţia la implementarea politicilor Universităţii de Vest din Timișoara și două premii pentru contribuţia la creșterea prestigiului UVT în plan naţional şi internaţional. Aceste premii poartă numele unor personalităţi care au marcat istoria universităţii, contribuind la dezvoltarea culturii academice în partea de vest a ţării. Astfel, acordarea lor este o dublă recunoaștere a meritelor - ale celor care dau numele premiilor, pe de o parte, și ale celor cărora li se decernează, pe de alta.

Acestea sunt: Premiul „Mircea Zăgănescu" pentru Științele Naturii; Premiul „Mihail Ghermănescu" pentru Matematică și Informatică; Premiul „Gabriela Colțescu" pentru Științele Sociale și Politice; Premiul „Dumitru Mareș" pentru Drept și Științe Economice; Premiul „Eugen Todoran" pentru Științe Umaniste; Premiul „Nicolae Boboc" pentru Arte și Sport; Premiul „Studentul Anului"; Premiul „Ioan Curea" pentru Activitatea desfășurată în UVT; Premiul „Sever Bocu" pentru Implicare Civică și Socială; Premiul „Alumnus". Pentru Premiul „Eugen Todoran" - Științe Umaniste, comisia de evaluare a analizat dosarele a trei cadre didactice, din cadrul Facultăţii de

Litere, Istorie și Teologie: Prof. Univ. Dr. Cristina Chevereșan; Conf. Univ. Dr. Adina Chirilă și Pr. Lect. Univ. Dr. Alin Cristian Scridon.

În urma deliberărilor, Premiul „Eugen Todoran" din acest an fost decernat Pr. Lect. Univ. Dr. Alin Cristian Scridon. În cuvântul rostit în fața comunității academice timișorene, Pr. Lect. Univ. Dr. Alin Cristian Scridon a amintit: „Înțeleg că sunt primul preot care calcă pe această scenă, în această calitate. Cum ar putea, oare, ca această imagine să nu mă cinstească? Dar, mai cu seamă, cred că ea cinstește Biserica pe care eu o reprezint. Prin acest premiu, Universitatea de Vest din Timişoara recunoaște activitatea științifică de până acum, dar îmi oferă și o încurajare pentru o cercetare viitoare mai bogată. Cercetarea științifică, pe acest culoar Teologic, este prezentă în Universitatea de Vest din Timișoara."

Gala Premiilor Universității de Vest din Timișoara, ediţia a VIII-a 2022 a fost un moment de sărbătoare pentru toţi cei implicaţi în programele de studii de Teologie Ortodoxă, din cadrul Facultăţii noastre de Litere, Istorie şi Teologie. Acest eveniment arată fără echivoc faptul că activitatea noastră ştiinţifică, implicarea în efortul de fiecare zi în cele ce ţin de bunul mers al lucrurilor şi asumarea unei vieţi duhovniceşti în slujba lui Dumnezeu şi a oamenilor sunt recunoscute și apreciate în comunitatea academica timișoreana, din care Teologia este parte integrantă. Ne bucurăm că Pr. Lect. Univ. Dr. Alin Cristian Scridon s-a numărat printre laureații din acest an! Îl felicităm cu recunoştinţă şi cu nădejdea ca izbânda aceasta să fie tuturor ca un impuls de a merge înainte.

*

Simpozion internațional: Holiness, Prayer and Hesychast Spirituality in Orthodox Tradition, la Timișoara (21 noiembrie 2022)

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, în zilele de 18 și 19 noiembrie, anul curent, s-a desfășurat la Timișoara simpozionul internațional cu tema: Holiness, Prayer and Hesychast Spirituality in Orthodox Tradition. Acest eveniment de mare anvergură teologică s-a bucurat de prezența unor distinși părinți profesori și cercetători din marile centre universitare din Europa și Statele Unite ale Americii.

Amintim aici, în primul rând, prezența unor faimoși teologi din Europa, cum ar fi părintele profesor John McGuckin de la Universitatea din Oxford, părintele profesor Alexandros Chouliaras de la Universitatea din Atena, domnul profesor Pablo Argarate de la Universitatea din Graz. De asemenea, evenimentul s-a bucurat de participarea unor reputați cercetători în teologia răsăriteană, precum domnul profesor Torstein Theodor Tollefsen de la Universitatea din Oslo, Vladimir Cvetokvić de la Universitatea din Belgrad, Kyle Schenkewitz de la Universitatea Mount St. Joseph (Cincinatti, Ohi0), părintele profesor Andreas Andreapoulos și Sotiris Mitralexis de la Universitatea din Winchester (Marea Britanie), Georgiana Huian de la

Universitatea din Berna, Dionysios Skliris de la Hellenic Open University, Spyridon P. Panagopoulos, cercetător independent în studii patristice și bizantine (Patras, Grecia), și domnul Cătălin Ștefan Popa din partea Academiei Române, Filiala București.

Din partea Departamentului de Teologie a Facultății de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest din Timișoara, au participat domnul profesor Daniel Lemeni, părintele profesor Nichifor Tănase și părintele profesor Rafael Povîrnaru.

Simpozion internațional: Holiness, Prayer and Hesychast Spirituality in Orthodox Tradition, la Timișoara, 21 noiembrie 2022

Evenimentul, desfășurat în mod integral în limba engleză, a stârnit un real interes în rândul studenților și a comunității academice din Timișoara. Invitații noștri au apreciat la unison calitatea științifică a prezentărilor, precum și nivelul intelectual extrem de ridicat al dezbaterilor din cadrul acestui simpozion, plasând acest eveniment în categoria întâlnirilor de top din România. De asemenea, participanții au fost extrem de entuziasmați de calitatea organizatorică a acestui eveniment, motiv pentru care și-au exprimat disponibilitatea de a participa în viitor și la alte manifestări de o asemenea anvergură academică.

Prin intermediul părintelui profesor Alexandros Chouliaras, respectiv a domnului profesor Pablo Argarate, simpozionul s-a bucurat de prezența on-line a studenților din cadrul Facultăților de Teologie din Atena și Graz.

Acest simpozion a fost organizat de domnul profesor Daniel Lemeni și părintele profesor Nichifor Tănase.

Sursa: site-ul Mitropoliei Banatului **www.mitropolia-banatului.ro**